ALEXANDRE DUMAS FILS

KAMELYALI KADIN

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN: TAHSİN YÜCEL

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

IV. BASKI

Alexandre Dumas fils (1824-1895); Henüz 24 yaşında yayımladığı Kamelyalı Kadın*'ın (1848) içtenliğiyle tüm zamanların en tanınan aşk romanlarından birine imza atmakla kalmamış; Verdi'nin* La Traviata *(1853) operasından günümüze, gerek sanatı gerekse hayatı etkilemeyi sürdürmüştür.*

Tahsin Yücel (1933); Dergilerde ilk ürünlerinin yayımlandığı 1950'den günümüze, edebiyatımızın son elli yılına damga vuran en önemli ustalarındandır. Gerek öykü ve roman, gerekse deneme ve eleştirel çalışmalarıyla ufuk açan bu önemli yazarın Balzac'tan Flaubert'e, Gide'den Camus'ye çeviri edebiyatımıza katkılarıysa, 80 kitabı aşmaktadır.

9 789754 588255

KDV dahil fiyatı
11 TL

Genel Yayın: 1009

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüphanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

ALEXANDRE DUMAS fils
KAMELYALI KADIN

ÖZGÜN ADI
LA DAME AUX CAMÉLIAS

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2006
Sertifika No: 11213

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASKI 1963 VARLIK YAYINEVİ
3. BASKI 1999 KAF YAYINCILIK

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI'NDA
I. BASKI AĞUSTOS 2006, İSTANBUL
IV. BASKI NİSAN 2011, İSTANBUL

ISBN 978-975-458-825-5 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
KİTAP MATBAACILIK SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
DAVUTPAŞA CADDESİ NO: 123 KAT: 1
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 482 99 10
Sertifika No: 16053

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

ALEXANDRE DUMAS fils

KAMELYALI KADIN

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN
TAHSİN YÜCEL

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Sunuş

Fransız yazınında iki Alexandre Dumas vardır, biri *Üç Silahşörler* ve *Monte-Cristo* gibi ünlü serüven romanlarının ve çağının seyircilerini hayran bırakmış birçok oyunun yazarı baba Alexandre Dumas, öbürü gene serüven yanı ağır çeken birçok oyunu, özellikle de önce roman, daha sonra oyun biçiminde sunduğu *Kamelyalı Kadın*'ıyla aynı ölçüde ün kazanan ve birincisinin yasadışı oğlu olan oğul Alexandre Dumas (1824-1895).

Baba Dumas'nın romanları bugün de okunur, sevilir, ama yapıtlarının yazınsal değerinden değil, anlattıkları serüvenlerin sürükleyiciliğinden kaynaklanır bu ilgi. Başka bir deyişle, baba Dumas bir zamanlar Hugo'larla, Balzac'larla birlikte anılan bir yazarken, bugün onlarınkinden farklı bir okur kitlesinin yazarı olmuştur. Aynı şey, üç aşağı beş yukarı, oğul Dumas için de söylenebilir: *Kamelyalı Kadın*'ı, roman olarak yayımlamasından dört yıl sonra, 1852 yılında oyunlaştırınca, birdenbire Fransa'nın en ünlü yazarlarından biri oluverir. Daha sonra, *Demi-Monde*, *Fils naturel*, *La Question d'Argent*, *Etrangère* gibi yapıtlarla daha da pekiştirir ününü. Üstelik, yazar olarak toplumda önemli bir işlevi bulunduğuna inanarak oyunlarını belirli bir sav çevresinde geliştirir hep, kitleye yol göstermek, ders ver-

mek ister. Kitle de önemser savlarını. Ne var ki, yeni anlayışlar gelişip beğeniler değiştikçe oğul Dumas da tıpkı baba Dumas gibi abartmalı ve yalınkat görünmeye başlar, bir zamanlar izleyicileri coşturan oyunları oynanmaz olur. Daha ilginci, baba Dumas'yı unutuluştan kimi romanları kurtardığı gibi, oğul Dumas'yı da ilk yazıldığı biçimiyle, yani roman olarak *Kamelyalı Kadın* kurtarır unutuluştan.

Gerçekten de, Fransa'da olsun, Fransa dışında olsun, *Kamelyalı Kadın* hâlâ sürdürür çekiciliğini. Gerçekten büyük bir roman olduğu için mi? "Evet," demek hiç de kolay değil. Ama *Kamelyalı Kadın*'ın yazarın yaşamından kaynaklanan serüveni kendisine de bambaşka bir canlılık verir sanki. Romanın süsten uzak, yalın, dümdüz, içten anlatımı, genellikle toplum dışına atılan yaratıklar arasında yer alan kahramanının sevgi ve özverisinin enginliği, belirli bir dönemin toplumunun önyargılarını dolaysız bir biçimde yansıtması, hatta gününü doldurmuş, gözü yaşlı duygusallığı onu ilginç bir örnek durumuna getirir.

Ne olursa olsun, *Kamelyalı Kadın* yalnız duygusal serüven düşkünü okurların değil, gerçek sanatçıların da ilgisini çekegelmiştir. Bunun ilk örneği Verdi'nin ünlü operası *La Traviata*'ysa, son örneği de Mauro Bolognini'nin başarılı filmi *La Storia vera della Signora delle Camelia*'dır.

Tahsin Yücel

I

Bana kalırsa, bir dil ancak iyice öğrenildikten sonra konuşulabildiği gibi, roman kahramanları da insanlar iyice incelendikten sonra yaratılabilir.

Ben daha uyduracak yaşa gelmediğim için, anlatmakla yetiniyorum.

Bu nedenle de okurdan, kadın kahramanın dışında tüm kişileri yaşamakta olan bu öykünün gerçekliğine inanmasını istiyorum.

Hem burada anlattığım olayların çoğunun tanıkları var Paris'te, benim tanıklığım yetmezse, onlar söyleyebilir doğru olduklarını. Özel bir durum dolayısıyla yalnız ben yazabilirdim bunları, çünkü son ayrıntıların sırdaşı ben oldum, bu ayrıntılar olmasa tam ve ilginç bir öykü oluşturulamazdı.

Şöyle öğrendim bu ayrıntıları: 1847 yılı mart ayının on ikinci günü, Laffitte Sokağı'nda, açık artırmayla ev eşyaları ve değerli antikalar satılacağını bildiren, büyük, sarı bir afiş okudum. Satış bir ölüm sonucu yapılıyordu. Afiş ölen kişinin kim olduğunu bildirmiyordu, ama açık artırma Antin Sokağı 9 numarada, ayın on altısında, on iki ile beş arasında yapılacaktı.

Afiş ayrıca ayın on üçüncü ve on dördüncü günleri daire ile eşyaların görülebileceğini de bildiriyordu.

Ender bulunur nesnelere öteden beri düşkünümdür. Bu fırsatı kaçırmamaya karar verdim, bir şey satın almasam bile görürdüm.

Ertesi gün, Antin Sokağı, 9 numaraya gittim.

Daha erkendi, gene de şimdiden daireyi görmeye gelmiş adamlar, hatta kadınlar vardı, bu kadınlar kadifelerle, kaşmir şallarla donanmışlardı, şık kupaları da kapıda kendilerini bekliyordu, gene de, gözleri önüne serilmiş lüksü şaşkınlık, hatta hayranlıkla seyrediyorlardı.

Bu hayranlık ve şaşkınlığın nedenini sonradan kavradım, kendim de ortalığı incelemeye başlayınca, metres yaşamı süren bir kadının dairesinde bulunduğumu anlamakta gecikmedim. Seçkin çevre kadınlarının görmek istedikleri bir şey varsa –burada da seçkin çevre kadınları vardı–, o da arabalarıyla geçerken, kendi arabalarını çamur içinde bırakan, Opera'da, Les Italiens'de kendileri gibi, kendi locaları yanında locaları bulunan, güzelliklerinin, mücevherlerinin ve rezaletlerinin pervasız zenginliğini Paris'te her gün gözler önüne seren bu kadınların evleriydi.

Evinde bulunduğum kadın ölmüştü; artık en erdemli kadınlar bile yatak odasına kadar girebilirlerdi. Ölüm bu göz kamaştırıcı çirkefin havasını arıtmıştı; öte yandan, gerekirse, öne sürülecek bir özürleri de vardı: kimin evine geldiklerini bilmeden bir açık artırmaya geliyorlardı. Afişleri okumuşlardı, afişlerin belirttiği nesneleri görmek, seçimlerini önceden yapmak istiyorlardı; bundan daha basit bir şey olamazdı; ama bu durum bütün bu harikalar arasında, hiç kuşkusuz çok garip öykülerini dinledikleri bu satılık kadın yaşamının izlerini aramalarına engel değildi.

Yazık ki tanrıçayla birlikte gizemler de ölmüştü, ne kadar dikkat ederlerse etsinler, bu kadınlar ancak ölümden sonra satılık olan şeyleri görebildiler, kiracının yaşadığı sırada satılık olan şeylerinden hiçbir şey bulamadılar.

Öte yandan, alışveriş için bol bol öteberi vardı. Mobilyalar göz kamaştırıcıydı. Gül ağacından mobilyalar, Boule mobilyaları, Sèvres ve Çin vazoları, Saksonya heykelcikleri, saten, kadife, dantela, ne ararsan vardı.

Benden önce gelmiş soylu ve meraklı kadınları izleyerek gezdim daireyi. Acem kumaşıyla kaplanmış bir odaya girdiler, ben de girmek üzereydim, aşağı yukarı hemen sonra çıktılar, gülümsüyorlardı, bu yeni antikadan utanç duymuşlardı sanki. Bunun üzerine, daha da çok istedim bu odaya girmeyi. Tuvalet odasıydı burası, en ince ayrıntılarla donanmıştı, ölmüş kadının savurganlığı bu ayrıntılarda en son noktasına dek gelişmiş gibiydi.

Duvara dayanmış, üç ayak genişliğinde, altı ayak uzunluğunda büyük bir masanın üzerinde, Aucoc ile Odiot'nun tüm hazineleri parıldıyordu. Eşsiz bir koleksiyondu bu, evinde bulunduğumuz kadın gibi bir kadının süslenmesi için öylesine gerekli olan bu binlerce nesnenin hiçbiri altın ya da gümüş dışında bir madenden yapılmamıştı. Ama bu koleksiyon ancak yavaş yavaş oluşabilmişti, koleksiyonu tamamlayan da aynı aşk değildi.

Bir yosmanın tuvalet odasını görmek beni ürkütmüyordu, ne olurlarsa olsunlar, ayrıntılarını inceleyerek oyalanıyordum, büyük bir ustalıkla yapılmış olan tüm bu araçların değişik markalar, farklı armalar taşıdıklarını gördüm.

Her biri zavallı kadının bir başka satılışını gösteren bütün bu nesnelere bakıyor, Tanrı'nın ona çok iyi davrandığını düşünüyordum; öyle ya, alışılmış cezaya kadar yaşamasına izin vermemiş, onu lüksü ve güzelliği içinde, yaşlılığa, yani satılık bir kadının bu ilk ölümüne düşmeden öldürmüştü.

Gerçekten de, günahın yaşlılığı kadar hüzün verici şey mi vardır? Hele bir kadında! En ufak bir onur içermez, en ufak bir ilgi uyandırmaz. Bu sonu gelmez pişmanlık, seçilmiş olan kötü yoldan dolayı değil de iyi yapılmamış hesaplardan, iyi kullanılmamış paralardan dolayı duyulan pişmanlık, işitile-

bilecek en hüzünlü şeylerden biridir. Bir zamanlar, gençliğinde çok haltlar karıştırmış bir yaşlı kadın tanımıştım, topu topu bir kız kalmıştı geçmişinden. Kadının yaşıtları söylerlerdi: kendisi gençliğinde ne kadar güzelse, kızı da o kadar güzeldi neredeyse. Annesinin onu çocukluğunda beslediği gibi, onun da yaşlılığında kendisini beslemesi için "Kızımsın," dediği bu zavallı yaratığın adı Louise'di, annesinin sözüne boyun eğerek istemsiz, tutkusuz olarak, hiçbir haz duymadan satıyordu kendini, kendisine bir meslek öğretmeyi düşünselerdi, onu da böyle yapardı herhalde.

Durmamacasına aşırı haz yaşamıyla, hem de zamansız haz yaşamıyla karşılaşmak, kızcağızın sürekli rahatsızlığıyla da beslenince, Tanrı'nın belki de esirgemediği, ama geliştirmeyi hiç kimsenin düşünmediği iyilik ve kötülük duygularını öldürmüştü onda.

Hemen her gün aynı saatte bulvarlarda dolaşan bu kızı hep anımsayacağım. Annesi, gerçek kızının yanından ayrılmayan gerçek bir anne gibi, hep yanında olurdu. O zamanlar çok gençtim, çağımın kolay ahlakını benimsemeye hazırdım. Gene de bu yüz kızartıcı denetlemenin içimde horgörü ve tiksinti uyandırdığını anımsıyorum.

Buna bir de hiçbir bakire yüzünde böyle bir arılık duygusu, böyle bir içli acı anlatımı bulunmadığını ekleyin.

Bir "boyun eğiş" tablosu diyeceği gelirdi insanın.

Bir gün, kızcağızın yüzü aydınlandı. İzlencesini annesinin yürüttüğü bu düşük yaşam ortasında, Tanrı kendisine bir mutluluk vermiş gibi geldi günahkâr kadına. Öyle ya, kendisini güçsüz yaratan Tanrı, yaşamının acılı ağırlığı altında ne diye büsbütün avuntusuz bıraksındı onu! Evet, bir gün, hamile olduğunu anladı, varlığının arı kalmış yanı sevinçle titredi. Ruhun garip sığınakları vardır. Louise, kendisini böylesine sevindiren bu haberi annesine bildirmeye koştu. Söylemesi ayıp bir şey, ama herkesi eğlendirmek için ahlaka aykırı şeyler anlatmıyoruz burada, dinlenmeden suçlanan, yargı-

lanmadan hor görülen bu yaratıkların neler çektiklerini zaman zaman belirtmek gerektiğine inanmasak söylememeyi yeğ tutacağımız, gerçek bir olayı anlatıyoruz; ayıp diyorduk, evet, annesi iki kişiyi bile pek rahat geçindiremeyecekken, üç kişiyi hiç geçindiremeyeceklerini söyledi kıza, böyle çocukların zarar, gebeliğin de zaman yitirme olduğunu belirtti.

Ertesi gün, annesinin dostu diye adlandırmakla yetineceğimiz bir ebe Louise'i görmeye geldi, Louise birkaç gün yatakta kaldı, sonra eskisinden daha solgun, daha zayıf kalktı yataktan.

Üç ay sonra, bir adam ona acıdı, hem ruh, hem de bedence iyi etmeye çalıştı onu; ama son sarsıntı fazla sert olmuştu, çocuk düşürme sonucunda Louise öldü. Annesi hâlâ yaşıyor: nasıl mı? Tanrı bilir.

Gümüş takımları incelediğim sırada gelmişti bu öykü usuma, bu düşüncelere dalıp epeyce kalmıştım anlaşılan, çünkü benden, bir de bir şey aşırırım korkusuyla kapıdan dikkatle beni gözetleyen bekçiden başka kimsecikler kalmamıştı dairede.

Benim yüzümden büyük kaygılara kapılan bu adamcağıza yaklaştım.

"Kim oturuyordu burada, söyleyebilir misiniz, mösyö?" dedim.

"Matmazel Marguerite Gautier."

Adından tanıyordum bu kadını, görmüştüm de.

"Nasıl olur!" dedim bekçiye. "Marguerite Gautier öldü mü?"

"Evet, mösyö."

"Ne zaman?"

"Üç hafta oldu sanırım."

"Peki, niçin gezdiriyorlar bu daireyi?"

"Alacaklılar böylesi satışı daha da yükseltir diye düşündüler. Müşteriler kumaşlarla eşyaların yaptığı etkiyi önceden görebilirler; anlarsınız ya, alıcıyı yüreklendirir böylesi."

"Borçluydu demek?"

"Evet, mösyö, hem de nasıl!"

"Ama satış bunları karşılar kuşkusuz."

"Fazlasıyla."

"Artanı kime kalacak o zaman?"

"Ailesine."

"Ailesi de var demek?"

"Varmış anlaşılan."

"Teşekkür ederim, mösyö."

Bekçi amacım konusunda güvene gelerek selamladı beni, sonra çıktım.

"Zavallı kadın!" diye düşünüyordum evime dönerken, ölümü çok acı olmuştur herhalde; öyle ya, onunki gibi bir çevrede, ancak sağlıklıysan dost bulursun. Elimde olmadan, Marguerite Gautier'nin yazgısına acıyordum.

Birçok insana gülünç gelecek belki, ama yosmalara karşı tükenmez bir hoşgörü vardır bende, bu hoşgörüyü tartışma çabasına bile girmem.

Bir gün, pasaport almak için valiliğe giderken, yan sokaklardan birinde, bir satılık kadın görmüştüm, iki jandarma almış götürüyordu zavallıyı. Kadın ne yapmıştı, bilmem, bütün söyleyebileceğim, tutuklandığı için ayrılmak zorunda kaldığı birkaç aylık bir çocuğu öperek hüngür hüngür ağladığıydı. O günden beri, hiçbir kadını ilk bakışta küçümsemedim.

II

Satış ayın on altısındaydı.

Duvar örtülerinin, perde vb.'nin sökülmesi için evin gezilmesiyle satış arasında bir gün zaman bırakılmıştı.

O sırada yolculuktan yeni dönmüştüm. Marguerite'in ölümünü de haberler başkentine yeni dönen birine dostların mutlaka yetiştirdiği şu büyük haberler arasında duymamış olmam oldukça doğal bir şeydi. Marguerite güzeldi, ama bu tür kadınların özentili yaşamı ne kadar gürültü uyandırırsa, ölümleri de o kadar sessiz olur. Doğdukları gibi, yani parıltısız batan güneşlerdir bunlar. Genç öldüler mi bütün sevdalıları aynı zamanda öğrenir ölümlerini, çünkü Paris'te tanınmış bir yosmanın neredeyse tüm sevdalıları içlidışlı yaşarlar. Hakkında birkaç anı anlatırlar birbirlerine, yaşamları bu olay yüzünden bir damla gözyaşıyla bile bulanmadan sürüp gider.

Bugün, yirmi beşine basmış bir insan için, gözyaşı öylesine ender bir şey oldu ki, karşısına çıkan her kadına veremiyor insan gözyaşını. Fazla fazla ana babalara ağlanır, bu da onların hakkıdır, çok masraf etmişlerdir bunun için.

Bana gelince, Marguerite'in öteberilerinden hiçbiri üzerinde kendi markam yoksa da az önce sözünü ettiğim şu içgüdüsel hoşgörü, şu doğal acıma bu kadının ölümünü belki hak ettiğinden de fazla düşünmeme yol açıyordu.

Champs-Elysées'de Marguerite'e sık sık rastladığımı anımsıyordum, çok güzel iki doru ata koşulmuş mavi bir kupa içinde, her gün gelirdi buraya, benzerlerinde pek bulunmayan bir seçkinlik bulmuştum onda, bu seçkinlik gerçekten olağanüstü olan güzelliğini daha da yüceltiyordu.

Bu zavallı yaratıklar gezintiye çıktılar mı sönük bir kişi bulunur yanlarında, hep böyledir.

Onlara duyduğu gece aşkını herkesin gözleri önüne sermeye hiçbir erkek razı olmadığından, onlar da yanlarında ya kendileri kadar mutlu olmadıkları için arabaları bulunmayan yosmaları, ya da güzel giyimlerini haklı gösterecek hiçbir neden bulunmayan ve yanında bulundukları kadın hakkında ne türden olursa olsun birkaç ayrıntı sorulmak istendiği zaman korkusuzca yaklaşılıp konuşulabilecek şu kocamış zarif kadınlardan bazılarını dolaştırırlar.

Marguerite böyle değildi. Champs-Elysées'ye hep yalnız gelirdi arabasında, elden geldiğince de gözden kaçmaya çalışırdı, kışın geniş bir kaşmir şala bürünmüş olur, yazın da çok yalın giysiler giyerdi; gözde gezinti yerinde tanıdığı birçok insana rastlamasına karşın, birilerine gülümseyeceği tutarsa, yalnız onlar görebilirlerdi gülümsemesini, bir düşes böyle gülümseyebilirdi.

Bütün meslektaşlarının yaptıklarını, yapmakta olduklarını yapmaz, yuvarlak alandan Champs-Elysées'nin girişine doğru gitmezdi. İki atı hızla Bois'ya götürürdü onu. Burada arabadan iner, bir saat yürür, yeniden kupasına biner, atlarını dörtnala sürdürterek evine dönerdi.

Arada sırada tanık olduğum tüm bu durumlar gözlerimin önünden geçiyor, güzel bir yapıtın tümüyle yok edilişine üzülürcesine üzülüyordum bu yosmanın ölümüne.

Öyle ya, Marguerite'in güzelliğinden daha büyülü bir güzellik bulmak olanaksız bir şeydi.

Fazla ince, fazla uzundu, ama doğanın bu unutkanlığını yalnızca üzerine giydiği şeylerle düzeltip silme sanatının do-

ruğuna erişmişti. Ucu yere değen şalının arasından, bir ipek giysinin geniş volanları çıkardı, göğsüne dayadığı ellerini saklayan geniş manşonu da öyle ustaca düzenlenmiş kıvrımlarla çevriliydi ki, en güç beğenir göz bile, hatlarına hiç diyecek bulamazdı.

Başı bir harikaydı, apayrı bir süslenme konusuydu. Küçücüktü, Musset'nin diyeceği gibi, annesi çok özendiği için böyle yapmıştı.

Güzelliği anlatılmaz bir uzun yüz üzerine elle yapılmış izlenimi bırakacak kadar düzgün bir kıvrım oluşturmuş kaşlar, altlarına da kara gözler koyun; eğildiler mi yanakların pembesine gölgeleri düşen, uzun kirpiklerle perdeleyin bu gözleri; delikleri bir haz isteğiyle azıcık açılmış, ince, dik, ruhsal bir burun, dudakları süt gibi ak dişler üzerine büyük bir incelikle açılan kusursuz bir ağız çizin; cildini de hiçbir elin dokunmadığı şeftaliler üzerindeki şu kadifemsilikle renklendirin, bu sevimli başı bütünüyle elde etmiş olursunuz.

Yaratılıştan ya da başka bir yoldan dalgalı, kehribar karası saçları, alnının üzerinde iki geniş sargı biçiminde açılır, üzerlerinde her biri dört-beş bin frank değerinde iki elmas parlayan kulaklarının ucunu göstererek başının ardında kaybolurdu.

Nasıl oluyor da Marguerite'in ateşli yaşamı, yüzünde başlıca özelliği olan bakire, hatta çocuk anlatımını bırakabiliyordu, anlamadan belirtmek zorunda olduğumuz bir özelliğiydi bu onun.

Marguerite'in, Vidal'in fırçasından çıkmış olan ve bu anlatımı veren, eşsiz bir portresi vardı, yalnız o çizebilirdi bu kadının portresini. Ölümünden sonra birkaç gün bende kaldı bu portre, ona öyle şaşılacak derecede benziyordu ki, belki de belirtmeye belleğimin yetmeyeceği bilgileri vermek için bu portreden yararlandım.

Bu bölümün kimi ayrıntılarını ancak sonradan öğrenebildim, ama asıl öykü başlayınca yeni baştan dönmeyeyim diye hemen yazıyorum.

Marguerite tüm ilk gösterimlerde bulunur, tüm akşamlarını tiyatrolarda ya da baloda geçirirdi. Ne zaman yeni bir oyun oynansa, hiç yanından ayrılmayan, yer düzeyindeki locasının önüne koyduğu üç şeyle: dürbünü, şeker torbası ve bir demet kamelyasıyla birlikte onu orada göreceğinizden emin olabilirdiniz.

Ayın yirmi beş gününde, kamelyalar ak olurdu, beş gün de kırmızı; benim açıklayamadan belirttiğim, en sık gittiği tiyatroların müdavimleriyle kendi dostlarının da benim gibi fark ettikleri bu renk değişikliğinin nedeni hiçbir zaman anlaşılamadı.

Marguerite'in elinde kamelyadan başka hiçbir çiçek görülmemişti. Bu nedenle, çiçekçisi Madam Barjon'un dükkânında Kamelyalı Kadın adını takmışlardı ona sonunda, ad da iyice tutmuştu.

Bundan başka, Paris'te belli bir çevre içinde yaşayan herkes gibi ben de Marguerite'in en çekici gençlerin sevgilisi olduğunu, bunu herkese yüksek sesle söylediğini, delikanlıların da bununla övündüklerini biliyordum, sevdalılar da hoşnuttu, yosma da.

Bununla birlikte, yaklaşık üç yıl önce bir ara Bagnères'e gidişinden beri, yaşlı bir yabancı dükle yaşıyordu yalnız, öyle söylüyorlardı, dük çok zengindi, eski yaşamından elden geldiğince koparmaya çalışmıştı onu, o da buna oldukça gönülden boyun eğer görünmüştü.

Bu konuda şunları anlatmışlardı bana:

1842 yılının ilkbaharında, Marguerite öylesine zayıflamış, öylesine değişmişti ki, hekimler kaplıcalara gitmesini zorunlu görmüşler, o da Bagnères'e gitmişti.

Burada, hastalar arasında, bir dükün kızı da bulunuyordu, bu kız Marguerite'le yalnız aynı hastalığı değil, aynı yüzü de taşıyordu, o kadar ki, onları gören iki kız kardeş sanabilirdi. Ne var ki genç düşes veremin üçüncü dönemindeydi, Marguerite'in gelişinden birkaç gün sonra da ölmüştü.

Yüreğin bir parçasını kefenleyen toprakta kalınır gibi Bagnères'de kalan dük, bir sabah, ağaçlıklı bir yolun dönemecinde Marguerite'i gördü.

Kızının gölgesinin geçtiğini görür gibi oldu, ona doğru yürüdü, ellerini tuttu, ağlayarak öptü onu, sonra, kim olduğuna bakmadan, kendisini görmesine, kendisini ölen kızının yaşayan bir görüntüsü gibi sevmesine izin istedi.

Marguerite Bagnères'de oda hizmetçisiyle yalnızdı, öte yandan kendini güç duruma sokmak gibi bir korkusu da yoktu, dükün isteğini benimsedi.

Bagnères'de kendisini tanıyan kimseler vardı, gidip Matmazel Gautier'nin gerçek durumunu haber verdiler düke. Yaşlı adam beyninden vurulmuş gibi oldu, çünkü kızına benzerliği burada bitiyordu Marguerite'in, ama iş işten geçmişti artık. Genç kadın yüreğinin bir gereksinimi, hâlâ yaşamasının biricik bahanesi, biricik bağışlatıcı nedeni olmuştu.

Hiçbir serzenişte bulunmadı ona, hakkı da yoktu, ama yaşamını değiştirebilecek gücü duyup duymadığını sordu, bu özveriye karşılık arzu edebileceği tüm ödünleri vereceğini söyledi ona. O da söz verdi.

Şurasını söylemek gerekir ki, coşkun yaratılışlı bir kadın olan Marguerite bu sıralarda hastaydı. Geçmişini hastalığının başlıca nedenlerinden biri olarak görüyordu, bir tür boş inanca da kapılarak, pişmanlığına ve yol değiştirmesine karşılık, Tanrı'nın güzelliğine ve sağlığına dokunmayacağını umdu.

Gerçekten de, yaz sonunda döndüğü zaman, kaplıcalar, gezintiler, doğal yorgunluk aşağı yukarı düzeltmişti onu.

Dük, Marguerite'le birlikte Paris'e geldi, Bagnères'de olduğu gibi burada da gelip onu görmeyi sürdürdü.

Gerçek başlangıcı da, gerçek nedeni de bilinmeyen bu ilişki büyük bir gürültü ve şaşkınlık uyandırdı burada, çünkü servetinin büyüklüğüyle tanınan dük şimdi de savurganlığıyla ün salmaya başlamıştı.

Yaşlı zenginlerde çok görülen çapkınlığa yordular yaşlı dükle genç kadının yakınlığını. Gerçek dışında ne varsa hepsini söylediler.

Bununla birlikte, bu babanın Marguerite'e duyduğu sevginin öyle arı bir nedeni vardı ki, yürek ilişkileri dışında herhangi bir ilişki kurmak en yakın akrabayla zina etmekten farksızdı onun için, kızına söyleyemeyeceği tek sözcük söylememişti Marguerite'e.

Kahramanımızı olduğundan başka türlü göstermek aklımızdan bile geçmez. Bu nedenle, Bagnères'de kaldığı sürece, düke verilen sözü tutmasının güç olmadığını, sözünde durduğunu söyleyeceğiz; ama bir kez Paris'e döndükten sonra, dükün belirli aralıklarla gelişlerinden başka hiçbir şeyin bulandırmadığı yalnızlık, eğlence yaşamına, balolara, hatta çılgın şölenlere alışmış olan bu kadına kendisini sıkıntıdan öldürecekmiş gibi gelmişti, eski yaşamının yakıcı solukları yüreğine, başına sürtünüp duruyordu.

Marguerite'in bu yolculuktan her zamankinden de güzel döndüğünü, yirmi yaşında bulunduğunu, uyumuş, ama yenilmemiş hastalığın da göğüs hastalıklarının en sık rastlanan sonucu olan şu ateşli istekleri uyandırmayı sürdürdüğünü de ekleyelim.

Böylelikle, dükün Marguerite'le düşüp kalkmakla adını lekelediğini söyleyen, genç kadının bir rezilliğini yakalamak için hep pusuda bekleyen dostları Marguerite'in kendisinin gelmeyeceğinden emin olduğu saatlerde evine konuklar aldığını, bu konukların da çoğu zaman ertesi güne kadar kaldıklarını söyledikleri, söylediklerini de kanıtladıkları zaman, dük büyük bir üzüntüye kapıldı.

Sorulunca, Marguerite her şeyi söyledi ona, sonra, hiçbir art düşüncesi olmadan, artık kendisiyle ilgilenmemesini öğütledi, çünkü verdiği sözü tutacak gücü bulamıyordu içinde, aldattığı bir adamdan da daha fazla iyilik istemiyordu.

Dük sekiz gün görünmedi, ama bütün yapabildiği bu oldu, sekizinci gün, Marguerite'e gelip yalvardı, kendisini gene kabul etmesini istedi, onu olduğu gibi benimseyeceğine söz verdi, yeter ki yaşasındı, ucunda ölüm de olsa hiçbir serzenişte bulunmayacaktı, yemin ediyordu.

İşte, Marguerite'in dönüşünden üç ay sonra, yani 1842 yılı kasım ya da aralık ayında durum buydu.

III

Ayın on altıncı günü, saat birde, Antin Sokağı'na gittim.

Daha dış kapıdan açık artırma tellallarının bağırışları duyuluyordu.

Daire meraklılarla doluydu.

Kibar günah dünyasının tüm ünlüleri buradaydı, hiçbir zaman yanlarında bulunma fırsatını bulamayacakları, belki de kolay zevklerini gizli gizli kıskandıkları kadınları yakından görmek için bir kez daha açık artırmayı bahane eden birkaç yüksek çevre kadını gizli gizli inceliyordu onları.

Düşes de F..., günümüz yüksek orospularının en acı örneklerinden biri olan matmazel A... ile dirsek dirseğeydi; markiz de T..., çağımızın kocasını aldatan kadınlarının en zarifi ve en tanınmışı madam D...'nin fiyatını artırdığı bir eşyayı alıp almamakta duralıyordu; Madrid'de servetini Paris'te, Paris'te de Madrid'de batırdı diye bilinen, gerçekte gelirini bile harcamayan dük d'Y... bir yandan en zeki kadın öykücülerimizden biri olan, zaman zaman söylediklerini yazmaya, yazdıklarını da imzalamaya gönül indiren madam M... ile konuşurken, bir yandan da hemen her zaman pembeler ya da maviler giyen, arabasına Tony'nin kendisine on bin franga sattığı, kendisinin de ... ödediği kocaman iki kara at koşturan, Champs-Elysées'nin güzel gezgini madam de

N... ile dostça bakışıyordu; sonra, yüksek çevre kadınlarının drahomalarıyla yaptıklarının iki katını yalnızca kendi yeteneğiyle yapan, aşk konusunda onları üç kat geride bırakan matmazel R... soğuğa aldırmadan bir şeyler almaya gelmişti, en çok bakılanlardan biri de oydu.

Bu salonda toplanıp da bir arada bulunmalarına pek şaşıran birçok insanın adının baş harflerini art arda sıralayabilirdik daha; ama okuru bıktırmaktan korkuyoruz.

Herkesin çılgınca bir neşe içinde bulunduğunu, buradaki kadınlardan çoğunun ölmüş kadını tanımış olduklarını, ama onu anımsamazmış gibi göründüklerini söyleyelim, yeter.

Kahkahalarla gülüyorlardı; tellallar sesleri çıktığı kadar bağırıyorlardı; satış masaları önüne konulmuş olan kanepeleri dolduran satıcılar, işlerini dinginlikle yapabilmek için sessizliği sağlamaya çalışıyor, bir türlü başaramıyorlardı. Hiçbir toplantı bu kadar değişik, bu kadar gürültülü olmamıştı.

Ben de bu gümbürtünün içine girdim çekine çekine, bu seslerin, borçları ödensin diye eşyaları satılan zavallı yaratığın can çekiştiği odanın hemen yanından yükseldiğini düşünüyordum da içim sızlıyordu. Satın almaktan çok incelemek için gelmiştim, öteberileri sattırtan, bir eşya ummadıkları bir fiyata yükseldiği zaman gözleri sevinçle parlayan alacaklıların yüzlerine bakıyordum.

Bu kadının düşkün yaşamına yatırım yapıp sırtından yüzde yüz kazanç sağlayarak yaşamının son dakikalarını pullu kâğıtlarla kovalayan, ölümünden sonra da yüz kızartıcı kredileriyle birlikte dürüst hesaplarının meyvelerini toplamaya gelen namuslu insanlar.

Eskiler tüccarlarla hırsızları bir tutmakta ne kadar haklıymışlar!

Giysiler, kaşmir şallar, mücevherler, inanılmaz bir hızla satılıyordu. Bunların hiçbiri bana göre değildi, hep bekliyordum.

Birdenbire:

"Bir kitap, çok güzel ciltlenmiş, kenarları yaldızlı, adı: *Manon Lescaut*. İlk sayfada bir şeyler yazılı. On frank," diye bağırıldığını işittim.

Oldukça uzun bir sessizlikten sonra bir ses:

"On iki," dedi.

"On beş," dedim.

Neden? Bildiğim yoktu. Şu *yazılı bir şeyler* için herhalde.

"On beş," diye yineledi tellal.

İlk artıran, daha fazla verilmesine kızmış gibi bir sesle:

"Otuz," dedi.

İş bir savaşıma dönüşüyordu:

"Otuz beş!" diye bağırdım aynı sesle.

"Kırk"

"Elli."

"Altmış."

"Yüz."

Ne yalan söylemeli, etki yapmak isteseydim, tam anlamıyla başarırdım, öyle ya, bu artırma üzerine büyük bir sessizlik oldu, bu kitabı ele geçirmeye bu kadar kararlı görünen bu beyin kim olduğunu anlamak için bana baktılar.

Son sözümü söyleyişim rakibimi inandırmıştı anlaşılan; böylelikle, bana bu kitabın değerinin on katını ödetmekten başka bir şeye yaramayacak olan bir çarpışmayı bırakmayı yeğ gördü, biraz geç de olsa, son derece nazik bir biçimde eğilerek:

"Bırakıyorum mösyö," dedi.

Artık hiç kimse bir şey söylemediğinden, kitap bana satıldı.

Onurumun belki de dayanacağı, ama kesemin hiç kuşkusuz çok acısını çekeceği yeni bir inattan korktuğum için adımı yazdırdım, kitabı bir yana koydurup aşağıya indim. Bu sahnenin tanığı olan insanlarda çok düşünceler uyandırdım, en fazla on-on beş franga her yerde bulabileceğim

bir kitaba ne diye yüz frank ödediğimi merak edip durmuşlardı kuşkusuz.

Bir saat sonra kitabı aldırtmak için bir adam yollamıştım.

İlk sayfada, kitabı armağan edenin mürekkeple, güzel bir yazıyla yazılmış adama yazısı vardı. Şu sözcüklerden oluşmuştu bu adama yazısı:

Manon, Marguerite'e
Alçakgönüllülük

"Armand Duval" diye de imzalanmıştı.

Bu "alçakgönüllülük" sözcüğünün anlamı neydi?

Bu Mösyö Armand Duval'in kanısınca, Manon bir düşkünlük mü, yoksa bir gönül yüceliği mi tanıyordu Marguerite'e?

İkinci yorum gerçeğe daha uygun görünüyordu; öyle ya, birincisi Marguerite'in, kendi kendini nasıl görürse görsün, benimsemeyeceği, küstah bir içtenlik olurdu.

Gene sokağa çıktım, gece yatağıma yatıncaya kadar bir daha ilgilenmedim bu kitapla.

Manon Lescaut en ufak ayrıntılarına dek bildiğim içli bir öyküdür, gene de bu kitabı elimin altında buldum mu ona olan sevgim hemen çeker beni, açarım, belki de ellinci kez yeniden yaşarım l'abbé Prévost'un kahramanıyla. Bu kadın kahraman öylesine gerçektir ki, onu tanımışım gibime gelir. Bu yeni koşullar içinde, onunla Marguerite arasında yapılan bir tür karşılaştırma, okuduğum satırlara beklenmedik bir çekicilik veriyordu, bu kitabı mirasına borçlu olduğum zavallı kadına duyduğum hoşgörü acımayla, neredeyse aşkla güçlendi. Manon bir çölde ölmüştü, orası öyle, ama kendisini ruhunun tüm gücüyle seven adamın kollarında ölmüştü, ölünce de adam ona bir çukur kazmış, bu çukuru gözyaşlarıyla sulamış, yüreğini de aynı çukura gömmüştü; oysa

Manon gibi günahkâr, belki gene onun gibi doğru yola dönmüş olan Marguerite, gördüklerime inanmam gerekirse, gözler kamaştıran bir lüksün ortasında, geçmişinin yatağı içinde, ama Manon'un gömüldüğü çölden çok daha kurak, çok daha geniş, çok daha acımasız olan gönül çölünde ölmüştü.

Gerçekten de, yaşamının son olayları hakkında bana bilgi veren kimi dostlarımdan öğrendiğim gibi, iki ay süren ağır ve acılı can çekişme boyunca, Marguerite başucunda gerçek bir avuntu bulamamıştı.

Manon'dan ve Marguerite'ten geçerek tanıdığım kadınlara, hemen hiç değişmeyen bir ölüme doğru şarkılar söyleyerek giden kadınlara yöneliyordu düşüncem.

Zavallı yaratıklar! Onları sevmek yanlış bir şey olabilir, ama acımak da çok az bir şey. Gün ışınlarını hiç görmemiş körlere, doğanın ezgilerini hiç işitmemiş sağırlara, ruhunun sesini hiçbir zaman duyuramamış dilsizlere acırsınız da utanç gibi yalancı bir bahane bulur, zavallı kadınları deliye döndüren, iyiyi göremeyecek, Tanrı'nın sesini duyamayacak, aşkın ve inancın arı dilini konuşamayacak duruma getiren bu gönül körlüğüne, bu ruh sağırlığına, bu bilinç dilsizliğine acımak istemezsiniz.

Hugo *Marion de Lorme*'u yazdı, Musset *Bernerette*'i, Alexandre Dumas *Fernande*'ı, tüm çağların düşünür ve ozanları kendini satan kadına acımalarını sundular, bazı bazı da bir büyük adam onlara aşkı, hatta kendi adını vererek insanlıklarını yeniden kazandırdı. Bu noktada bu kadar ısrar ediyorsam, bu satırları okuyacak olanlar arasında belki de birçokları bu kitabı atmak üzere oldukları, bu kitapta günahın ve fuhuşun bir savunusunu görmekten korktukları için ısrar ediyorum, yazarın yaşı da böyle bir korku doğmasına yardım etmekte. Böyle düşünenler bu yanlış düşünceden sıyrılsınlar, yalnızca bu korku nedeniyle duralıyorlarsa, tutumlarını sürdürsünler.

Ben bir ilkeye inanıyorum yalnız, bu ilke de şu: iyiliği eğitim yoluyla öğrenememiş bir kadının önünde, iyiliğe giden iki yol açar Tanrı; hemen her zaman böyledir: biri acı, biri de aşktır bu yolların. Çetin yollardır bunlar; bu yollara giren kadınlar ayaklarını kanatırlar, ellerini parçalarlar, ama yolun dikenlerine günahın süslü giyimlerini de bırakırlar aynı zamanda, Tanrı önünde yüz kızartmayan çıplaklıkla erişirler amaca.

Bu gözüpek yolculara rastlayanlar onları desteklemeli, onlarla karşılaştıklarını herkese söylemelidirler, çünkü bunu yaymak yol göstermektir.

Yaşamın eşiğine biri *İyilik yolu*, öbürü *Kötülük yolu* yazılarını taşıyan iki direk koyup da gelenlere: "Seçin," demekle iş bitmez; İsa'nın yaptığı gibi, yörelerin çekiciliğine kapılmış olanlara ikinciden birinciye giden yolları göstermek gerekir; her şeyden önce de bu yolların başlangıcının fazla acılı olmaması, girilemeyecek gibi görünmemesi gerekir.

Din o eşsiz savurgan çocuk meseliyle hoşgörüyü, bağışlamayı öğütler bizlere. İsa insanların tutkularıyla yaralanmış bu ruhlara aşkla eğilirdi, yaralarını kolayca iyi edecek merhemle sarmaktan hoşlanırdı. Böylece, Magdalalı Meryem: "Çok şey geçecek eline, çünkü çok sevdin," diyordu, yüce bir inanç uyandıracak yüce bağışlamaydı işte bu.

Neden İsa'dan daha sert olacakmışız? Daha güçlü sanılsın diye daha çok sertleşen bu dünyanın kanılarına inatla sarılarak biz de onunla birlikte içlerinden bir hastanın kötü kanı gibi geçmişlerinin kötülüğü boşalan, sarılmak ve gönül iyileşmesine kavuşmak için dost bir elden başka bir şey beklemeyen yaralarla kanayan ruhları neden tepelim?

Ben kendi kuşağıma, Mösyö de Voltaire'in kuramlarına çok şükür hiç mi hiç kulak asmayanlara, benim gibi, insanlığın on beş yıldır en gözü pek atılımlarından biri içinde olduğuna inananlara sesleniyorum. İyilik ve kötülük bilgisi bir daha yitirilmemesiye kazanılmıştır; inanç yeniden kuruluyor,

kutsal şeylere saygı geri geldi ve dünya büsbütün iyileşmiyorsa da hiç değilse eskisinden daha iyi oluyor. Tüm aklı başında insanların çabaları aynı amaca yöneliyor, tüm güçlü istemler aynı ilkeye bağlanıyor: iyi olalım, genç olalım, doğru olalım! Kötülük bir hiçten öte bir şey değil, iyiliğin gururunu taşıyalım, her şeyden önce de umudumuzu yitirmeyelim. Anne, kız kardeş, kız ya da eş olmayan kadını hor görmeyelim. Saygıyı aileye, hoşgörüyü bencilliğe indirgemeyelim. Bir tek günahkârın pişmanlığı gökyüzüne hiçbir zaman günah işlememiş yüz dürüst kişiden daha çok sevinç verdiğine göre, gökyüzünü sevindirmeye çalışalım. Fazlasıyla alabiliriz bunun karşılığını. Yeryüzü sevinçlerinin yerle bir ettiği, ama tanrısal umudun belki de kurtaracağı yaratıklara, bağışlayışımızın sadakalarını bırakalım yolumuzun üstünde; yaşlı kadınların bir ilaç salık verirken söyledikleri gibi, yararı olmasa da zarar vermez.

Elbette, ele aldığım ufacık bir konudan bu büyük sonuçları çıkarmam aşırı gözüpeklik gibi görünecek; ama ben her şeyin azda olduğuna inananlardanım. Çocuk küçüktür, ama büyük adam onun içindedir; beyin daracıktır, ama düşünceyi içine alır; göz bir noktadan öte bir şey değildir, ama fersah fersah uzamları kucaklar.

IV

İki gün sonra, açık artırma tümüyle bitmişti. Yüz elli bin frank sağlanmıştı.

Üçte ikisini alacaklılar paylaşmışlar, gerisi de bir kız kardeşle bir küçük yeğenden oluşan ailesine kalmıştı.

Kendisine elli bin frank kaldığı yazılınca, bu kız kardeşin gözleri büyük büyük açılmıştı.

Altı yedi yıldır kardeşini hiç görmemişti bu genç kız, bir gün birdenbire yok oluvermişti kız kardeşi, kendisi de, başkaları da, ayrıldığı günden beri yaşamının en ufak bir ayrıntısını bile bilmiyorlardı.

Aceleyle Paris'e gelmişti, Marguerite'i tanımış olanlar, mirasçısının şimdiye kadar hiç köyünden ayrılmamış şişman ve güzel bir köy kızı olduğunu görünce, son derece şaşırmışlardı.

Bu umulmadık servetin nereden geldiğini bile bilmiyordu, ama birden zengin oluvermişti.

Kız kardeşinin ölümünden doğan, ama parasını yüzde dört buçuk gelir sağlayan bir işe yatırmasıyla ne de olsa hafifleyen büyük bir keder içinde köyüne döndüğünü duydum.

Skandallar kenti Paris'te ağızdan ağıza dolaşan tüm bu olaylar yavaş yavaş unutulmaya başlıyordu, ben de bu olaylara nasıl katıldığımı neredeyse unutmak üzereydim, tam bu

sırada yeni bir olay Maguerite'in tüm yaşamını tanıttı bana, öyle dokunaklı ayrıntılar öğrendim ki, bu öyküyü yazmak geldi içimden, şimdi de yazıyorum.

Tüm eşyaları satılıp boşaltılan daire üç dört gündür kiralıktı, bu sırada bir sabah kapım çalındı.

Uşağım, daha doğrusu uşaklığımı da yapan kapıcım, gidip kapıyı açtı, bir kart getirdi bana, kartı veren kişinin benimle konuşmak istediğini söyledi.

Bu karta bir göz attım, şu iki sözcüğü okudum üzerinde: *Armand Duval.*

Bu adı daha önce nerede gördüğümü anımsamaya çalıştım, *Manon Lescaut*'nun birinci sayfası geldi aklıma.

Bu kitabı Marguerite'e veren kişi benden ne isteyebilirdi? Kapıda bekleyen adamın hemen içeri alınmasını söyledim.

İriyarı, sarışın, solgun bir genç adam gördüm karşımda, bir yol giysisi vardı üzerinde, birkaç gündür üzerinden çıkarmamıştı, hatta Paris'e gelince fırçalama çabasına bile girmemişe benziyordu, tozla kaplıydı çünkü.

Mösyö Duval son derece heyecanlıydı, heyecanını gizlemek için hiçbir çaba harcamadı, gözlerinde yaşlarla, sesi titreye titreye başladı konuşmaya:

"Mösyö, gelişimden ve kılığımdan dolayı beni bağışlamanızı dilerim; ama gençlerin kendi aralarında böyle şeylere pek kulak asmamaları bir yana, sizi bugün görmeyi o kadar istiyordum ki, otele yerleşmeyi bile beklemedim, bavullarımı yolladım oraya, henüz erken olmasına karşın, sizi bulamamak korkusu içinde evinize koştum."

Ateşin yanına oturmasını rica ettim Mösyö Duval'den, otururken cebinden bir mendil çıkardı, bu mendille kısa bir süre gizledi yüzünü. Dertli dertli içini çekerek:

"Böyle bir saatte, böyle bir kılıkla, böyle ağlayan, yabancı bir konuğun sizden ne istediğini anlayamıyorsunuz herhalde," dedi. "Sizden büyük bir ricada bulunacağım, mösyö."

"Buyurun, mösyö, sizi dinliyorum."

"Marguerite Gautier'nin eşyalarının satılışında bulundunuz mu?"

Bu sözcük üzerine, genç adamın bir an için yendiği üzüntü gene kendisinden daha güçlü çıktı, ellerini gözlerine götürmek zorunda kaldı.

"Size çok gülünç görünüyorum herhalde," diye ekledi, "bunun için özür dilerim, beni dinlemek için göstereceğiniz sabrı hiçbir zaman unutamayacağıma inanabilirsiniz."

"Mösyö," dedim, "size yapabileceğim anlaşılan hizmet, duyduğunuz kederi biraz olsun hafifletecekse, size nasıl yararlı olabileceğimi çabuk söyleyin, sizi memnun etmekten sevinç duyarım."

"Marguerite'in açık artırmasında siz de bir şey aldınız mı?" dedi o zaman.

"Evet mösyö, bir kitap."

"*Manon Lescaut* mu?"

"Evet."

"Bu kitap hâlâ sizde mi?"

"Yatak odamda."

Armand Duval, bu haber üzerine, büyük bir ağırlıktan kurtulmuş gibi oldu, kitabı saklamakla bile kendisine hizmette bulunmaya başlamışım gibi teşekkür etti bana.

Bunun üzerine kalktım, odama gidip kitabı aldım, getirip eline verdim. İlk sayfadaki adamaya bakıp sayfaları karıştırarak:

"Evet, bu," dedi, "bu işte."

İki iri gözyaşı düştü sayfalar üzerine. Gözlerini bana doğru kaldırarak:

"Mösyö, bu kitabı saklamayı çok mu istiyorsunuz?" diye sordu, ağladığını, gene ağlamaya da hazır olduğunu gizlemeye bile çalışmıyordu artık.

"Neden sordunuz, mösyö?"

"Bu kitabı bana bırakmanızı rica etmeye geldim de ondan."

"Merakımı hoş görün," dedim o zaman; "Marguerite Gautier'ye siz mi vermiştiniz bu kitabı?"

"Ben vermiştim."

"Bu kitap sizindir, mösyö, alın, onu size geri verebildiğim için mutluyum."

Mösyö Duval oldukça sıkıntılı bir durumda:

"Ama hiç değilse verdiğiniz parayı ödemeliyim size," dedi.

"İzin verin de armağan edeyim bunu size. Böyle bir satışta bir tek kitabın fiyatı çok az bir şeydir, bu kitaba ne verdiğimi bile unuttum gitti."

"Yüz frank vermişsiniz."

"Doğru," dedim, bu kez de ben sıkılmıştım, "nereden biliyorsunuz?"

"Çok basit. Paris'te Marguerite'in eşyalarının satışında bulunmak için tam zamanında geleceğimi umuyordum, ama ancak bu sabah gelebildim. Ondan kalan herhangi bir eşyaya sahip olmak istiyordum, satılan eşyalarla alıcıların listesini göstermesini rica etmek için hemen açık artırmacıya koştum. Bu kitabı sizin satın almış olduğunuzu gördüm, ona verdiğiniz fiyata bakarak sizin de bu kitabı ele geçirmek istemenizin herhangi bir anıya dayanmasından korktumsa da bana bırakmanızı rica etmeye karar verdim."

Armand böyle konuşurken, benim de Marguerite'i kendisinin tanıdığı gibi tanımış olmamdan korkar gibiydi.

Hemen yatıştırdım kendisini.

"Ben Matmazel Gautier'yi ancak uzaktan tanıdım," dedim; "karşılaşmaktan hoşlandığı güzel bir kadının ölümü bir genç adam üzerinde ne etki uyandırırsa, onun ölümü de o etkiyi uyandırdı bende. Malları satılırken bir şey almak istedim, neden bilmem, üzerinde ısrar edip bana meydan okuyan bir beyi çıldırtmak için bu kitabın fiyatını artırmakta dayattım. Gene söylüyorum, mösyö, kitap sizindir, onu benden benim tellaldan aldığım gibi almamanız ve aramızda daha

uzun bir tanıdıklığın, daha yakın bağıntıların bir sözleşmesi olması için kabul etmenizi bir kez daha rica ediyorum."

"Peki, mösyö," dedi Armand, elini uzatıp elimi sıktı; "kabul ediyorum, tüm yaşamım boyunca minnettar olacağım size."

Armand'a Marguerite konusunda soru sormayı çok istiyordum, çünkü kitaptaki adama sözleri, genç adamın yolculuğu, bu kitabı ele geçirmeyi böylesine istemesi merakımı kamçılıyordu; ama konuğuma soru sormakla parasını yalnızca işlerine burnumu sokmaya hak kazanmak için istemiyormuş gibi görünmekten korkuyordum.

İsteğimi seziyordu sanki, öyle ya:

"Bu kitabı okudunuz mu?" diye sordu.

"Bütünüyle."

"Yazdığım iki satır konusunda ne düşündünüz?"

"Bu kitabı verdiğiniz zavallı kızın size göre sıradan kadınların dışına çıktığını hemen anladım, çünkü bu satırlarda yalnızca bayağı bir övgü görmek istemiyordum."

"Böyle düşünmekte de haklıydınız, mösyö. Bu kız bir melekti. Alın, şu mektubu okuyun."

Birçok kez okunmuşa benzeyen bir kâğıt uzattı bana.

Açtım, şunlar vardı üzerinde:

"Sevgili Armand, mektubunuzu aldım, gene eskisi gibi iyisiniz, Tanrı'ya şükürler olsun. Evet, dostum, hastayım, en amansız hastalıklardan birine tutuldum; ama bana hâlâ göstermek yüceliğinde bulunduğunuz ilgi acımı son derece azaltıyor. Az önce elime geçen, içindeki sözler de –şu dünyada bir şey beni iyi edebilseydi– beni iyi edebilecek olan güzelim mektubu yazan eli sıkmak mutluluğuna erebilecek kadar uzun zaman yaşayamayacağım. Sizi göremeyeceğim, çünkü çok yaklaştım ölüme, siz de yüzlerce fersah uzaktasınız. Zavallı dostum! O sizin geçmiş günlerdeki Marguerite'iniz çok değişti, onu bu durumunda görmemeniz belki de daha iyi

olacak. Sizi bağışlayıp bağışlamadığımı soruyorsunuz bana; ah! hem de bütün gönlümle, dostum; öyle ya, bana yapmak istediğiniz kötülük, bana olan aşkınızın bir kanıtından başka bir şey değildi. Bir aydır yataktayım, hakkımdaki düşünceniz benim için o kadar önemli ki, her gün yaşamımın günlüğünü tutuyorum, ayrıldığımız günden yazma gücünü bulamayacağım dakikaya kadar her şeyi yazacağım.

Bana duyduğunuz ilgi gerçekse, dönüşünüzde Julie Duprat'ya uğrayın, Armand. Günlüğü size verecek. Aramızda geçenlerin nedenini ve özürünü orada bulacaksınız. Julie çok iyi davranıyor bana; sık sık sizi konuşuyoruz birlikte. Mektubunuz gelince de yanımdaydı, okurken ağladık.

Bana hiçbir şey yazmamış da olsanız, Fransa'ya gelişinizde bu kâğıtları size vermekle görevliydi. Bundan dolayı bana minnettar olmayın. Böyle her gün yaşamımın biricik mutlu dakikalarına dönmenin büyük bir iyiliği dokunuyor bana, siz bunlarda geçmişin bağışlatıcı nedenini bulacaksınız, bense sürekli bir rahatlama buluyorum.

Aklınıza her zaman beni getirecek bir şey bırakmak isterdim size, ama evimde ne varsa hepsine el konuldu, hiçbir şey benim değil.

Anlıyor musunuz, dostum? Ölmek üzereyim ve yatak odamdan hiçbir şey götürülmesin, ölmezsem bana hiçbir şey kalmasın diye alacaklılarımın koyduğu bekçinin salonda yürüdüğünü duyuyorum. Sonuna dek beklerler umarım.

Ah! İnsanlar çok acımasız! Daha doğrusu, ben aldanıyorum, doğru ve eğilmez Tanrı'nın işi bu.

İşte böyle, canım sevgilim, mallarımın satışına gelir, bir şey satın alırsınız, çünkü size en ufak bir şey ayıracak olsam, el konulmuş eşyaları kaçırmak savıyla saldırabilirler size.

Ne acı bir yaşamı bırakıyorum!

Ölmeden önce sizi bir daha görmeme izin verseydi, Tanrı eşsiz bir büyüklük göstermiş olurdu! Bütün olasılıklara

göre, allahaısmarladık, dostum; daha uzun yazamadımsa bağışlayın beni, ama beni iyileştireceklerini söyleyenler, kan ala ala canımı çıkarıyorlar, elim de daha fazla yazmaya yanaşmıyor.

MARGUERITE GAUTIER"

Gerçekten de, son sözcükler zor okunuyordu.

Kâğıdı Armand'a geri verdim, ben kâğıttan okurken, o da düşünceden okumuştu kuşkusuz mektubu, çünkü, geri alırken:

"Bunu bir yosmanın yazdığına kim inanır!" dedi. Anılarıyla heyecan içinde kalmıştı, bir zaman seyretti bu mektubun yazısını, en sonunda dudaklarına götürdü.

"Düşünüyorum da," diye sürdürdü, "ben kendisini göremeden öldüğünü, bir daha da göremeyeceğimi düşünüyorum da, benim için bir kız kardeşin bile yapamayacağını yaptığını düşünüyorum da, onu böyle ölümle baş başa bıraktığım için kendimi bağışlayamıyorum. Öldü! Öldü! Beni düşünerek, adımı yazıp adımı söyleyerek, zavallı Marguerite!"

Ve Armand, düşüncelerini ve gözyaşlarını kapıp koyvererek elini bana uzatıyor, konuşmasını sürdürüyordu:

"Böyle bir ölüye böylesine yanıp yakıldığımı görseler, pek çocuk bulurlardı beni, ama bu kadına ne kadar acı çektirdiğimi, ne kadar acımasız davrandığımı, onunsa ne kadar iyi kaldığını, nasıl boyun eğdiğini bilmiyorlar da ondan. Onu bağışlamak bana düşer sanıyordum; bugünse bağışlanmayı hak etmediğimi düşünüyorum. Ah! Ayakları dibinde bir saat ağlayabilmek için yaşamımın on yılını verirdim."

İnsanın bilmediği bir acıyı yatıştırması her zaman güçtür, ama bu genç adama öyle candan bir yakınlık duymaya başlamıştım ki, bana kederini öyle içten anlatıyordu ki, sözlerime ilgisiz kalmayacağını düşündüm:

"Akrabalarınız, dostlarınız yok mu?" dedim ona, "Umudunuzu kırmayın, onları görün, sizi teselli edeceklerdir, çünkü size acımaktan başka bir şey gelmez benim elimden."

Ayağa kalktı, odamda geniş adımlarla dolaşmaya başladı.

"Doğru," dedi, "sıkıyorum sizi. Kusura bakmayın, benim acımın sizin için bir önemi olmadığını, sizi hiç mi hiç ilgilendirmeyecek olan, ilgilendirmemesi gereken bir konuyla kafanızı şişirdiğimi düşünemedim."

"Sözlerimi yanlış anladınız, yürekten dinliyorum sizi; ancak, kederinizi yatıştırmakta yetersiz kaldığım için üzülüyorum. Benimle, dostlarımla bir arada bulunmak sıkıntınızı dağıtabilirse, kısacası, hangi konuda olursa olsun bana gereksiniminiz varsa, size yararlı olmaktan büyük bir zevk duyacağımı bilmenizi isterim."

"Bağışlayın, bağışlayın," dedi, "acı duyuları gereğinden fazla büyütüyor. Bırakın da birkaç dakika daha kalayım, gözlerimi kurulayacak kadar bir zaman, sokaktaki alıklar bu ağlayan koca adama acayip bir nesne gibi bakmasınlar. Bu kitabı vermekle çok sevindirdiniz beni; bu iyiliğinizin altından nasıl kalkacağımı bilemiyorum."

"Bana biraz dostluk göstermekle," dedim Armand'a, "bana kederinizin nedenini söylemekle. Çektiği acıyı anlatarak teselli bulur insan."

"Haklısınız; ama bugün ağlamaya çok gereksinimim var, ancak başsız sonsuz şeyler anlatabilirim size. Bir gün, bu öyküyü size anlatacağım, zavallı kıza üzülmekte haklı mıyım, haksız mıyım, göreceksiniz." Son bir kez daha gözlerini ovuşturup aynaya baktı, "Şimdi söyleyin," diye ekledi: "Çok mu bön buluyorsunuz beni? Bir de gelip sizi gene görmeme izin verin."

Bu genç adamın bakışı iyi ve tatlıydı; neredeyse kucaklayıp öpecektim onu.

Ona gelince, gözleri gene yaşlarla bulanmaya başlıyordu; bunu fark ettiğimi gördü, gözlerini başka yana çevirdi.

"Hadi, biraz cesaret," dedim.

"Allahaısmarladık," dedi o zaman.

Ağlamamak için görülmedik bir çaba harcayarak çıktı evimden, çıkmaktan çok sıvıştı.

Penceremin perdesini kaldırdım, kendisini kapıda bekleyen arabaya bindiğini gördüm; ama daha girer girmez gözlerinden yaşlar boşandı, mendiliyle yüzünü sakladı.

V

Oldukça uzun bir zaman geçti, Armand'ın hiç sözünü duymadım; buna karşılık, Marguerite sık sık söz konusu oldu.

Hiç fark ettiniz mi, bilmem, size yabancı kalması gerekirmiş gibi görünen, hiç değilse sizi ilgilendirmezmiş gibi gelen bir kişinin adı bir kez önünüzde söylenmeyegörsün, tüm ayrıntılar gelip yavaş yavaş bu adın çevresinde toplanır, tüm dostlarınızın size şimdiye kadar hiç anlatmadıkları bir şeyden söz ettiklerini görürsünüz. O zaman bu kişinin neredeyse sizinle ilişkisi bulunduğunu anlar, hiç belli etmeden birçok kez yaşamınıza girdiğini fark edersiniz; size anlatılan olaylarla kendi yaşamınızın kimi olayları arasında gerçek bir uyarlık, gerçek bir yakınlık bulunduğunu görürsünüz. Marguerite'i gördüğüme, kendisiyle karşılaştığıma, yüzünü ve alışkanlıklarını bildiğime göre, onunla böyle bir durumum yoktu; bununla birlikte, şu açık artırmadan beri, adı kulağıma öyle çok çarpmış, önceki bölümde anlattığım olayda da bu ad öyle derin bir kederle birleşmişti ki, şaşkınlığım daha bir büyümüş, merakım da artmıştı.

Böylece, kendilerine hiç Marguerite'ten söz etmediğim dostlarımla karşılaşıp da:

"Marguerite Gautier adında birini tanıdınız mı?" diye sormadığım olmuyordu.

"Kamelyalı Kadını mı?"

"Tamam."

"Fazlasıyla!"

Bu "fazlasıyla!"lara da anlamları konusunda hiçbir kuşku bırakmayan gülümsemeler eşlik ediyordu çoğu zaman.

"Peki, neyin nesiydi bu kadın?" diye sürdürüyordum.

"İyi bir yosmaydı."

"Hepsi bu kadar mı?"

"Hay Allah! Evet, ötekilerden biraz daha kafalı, belki de biraz daha yüce gönüllüydü."

"Ayrıca bir bildiğiniz yok mu hakkında?"

"Baron de G...'yi batırmıştı."

"Yalnız o mu?"

"Yaşlı dük ...'n de metresiydi."

"Gerçekten metresi miydi?"

"Öyle diyorlar: ne olursa olsun, adam ona çok para yediriyordu."

Hep aynı genel ayrıntılar.

Oysa ben Marguerite'le Armand'ın ilişkisi hakkında bir şeyler öğrenmeyi çok isterdim.

Günün birinde, sürekli olarak ünlü kadınlarla sıkı fıkı yaşayan kişilerden birine rastladım. Ona sordum:

"Marguerite Gautier'yi tanıdınız mı?"

Aynı yanıtı aldım: *fazlasıyla*!

"Nasıl bir kızdı?"

"Güzel ve iyi bir kızdı. Ölümü büyük bir üzüntü yarattı."

"Armand Duval adında bir sevgilisi var mıydı?"

"İriyarı bir sarışın, değil mi?"

"Evet."

"Doğru."

"Neyin nesiydi bu Armand?"

"Elindeki ufacık serveti onunla yedi bu çocuk, öyle sanıyorum, sonra onu bırakmak zorunda kaldı. Marguerite'i çıldırasıya sevdiği söylenir."

"Ya o?"

"O da onu çok seviyordu, öyle diyorlar, ama böyle kadınlar nasıl severlerse, öyle. Verebileceklerinden fazlasını istememeli onlardan."

"Ne oldu bu Armand?"

"Bilmem. Pek az tanıdık onu. Beş altı ay Marguerite'le yaşadı, ama kent dışında; sonra Marguerite döndü, o gitti."

"O zamandan sonra görmediniz mi kendisini?"

"Hiçbir zaman."

Ben de bir daha görmemiştim Armand'ı. Evime geldiği sırada, Marguerite'in daha yepyeni olan ölüm haberi karşısında, onun, eski aşkını, dolayısıyla da acısını olduğundan fazla gösterip göstermediğini sormaya başlıyordum kendi kendime; beni görmeye gelmek konusunda verdiği sözü de ölen kadınla birlikte şimdiden unutmuş olabileceğini düşünüyordum.

Bu düşünce bir başkası için oldukça gerçeğe uygun gelebilirdi, ama Armand'ın umutsuzluğunda içten sesler vardı, üzüntünün bir uçtan bir başkasına geçerek hastalık durumuna geldiğini, kendisinden haber alamamanın da hasta, belki de ölmüş olmasından kaynaklandığını düşündüm.

Elimde olmadan ilgileniyordum bu genç adamla. Belki bu ilgide bencillik de vardı; belki bu acının altında dokunaklı bir gönül öyküsü sezinlemiştim, belki Armand'ın sessizliğine ilişkin kaygımda bu öyküyü öğrenme isteğimin de büyük bir payı vardı.

Mösyö Duval bana gelmediğine göre, ben ona gitmeye karar verdim. Bahane bulmak güç değildi; yazık ki adresini bilmiyordum, kendisini sorduğum kimseler arasında da hiç kimse söyleyememişti bana bu adresi.

Antin Sokağı'na gittim. Marguerite'in kapıcısı Armand'ın nerede oturduğunu belki de bilirdi. Yeni bir kapıcıydı, o da bilmiyordu benim gibi. Bunun üzerine, Matmazel Gautier'nin gömüldüğü mezarlığı sordum. Montmartre Mezarlığı'ymış.

Nisan ayı gelmişti, hava güzeldi, mezarlar kışın verdiği o acıklı ve sıkıntılı görünüş altında değildi artık herhalde; havalar da canlıların ölüleri anımsayıp onları görmeye gelebilecekleri kadar sıcaktı. "Armand'ın acısının hâlâ sürüp sürmediğini Marguerite'in mezarına şöyle bir bakmakla anlarım, ne olduğunu da belki öğrenirim," diye düşünerek mezarlığa gittim.

Bekçinin kulübesine girdim, şubat ayının yirmi ikinci günü Montmartre Mezarlığı'na Marguerite Gautier adında bir kadının gömülüp gömülmediğini sordum.

Adam bu son barınağa girenlerin yazılıp numaralandığı büyük bir defteri karıştırdı, gerçekten de 22 şubatta, öğle vakti, bu adı taşıyan bir kadının gömüldüğünü söyledi.

Beni mezara götürmesini rica ettim; öyle ya, canlılar kenti gibi sokakları olan bu ölüler kentinde de bir yer kılavuzsuz bulunamazdı. Bekçi bir bahçıvanı çağırarak gerekli bilgileri verdi, bahçıvan, "Biliyorum... biliyorum..." diye sözünü kesti, sonra bana dönerek, "Bu mezarı tanımak hiç de güç değil," diye ekledi:

"Neden?" dedim.

"Ötekilerden çok farklı çiçekleri var da ondan."

"Siz mi bakıyorsunuz oraya?"

"Evet, mösyö, tüm insanlar da kendi ölülerine bu mezara bakmamı söyleyen genç adam kadar özen göstersinler isterdim doğrusu."

Bir iki dolaşmadan sonra, bahçıvan durdu:

"İşte geldik," dedi.

Gerçekten de, üzerinde bir ad yazılı mermer olmasa, hiçbir zaman bir mezar olduğu akla gelmeyecek bir çiçeklik vardı önümde.

Mermer dikine konulmuştu, bir demir kafes, satın alınmış alanı sınırlıyordu, bu alan ak kamelyalarla kaplıydı.

"Buna ne dersiniz?" dedi bahçıvan.

"Çok güzel!"

"Hem de bir kamelya solar solmaz hemen yenilemem söylendi."

"Peki, kim söyledi bunu?"

"Bir genç adam; ilk gelişinde çok çok ağlamıştı; ölünün eski göz ağrılarından biri olacak, öyle ya, rahmetli yaman kadınmış anlaşılan. Çok güzelmiş, öyle diyorlar. Onu siz de tanımış mıydınız?"

"Evet."

Bahçıvan kurnazca gülümseyerek:

"Öteki gibi," dedi.

"Hayır, hiç konuşmuşluğum yoktur onunla."

"Gene de buraya onu görmeye geliyorsunuz; çok iyisiniz doğrusu, çünkü zavallı kızı görmeye gelenler hiç de çok değil."

"Hiç kimse gelmiyor mu?"

"Hiç kimse, bir kez gelen o genç adamdan başka."

"Yalnız bir kez mi?"

"Evet, mösyö."

"Ondan sonra bir daha gelmedi mi?"

"Hayır, ama dönüşünde gelecek."

"Yolculuğa mı çıktı ki?"

"Evet."

"Nerede olduğunu da biliyor musunuz?"

"Matmazel Gautier'nin kız kardeşine gitti sanıyorum."

"Ne yapıyor orada?"

"Ölüyü mezardan çıkarıp başka bir yere gömdürtmek için izin isteyecek."

"Neden burada bırakmıyor?"

"Bilirsiniz, mösyö, ölüler konusunda bir sürü düşünceleri vardır insanların. Bizler her gün görüyoruz bunu. Burası yalnız beş yıllığına alındı, delikanlı ise sürekli bir ruhsat ve daha geniş bir alan istiyor; yeni bölgede daha iyi olur."

"Yeni bölge dediğiniz de ne?"

"Şimdi satılan yeni alanlar, sol yanda. Mezarlığa hep şimdiki gibi bakılsaydı, dünyada bir eşi daha bulunamazdı; ama tam istendiği gibi olması için yapılacak çok şey var daha. Hem sonra insanlar öyle tuhaf ki."

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Demek istiyorum ki, burada bile gurur taslayan insanlar var. Şu Madam Gautier, sözüm yabana, biraz dem sürmüş. Şimdi, zavallı kızcağız öldü; ondan kalan da haklarında hiçbir şey söyleyemeyeceğimiz kadınlardan kalandan farksız, onları da suluyoruz her gün, eh işte, onun yanına gömülen kimselerin yakınları kızcağızın kim olduğunu öğrenince, buraya gömülmesine karşı çıkacaklarını, yoksullar için olduğu gibi bu tür kadınlar için de ayrı alanlar bulunmasını gerektiğini söylemeye kalkmasınlar mı? Böyle bir şey görülmüş mü? Bir güzel verdim ağızlarının payını; yılda dört kez bile ölülerine gelmeyen, çiçeklerini de kendileri getiren ensesi kalın herifler, getirdikleri çiçekleri de görüyorsunuz işte! Hiç dökmedikleri gözyaşlarından dem vururlar mezarlarına yazdıkları yazılarda, sonra komşuluk konusunda güçlük çıkarmaya kalkarlar. Sözlerime ister inanır, ister inanmazsınız, mösyö, bu hanımcağızı tanımıyordum, neler yaptı, bilmem; gene de seviyorum zavallı kızcağızı, özenle bakıyorum ona, kamelyaları da tam fiyatına veriyorum. Benim gözde ölüm o. Bizler ölüleri sevmek zorundayız, mösyö, işimiz başımızdan aşkın çünkü, başka bir şeyi sevmeye zamanımız yok neredeyse."

Bu adama bakıyordum, onu dinlerken duyduğum heyecanı kimi okurlarım açıklamama hiç gerek kalmadan anlayacaklardır.

O da bunun farkına vardı kuşkusuz, çünkü konuşmasını sürdürdü:

"Bu kadın için servetlerini batıran insanlar olduğunu, kendisine tapan sevgilileri bulunduğunu söylüyorlar; doğrusu ya, yalnız birinin gelip ona çiçek satın aldığını düşünüyo-

rum da çok tuhaf, çok acı buluyorum bunu. Çok acıklı bir durumda da değil üstelik, mezarı var, kendisini anımsayan bir tek kişi, ama ötekilerin yerine de yapıyor gerekeni. Ancak burada aynı türden ve aynı yaştan zavallı kızlar da var ki, fukara çukurlarına atıyorlar, zavallı bedenlerin toprağa düşüşünü işittim mi yüreğim parçalanıyor. Bir kez öldüler mi bir kişi bile ilgilenmiyor kendileriyle! Her zaman keyifli değil bizim meslek, hele azıcık da yüreğiniz kalmışsa. Ne yaparsınız? Elimde değil. Benim de yirmi yaşında, güzel, iri bir kızım var, ister bir hanım, isterse bir serseri olsun, buraya onun yaşında bir ölü kız getirdiler mi onu düşünüyorum, üzülmekten kendimi alamıyorum. Ama masallarımla canınızı sıkıyorum kuşkusuz, bunları dinlemek için gelmediniz buraya. Sizi Matmazel Gautier'nin mezarına getirmemi söylediler bana, işte geldiniz; başka bir yardımım olabilir mi size?"

"Mösyö Armand Duval'in adresini biliyor musunuz?" diye sordum adama.

"Evet, ... sokağında oturuyor, hiç değilse gördüğünüz tüm bu çiçeklerin parasını oradan aldım."

"Teşekkür ederim, dostum."

Bu çiçekli mezara son bir kez daha baktım, içine atılan güzel yaratığı toprağın ne duruma soktuğunu anlamak için derinliklerini görmek isterdim bu mezarın. Keder içinde uzaklaştım. Bahçıvan yanımda yürüyordu.

"Mösyö Duval'i görmek mi istiyordunuz?" diye sordu.

"Evet."

"Daha dönmediğinden kuşkum yok da onun için sordum, dönseydi şimdiye kadar burada görürdüm."

"Marguerite'i unutmadığından kuşkunuz yok demek?"

"Bundan kuşku duymamak bir yana, mezarını değiştirme isteğinin onu bir kez daha görme isteğinden başka bir şey olmadığına da bahse girebilirim."

"Nasıl olur?"

"Mezarlığa gelince bana söylediği ilk söz onu gene görmek için ne yapmak gerektiği oldu. Bu da ancak mezarı değiştirmekle sağlanırdı, bu değişikliğin yapılabilmesi için yerine getirilmesi gereken tüm işlemleri anlattım ona, çünkü, bilirsiniz, ölüleri bir mezardan bir başka mezara aktarabilmek için, tanınmaları gerekir, polis komiserinin denetimi altında yapılacak bu işe de ancak ölünün ailesi izin verebilir. Mösyö Duval, Matmazel Gautier'nin kız kardeşine bu izni almak için gitti, herkesten önce de bize gelecek kuşkusuz."

Mezarlığın kapısına gelmiştik; avcuna birkaç kuruş bırakarak yeniden teşekkür ettim bahçıvana, bana verdiği adrese gittim. Armand dönmemişti. Gelir gelmez beni görmesini ya da kendisini nerede bulabileceğimi bildirmesini rica eden bir kâğıt bıraktım evine.

Ertesi gün, daha sabahleyin, Duval'den bir mektup aldım; döndüğünü bildiriyor, yorgunluktan bittiği için çıkmasına olanak bulunmadığını söyleyerek evine uğramamı rica ediyordu.

VI

Armand'ı yatağında buldum.

Beni görünce elini uzattı, ateş gibi yanıyordu eli.

"Ateşiniz var," dedim.

"Önemli değil, hızlı bir yolculuğun yorgunluğu, o kadar."

"Marguerite'in kız kardeşinin yanından mı geliyorsunuz?"

"Evet, kim söyledi size?"

"Biliyorum işte, istediğiniz oldu mu?"

"Ona da evet; ama yolculuğumu ve yolculuğumun amacını kim haber verdi size?"

"Mezarlığın bahçıvanı."

"Mezarı gördünüz mü?"

Yanıt vermeyi zor göze alabiliyordum, çünkü bu tümcenin söylenişi, söyleyenin hâlâ o gördüğüm kederin pençesinde bulunduğunu ortaya koyuyordu, düşüncesinin ya da bir başkasının sözünün kendisini bu acı konuya götürdüğü her seferde, bu üzüntü onun istemini daha uzun zaman alt edecekti.

Başımla yanıtlamakla yetindim böylece.

"İyi bakmış mı?" dedi Armand.

İki iri gözyaşı aktı hastanın yanaklarına, bunları benden gizlemek için başını çevirdi. Ben de görmemiş gibi davrandım, konuyu değiştirmeye çalıştım.

"Neredeyse üç hafta olacak siz gideli," dedim.

Armand ellerini gözlerine götürdü.

"Tam üç hafta," diye yanıtladı.

"Yolculuğunuz uzun sürdü."

"Hep yolculuk etmedim, on beş gün hasta yattım, yoksa çoktan dönmüş olurdum; ama oraya varır varmaz, ateş yakama yapıştı, yatmak zorunda kaldım."

"İyice iyileşmeden de yola çıktınız."

"O memlekette sekiz gün daha kalsam, ölürdüm."

"Ama döndünüz artık, kendinize bakmanız gerek; dostlarınız sizi görmeye gelecekler. İzin verirseniz, herkesten önce de ben."

"İki saat sonra kalkacağım."

"Büyük önlemsizlik!"

"Öyle gerekiyor."

"Ne aceleniz var bu kadar?"

"Polis komiserine gitmem gerek."

"Sizi daha da hasta edebilecek bu işi neden başka birine yaptırtmıyorsunuz?"

"Beni iyileştirebilecek tek şey bu. Onu görmeliyim. Ölümünü öğrendiğimden, hele mezarını gördüğümden beri, uyuyamaz oldum. Öylesine genç, öylesine güzel bıraktığım bu kadının öldüğünü aklıma sığdıramıyorum. Kendi gözlerimle görüp inanmalıyım. Öylesine çok sevdiğim bu varlığı Tanrı'nın ne duruma getirdiğini görmeliyim, belki ölümünün tiksintisi anısının umutsuzluğunu alıp götürür; siz de benimle gelirsiniz, değil mi?.. Bu iş fazla canınızı sıkmazsa..."

"Kız kardeşi ne söyledi size?"

"Hiç. Bir yabancının Marguerite'e bir yer alıp mezar yaptırtmak istemesine çok şaşırmışa benziyordu, istediğim izni hemen imzalayıp verdi."

"İnanın bana, bu aktarma için tümüyle iyileşmeniz gerekir."

"Yok! Güçlü olacağım, merak etmeyin. Öte yandan, gerçekleştirilmesi acımın bir gereksinimi durumuna gelen bu kararı en kısa zamanda yerine getirmezsem, deli olurum. Yemin ederim size, ancak Marguerite'i gördükten sonra yatışabilirim. Belki de beni yakan ateşin bir susuzluğu, uykusuzluklarımın bir düşü, sayıklamamın bir sonucudur bu; ama onu gördükten sonra Mösyö de Rancé gibi Trappe keşişi olmam da gerekse, göreceğim."

"Bunu anlıyorum," dedim Armand'a, "bütün varlığımla emrinizdeyim; Julie Duprat'yı gördünüz mü?"

"Evet. Daha ilk döndüğüm gün görmüştüm."

"Marguerite'in bıraktığı kâğıtları verdi mi size?"

"İşte buradalar."

Armand yastığının altından bir tomar çıkardı, hemen sonra da geri koydu.

"Bu kâğıtların içindekileri ezbere biliyorum," dedi. "Üç haftadır günde on kez yeni baştan okudum onları. Siz de okuyacaksınız, ama ileride, yatıştığım zaman; bu iç dökmenin ne büyük bir yüreği, ne büyük bir aşkı ortaya koyduğunu size anlatabilecek duruma geldiğim zaman. Şimdilik, sizden isteyeceğim bir yardım var."

"Nedir?"

"Aşağıda bir arabanız var mı?"

"Evet"

"Peki, pasaportumu alıp da postrestantta bana mektup olup olmadığını sorar mısınız? Babamla kız kardeşim Paris'e yazmış olacaklar bana, ben de öyle bir aceleyle yola çıktım ki, gidip soramadım. Döndüğünüz zaman, birlikte polis komiserine gider, yarınki töreni haber veririz."

Armand pasaportunu verdi, ben de Jean-Jacques Rousseau Sokağı'na gittim.

Duval adına iki mektup vardı, bunları alıp döndüm.

Yeniden karşılaştığımızda, Armand tümüyle giyinikti, çıkmaya hazırdı.

"Teşekkür ederim," dedi mektupları alırken. Adreslere baktıktan sonra, "Evet," diye ekledi, "evet, babamla kız kardeşimden. Susuşumdan hiçbir şey anlamamışlardır."

Mektupları açtı, okumaktan çok sezinledi içindekileri; öyle ya, biri dört sayfaydı; bir an sonra ikisini de katlamıştı.

"Gidelim," dedi, "yarın yanıtlarım."

Polis komiserine gittik; Armand Marguerite'in kız kardeşinin vekâletnamesini verdi.

Komiser de buna karşılık mezarlık bekçisine verilecek bir kabul kâğıdı hazırladı ona; yer değiştirmenin ertesi gün, sabah saat onda yapılması, benim bir saat önce gelip onu almam, mezarlığa birlikte gitmemiz kararlaştırıldı.

Ben de bu işlemde bulunmayı çok istiyordum, ne yalan söylemeli, o gece hiç uyumadım.

Beni kuşatan düşüncelere bakılırsa, Armand için uzun bir gece olmalıydı o gece.

Ertesi gün saat dokuzda evine girdiğim zaman, korkunç solgundu, ama sakin görünüyordu.

Bana gülümsedi, elini uzattı.

Mumları sonuna kadar yanmıştı; çıkmadan önce, Armand çok kalın bir mektup aldı, mektup babasına yazılmıştı, geceki izlenimlerinin sırdaşıydı kuşkusuz.

Yarım saat sonra Montmartre'a gelmiştik.

Komiser bizi bekliyordu.

Marguerite'in mezarına doğru yürüdük ağır ağır. Komiser önden gidiyordu, Armand ile ben de birkaç adım gerisinde yürüyorduk.

Zaman zaman, dostumun kolunun, birdenbire esrimeyle titrediğini duyuyordum. Yüzüne bakıyordum o zaman; bakışımı anlıyor, bana gülümsüyordu, ama evinden çıktığımız dakikadan beri tek sözcük konuşmamıştık.

Mezara gelmemize az kala, Armand durdu, iri iri ter damlalarına batmış yüzünü kuruladı.

Ben de bu duruştan yararlanarak soluk aldım, çünkü benim de yüreğim bir mengene içindeymiş gibi sıkışmıştı.

Bu tür olayları görmekten aldığımız acılı zevk nereden gelir! Mezara geldiğimiz zaman, bahçıvan tüm çiçek saksılarını toplamış, demir kafesi de kaldırılmıştı, iki adam toprağı kazıyordu.

Armand bir ağaca yaslanıp bakmaya başladı.

Canı gözlerinde toplanmış gibiydi.

Birdenbire kazmalardan biri bir taşa çarparak gıcırdadı.

Bu gürültüyü duyunca, bir elektrik sarsıntısına tutulmuşçasına geriledi, elimi öyle bir sıktı ki, canım acıdı.

Bir mezarcı geniş bir kürek aldı, çukuru yavaş yavaş boşalttı; sonra, tabutun üzerine dizilen taşlardan başka hiçbir şey kalmayınca, bunları da birer birer dışarıya attı.

Gözlerimi Armand'a dikmiştim, çünkü yoğunlaşan duyguların onu yıkmasından korkuyordum; ama hep bakıyordu; gözleri deli gözleri gibi kımıltısız ve ayrıktı, şiddetli bir sinir bunalımının pençesinde olduğunu yalnız yanaklarında ve dudaklarında görülen hafif titreme belli ediyordu.

Bana gelince, bir şey söyleyebilirdim yalnız, o da geldiğime pişman olduğumdu.

Tabut iyice ortaya çıkınca, komiser mezarcılara:

"Açın!" dedi.

Adamlar dünyanın en basit işini yaparcasına sözünü yerine getirdiler.

Tabut meşedendi, kapağın vidalarını sökmeye başladılar. Toprağın ıslaklığından vidalar paslanmıştı, tabut hiç de kolay açılmadı. Üzerine güzel kokulu bitkiler serpilmişti ama gene de pis bir koku yayılmaktaydı.

"Tanrım! Tanrım!" diye mırıldandı Armand, daha da sarardı.

Mezarcılar bile gerilediler.

Büyük, ak bir kefen örtüyordu cesedi, kimi çıkıntılarını da belli ediyordu. Kefenin bir bölümü tümüyle çürümüştü, ölünün bir ayağı dışarı çıkıyordu buradan.

Neredeyse fenalaşmak üzereydim, bu satırları yazdığım dakikada bile, bu sahne hâlâ o ağır gerçekliğiyle geliyor gözlerimin önüne.

"Acele edelim," dedi komiser.

O zaman iki adamdan biri elini uzattı, kefenin dikişlerini sökmeye başladı, sonra ucundan tutup kaldırarak birdenbire Marguerite'in yüzünü açtı.

Görülmesi müthiş, anlatılması korkunç bir şeydi bu.

Gözleri iki delikten başka bir şey değildi artık, dudakları yok olmuş, ak dişleri birbirine kenetlenmişti. Uzun, kara ve kuru saçları şakaklarına yapışmıştı, yanakların yeşil çukurlarını biraz gizliyordu, gene de o öylesine sık gördüğüm ak, pembe ve şen yüzü görür gibiydim bu yüzde.

Armand, gözlerini bu yüzden ayıramadan, mendilini ağzına götürmüş, dişlerinin arasında sıkıyordu.

Bana gelince, başımı bir demir çember sıkıyormuş gibime geldi, gözlerime bir perde indi, kulaklarım uğultularla doldu, bütün yapabildiğim rastlantı sonucu getirdiğim şişeyi açıp içindekini bütün gücümle içime çekmek oldu.

Bu göz kararması ortasında, komiserin Mösyö Duval'e:

"Tanıyor musunuz?" dediğini işittim.

Genç adam boğuk boğuk:

"Evet," diye yanıtladı.

"Peki, kapayın ve götürün," dedi komiser.

Mezarcılar kefeni ölünün yüzüne attılar, tabutu kapattılar, her biri bir ucundan tutarak belirtilen yere doğru yöneldiler.

Armand kımıldamıyordu. Gözleri bu boş çukura dikilmişti; az önce gördüğümüz ceset gibi solgundu... Taş kesilmiş diyeceği gelirdi insanın.

Karşılaştığı görüntü silinip de acısı azalınca, böylece onu artık ayakta tutmaz olunca, arkadan neler geleceğini sezdim.

Komisere yaklaştım, Armand'ı göstererek:

"Beyin bulunması hâlâ gerekli mi?" dedim.

"Hayır," dedi, "bana kalırsa hemen alıp götürün, çünkü hasta gibi görünüyor."

Bunun üzerine Armand'ı kolundan tutarak:

"Gelin," dedim.

Tanımamış gibi yüzüme baktı:

"Ne?" dedi.

"Bitti," diye ekledim, "gitmeniz gerekiyor, dostum, yüzünüz çok solgun, üşüyorsunuz, bu heyecanlarla öldüreceksiniz kendinizi."

"Haklısınız, gidelim," dedi makine gibi, ama bir adım bile atmadı.

Bunun üzerine kolundan tutup çektim onu.

Bir çocuk gibi geliyordu, yalnız arada bir:

"Gözlerini gördünüz mü?" diye soruyordu.

Sonra bu görüntü kendisini çağırıyormuşcasına geriye dönüyordu.

Bu arada yürüyüşü düzensizleşti; ancak sarsıntılarla ilerler gibiydi; dişleri çatırdıyordu, elleri soğuktu, sinirden gelen şiddetli bir çarpıntı tüm bedenini kaplamaktaydı.

Konuştum, yanıt vermedi. Bütün yapabildiği, kolumda yürümekti.

Kapıda bir araba bulduk. Tam zamanıydı. Arabaya yerleşir yerleşmez, titremesi arttı, gerçek bir sinir bunalımına tutuldu, bu bunalım ortasında beni ürpertmek korkusuyla elimi sıkıyor, mırıldanıyordu:

"Bir şey yok, bir şey yok, ağlamak isterdim."

Göğsünün kabardığını işittim, gözleri kanlanıyor, ama gözyaşları gelmiyordu.

Benim işime yarayan şişeyi ona da koklattım, evine geldiğimiz zaman, yalnız titreme kalmıştı.

Uşağın yardımıyla yatırdım onu, odasında büyük bir ateş yaktırttım, hekimimi bulmaya koştum, olup bitenleri anlattım ona.

Koşup geldi.

Armand kıpkırmızıydı, sayıklıyor, birbirini tutmaz sözcükler kekeliyordu, bu sözcükler arasında yalnız Marguerite'in adı açık açık seçilebiliyordu.

Hekim hastayı muayene ettikten sonra:

"Nasıl?" diye sordum.

"Nasıl olacak, beyin humması," dedi, "ne eksik, ne fazla, böylesi de çok iyi, çünkü, Tanrı sözümü hoş görsün, böyle olmasa delirirdi bence. Bereket, bedensel hastalık ruhsal hastalığı öldürecek, bir ay sonra her iki hastalıktan da kurtulmuş olacak belki."

VII

Armand'ın yakalandığı türden hastalıkların iyi bir yanı vardır, ya hemen öldürür, ya çabucak alt edilir.

Anlattığım olaylardan on beş gün sonra, Armand tam iyileşme yolundaydı, sıkı bir dostlukla bağlanmıştık birbirimize. Tüm hastalığı boyunca neredeyse hiç ayrılmamıştım odasından.

Bahar çiçeklerini, yapraklarını, kuşlarını, şarkılarını bol bol yaymıştı, dostumun penceresi de bahçesine açılıyor, sağlık veren kokuları kendisine kadar geliyordu.

Hekim kalkmasına izin vermişti, saat on ikiden ikiye kadar, güneşin en sıcak olduğu saatlerde açık duran pencerenin önüne oturup sık sık konuşuyorduk.

Onunla Marguerite'i konuşmaktan sakınıyor, bu adın hastanın görünüşteki dinginliği altında uyuyan acı anıyı uyandırmasından korkuyordum; Armand'sa, tam tersine, ondan söz etmekten zevk alır gibiydi, ama eskisi gibi gözlerinde yaşlarla değil artık, tatlı bir gülümsemeyle. Bu gülümseme ruhsal durumu konusunda güven veriyordu bana.

Mezarlığa son gidişinden, bu şiddetli bunalıma neden olan sahneden sonra, ruh acısının yerini hastalığın kaplar gibi olduğunu, Marguerite'in ölümünü de artık eski bir şey gibi gördüğünü fark etmiştim. Varılan kesinlik bir tür avuntu

yaratmıştı, sık sık gözlerinin önüne gelen karanlık görüntüyü kovmak için, Armand Marguerite'le ilişkisinin mutlu anılarına dalıyor, yalnız bunları benimsemek ister gibi görünüyordu.

Hummanın bastırması, hatta iyileşmesi fazlasıyla bitkinleştirmişti bedenini, şiddetli bir heyecana gelemezdi, Armand'ı çevreleyen evrensel bahar sevinci de düşüncelerini ister istemez güleç görüntülere yöneltiyordu.

Tehlikeli durumunun ailesine bildirilmesine şiddetle karşı çıkmıştı hep, kurtulduğu zaman bile, babası hastalığından habersizdi.

Bir akşam pencerenin önünde her zamankinden de fazla kalmıştık; hava çok güzeldi, güneş mavi ve altın rengiyle parlayan bir alacakaranlık içinde uykuya varmaktaydı. Paris'te bulunmamıza karşın, çevremizdeki yeşillik bizi dünyadan ayırır gibiydi, ancak arada sırada bir araba gürültüsü bulandırıyordu konuşmamızı.

Armand benim söylediğimi değil de kendi düşüncelerini dinliyordu:

"Hemen hemen yılın bu sıralarında, böyle bir günün akşamında tanımıştım Marguerite'i," dedi.

Hiç yanıt vermedim.

Bana döndü:

"Ama size bu öyküyü anlatmalıyım," dedi; "bir kitap çıkarırsınız, kimse inanmaz, ama yazmak ilginç olur belki."

"İleride anlatırsınız, dostum," dedim ona, "tümüyle iyileşmediniz daha."

"Hava sıcak, piliç göğsünü de yedim," dedi gülümseyerek; "ateşim yok, yapacak bir şeyimiz de yok, her şeyi söyleyeceğim size."

"Kesinlikle istediğinize göre, dinliyorum."

"Çok basit bir öykü," diye ekledi o zaman, "olayların sırasını izleyerek anlatacağım. İleride bundan bir şey çıkaracak olursanız, değiştirip değiştirmemek sizin bileceğiniz bir şey."

İşte bana anlattıkları; fazla fazla birkaç sözcüğünü değiştirdim bu acıklı öykünün.

"Evet," dedi Armand, başını koltuğun arkalığına bıraktı, "evet, böyle bir akşamdı! Bir dostumla, Gaston R...'le kırda geçirmiştim günü. Akşam Paris'e dönmüştük, ne yapacağımızı bilmediğimizden, Variétés tiyatrosuna girmiştik."

Bir perde arasında çıktık, koridordan uzun boylu bir kadın geçiyordu, dostum bu kadını selamladı.

"Kim bu selamladığınız?" diye sordum.

"Marguerite Gautier," dedi.

Az sonra anlayacağınız bir heyecanla:

"Çok değişmiş gibi geliyor bana, çünkü onu tanıyamadım," dedim.

"Hastaydı; fazla yaşayamayacak zavallı kız."

Daha dün söylenmiş gibi anımsıyorum bu sözleri.

Şunu bilin ki, dostum, iki yıldan beri, bu kadını görmek garip bir etki uyandırıyordu bende.

Neden olduğunu anlayamıyordum ya rengim atıyor, yüreğim hızla çarpıyordu. Ruhsal konularla uğraşan bir dostum vardır, o olsa, sıvıların karşılıklı eğilimi diye adlandırırdı bunu; bense, "Marguerite'e âşık olmak alnımın yazısıydı da ondan," diye düşünüyorum, önceden seziyordum bunu.

Ne olursa olsun, gerçek bir etki uyandırıyordu bende, birkaç dostum da görmüştü bunu, bu etkinin kimden geldiğini anlayarak bol bol gülmüşlerdi de.

İlk kez Bourse Alanı'nda, Susse'ün kapısında görmüştüm onu. Üstü açık bir araba duruyordu burada, aklar giymiş bir kadın inmişti içinden. Mağazaya girişinde bir hayranlık mırıltısıdır gitmişti. Bana gelince, girdiği andan çıktığı ana kadar, olduğum yere mıhlanıp kalmıştım. Camlar arasından, dükkânda satın almaya geldiği şeyi seçişini izledim. Ben de girebilirdim, ama göze alamıyordum. Bu kadının kim olduğunu bilmiyordum, mağazaya girişimin nedenini anlayıp da alınmasından korkuyordum. Ama onu bir daha görebileceğimi hiç ummuyordum.

Çok güzel giyinmişti; çepeçevre volanlarla çevrili bir muslin giysi vardı üzerinde, omuzlarına köşeleri sırma ve ipek çiçek işlemeli bir Hint şalı atmış, başına bir İtalyan hasır şapkası giymiş, koluna da bir tek bilezik takmıştı, o sıralarda moda olmaya başlayan şu iri altın zincirlerden.

Arabasına binip gitti.

Mağazanın tezgâhtarlarından biri kapının eşiğinde kalıp güzel müşterinin arabasını gözleriyle izledi. Ona yaklaştım, bana bu kadının adını söylemesini rica ettim.

"Matmazel Marguerite Gautier," diye yanıtladı.

Adresini de sormayı göze alamadım, uzaklaştım.

Bu görünün anısı –çünkü gerçek bir görüydü bu– daha önce de karşılaştığım birçok görüntü gibi hiç aklımdan çıkmadı, her yanda bu son derece güzel, ak kadını arıyordum.

Bundan birkaç gün sonra, Opéra-Comique'te büyük bir gösteri vardı. Gittim. Galerinin sahne önünde bir locada ilk gördüğüm kişi Marguerite Gautier oldu.

Yanımdaki genç adam da tanıdı onu, adını söyleyerek:

"Şu güzel kadına bakın," dedi.

Bu sırada, Marguerite dürbünüyle bizden yana bakıyordu; dostumu gördü, ona gülümsedi, gelip kendisini görmesini işaret etti.

"Ona bir iyi akşamlar diyeceğim, az sonra gelirim," dedi.

"Ne talihlisiniz!" demekten kendimi alamadım.

"Niçin?"

"Bu kadını görmeye gittiğiniz için."

"Yoksa ona tutkun musunuz?"

"Hayır, çünkü tutkun olmam için fazla bir şey yok ortada," dedim; "ama onu tanımayı çok isterdim."

"Gelin benimle, sizi tanıştırırım."

"İlkin kendisinden izin isteyin."

"Hay Allah! O böyle şeylere gerek görmez; gelin hadi."

Bu söylediği üzüyordu beni, Marguerite'in bende uyandırdığı duyguyu hak etmediğini anlarım diye titriyordum.

Alphonse Karr'ın *Am Rauchen* adlı kitabında, bir adam çok şık bir kadının ardına düşer bir akşam, ilk görüşte vurulmuştur ona, öylesine güzeldir. Bu kadının elini öpebilmek için, her şeyi göze alabilecek gücü, her şeyi fethedebilecek istemi, her şeyi yapabilecek gözüpekliği duyar içinde. Giysisinin eteği yere sürtünüp de kirlenmesin diye açtığı yosma bacaklarına bakmayı bile güç göze alabilmektedir. O bu kadını elde edebilmek için neler yapabileceğini düşlerken, kadın onu bir sokağın köşesinde durdurur, evine gelmek isteyip istemediğini sorar.

Adam başını çevirir, sokağın öbür yanına geçer, hüzün içinde evine döner.

Bu öykü geliyordu aklıma, ben de bu kadın için acı çekmek isterdim, beni fazla çabuk kabul etmesinden, uzun bir bekleyiş ya da büyük bir özveriyle ödemek istediğim aşkı fazla çabuk vermesinden korkuyordum. Biz erkekler böyleyizdir; düşlerin duygulara bu şiiri bırakması, bedenin isteklerinin de ruhun düşlerine bu ayrıcalığı vermesi çok güzel bir şeydir.

Kısacası, "Bu akşam bu kadın sizin olacak, yarın da öldürüleceksiniz," deseler, kabul ederdim. "On *louis* verin, bu kadının sevgilisi olacaksınız," deseler, istemezdim, sonra da gece uyanıp şöyle bir gördüğü şatonun silindiğini gören bir çocuk gibi ağlardım.

Bununla birlikte, onu tanımak istiyordum; bu da ona nasıl erişebileceğimi öğrenmek için bir yol, hatta biricik yoldu.

Dostuma, tanıştırılmak için izin almakta kararlı olduğumu söyledim, bu andan sonra beni göreceğini, benim de onun bakışları altında ne yapacağımı şaşıracağımı düşünerek koridorlarda gezinmeye başladım.

Söyleyeceğim sözleri önceden derleyip toparlamaya çalışıyordum.

Ne yüce aşk çocukluğu!

Bir an sonra, dostum gene aşağıya geldi.

"Bizi bekliyor," dedi.

"Yalnız mı?" diye sordum.

"Başka bir kadınla."

"Erkek yok mu yanlarında?"

"Hayır."

"Gidelim hadi."

Dostum tiyatronun kapısına doğru yöneldi.

"Oradan gidilmez," dedim.

"Şeker alacağız. Şeker istedi benden."

Opéra pasajında bir şekerciye girdik.

Tüm dükkânı satın almak isterdim, hatta pakete neler koydurabiliriz diye bakıyordum, bu sırada dostum:

"Bir livr* üzüm şekeri," dedi.

"Bunları sevdiğini biliyor musunuz?"

"Hiçbir zaman başka şeker yemez, herkes bilir."

"Ha!" diye sürdürdü çıktığımız zaman, "sizi nasıl bir kadınla tanıştıracağım, biliyor musunuz? Bir düşes olduğunu kurmayın kafanızda, yosmanın biridir, dostum, hem de yosmaların en yosmasıdır; ezilip büzülmeyin hiç, aklınıza ne eserse söyleyin."

"Peki, peki," diye kekeledim, ardından gittim, tutkumdan kurtulacağımı düşünüyordum.

Locaya girdiğim zaman, Marguerite kahkahalarla gülüyordu.

Dostum beni tanıttı. Marguerite başını hafiften eğerek selamladı beni, sonra da:

"Ya şekerlerim?" dedi.

"İşte."

Şekerleri alırken bana baktı. Gözlerimi yere diktim, kızardım.

Yanındaki kadının kulağına doğru eğildi, alçak sesle bir iki sözcük söyledi, ikisi de kahkahayı koyverdi.

Eski bir ağırlık ölçüsü. (ç. n.)

Bu kahkahaların nedeni bendim elbette; sıkılganlığım büsbütün arttı bu yüzden. O sırada çok sevecen, çok duygulu bir küçük burjuva sevgilim vardı, duygusu, içli mektupları beni güldürürdü. Ona neler çektirdiğimi kendi duyduğum acıdan anladım ve beş dakika boyunca, hiçbir kadının sevilmediği kadar çok sevdim onu.

Marguerite benimle hiç ilgilenmeden üzüm şekerlerini yiyordu.

Dostum beni bu gülünç durumda bırakmak istemedi.

"Marguerite," dedi, "Mösyö Duval'in size hiçbir şey söylememesine şaşırmayın, onu öylesine altüst ediyorsunuz ki, söyleyecek söz bulamıyor."

"Bana kalırsa, yalnız gelmek canınızı sıkıyordu da onun için geldi mösyö sizinle."

"Böyle olsaydı, Ernest'ten beni sizinle tanıştırması için izin istemesini rica etmezdim," dedim.

"Bu da belki kaçınılmaz dakikayı geciktirmek için bir yoldu yalnızca."

İnsan Marguerite türünden kızlarla azıcık düşüp kalktı mı böyle şakalar yapmaktan, ilk kez gördükleri insanlara takılmaktan nasıl zevk aldıklarını bilir. Böylece her gün gördükleri kişilerin kendilerini sık sık uğrattığı alçalışlardan sonra bir öç alırlar herhalde.

Bu yüzden onlara yanıt vermek için çevrelerine biraz alışmış olmak gerekir. Bu alışkanlık da bende yoktu; sonra Marguerite hakkındaki düşüncelerim de bu şakayı gözümde büyütmeme neden oldu. Bu kadının hiçbir şeyine ilgisiz kalamıyordum. Bu nedenle kalktım, sesimde tümüyle gizleyemediğim bir çatlaklıkla:

"Hakkımdaki düşünceniz buysa, özür dilemekten, bir daha yinelenmeyeceğini belirterek, 'Allahaısmarladık,' demekten başka bir şey kalmıyor madam," dedim.

Selam verip çıktım.

Kapıyı kapatır kapatmaz, üçüncü bir kahkaha daha işittim. Bu sırada, yanımda kolumdan tutacak biri bulunmasını çok isterdim.

Yerime döndüm.

Perdenin açılmak üzere olduğu işaret edildi.

Ernest yanıma döndü.

"Amma da tuhaf davrandınız," dedi otururken; "sizi deli sandılar."

"Ben gidince Marguerite ne söyledi?"

"Güldü, sizin kadar tuhafını ömründe görmediğini söyledi. Ama kendinizi yenik saymamalısınız; ancak, bu yosmalara kendilerini ciddiye alma onurunu vermeyin. İnceliğin, nezaketin ne olduğunu bilmezler; üzerlerine hoş kokular sürülen köpekler gibidirler, pis bulurlar güzel kokuları, gidip dereye yuvarlanırlar."

"Ne çıkar?" dedim, ilgisiz bir tavır takınmaya çalıştım; "Bir daha görmeyeceğim bu kadını, tanımamdan önce hoşuma gidiyordu, tanıdıktan sonra çok değişti."

"Hadi canım! Bir gün sizi locasında göreceğimden, onun için varınızı yoğunuzu batırdığınızı işiteceğimden umudumu kesmiyorum. Öte yandan, iyi de edersiniz, kabadır, ama çok güzel bir metres olur hani."

Bereket versin, perde açıldı da dostum sustu. Ne oynadıklarını söylememe olanak yok. Tüm anımsadığım, zaman zaman gözlerimi öyle birdenbire ayrıldığım locaya diktiğimdi, yeni yeni konukların yüzleri her an birbirini kovalıyordu.

Bu arada, Marguerite'i düşünmeyi bırakmaktan çok uzaktım. Başka bir duygu sarıyordu benliğimi. Onun aşağılayan sözünü ve kendi gülünçlüğümü unutturmam gerekirmiş gibime geliyordu; neyim var neyim yoksa hepsini harcamam da gerekse, bu kadını elde edeceğimi, öylesine çabuk bıraktığım yeri zorla alacağımı düşünüyordum.

Daha gösteri bitmeden, Marguerite'le arkadaşı locadan ayrıldılar.

Elimde olmadan, yerimden kalktım.

"Gidiyor musunuz?" dedi Ernest.

"Evet."

"Neden?"

Bu sırada, locanın boş olduğunu fark etti.

"Gidin, gidin," dedi, "iyi şanslar, daha doğrusu en iyi şanslar."

Çıktım.

Merdivende etek hışırtıları ve konuşmalar işittim. Kenara çekildim, hiç görünmeden, iki kadınla yanlarındaki iki genç adamın geçtiklerini gördüm.

Tiyatronun sütunlu girişinde, yanlarına ufak bir uşak geldi.

"Arabacıya git söyle, Café Anglais'nin kapısında beklesin bizi," dedi Marguerite, "oraya yürüyerek gideceğiz."

Birkaç dakika sonra, bulvarda dolaşırken, lokantanın büyük odalarından birinin penceresinden, Marguerite'in balkona yaslanıp demetindeki kamelyaların yapraklarını bir bir kopardığını gördüm.

İki adamdan biri omzuna eğilmiş, ona alçak sesle bir şeyler söylüyordu.

Gidip Maison-d'Or'a, ilk katın salonlarından birine oturdum, sözü geçen pencereden gözlerimi hiç ayırmadım.

Gece yarısından sonra, saat birde, Marguerite üç dostuyla birlikte arabasına biniyordu.

Bir arabaya atlayıp arkalarından gittim.

Araba Antin Sokağı 9 numarada durdu.

Marguerite indi, evine yalnız girdi.

Hiç kuşkusuz bir rastlantıydı bu, ama bu rastlantı beni sevince gömdü.

Bu günden sonra, tiyatrolarda, Champs-Elysées'de Marguerite'e sık sık rastladım. O hep aynı neşe, ben hep aynı heyecan içinde.

Bu arada on beş gün boyunca onu hiçbir yerde göremedim. Gaston'la buluştuk, onu sordum.

"Zavallı kız çok hasta," diye yanıtladı.

"Nesi var?"

"Nesi olacak, verem, hiç de iyileştirici türden olmayan bir yaşam sürdüğü için, yatağında ölümle pençeleşiyor."

İnsan gönlü çok tuhaftır; neredeyse sevindirdi beni bu hastalık.

Her gün gidip hastadan haber aldım, ama ne adımı yazdırdım, ne kart bıraktım. İyileşmeye yüz tuttuğunu, sonra da Bagnères'e gittiğini böyle öğrendim.

Sonra, zaman geçti, anı değilse de etki yavaş yavaş aklımdan silinir gibi oldu. Yolculuğa çıktım; dostluklar, alışkanlıklar, çalışmalar aldı bu düşüncenin yerini; bu ilk serüveni düşündüğüm zaman, insanın çok gençken kapıldığı, az bir zaman sonra da güldüğü şu tutkulardan birinden başka bir şey görmek istemiyordum bu işte.

Öte yandan, bu anıyı yenmek çok da koltuk kabartıcı bir şey olamazdı, çünkü gidişinden beri gözden yitirmiştim Marguerite'i, hem de, söylediğim gibi, Variétés'nin koridorunda onu tanıyamamıştım.

Peçeliydi, orası öyle; ama ne kadar peçeli olursa olsun, iki yıl önce olsa, onu tanımak için görmem bile gerekmezdi: seziverirdim.

Ama o olduğunu öğrenince yüreğimin çarpmasını önleyememişti bu durum; onu görmeden geçirdiğim iki yıl ile bu uzaklığın getirir gibi olduğu sonuçlar da yalnız giysisinin dokunuşuyla aynı duman içinde silinip gitmişti.

VIII

Armand azıcık durduktan sonra:

"Bununla birlikte, hâlâ tutkun olduğumu anlıyorsam da kendimi eskisinden daha güçlü buluyordum," diye sürdürdü sözlerini, "sonra, Marguerite'e yeniden kavuşma isteğimde, ondan daha üstün bir duruma geldiğimi gösterme istemi de vardı."

İstediğine erişmek için ne yollara sapmaz, ne nedenler bulmaz ki şu gönül!

Bu nedenle daha fazla kalamadım koridorlarda, orkestra yanındaki yerime döndüm, hangi locada olduğunu görmek için salonu şöyle çabucak gözden geçirdim.

Alt katta, sahne önündeydi, yapayalnızdı. Söyledim ya, değişmişti, dudaklarında o ilgisiz gülümsemesini bulamıyordum artık. Acı çekmişti, hâlâ da çekiyordu.

Nisan ayı gelmişti, ama o mevsim kışmış gibi giyinmiş, kadifelere bürünmüştü.

Kendisine öyle inatla bakıyordum ki, bakışım bakışını çekti.

Bir süre baktı bana, daha iyi görmek için dürbününü aldı, hiç kuşkusuz beni tanır gibi oldu, ama kim olduğumu çıkaramadı, çünkü, dürbününü bıraktığı zaman, benden bekler gibi olduğu selama yanıt vermek için bir gülümseme, kadınların canım selamı dolaştı dudaklarında; ama ona üstün

gelmek, o anımsayacak olursa, kendisini unutmuş görünmek istercesine, karşılık vermedim bu selama.

Yanıldığını sanıp başını çevirdi.

Perde açıldı.

Marguerite'i birçok kez tiyatroda gördüm, oynanan oyuna en ufak bir ilgi gösterdiğini görmedim.

Bana gelince, beni de pek ilgilendirmiyordu oyun, ben onunla ilgileniyordum, ama farkına varmasın diye elimden geleni yapıyordum.

Böylece, kendi locasının karşısındaki locadaki kimseyle bakıştıklarını gördüm; bu locaya çevirdim gözlerimi; bayağı sıkı fıkı olduğum bir kadın gördüm burada.

Bir zamanlar bir yosma yaşamı sürmüş bir kadındı, tiyatroya girmeye çalışmış, başaramamıştı, Paris'in seçkinleriyle bağıntılarına güvenerek ticarete atılmış, bir kadın şapkası dükkânı açmıştı.

Marguerite'le karşılaşmak için bir yol olarak gördüm onu, bir ara benden yana bakmasından yararlanarak elimle ve gözlerimle iyi akşamlar diledim.

Umduğum oldu, beni locasına çağırdı.

Prudence Duvernoy –şapkacının mutlu adıydı bu– kırk yaşlarında şişman bir kadındı, öğrenmek istediğiniz şeyi ağzından almak için bin bir dereden su getirmenize hiç gerek yoktu, hele öğrenmek istediğiniz benim sormak istediğim şey gibi basitse.

Marguerite'le bir ara yeniden işaretleşmeye başlamasını fırsat bilerek:

"Kim bu böyle baktığınız?" dedim.

"Marguerite Gautier."

"Onu tanır mısınız?"

"Evet; şapkacısıyım, hem de komşumdur."

"Antin Sokağı'nda oturuyorsunuz demek?"

"7 numarada. Tuvalet odasının penceresi benimkinin penceresine bakar."

"Çok hoş bir kız olduğunu söylerler."

"Onu tanımıyor musunuz?"

"Hayır, ama tanımayı çok isterdim."

"Locamıza gelmesini söyleyeyim ister misiniz?"

"Hayır, beni onunla tanıştırsanız daha iyi olur bence."

"Evinde mi?"

"Evet."

"Bu daha güç."

"Neden?"

"Çok kıskanç bir yaşlı dükün korumasında da ondan."

"*Korumasında,* çok güzel."

"Evet, korumasında," dedi Prudence. "Zavallı ihtiyar, sevgilisi olsaydı, yanmıştı."

Bundan sonra, Prudence Marguerite'in Bagnères'de dükle nasıl tanıştığını anlattı bana.

"Bunun için mi yalnız?" diye sordum.

"Evet."

"Ama, kim götürecek onu evine?"

"Kendisi."

"Demek onu almaya gelecek?"

"Hemen sonra."

"Peki siz, sizi kim götürüyor?"

"Hiç kimse."

"Ben ne güne duruyorum?"

"Ama yanınızda bir dostunuz vardı, sanırım."

"İyi ya, ne güne duruyoruz?"

"Kim o dostunuz?"

"Çok sevimli bir çocuk, çok da şakacı, sizinle tanıştığına çok sevinecek."

"Peki, anlaştık, bu oyundan sonra dördümüz birden gideriz, çünkü son oyunu biliyorum."

"Memnunlukla, dostuma haber vereyim."

"Hadi bakalım... Hah!" dedi Prudence çıkacağım sırada, "işte yaşlı dük Marguerite'in locasına giriyor."

Baktım.

Gerçekten de yetmiş yaşında bir adam gelip genç kadının arkasına oturuyor, bir paket şeker veriyordu eline. O da hemen gülümseyerek yemeye başladı, sonra Prudence'a, "Siz de ister misiniz?" diye yorumlanacak bir işaret yaparak locasının önüne doğru uzattı paketi.

"Hayır," dedi, Prudence.

Marguerite paketi aldı, geriye dönerek dükle konuşmaya başladı.

Bütün bu ayrıntıların öyküsü pek çocuksu, ama bu kadınla ilgili her şey belleğimde öyle canlı ki, ister istemez anımsıyorum.

Kendisi ve kendim için düzenlediklerimi Gaston'a söylemek üzere aşağıya indim.

Kabul etti.

Madam Duvernoy'nın locasına çıkmak üzere yerlerimizden ayrıldık.

Orkestra kapısını daha yeni açmıştık ki, gitmekte olan Marguerite'le düke yol vermek üzere durmak zorunda kaldık.

Bu yaşlı adamın yerinde olabilmek için yaşamımın on yılını verirdim.

Bulvara gelince, bir faytona bindirdi onu, faytonu kendi sürüyordu, çok güzel iki at dörtnala uzaklaştırdı onları, kayboldular.

Prudence'ın locasına girdik.

Oyun bitince, aşağıya inip basit bir araba tuttuk, bizi Antin Sokağı 7 numaraya götürdü. Evinin kapısında, Prudence bizi yukarıya çıkıp şapkalarını görmeye çağırdı, dükkânını bilmiyorduk, o da bu dükkândan gurur duyar gibiydi. Ne çabuk kabul ettiğimi kestirebilirsiniz herhalde.

Marguerite'e ağır ağır yaklaşıyormuşum gibime geliyordu. Konuşmayı hemen ona getirdim.

"Yaşlı dük komşunuzun evinde mi şimdi?" dedim Prudence'a.

"Hayır; yalnızdır herhalde."

"Ama çok canı sıkılacak," dedi Gaston.

"Aşağı yukarı bütün akşamlarımızı birlikte geçiririz ya da eve dönünce beni çağırır. Hiçbir zaman saat ikiden önce yatmaz. Daha erken uyuyamıyor."

"Neden?"

"Göğsünden rahatsız, hemen her zaman ateşi var da ondan."

"Sevgilileri yok mu?" diye sordum.

"Ben ayrıldıktan sonra hiç kimse kalmıyor yanında; ama ben gittikten sonra hiç kimsenin gelmediğini de kesinlikle söyleyemem; akşamları sık sık Kont de N... adında biriyle karşılaşıyorum evinde, adam saat on birlerde onu görmeye gelmekle, ona istediği kadar mücevher getirmekle işleri ilerletebileceğini sanıyor; ama Marguerite değil kendisine, resmine bile katlanamıyor. İyi etmiyor ama, çok zengin bir çocuk. Zaman zaman, "Yavrucuğum, tam sana göre bir adam işte," diyorum ya boşuna. Genellikle sözümü dinler, ama böyle dedim mi sırtını dönüyor bana, adamın çok budala olduğunu söylüyor. Budala olabilir, buna bir diyeceğim yok; ama sağlam bir destek olurdu ona, oysa yaşlı dük bugün yarın ölebilir. Yaşlılar bencil olur; ailesi de Marguerite'i sevdiğinden dolayı durmadan serzenişte bulunuyor kendisine: ona hiçbir şey bırakmaması için iki koca neden. Akıl veriyorum ona, ama bol bol zamanı olduğunu, kontu dükün ölümünden sonra da kabullenebileceğini söylüyor. Her zaman hoş olmaz böyle bir yaşam," diye sürdürdü Prudence. "Bu iş bana hiç gitmez, örneğin ben olsam hemen yol veririm bu adama. Çok tatsız bir ihtiyar; ona kızım diyor, çocukmuş gibi üzerine titriyor, hiç peşini bırakmıyor. Hiç kuşkum yok, şu saatte uşaklarından biri buralarda dolaşmakta, kimin girip çıktığını gözetlemektedir."

"Ah! Zavallı Marguerite'çik!" dedi Gaston, piyanoya oturup bir vals çalmaya başladı, "bunu bilmiyordum ben. Ama bir zamandır eski neşesi yoktu üzerinde."

"Şısst!" dedi Prudence, kulak kabarttı.

Gaston durdu.

"Beni çağırıyor anlaşılan."

Dinledik.

Gerçekten de, bir ses Prudence'ı çağırıyordu.

"Hadi bakalım beyler, gidin," dedi Prudence bize.

"O! Siz konukseverliği böyle mi anlıyorsunuz," dedi Gaston gülerek, "ne zaman canımız isterse, o zaman gideriz."

"Niçin gidecekmişiz?"

"Ben Marguerite'e gidiyorum."

"Burada bekleriz."

"Öyle şey olmaz."

"Öyleyse biz de sizinle geliriz."

"O hiç olmaz."

"Ben Marguerite'i tanırım," dedi Gaston, "istersem, görmeye gidebilirim."

"Ama Armand tanımıyor."

"Tanıştırırım."

"Olanaksız."

Marguerite'in gene Prudence'ı çağırdığını işittik. Prudence pencereyi açtı.

Dışardan görünmeyecek biçimde gizlendik. Marguerite, penceresinden, oldukça sert bir sesle:

"On dakikadır sizi çağırıyorum," dedi.

"Ne istiyorsunuz?"

"Hemen gelmenizi istiyorum."

"Neden?"

"Kont de N... hâlâ burada da ondan, öldüresiye canımı sıkıyor."

"Şimdi gelemem."

"Bir tutan mı var?"

"İki genç var evde, gitmek istemiyorlar."

"Çıkmak zorundayım deyin."

"Söyledim."

"İyi ya, evde bırakın; sizin çıktığınızı görünce giderler."

"Evet, ama her şeyin altını üstüne getirdikten sonra!"

"Peki ama ne istiyorlar?"

"Sizi görmek istiyorlar."

"Adları ne?"

"Birini tanırsınız, Mösyö Gaston R..."

"Ha! Evet, tanırım; ya öteki?"

"Mösyö Armand Duval. Tanımıyor musunuz?"

"Hayır; ama getirin gene de, her şey konttan daha iyidir. Bekliyorum, çabuk gelin."

Marguerite penceresini kapattı, Prudence da kendi penceresini.

Yüzümü bir an için anımsamış olan Marguerite adımı anımsamıyordu. Zararıma bir anıyı bir unutuşa yeğ tutardım.

"Bizi gördüğüne çok sevineceğini iyi biliyordum," dedi Gaston.

Prudence şapkasını giyip şalını omzuna atarken:

"Pek sevinmek denmez buna," dedi, "kontu kaçırmak için kabul ediyor sizi. Ondan daha sevimli olmaya çalışın, yoksa, Marguerite'i bilirim, bozuşur benimle."

Prudence merdivenleri iniyordu, ardından gittik.

Titriyordum; bu konukluğun yaşamımda büyük bir etkisi olacakmış gibi bir duygu vardı içimde.

Opéra-Comique'in locasında tanıştırıldığım akşamkinden de fazla heyecanlıydım.

Bildiğiniz dairenin kapısına geldiğimiz zaman, yüreğim öylesine hızlı çarpıyordu ki, hiçbir şey düşünemiyordum.

Bir iki piyano sesi kulaklarımıza kadar geliyordu.

Prudence çıngırağı çaldı. Piyano sustu.

Oda hizmetçisinden çok nedimeye benzeyen bir kadın gelip bize kapıyı açtı.

Salona, salondan da onun odasına geçtik, o sıralarda da sizin gördüğünüz gibiydi bu oda.

Genç bir adam şömineye dayanmıştı. Marguerite, piyanosunun başına oturmuş, parmaklarını tuşlarda dolaştırıyordu, bazı parçalara başlıyor, bitirmeden bırakıyordu. Bir sıkıntı belirtiyordu bu sahne, adam için hiçliğinin sıkılganlığından, kadın için de bu kasvetli adamın konukluğundan ileri gelen bir sıkıntı.

Prudence'ın sesini duyunca, Marguerite kalktı, Madam Duvernoy'ya teşekkür edercesine baktı, bize de:

"Buyurun, beyler, hoş geldiniz," dedi.

IX

"İyi akşamlar, sevgili Gaston," dedi Marguerite arkadaşıma, "çok sevindim sizi gördüğüme. Variétés'de neden locama gelmediniz?"

"Rahatsız etmekten korktum."

"Dostlar –Marguerite bu sözcüğün üstüne bastırdı, sanki orada bulunan insanlara, onu karşılayışındaki içtenliğe karşın, Gaston'un şimdi de, eskiden de bir dosttan başka bir şey olmadığını anlatmak istiyordu–, dostlar hiçbir zaman rahatsız etmez."

"Öyleyse, size Mösyö Armand Duval'i tanıtmama izin verirsiniz."

"Prudence'a önceden vermiştim bu izni."

Eğildim, güç de olsa anlaşılabilecek sesler çıkarmayı başardım:

"Hem daha önce de sizinle tanıştırılma onuruna erişmiştim, madam," dedim.

Marguerite'in büyüleyici gözleri belleğini araştırır gibi oldu, ama hiç anımsamadı ya da anımsamaz göründü.

"Madam," dedim o zaman, "bu ilk tanışmayı unuttuğunuz için size minnettarım, çünkü çok gülünçtüm, herhalde çok sıkıcı görünmüştüm size. İki yıl önce, Opéra-Comique'teydi; Ernest de ... ile birlikteydim."

"Ha! Anımsadım!" dedi Marguerite gülümseyerek. "Siz gülünç değildiniz, ben alaycıydım, şimdi de biraz öyleyimdir, ama eskisi kadar değil. Beni bağışladınız mı, mösyö?"

Bana elini uzattı, ben de öptüm.

"Doğru," diye sürdürdü. "İlk kez gördüğüm insanları utandırmak gibi kötü bir alışkanlığım vardır. Budalaca bir şey. Hekimim sinirli, her zaman da rahatsız olduğum için böyle yaptığımı söylüyor: hekimime inanın."

"Ama çok iyi görünüyorsunuz."

"Ah! Çok hastalandım."

"Biliyorum."

"Kim söyledi size?"

"Herkes biliyordu; sık sık gelip sizden haber sordum, iyileşmeye yüz tuttuğunuzu sevinerek öğrendim."

"Hastalığım sırasında her gün gelip sağlığımı soran, ama hiçbir zaman adını söylemeye yanaşmayan genç adam siz olmayasınız?"

"Bendim."

"Öyleyse hoşgörürlüğün de ötesindesiniz, yüce gönüllüsünüz." Kadınların bir erkek üzerindeki kanılarını noktalayan bakışlardan biriyle bana baktıktan sonra, Mösyö de N...'e dönerek "Bakın, kont, işte sizin hiç yapmayacağınız bir şey," diye ekledi.

"Sizi topu topu iki aydır tanıyorum," diye yanıt verdi kont.

"Ama bu mösyö de topu topu beş dakikadır tanıyor beni. Hep bön bön yanıtlar verirsiniz."

Kadınlar sevmedikleri insanlara karşı acımasızdır.

Kont kızardı, dudaklarını ısırdı.

Ona acıdım, çünkü o da benim gibi tutkun görünüyordu. Marguerite'in acı içtenliği herhalde çok üzmüştü kendisini, hele iki yabancının önünde.

Konuşmayı değiştirmek için:

"Geldiğimiz sırada piyano çalıyordunuz," dedim, "beni de eski bir tanıdık sayarak sürdürmez misiniz?"

Kendini kanepeye attı, bize de oturmamızı işaret etti.

"Gaston ne tür şeyler çaldığımı iyi bilir," dedi. "Kontla yalnız oldum mu iyidir bu iş, ama size böyle işkence yapmak istemem."

Mösyö de N... ince ve alaylı olmasına çalıştığı bir gülümsemeyle:

"Benim için böyle bir yeğlemeniz mi var?" dedi.

"Başıma kakmakla iyi etmiyorsunuz; tek yeğlediğim bu."

Zavallı adam hiçbir şey söylememeye yargılıydı sanki. Gerçekten yalvaran bir bakışla baktı genç kadına.

"Söylesenize, Prudence," diye sürdürdü Marguerite, "şu rica ettiğim şeyi yaptınız mı?"

"Evet."

"Güzel, daha sonra anlatırsınız bana. Sizinle konuşmam gerek, konuşmadan gitmeyeceksiniz."

"Sizi rahatsız ediyoruz kuşkusuz," dedim o zaman, "birincisini unutturmak için ikinci kez tanışmayı başardık, daha doğrusu başardım ya, Gaston'la ben izninizle gideceğiz."

"Olmaz öyle şey; sizin için söylemiyorum bunu. Tam tersine, kalmanızı istiyorum."

Kont çok şık bir saat çıkarıp baktı.

"Kulübe gitme zamanım geldi," dedi.

Marguerite hiç yanıt vermedi.

Kont şöminenin yanından ayrıldı, ona doğru gelerek:

"Allahaısmarladık, madam," dedi.

Marguerite ayağa kalktı.

"Güle güle, sevgili kont," dedi, "şimdiden gidiyor musunuz?"

"Evet, sizi sıkmaktan korkuyorum."

"Öteki günlerdekinden fazla sıkmıyorsunuz. Ne zaman göreceğiz sizi?"

"Ne zaman izin verirseniz."

"Güle güle öyleyse!"

Siz de kabul edersiniz ki, acımasız bir davranıştı bu. Bereket versin, kont çok görgülü bir adamdı, kusursuz bir yaradılıştaydı. Marguerite'in oldukça isteksiz bir biçimde uzattığı eli öpmekle yetindi, bizleri de selamladıktan sonra çıktı.

Kapıdan çıktığı sırada Prudence'a baktı. O da:

"Ne yaparsınız, elimden geleni yaptım," dercesine omuz silkti.

"Nanine!" diye bağırdı Marguerite, "konta ışık tut."

Kapının açılıp kapandığını işittik.

"Hele şükür!" diye haykırdı Marguerite geri dönünce, "İşte gitti; bu çocuk korkunç sinirime dokunuyor."

"Yavrucuğum, fazla kötü davranıyorsunuz ona," dedi Prudence, "ama o size karşı öyle iyi, öyle ince davranıyor ki. İşte gene şöminenin üstünde bir saat var, size almış, hiç kuşkum yok, en azından bin eküye patlamıştır."

Madam Duvernoy şömineye yaklaşmıştı, sözünü ettiği mücevherle oynuyor, imrenerek bakıyordu.

Marguerite piyanosunun başına oturdu.

"Ama, dostum, terazinin bir kefesine bana verdiklerini, öbür kefesine söylediklerini koyup tartıyorum da konukluğu ona çok ucuza geliyor diyorum," dedi.

"Zavallı çocuk size tutkun."

"Bana tutkun olan herkesi dinlemem gerekseydi, akşam yemek yemeye bile zamanım olmazdı."

Parmaklarını piyanoda dolaştırdı, sonra bize döndü:

"Bir şeyler istemez misiniz?" dedi. "Ben biraz punç içerim örneğin."

"Ben de biraz piliç yerdim," dedi Prudence; "bir gece yemeği yesek?"

"Tamam, gidip bir gece yemeği yiyelim."

"Hayır, burada yiyeceğiz."

Zili çaldı, Nanine göründü.

"Adam yolla da gece yemeği getirsinler."

"Ne alınacak?"

"Ne istersen, ama hemen, çabuk."

Nanine çıktı.

"Tamam," dedi Marguerite bir çocuk gibi zıplayarak, "yemek yiyeceğiz. Şu budala kont ne kadar can sıkıcı!"

Bu kadını ne kadar çok görürsem, o kadar çok büyülüyordu beni. İnsanı kendinden geçirecek derecede güzeldi. Zayıflığında bile bir güzellik vardı.

Dalıp gitmiştim.

İçimden neler geçtiğini anlatmak çok güç. Yaşamı karşısında hoşgörüyle, güzelliği karşısında hayranlıkla doluydum. Kendisi için servetini batırmaya hazır, genç, kibar ve zengin bir adamı kabul etmemekle çıkar düşüncesinden uzak olduğunu ortaya koyması tüm geçmiş kusurlarını hoş gösteriyordu gözüme.

Bu kadında arılığa benzer bir şeyler vardı.

Günahın eşiğini aşmamış gibiydi. Güvenli yürüyüşü, çevik bedeni, pembe ve açık burun delikleri, hafiften mavi halkalı, iri gözleri, iyice kapalı olmalarına karşın, içlerindeki sıvının kokusunu dışarıya veren doğu şişeleri gibi çevrelerine bir haz kokusu saçan şu ateşli yaratıklardan biri olduğunu belli ediyordu.

Sonra, belki yaradılıştan, belki de hasta durumda bulunmasının bir sonucu olarak, zaman zaman bu kadının gözlerinden, yayılışı sevdiği kişi için gökyüzünün bir göstergesi sayılabilecek istek şimşekleri geçiyordu. Ama Marguerite'i sevmiş olanların önemi kalmamıştı artık, Marguerite'in sevmiş oldukları da daha fazla önem kazanmamışlardı.

Kısacası, bu kadının hiçbir şeyin fahişeye dönüştüremediği bir bakire; öte yandan, ufacık bir şeyin en tutkun, en arı bakireye dönüştürebileceği bir fahişe olduğu açıkça görülüyordu. Marguerite'te gurur ve bağımsızlık vardı ayrıca; bu iki duygu, bir kez yaralandı mı utanç duygusunun yaptığını yapabilir. Hiçbir şey söylemiyordum, ruhum olduğu gibi yüreğime, yüreğim de gözlerime geçmiş gibiydi.

"Hastalığımda durumumu sormaya gelen sizdiniz demek?" dedi birden.

"Evet."

"Bu çok güzel bir şey, biliyor musunuz? Size teşekkür etmek için ne yapabilirim?"

"Arada sırada gelip sizi görmeme izin verin."

"İstediğiniz kadar, beşten altıya, on birden gece yarısına kadar. Baksanıza, Gaston, bana *Valse Çağrı*'yı çalsanıza."

"Neden?"

"Bir kez beni hoşnut etmek için, sonra tek başıma çalmayı bir türlü beceremediğim için."

"Neresi güç geliyor?"

"Üçüncü bölüm, şu diyezli geçiş."

Gaston kalktı, piyanoya geçti, Weber'in notası piyanonun üstünde açık duran o eşsiz parçasını çalmaya başladı.

Marguerite, bir elini piyanoya dayamış, deftere bakıyor, her notayı gözleriyle izleyip alçak sesle eşlik ediyordu. Gaston belirttiği yere gelince, parmaklarını piyanonun üzerinde dolaştırarak:

"Re, mi, re, do, re, fa, mi, re," diye mırıldandı, "işte bunu beceremiyorum. Baştan başlayın."

Gaston baştan çaldı, sonra Marguerite:

"Şimdi bırakın da ben deneyeyim," dedi.

Oturup çaldı; ama inatçı parmakları söylediğimiz notalardan birinde kesinlikle yanılıyordu. Gerçek bir çocuk sesiyle:

"Burasını bir türlü çalamıyorum, inanılır şey değil!" dedi. "Kimi kez gece yarısından sonra ikilere kadar kalıp uğraşıyorum, inanır mısınız! Şu budala kontun bunu notasız ve çok güzel çaldığını düşünüyorum da kendisine ifrit olmamın nedeni buymuş gibime geliyor."

Baştan başladı, sonuç gene aynıydı.

"Weber'i de, müziği de, piyanoları da şeytan alsın!" dedi, defteri odanın öbür ucuna fırlattı; "Arka arkaya sekiz diyez yapamamam akla sığacak şey mi?"

Bize bakıp ayaklarını yere vururken kollarını kavuşturuyordu.

Yanakları kızardı, hafif bir öksürükle aralandı dudakları.

"Hadi bakalım," dedi Prudence, şapkasını çıkarmış, aynanın önünde saçlarını düzeltiyordu, "gene öfkelenip rahatsızlanacaksınız; yemek yiyeceğiz, böylesi daha iyi; ben açlıktan ölüyorum."

Marguerite gene zili çaldı, sonra gene piyanonun başına oturdu, alçak sesle açık saçık bir şarkıya başladı, buna eşlik etmekte hiç güçlük çekmedi.

Gaston da biliyordu bu şarkıyı, bir tür düo yaptılar.

Dostça ve bir yalvarma havasıyla:

"Bu pis şarkıları söylemeyin," dedim Marguerite'e.

"Vay! Ne kadar da arısınız!" dedi, gülümsedi, elini uzattı bana.

"Kendim için değil, sizin için söylüyorum."

Marguerite, "Ben arılıkla ilgimi çoktan kestim!" dercesine bir devini yaptı.

Bu sırada Nanine göründü.

"Sofra hazır mı?" diye sordu Marguerite.

"Evet madam, biraz sonra."

"Ha, bakın," dedi Prudence bana, "siz daireyi görmediniz, gelin de göstereyim."

Biliyorsunuz, salon bir harikaydı.

Marguerite de biraz bizimle geldi, sonra Gaston'u çağırdı, yemeğin hazır olup olmadığına bakmak için yemek odasına geçti.

Prudence bir rafa baktı, üzerinden bir Saksonya heykelciğini alarak:

"Vay!" dedi yüksek sesle, "Bu küçük adamcağızı bilmiyordum!"

"Hangisini?"

"İçinde bir kuşla bir kafes tutan küçük çobanı."

"Hoşunuza gittiyse alın, sizin olsun."

"Ama sizi ondan yoksun bırakmaktan korkarım."

"Hizmetçime vermek istiyordum, çok çirkin buluyorum onu, ama hoşunuza gittiğine göre, siz alın."

Prudence armağanı gördü yalnız, armağan etme biçimini değil. Adamcığını bir kenara koydu, tuvalet odasına götürdü beni, karşı karşıya duran iki minyatürü gösterdi:

"Bu adam kont de G...'dir işte, Marguerite'e çok tutkundu; o tanıttı Marguerite'i. Tanır mısınız kendisini?"

"Hayır," dedim, öbür minyatürü gösterdim: "Ya bu?"

"Bu da küçük vikont de L... Çekip gitmek zorunda kalmıştı."

"Neden?"

"Aşağı yukarı batmıştı da ondan. O da çok severdi Marguerite'i!"

"Kendisi de onu çok severdi kuşkusuz."

"Öyle tuhaf bir kızdır ki, hiç belli olmaz onun işi. Adamın gittiği akşam, her zamanki gibi tiyatrodaydı, gene de gittiği sırada ağlamıştı."

Bu sırada Nanine göründü, yemeğin hazır olduğunu bildirdi.

Yemek odasına girdiğimiz zaman, Marguerite duvara yaslanmıştı, Gaston da ellerini tutuyor, alçak sesle bir şeyler söylüyordu ona.

"Delisiniz siz," diye yanıtlıyordu Marguerite, "sizi istemediğimi çok iyi biliyorsunuz. İki yılın sonunda tanınmaz benim gibi bir kadın, iki yıl sonra sevgilisi olmaya kalkılmaz. Bizler ya hemen veririz kendimizi, ya hiç vermeyiz. Hadi, beyler, sofraya."

Marguerite, Gaston'un ellerinden sıyrıldı, onu sağına oturttu, beni de soluna, sonra da Nanine'e:

"Oturmadan önce mutfaktakilere söyle, kapıyı çalan olursa, açmasınlar," dedi.

Bu uyarı yapıldığında saat gecenin biriydi.

Çok çok gülündü, yenildi, içildi bu gece yemeğinde. Bir zaman sonra, neşe son sınırlarına ulaşmıştı, belli bir çevrenin hoş bulduğu, ama söyleyen ağzı her zaman kirleten sözcükler ikide bir patlatılıyor; Nanine, Prudence ve Marguerite de kahkahalar koparıyorlardı. Gaston gerçekten eğleniyordu; çok iyi bir çocuktu, ama ilk alışkanlıklar kafasını biraz yanlış yola yöneltmişti. Bir an, ben de kendimi bırakmak, yüreğimi ve düşüncemi gözlerimin önündeki sahneye ilgisiz kılmak, sofranın başlıca yemeklerinden biri olduğu anlaşılan bu neşeden ben de payımı almak istemiştim; ama yavaş yavaş kopmuştum bu gürültüden, kadehim dolu kalmıştı, yirmi yaşındaki bu güzel yaratığın bir hamal gibi içip konuştuğunu, söylenilen en ayıp şeylere bir hamal gibi güldüğünü görünce, neredeyse kederlenmiştim.

Bununla birlikte, sofradaki öbür insanlarda haz düşkünlüğünün, alışkanlığın ya da gücün sonuçları gibi görünen bu neşe, bu konuşma, içme yordamı, Marguerite'te bir unutma gereksinimi, bir humma, bir sinirlilik gibi geliyordu bana. Her şampanya kadehinde, yanakları hummalı bir kırmızılık kaplıyordu, yemeğin başlangıcında hafif olan bir öksürük de başını iskemlesinin arkalığına dayayıp öksürdüğü her seferde göğsünü avuçlarının arasında sıkmak zorunda bırakacak kadar şiddetlenmişti.

Her gün yapılan bu aşırılıkların bu zayıf bedene vereceği rahatsızlık içimi sızlatıyordu.

En sonunda, önceden sezip korktuğum şey oldu. Yemeğin sonuna doğru, Marguerite ben geleli beri tutulduklarından çok daha şiddetli bir öksürüğe tutuldu. Göğsü içinden yırtılıyormuş gibi geldi bana. Zavallı kız kıpkırmızı kesildi, acıdan gözlerini yumdu, peçetesini dudaklarına götürdü, peçete bir damla kanla kızardı. Bunun üzerine kalkıp tuvalet odasına koştu.

"Marguerite'e ne oldu?" diye sordu Gaston.

"Ne olacak, fazla güldü, kan tükürüyor," dedi Prudence. "Bir şey değil, her gün oluyor böyle. Döner gene. Yalnız bırakalım kendisini, böylesini daha uygun bulur."

Bana gelince, daha fazla tutamadım kendimi, arkamdan bağıran Prudence'la Nanine'i şaşkınlık içinde bırakarak Marguerite'in yanına koştum.

X

Sığındığı odayı bir masanın üzerine konulmuş bir tek mum aydınlatıyordu. Kendini büyük bir kanepenin üzerine atmış, giysisi darmadağın olmuştu, bir elini yüreğine bastırmıştı, öbür eli sarkıyordu. Masanın üstünde, yarı yarıya suyla dolu bir gümüş leğen vardı; bu su, kanlarla damar damardı.

Çok solgundu Marguerite, ağzı aralık duruyor, soluk almaya çalışıyordu. Bazı bazı, göğsü uzun bir solukla kabarıyor, bu soluğu verince, biraz rahatlar gibi oluyordu, birkaç saniye bir rahatlık duygusu içinde kalıyordu.

Yaklaştım, kıpırdamadı bile, oturdum, kanepenin üzerinde duran elini tuttum.

"Ah! Siz misiniz?" dedi, gülümsedi.

Yüzüm altüst olmuştu anlaşılan, çünkü Marguerite:

"Siz de mi hastasınız?" diye ekledi.

"Hayır; ama siz, hâlâ acı çekiyor musunuz?"

"Çok az." Öksürükten gözlerinde toplanan yaşları sildi mendiliyle. "Şimdi alıştım artık."

O zaman heyecanlı bir sesle:

"Kendinizi öldürüyorsunuz, madam," dedim; "dostunuz, akrabanız olmak, böyle kendinize kötülük etmenizi önlemek isterdim."

"Ah! Telaşlanmanıza değmez," dedi acı bir sesle; "bakın, ötekiler hiç ilgileniyorlar mı benimle, bu hastalık karşısında yapılacak hiçbir şey olmadığını biliyorlar da ondan."

Bunun üzerine kalktı, mumu alıp şöminenin üzerine koydu, aynaya baktı.

"Ne kadar solgunum!" dedi, giysisini düğmeleyip ellerini bozulmuş saçlarının üzerinde dolaştırdı. "Adam sen de! Hadi gidip sofraya oturalım. Geliyor musunuz?"

Ama oturmuştum, kımıldamıyordum.

Bu sahnenin bende uyandırdığı heyecanı anladı, yanıma yaklaştı, elini uzatarak:

"Hadi, gelin," dedi.

Elini tuttum, dudaklarıma götürdüm, uzun zamandır tuttuğum iki damla gözyaşıyla ıslattım elimde olmadan.

"Ama siz tam çocuksunuz!" dedi, yeniden yanıma oturdu; "Şimdi de ağlamaya başladınız. Neyiniz var?"

"Herhalde çok budala olduğumu düşünüyorsunuz, ama az önce gördüklerim beni altüst etti."

"Çok iyisiniz! Ama ne yaparsınız, uyuyamıyorum, biraz oyalanmalıyım. Hem sonra, benim gibi kızlar yaşasa da bir, yaşamasa da, ne çıkar! Hekimler tükürdüğüm kanın bronşlardan geldiğini söylüyorlar; ben de inanır gibi yapıyorum, onlar için bütün yapabileceğim bu."

O zaman, tutamadığım bir açılışla:

"Dinleyin, Marguerite," dedim, "yaşamımda nasıl bir yer tutacaksınız, bilmiyorum, bildiğim bir şey varsa, o da şu saatte, hiç kimsenin, hatta kız kardeşimin bile, beni sizin kadar ilgilendirmediğidir. Sizi gördüğümden beri böyle. Ne olur, Tanrı aşkına, kendinize bakın, böyle yaşamayın artık."

"Kendime baksam, ölürdüm. Sürdüğüm ateşli yaşam ayakta tutuyor beni. Hem sonra, kendine bakmak, bir ailesi olan, dostları olan seçkin tabaka kadınlarına göre bir iş; ama bizler, sevgililerimizin heveslerine ya da zevklerine hizmet etmez duruma gelmeyegörelim, bırakıverirler, uzun geceler uzun günleri kovalamaya başlar. Siz benim söylediğime bakın, iyi biliyorum, iki ay yatakta kaldım; üç hafta sonra, kimsecikler beni görmeye gelmez olmuştu."

"Sizin için hiçbir şey olmadığımı biliyorum," dedim, "ama isterseniz bir kardeş gibi bakabilirim size, yanınızdan ayrılmam hiç, sizi iyi ederim. Sonra, güçlenince, isterseniz, sürdüğünüz yaşama yeniden başlarsınız; ama hiç kuşkum yok, sizi mutlu kılacak, güzel kalmanızı sağlayacak sakin bir yaşamı yeğ tutarsınız o zaman."

"Şarap başınıza vurdu da ondan böyle konuşuyorsunuz bu akşam, ama övündüğünüz o sabrı gösteremezsiniz."

"Marguerite, izin verin de iki ay hasta yattığınızı ve bu iki ay boyunca her gün gelip sağlığınızı sorduğumu söyleyeyim."

"Doğru; ama niçin yukarı çıkmıyordunuz?"

"O zaman sizi tanımıyordum da ondan."

"Benim gibi bir kadından çekinir mi hiç insan?"

"İnsan bir kadından her zaman çekinir; hiç değilse ben böyle düşünüyorum."

"Demek bakarsınız bana?"

"Evet."

"Her gün yanımda kalır mıydınız?"

"Evet."

"Her gece de kalır mıydınız?"

"Sizi sıkmadıktan sonra hep kalırdım."

"Siz ne diyorsunuz bunun adına?"

"Bağlılık."

"Nereden geliyor bu bağlılık?"

"Size duyduğum karşı konulmaz yakınlıktan."

"Demek bana âşıksınız? Hemen söyleyin, böylesi çok daha basit."

"Olabilir; ama bir gün bunu size söyleyeceksem, bugün söylemeyeceğim."

"Hiç söylemeseniz daha iyi edersiniz."

"Neden?"

"Çünkü ancak iki şey çıkabilir bu açılmadan."

"Nedir bunlar?"

"Ya sizi istemem, o zaman bana kızarsınız, ya da sizi kabul ederim, o zaman da hüzünlü bir sevgiliniz olur; sinirli, hasta, hüzünlü; ya da hüzünlü bir neşeyle neşeli bir kadın, kan tüküren ve yılda yüz bin frank harcayan bir kadın, dük gibi yaşlı para babalarına yaraşır böylesi, ama sizin gibi bir genç adam için çok sıkıcıdır, bunun kanıtı da tüm genç sevgililerimin beni çok çabuk bırakmış olmalarıdır."

Hiç yanıt vermiyor, dinliyordum. Neredeyse bir iç dökmeye benzeyen bu içtenlik, üzerini örten yaldızlı perdenin altında şöyle bir gördüğüm ve zavallı kızın aşırı haz düşkünlüğü, sarhoşluk, uykusuzluk yoluyla gerçekliğinden kaçtığı bu acı yaşam beni öylesine etkiliyordu ki, tek sözcük bulamıyordum.

"Her neyse," diye sürdürdü Marguerite, "çocukça şeyler söyleyip duruyoruz. Bana elinizi verin de yemek odasına dönelim. Yokluğumuzun anlamını bilmemeliler."

"Siz isterseniz dönün, ama benim burada kalmama izin vermenizi rica edeceğim."

"Neden?"

"Neşeniz fazlasıyla içimi sızlatıyor da ondan."

"Peki, hüzünlü olurum."

"Bakın, Marguerite, bırakın da bir şey söyleyeyim size, bunu size sık sık söylemişlerdir kuşkusuz, işite işite alışmış olmanız belki de inanmanıza engel olacaktır, ama gene de gerçektir, bir kez söyleyeceğim, bir daha da yinelemeyeceğim."

Çocuklarının bir çılgınlığını dinlemek üzere olan genç annelerin yüzünde beliren bir gülümsemeyle:

"Neymiş bu?" dedi.

"Ne olacak, sizi göreli beri, nasıl, neden, bilmem, yaşamımda bir yer aldınız, görüntünüzü düşüncemden ne kadar kovmaya çalıştıysam, boşa gitti, hep geri döndü, tam iki yıl sizi hiç görmeyip de bugün sizinle karşılaştığım zaman, yüreğimde ve kafamda daha da yükseldiniz; kısacası, beni evi-

nize kabul ettiniz ya, sizi tanıyorum ya, benim için vazgeçilmez oldunuz artık, yalnız beni sevmezseniz değil, sizi sevmeme izin vermezseniz de deli olurum."

"Ama, zavallıcık, ben de size Madam D...'nin söylediğini söyleyeceğim: demek çok zenginsiniz! Ayda altı-yedi bin frank harcadığımı, bu masrafların da yaşamım için zorunlu duruma geldiğini bilmiyorsunuz demek; kısacık bir zamanda sizi batıracağımı, ailenizin de benim gibi bir yaratıkla düşüp kalkmanın ne demek olduğunu göstermek için sizi kısıt altına alacağını bilmiyorsunuz demek, zavallı dostum. İyi bir dost gibi sevin beni, başka türlü değil. Beni görmeye gelin, güleriz, konuşuruz, ama değerimi gözünüzde büyütmeyin, pek bir değerim yoktur öyle. İyi bir yüreğiniz var, sevilmek gereksinimindesiniz, ama bizim çevremizde yaşayamayacak kadar genç ve duygulusunuz. Evli bir kadın bulun. Görüyorsunuz ki, iyi bir kızım, açık konuşuyorum sizinle."

"Hay Allah! Ne yapıyorsunuz öyle?" diye bağırdı Prudence, geldiğini görmemiştik, yarı yarıya dağınık saçları, açılmış giysisiyle eşikte belirmişti. Bu dağınıklıkta Gaston'un elinin etkisini seziyordum.

"Mantıktan söz ediyoruz," dedi Marguerite, "bırak bizi biraz, az sonra geliriz."

"Peki, peki, konuşun, yavrularım," dedi Prudence, uzaklaştı, son sözlerinin havasına bir şeyler daha eklemek istercesine kapattı kapıyı. Yalnız kaldığımız zaman:

"İşte böyle, anlaştık," diye başladı Marguerite, "beni sevmeyeceksiniz artık."

"Gideceğim."

"O noktaya kadar geldiniz demek?"

Gerileyemeyecek kadar fazla ilerlemiştim, hem de bu kız altüst ediyordu beni. Bu neşe, hüzün, içtenlik, fahişelik karışımı, duyarlığını geliştirmesi gereken bu hastalık; her şey, her şey, daha ilk seferde bu unutkan ve hafif yaratığa şimdiden egemen olamazsam, onu büsbütün yitireceğimi gösteriyordu.

"Sahi, bu kadar ciddi mi söylediğiniz!" dedi.

"Çok ciddi."

"Ama neden daha önce söylemediniz bunu bana?"

"Ne zaman söyleyecektim?"

"Opéra-Comique'te benimle tanıştırıldığınız günün ertesinde."

"Sizi görmeye gelseydim, çok kötü karşılardınız sanıyorum."

"Neden?"

"Bir gün önce budalaca davranmıştım da ondan."

"Evet, doğru. Ama o sırada da seviyordunuz beni."

"Evet."

"Ama bu durum tiyatrodan sonra gidip yatmanıza, rahat rahat uyumanıza engel olmadı."

"İşte bunda aldanıyorsunuz, Opéra-Comique gecesi ne yaptım, biliyor musunuz?"

"Hayır."

"Sizi Café Anglais'nin kapısında bekledim. Sizi ve üç arkadaşınızı götüren arabanın arkasından geldim, ancak inip evinize yalnız girdiğinizi görünce, çok sevindim."

Marguerite gülmeye başladı.

"Neye gülüyorsunuz?"

"Hiç."

"Söyleyin, yalvarırım, yoksa benimle gene alay ettiğinize inanacağım."

"Küsmez misiniz?"

"Ne hakla küsebilirim?"

"Peki, yalnız dönmemin sağlam bir nedeni vardı da ondan."

"Neydi?"

"Beni evde bekleyen biri vardı."

Bir yerime bir bıçak saplansa bu kadar acıtamazdı canımı.

Kalktım, ona elimi uzattım:

"Allahaısmarladık," dedim.

"Küseceğinizi iyi biliyordum," dedi. "Erkeklerin berbat bir hastalıkları vardır, kendilerini üzecek şeyleri ille de öğrenmek isterler."

Tutkumdan bir daha dönmemesiye sıyrıldığımı göstermek istercesine, soğuk bir havayla:

"Ama inanın bana, inanın ki küsmedim," dedim. "Birinin sizi beklemesi çok doğal bir şeydi, benim saat üçte gitmemin çok doğal bir şey olması gibi."

"Sizi de evinizde bekleyen biri mi var?"

"Yok, ama gitmem gerek."

"Güle güle öyleyse."

"Kovuyor musunuz beni?"

"Hiç de değil."

"Niçin üzüyorsunuz beni?"

"Ne yapıp da üzüyorum?"

"Birinin sizi beklediğini söylüyorsunuz."

"Ortada çok sağlam bir neden varken, yalnız girdiğimi görünce pek sevindiğinizi düşününce gülmekten kendimi alamadım."

"Bir çocukluğu bir sevince dönüştürür insan çoğu zaman, bu sevinci yıkmak kötü bir şeydir, hele onu sürdürüp de duyanı daha bir sevinçli kılmak olanaklıyken."

"Ama siz karşınızdakini kim sandınız? Ben ne bir bakire, ne bir düşesim. Ancak bugün tanıdım sizi, yaptıklarımın hesabını verecek değilim size. Bir gün sevgiliniz olacağımı kabul etsek bile, sizden başka sevgililerim de olduğunu bilmeniz gerek. Daha şimdiden böyle kıskançlık kavgaları çıkarırsanız, sonrası ne olur bunun, sonrası diye bir şey varsa! Sizin gibisini görmedim hiç."

"Hiç kimse sizi benim sevdiğim gibi sevmedi de ondan!"

"Hadi, doğrusunu söyleyin, gerçekten çok mu seviyorsunuz beni?"

"İnsan ne kadar sevebilirse, o kadar, öyle sanıyorum."

"Hem de sürüyor bu sevgi, şeyden beri?.."

"Üç yıl önce, arabadan inip Susse'e girdiğinizi gördüğüm günden beri."

"Bu çok güzel bir şey, biliyor musunuz? Peki, bu büyük aşka şükran borcumu ödemem için ne yapmam gerek?"

"Beni biraz sevmeniz," dedim, yüreğim öylesine çarpıyordu ki, neredeyse konuşmama engel olacaktı, çünkü bu konuşma boyunca hiç kesilmeyen yarı alaylı gülümsemelerine karşın, Marguerite heyecanımı paylaşmaya başlıyormuş, ne zamandır beklenen saate yaklaşıyormuşum gibime geliyordu.

"Peki, dük ne olacak?"

"Hangi dük?"

"Benim kıskanç ihtiyarım."

"Hiçbir şeyin farkına varmaz."

"Ya varırsa?"

"Bağışlar sizi."

"Yoo! Bırakır beni, ne olurum o zaman?"

"Bir başkası için bu bırakılmayı pekâlâ göze alıyorsunuz."

"Nereden biliyorsunuz?"

"Bu gece hiç kimsenin içeri alınmaması konusundaki uyarınızdan."

"Doğru; ama o ağırbaşlı bir dosttur."

"Böyle bir saatte kendisine kapınızı kapadığınıza göre, pek de bağlı olmadığınız bir dost."

"Bunu başıma kakmaya hakkınız yok, çünkü sizi ve dostunuzu ağırlamak içindi bu."

Yavaş yavaş Marguerite'e yaklaşmıştım, kollarımı beline dolamıştım, çevik bedeninin birleşmiş ellerime hafiften çöktüğünü duyuyordum.

"Sizi ne kadar sevdiğimi bir bilseniz!" dedim alçak sesle.

"Sahi mi?"

"Yemin ederim."

"Pekâlâ, tek sözcük söylemeden, tek soru sormadan, bütün istediklerimi yapacağınıza söz verirseniz, belki de severim sizi."

"Ne isterseniz!"

"Ama şimdiden haber veriyorum, yaşamım üzerinde en ufak bir ayrıntıyı bile bildirmeden, canımın istediğini yapmakta serbest olmak istiyorum. Çoktandır, genç, istemsiz bir sevgili arıyorum, sakıncası olmadan seven, hakları olmadan sevilen bir sevgili. Erkekler, bir kez elde etmeyi güç umdukları şeyin uzun zaman verilmesine sevinecek yerde, sevgililerinden bugünün, geçmişin, hatta geleceğin hesabını sorarlar. Ona alıştıkça, egemen olmak isterler, ne kadar çok verilirse, o kadar fazlasını isterler. Şimdi yeni bir sevgili tutmaya karar verirsem, tüm ender nitelikleri kendinde toplasın, güvenli, boyun eğmiş, sıkı ağızlı olsun isterim."

"Peki, nasıl isterseniz öyle olurum."

"Görürüz."

"Ne zaman görüşeceğiz?"

"Daha sonra."

"Neden?"

"Çünkü," dedi Marguerite, o sabah getirilmiş büyük bir kamelya demetinden bir kamelya alıp yakama taktı, "çünkü anlaşmalar her zaman imzalandıkları gün yerine getirilemez de ondan."

Anlaması güç değil.

"Peki ne zaman göreceğim sizi?" dedim onu kollarımda sıkarak.

"Bu kamelya renk değiştirince. Yarın, saat on birden gece yarısına kadar. Memnun musunuz?"

"O da sorulur mu?"

"Bütün bunlar hakkında ne dostunuza, ne Prudence'a, ne de herhangi bir kimseye tek sözcük söylemek yok."

"Söz veriyorum."

"Şimdi, beni öpün de yemek odasına dönelim."

Bana dudaklarını uzattı, saçlarını yeniden düzeltti, o şarkı söyleyerek, ben yarı çılgın bir durumda, çıktık bu odadan.

Salonda durarak, alçak sesle:

"Sizi hemen kabul etmeye hazır görünmemi tuhaf buluyorsunuz herhalde; bu neden ileri geliyor, biliyor musunuz? Şundan ileri geliyor," diye sürdürdü sözlerini, elimi tutup yüreğinin üzerine bastırdı, şiddetli ve yinelenen çarpıntılarını duydum, "şundan işte, başkalarından daha az yaşayacağım için, daha hızlı yaşamaya karar verdim de ondan."

"Benimle böyle konuşmayın, yalvarırım."

"Üzülmeyin," dedi gülerek. "Ömrüm ne kadar az olursa olsun, sizin aşkınızdan daha çok yaşayacağım."

Şarkı söyleyerek yemek odasına girdi.

"Nanine nerede?" dedi Gaston'la Prudence'ı yalnız görünce.

"Yatacağınız saate kadar odanızda kestirecek," diye yanıtladı Prudence.

"Zavallıcık! Öldürüyorum onu! Hadi, beyler, gidin artık, vakittir."

On dakika sonra, Gaston'la birlikte çıkıyorduk. Marguerite "Allahaısmarladık," derken elimi sıkıyor, Prudence'la kalıyordu.

Dışarıya çıktık.

"Ne haber?" diye sordu Gaston, "Ne dersiniz Marguerite'e?"

"Bir melek, çıldırıyorum onun için."

"Bunu bekliyordum; söylediniz mi bunu ona?"

"Evet."

"Size inanacağına söz verdi mi?"

"Hayır."

"Prudence gibi değilmiş."

"O söz verdi mi size?"

"Daha da iyisini yaptı, dostum! İnanması zor, ama hâlâ ilik gibi bu şişko Duvernoy!"

XI

Armand öyküsünün burasında durdu.

"Pencereyi kapatır mısınız?" dedi. "Üşümeye başlıyorum. Yatağıma gireceğim."

Pencereyi kapattım. Daha çok zayıf olan Armand ropdöşambrını çıkarıp yatağa girdi, uzun bir koşudan sonra yorulmuş ya da acı anılarla sarsılmış bir adam gibi, bir süre başını yastıkta dinlendirdi.

"Belki de gereğinden fazla konuştunuz," dedim ona, "ister misiniz, ben gideyim de uyuyun? Öykünün sonunu başka bir gün anlatırsınız bana."

"Sıkıyor mu sizi?"

"Tam tersine."

"Öyleyse sürdüreceğim; beni yalnız bırakırsanız, uyuyamam."

Tüm bu ayrıntılar kafasında öylesine canlıydı ki, toparlamasına bile gerek yoktu.

"Evime döndükten sonra, yatmadım," diye sürdürdü; "o günkü serüveni düşünmeye başladım. Karşılaşma, tanışma, Marguerite'in bana verdiği söz, her şey öylesine çabuk, öylesine umulmadık bir biçimde olmuştu ki, bazı bazı düş gördüğümü sanıyordum. Bununla birlikte, Marguerite gibi bir kadının istediğinin ertesi günü kendini bir adama vereceğine söz vermesi ilk kez olmuyordu."

Ama böyle düşünsem de boşunaydı, gelecekteki sevgilinin bende yarattığı ilk etki öylesine güçlü olmuştu ki, hep sürüyordu. Onu başkaları gibi bir yosma olarak görmemekte hâlâ inat ediyordum, tüm erkeklerde rastlanan şu boş gurur duygusundan ben de kurtulamıyordum, kendisine duyduğum eğilimi onun da bana duyduğuna, hem de karşı konulmaz bir biçimde duyduğuna inanmaya hazırdım.

Oysa çok çelişkin örnekler vardı gözlerimin önünde, Marguerite'in aşkının mevsimine göre pahalı ya da ucuz bir mal durumuna geldiğini söylediklerini sık sık işitmiştim.

Öte yandan, evinde rastladığımız genç kontu sürekli olarak terslemeleriyle bu ün nasıl bağdaştırılabilirdi? Adamdan hoşlanmadığını, dük de kendisine çok iyi baktığına göre, iş sevgili seçmeye kalınca, hoşuna giden adamı yeğ tutacağını söyleyeceksiniz. Öyleyse neden sevimli, şakacı, zengin bir çocuk olan Gaston'u istemiyordu da gördüğü ilk seferde çok gülünç bulduğu kişiyi, yani beni ister görünüyordu?

Bazı bazı, bir dakikalık bir olay bütün bir yılı dolduran olaylardan çok daha etkili olur.

Gece yemeğinde bulunanlar arasında, sofradan ayrılınca tek kaygılanan bendim. Arkasından gitmiştim, saklayamayacak derecede heyecanlanıp üzülmüştüm, elini öperken ağlamıştım. Bu durum, iki ay süren hastalığı boyunca her gün kapısına gitmemle birleşince, beni ona şimdiye kadar tanıdıklarından başka türlü bir adam gibi göstermişti, belki de, çok kez yaptığı bir şeyi bu biçimde ortaya çıkan bir aşk için de yapabileceğini, bunun artık kendisi için hiçbir önemi olmadığını düşünmüştü.

Gördüğünüz gibi, bütün bu varsayımlar oldukça yakındı gerçeğe; ama boyun eğişinin nedeni ne olursa olsun, kesin bir şey vardı, o da boyun eğdiğiydi.

Ben de Marguerite'e tutkundum, benim olacaktı, daha fazla bir şey isteyemezdim. Bununla birlikte, gene söylüyorum, belki de şiirleştirmek için olacak, bu aşkı öyle umutsuz

bir aşk gibi görmeye başlamıştım ki, umut etmeme bile gerek kalmayacak dakikaya ne kadar çok yaklaşırsam, o kadar kuşkuya kapılıyordum.

Bütün gece gözlerimi yummadım.

Kendimi tanıyamaz olmuştum. Yarı yarıya çıldırmıştım. Kimi zaman kendimi bu kadını elde edecek kadar yakışıklı, zarif ve zengin bulmuyor, kimi zaman da bu elde edişi düşünerek ruhumun gururla dolduğunu duyuyordum; sonra Marguerite'in bana karşı birkaç günlük bir heves duymuş olmasından korkuyor, çabucak geliverecek bir ayrılıştan doğacak acıyı önceden seziyor, akşam evine gitmeyip de ona korkularımı bir mektupla bildirerek yolculuğa çıkarsam belki de daha iyi ederim diye düşünüyordum. Buradan da sınırsız umutlara, sınırsız güvene geçiyordum. İnanılmaz düşler kuruyordum gelecek üzerine; bu kadının bedensel ve ruhsal iyileşmesini bana borçlu olacağını, tüm yaşamımı onunla birlikte geçireceğimi, aşkının beni en temiz aşklardan daha mutlu kılacağını düşünüyordum.

Her neyse, yüreğimden beynime yükselen, sonra, gündüz olunca, benliğimi saran uykuda yavaş yavaş sönen binlerce düşünceyi bir bir yineleyemem size.

Uyandığımda, saat ikiydi. Havaya hiç diyecek yoktu. Yaşamı hiçbir zaman bu kadar güzel, bu kadar dolu gördüğümü anımsamıyorum. Dünün anıları gölgesiz, engelsiz bir biçimde geliyordu aklıma, akşamın umutları da sevinçle eşlik ediyordu onlara. Hiç acele etmeden giyindim. Memnundum, en iyi şeyleri yapabilirdim. Zaman zaman, yüreğim göğsümde sevinç ve aşkla hopluyordu. Tatlı bir ateşle coşuyordum. Uyumadan önce kafamı kurcalamış olan nedenlere aldırdığım bile yoktu. Yalnız sonucu görüyordum, Marguerite'i göreceğim saati düşünüyordum yalnız.

Evde kalmak olanaksızdı benim için. Odam mutluluğumu içine alamayacak kadar dar geliyordu bana; açılmak için tüm doğaya gereksinimim vardı.

Çıktım.

Antin Sokağı'ndan geçtim. Marguerite'in kupası kapısında bekliyordu; Champs-Elysées'den yana yöneldim. Hiç tanımasam bile, karşılaştığım bütün insanları seviyordum.

Aşk ne kadar iyi yapar insanı!

Bir saat sonra Marly'den yuvarlak alana, yuvarlak alandan Marly'ye doğru dolaşıp duruyordum, uzaktan Marguerite'in arabasını gördüm; tanımadım, sezdim.

Champs-Elysées'nin köşesini döneceği sırada, arabasını durdurttu, iri bir genç adam konuştuğu topluluktan ayrılarak yanına geldi, konuştu onunla.

Birkaç dakika konuştular; genç adam arkadaşlarının yanına geldi, atlar yeniden yola çıktı; ben topluluğa yaklaşmıştım, Marguerite'le konuşan adamın, şu portresini gördüğüm, Prudence'ın Marguerite'in durumunu kendisine borçlu olduğunu söylediği Kont de G... olduğunu anladım.

Dün ona kapatmıştı kapısını; arabasını da bu yasağın nedenini belirtmek için durdurduğunu düşündüm, aynı zamanda onu ertesi gece de eve almamak için bir bahane bulduğunu umdum.

Günün geri kalan bölümü nasıl geçti, bilmiyorum; yürüdüm, sigara içtim, konuştum, ama saat onda, söylediğim şeylerden, karşılaştığım kimselerden hiçbir anı kalmamıştı bende.

Bütün anımsadığım evime döndüğüm, üstümü başımı düzeltmeye üç saat harcadığım, yüz kez cep saatimle duvar saatine baktığımdı, ne yazık ki her iki saat de birbirleri gibi ilerliyordu.

Saat on buçuğu vurunca, "Gitme zamanı geldi," dedim kendi kendime.

O sırada Provence Sokağı'nda oturuyordum: Mont-Blanc Sokağı'ndan yürüdüm, bulvardan geçtim, Louis-le-Grand Sokağı'na saptım, sonra Port-Mahon, sonra da Antin Sokağı. Marguerite'in pencerelerine baktım.

Işık vardı.

Zili çaldım.

Kapıcıya Matmazel Gautier'nin evde olup olmadığını sordum.

Hiçbir zaman saat on bir ya da on biri çeyrek geçeden önce dönmediğini söyledi.

Saatime baktım.

Yavaş geldiğimi sanmıştım, Provence Sokağı'ndan Marguerite'in evine topu topu beş dakikada gelmiştim.

Bu saatte ıssız olan bu dükkânsız, boş sokakta dolaşmaya başladım.

Yarım saat sonra Marguerite geldi. Birini ararcasına çevresine bakınarak kupasından indi.

Ahır ve arabalık aynı yapıda olmadığından araba yavaş yavaş uzaklaştı. Marguerite'in zili çalacağı sırada yanına yaklaştım:

"Merhaba," dedim.

"Ha! Siz miydiniz?" dedi, beni burada bulduğuna sevindiği konusunda pek de güven vermeyen bir havası vardı.

"Bugün sizi görmeye gelmeme izin vermemiş miydiniz?"

"Doğru; unutmuşum."

Bu söz sabahki tüm umutlarımı, gündüzki tüm düşüncelerimi tersine çeviriyordu. Bununla birlikte, bu tavırlara alışmaya başlıyordum; bu nedenle, eskiden hiç kuşkusuz yapacağım bir şeyi yapmadım, yani gitmedim.

İçeriye girdik.

Nanine kapıyı önceden açmıştı.

"Prudence döndü mü?" diye sordu Marguerite.

"Hayır, madam."

"Git söyle, döner dönmez gelsin. Gitmeden önce de salonun lambasını söndür, biri gelecek olursa, daha dönmediğimi ve dönmeyeceğimi söyle."

Aklı bir şeye takılmış, belki de sıkıcı bir işe üzülmüş bir kadındı bu karşımdaki. Ne takınacağım tavrı bildiğim vardı,

ne söyleyeceğim sözü. Marguerite yatak odasına doğru gitti; olduğum yerde kaldım.

"Gelin," dedi bana.

Şapkasını, kadife mantosunu çıkardı, yatağının üzerine attı, sonra yaz başına kadar yaktırdığı ateşin yanındaki büyük bir koltuğa bıraktı kendini, sonra da, saatinin zinciriyle oynayarak:

"Ee," dedi, "bugün neler anlatacaksınız bana?"

"Bu akşam gelmekle iyi etmediğimden başka hiçbir şey."

"Neden?"

"Sıkılmışa benziyorsunuz, ben de hiç kuşkusuz sizi sıkıyorum da ondan."

"Beni sıkmıyorsunuz; hastayım yalnız, bütün gün rahatsızdım, uyumadım ve korkunç başım ağrıyor."

"İsterseniz, ben gideyim de yatağınıza girin."

"Yok! Kalabilirsiniz, yatmak istersem sizin önünüzde de yatarım."

Bu sırada kapı çalındı.

"Kim geldi gene?" dedi kızgın bir deviniyle.

Bir zaman sonra gene çalındı kapı.

"Kapıyı açacak kimse yok demek; kendim açmam gerekecek."

Gerçekten de kalktı.

"Burada bekleyin," dedi.

Dairenin bir ucundan öbür ucuna geçti, giriş kapısını açtığını işittim. Dinledim.

Gelen adam yemek odasında durdu. Daha ilk sözcüklerde, genç kont de N...'in sesini tanıdım.

"Bu akşam nasılsınız?" diyordu.

"İyi değilim," diye yanıtladı Marguerite kuru kuru.

"Rahatsız mı ediyorum yoksa?"

"Belki de."

"Nasıl karşılıyorsunuz beni! Sevgili Marguerite, ben size ne yaptım?"

"Sevgili dostum, hiçbir şey yapmış değilsiniz. Hastayım, yatmalıyım, bunun için gitmekle sevindireceksiniz beni. Her akşam eve döndüm mü beş dakika sonra damlayıveriyorsunuz, bu da beni deli ediyor. Ne istiyorsunuz? Metresiniz olmamı mı? Yüz kez söyledim işte: Olmaz, korkunç sinirlendiriyorsunuz beni, başka bir kapı çalın. Son kez yineliyorum bugün: sizi istemiyorum, tamam mı? Güle güle. Bakın, Nanine de dönüyor işte. Size ışık tutar. İyi geceler."

Sonra, bir sözcük daha eklemeden, genç adamın kekeleyerek söylediklerini dinlemeden, Marguerite odasına döndü, sertçe kapattı kapıyı, aşağı yukarı hemen sonra Nanine de içeriye girdi aynı kapıdan.

"Dinle!" dedi Marguerite, "evde olmadığımı, ya da kendisini kabul etmek istemediğimi söyleyeceksin bir daha o budalaya. Hep aynı şeyleri istemeye gelen, para vermekle beni her şeye razı edebileceklerini sanan bu insanlarla karşılaşmaktan bıktım artık. Şu bizim yüz kızartıcı mesleğimize başlayanlar bunun ne demek olduğunu bilselerdi, hizmetçiliği yeğ görürlerdi. Ama nerede, giysiler, arabalar, elmaslar elde etme hevesi sürükleyip götürür bizi; işittiğine inanır insan, çünkü etini satanların da kendi inancı vardır, insan yavaş yavaş yüreğini, bedenini, güzelliğini yıpratır; vahşi bir hayvan gibi korkarlar senden, bir parya gibi hor görülürsün, verdiğinden daha fazlasını alan kimseler vardır hep çevrende, sonra, günün birinde, başkalarını da, kendini de yıktıktan sonra, gider bir köşede köpekler gibi ölürsün."

"Yapmayın madam, sakin olun," dedi Nanine, "sinirleriniz bozuk bu akşam."

"Bu giysi rahatımı kaçırıyor," dedi Marguerite, korsajının kopçalarını çözüverdi, "bir ev elbisesi ver bana. Peki, Prudence'tan ne haber?"

"Dönmemiş daha, ama döner dönmez yollayacaklar."

"Al işte biri daha," diye sürdürdü Marguerite, giysisini çıkarıp ak bir ev elbisesi geçirdi sırtına, "al işte biri daha, bir

işi düştü mü hemen bana koşmayı bilir, ama hiçbir işimi seve seve görmez. Bu akşam bu yanıtı beklediğimi, bana gerekli olduğunu, kaygılandığımı biliyor, ama, hiç kuşkum yok, bana hiç kulak asmadan sürtüyordur."

"Belki de alıkoydular bir yerde."

"Punç versinler bize."

"Gene rahatsızlanacaksınız," dedi Nanine.

"Daha iyi ya. Meyve de getir bize, bir et ya da bir piliç kanadı getir, bir şey getir hemen, karnım aç."

Bu sahnenin bende uyandırdığı izlenimi anlatmamda yarar yok; seziyorsunuz, değil mi?

"Benimle yemek yiyeceksiniz," dedi bana; "şimdilik bir kitap alıp okuyun, ben azıcık tuvalet odama uğrayacağım."

Bir şamdanın mumlarını yaktı, yatağının dibindeki kapıyı açtı, sonra gözden silindi.

Bense, bu kadının yaşamı üzerinde düşünmeye başladım, aşkım acımayla arttı.

Bir yandan düşünürken, bir yandan da odanın içinde geniş adımlarla dolaşıyordum, bu sırada Prudence içeriye girdi.

"Vay! Siz burada mısınız?" dedi, "Marguerite nerede?"

"Tuvalet odasında."

"Beklerim. Ne dersiniz, çok çekici buluyor sizi; bunu biliyor muydunuz?"

"Hayır."

"Birazcık çıtlatmadı mı?"

"Hiç."

"Nasıl geldiniz buraya?"

"Onu görmeye geldim."

"Böyle gece yarısı mı?"

"Neden olmasın?"

"Maskara!"

"Hatta çok kötü karşıladı beni."

"Daha iyi karşılayacaktır."

"Öyle mi dersiniz?"

"İyi bir haber getiriyorum ona."

"Güzel; size benden söz etti demek?"

"Dün akşam, daha doğrusu bu gece, dostunuzla birlikte gittiğiniz zaman... Ha, sırası gelmişken sorayım: dostunuz nasıl? Neydi onun adı? Gaston R..., öyle değil miydi?"

Gaston'un bana verdiği gizi anımsayıp da Prudence'ın onun adını bile zor anımsadığını görünce gülümsemekten kendimi alamadım.

"Evet," dedim.

"Çok sevimli bir çocuk o; işi nedir?"

"Yirmi beş bin frank geliri vardır."

"Ya! Sahi mi! Neyse, size gelelim, Marguerite sizin hakkınızda bir sürü şey sordu bana; kim olduğunuzu, ne yaptığınızı, sevgililerinizin kimler olduğunu sordu; sizin yaşınızda bir adam hakkında ne sorulabilirse, hepsini sordu kısacası. Bütün bildiklerimi söyledim, çok çekici bir çocuk olduğunuzu eklemeyi de unutmadım, işte bu kadar."

"Teşekkür ederim; şimdi de dün size ne gibi bir iş verdiğini söyleyin bana."

"Hiç; kontu kaçırmak için öyle söylüyordu, ama bugün bir iş verdi bana, ben de bu akşam kendisine yanıtını getiriyorum."

Bu sırada Marguerite, teknik dilde lahana denilen sarı kurdele demetleriyle süslü bir gece başlığını yosmaca başına giymiş olarak tuvalet odasından çıktı.

Böyle çok güzeldi.

Saten terlikler içinde ayakları çıplaktı, tırnaklarını düzeltiyordu.

"Ne haber," dedi Prudence'ı görünce, "dükü gördünüz mü?"

"Elbette!"

"Ne dedi?"

"Verdi."

"Ne kadar?"

"Altı bin."

"Üzerinizde mi?"

"Evet."

"Canı sıkılmışa benziyor muydu?"

"Hayır."

"Zavallı adam!"

Anlatılması olanaksız bir sesle söylendi bu "Zavallı adamı!". Marguerite altı binliği aldı.

"Tam zamanıydı," dedi. "Paraya gereksiniminiz var mı, Prudence'çiğim?"

"Biliyorsunuz ya yavrum, iki gün sonra ayın on beşi olacak, bana üç yüz-dört yüz frank borç verebilirseniz, büyük bir hizmette bulunmuş olursunuz."

"Yarın sabah bir adam yollayın, şimdi geç oldu, bozduramayız."

"Unutmayın."

"Merak etmeyin. Bizimle yemeğe kalıyor musunuz?"

"Hayır, Charles evde beni bekliyor."

"Hâlâ çıldırıyor musunuz ona?"

"Evet, canım, evet! Hadi, yarın görüşürüz. Allahaısmarladık, Armand."

Madam Duvernoy çıktı.

Marguerite çekmecesini açtı, banknotları içine attı.

Sonra gülümseyip yatağına yönelerek, "Yatmama izin verir misiniz?" dedi.

"İzin vermek şöyle dursun, ben sizden rica edeceğim yatmanızı."

Yatağı örten danteli ayakucuna itip yattı. "Şimdi, yanıma oturun da konuşalım," dedi. Prudence'ın hakkı vardı: Marguerite'e getirdiği yanıt neşelendiriyordu onu.

"Bu akşamki keyifsizliğimi bağışlıyorsunuz, değil mi?" dedi elimi tutarak.

"Başka birçoklarını da bağışlamaya hazırım."

"Ve beni seviyorsunuz?"

"Çıldırasıya."

"Asık suratlı olmama karşın mı?"

"Her şeye karşın."

"Yemin eder misiniz?"

"Evet," dedim alçacık bir sesle.

Nanine girdi bu sırada, birkaç tabak, bir soğuk piliç, bir şişe bordo, çilek, iki de çatal kaşık takımı getirdi.

"Punç yaptırtmadım," dedi Nanine, "bordo şarabı daha iyi gelir size. Değil mi, mösyö?"

"Elbette," diye yanıtladım, Marguerite'in son sözlerinin heyecanı içindeydim daha, gözlerim ateşle ona dikilmişti.

"Peki," dedi, "küçük masanın üstüne koy hepsini, masayı da yatağa yaklaştır; biz kendimiz alıp yeriz. Üç gecedir ayaktasın, uykun vardır herhalde, git yat; hiçbir şey istemiyorum artık."

"Kapıyı kilitleyeyim mi?"

"Elbette! Yarın öğleye kadar hiç kimseyi almasınlar içeri, söylemeyi unutma sakın."

XII

Sabah saat beşte, perdeler arasından ışık gelmeye başlayınca:

"Seni kovacağım, kusura bakma, ama bu zorunlu," dedi Marguerite. "Dük her sabah gelir; gelince uyuduğumu söyleyecekler, ama belki de uyanmamı bekleyecektir."

Marguerite'in başını ellerimin arasına aldım, bozulan saçları dalga dalga yayılmıştı, son bir kez daha öptüm onu:

"Ne zaman göreceğim seni?"

"Dinle," dedi, "şöminenin üzerindeki şu küçük, sarı anahtarı al, şu kapıyı aç; anahtarı gene buraya getir ve git. Gündüz bir mektup alıp buyruklarımı öğreneceksin, çünkü, biliyorsun, körü körüne boyun eğeceksin bana."

"Evet, ya şimdiden bir şey istesem?"

"Neymiş o?"

"Bu anahtarı bana bırakmanı."

"Hiç kimse için yapmadım bu istediğini."

"Ne olacak, benim için yap işte, çünkü, yemin ederim, ötekiler gibi sevmiyorum ben seni."

"Peki, sende kalsın; ama haber vereyim, bu anahtarın işine yarayıp yaramaması yalnız bana bağlı."

"Neden?"

"Kapının iç yanında sürgüler var."

"Kötü kız!"

"Söktürtürüm."

"Demek beni seviyorsunuz biraz?"

"Nasıl oluyor, bilmem, ama öyle gibime geliyor. Şimdi git, uykusuzluktan ölüyorum."

Bir iki saniye daha birbirimizin kolları arasında kaldık, sonra ayrıldım.

Sokaklar ıssızdı, tüm kent uyuyordu daha, bir iki saat sonra insanların gürültüsüyle dolacak semtlerde tatlı bir serinlik dolaşıyordu.

Bu uyumuş kent benimmiş gibi geldi bana; belleğimde o zamana kadar mutluluklarına imrendiğim kişilerin adlarını arıyordum; birini anımsayıp da kendimi ondan daha mutlu bulmadığım olmuyordu.

Arı bir genç kızın aşkını kazanmak, ona aşkın garip gizemini ilk gösteren insan olmak, büyük bir mutluluktur elbet, ama dünyanın en basit şeyidir. Saldırılara alışmamış bir yüreği fethetmek, savunmasız, açık bir kente girmektir. Görgü, görev duygusu, aile çok güçlü bekçilerdir, ama sevdiği adamın ağzından doğanın ilk aşk öğütlerini, arı oldukları kadar da ateşli olan ilk aşk öğütlerini verdiği on altı yaşında bir kızın aldatamayacağı kadar uyanık bekçi yoktur.

Genç kız iyiye ne kadar çok inanırsa, o kadar kolay bırakır kendini, sevgiliye bırakmasa bile aşka bırakır, öyle ya, sakınımsız olduğu için güçsüzdür de, ona kendini sevdirtmek de yirmi beş yaşına gelmiş her erkeğin istediği zaman erişebileceği bir utkudur. Bunun ne kadar doğru olduğunu görmek için, genç kızların çevresindeki denetimlere, setlere bakmak yeter. Bütün bu sevimli kuşları üzerine çiçekler atma çabasına bile girilmeyen kafeslerinde kapalı tutmak için okulların yeterince yüksek duvarları, annelerin yeterince sağlam kilitleri, dinin de yeterince sürekli görevleri yoktur. Kendilerinden gizlenen dünyayı nasıl arzularlar, çekici olduğuna nasıl inanırlar, demir çubuklar ara-

sından gelip kendilerine gizler anlatan ilk sesi nasıl dinlerler, gizemli perdenin bir ucunu ilk kez kaldıran eli nasıl kutsarlar!

Ama bir yüksek yosmanın aşkını gerçekten kazanmak başka türlü zor bir yengidir. Onlarda, beden ruhu yıpratmış, duyular yüreği yakıp kavurmuş, aşırı haz duyguları kabuklandırmıştır. Kendilerine söylenen sözcükleri çoktandır bilir, başvurulan yolları tanırlar, uyandırdıkları aşkı bile satmışlardır. Tutkun olduklarından değil, meslek gereği severler. Hesapları bir genç kızı koruyan anadan ya da okuldan daha iyi korur onları; bu nedenle bazı bazı bir dinleniş, bir özür ya da avuntu olarak giriştikleri tecim dışı aşkları adlandırmak için "kapris" sözcüğünü uydurmuşlardır; bin insanı haraca kesen, ama açlıktan ölen bir zavallıya faiz ve senet istemeden günün birinde yirmi frank borç vermekle tüm günahlarını ödediklerini sanan şu tefecilere benzerler.

Sonra, Tanrı bir yüksek yosmaya aşk bahşedince, ilkin bir bağışlanış gibi görünen bu aşk hemen her zaman bir ceza olur onun için. Çilesiz arınma olmaz. Tüm geçmişi başına kakılabilecek bir suç olan bir yaratık birdenbire derin, içten, dayanılmaz bir aşka, hiç duyamayacağını sandığı bir aşka kapılınca, bir de bu aşkını söyleyince, sevilen adam ne kadar egemen olur ona! Ona "Para için yaptığınızdan fazla bir şey yapmıyorsunuz aşk için!" diyebilmenin acımasız hakkıyla ne kadar güçlü bulur kendini.

O zaman zavallıcıklar hangi kanıtı vereceklerini bilemezler. Bir masal vardır hani: çocuğun biri bir tarlada işçileri rahatsız etmek için uzun zaman "İmdat!" diye bağırdıktan sonra, günün birinde bir ayıya yem olur da kaç kez aldattığı kişiler bu kez gerçek olan çığlıklarına kulak bile asmazlar. Gerçekten sevdikleri zaman, bu zavallı kızlar için de durum böyledir. O kadar yalan söylemişlerdir ki, kimse inanmak istemez sözlerine, pişmanlıklarının ortasında, aşkları zavallıcıkları kemirip durur.

Kimilerinde rastlanan o büyük bağlılıklar, o çetin yalnızlığa çekilmeler bundan ileri gelir.

Ama bu bağışlatıcı aşkı uyandıran adam bu aşkı geçmişi anımsamadan benimseyebilecek kadar yürekliyse, kendini bu aşka bırakırsa, kısacası sevildiği gibi severse, tüm yeryüzü coşkularını bir çırpıda tüketiverir, bu aşktan sonra başka türlü her aşka kapalı kalır yüreği.

Evime döndüğüm sabah geçirmiyordum bu düşünceleri aklımdan. Karşılaşacaklarımın önsezisi olabilirlerdi ancak, Marguerite'i çok seviyordum, gene de böyle sonuçlar beklemiyordum; bugün böyle düşünüyorum. Her şey dönüşsüz biçimde bittikten sonra, olayların sonucu olarak çıkıyorlar ortaya.

Ama bu ilişkinin ilk gününe dönelim. Eve döndüğümde, çılgın bir sevinç içindeydim. İmgelemimin Marguerite'le benim arama koyduğu engellerin yok olduklarını, onun benim olduğunu, düşüncesinde azıcık yer tuttuğumu, cebimde dairesinin anahtarının, elimde bu anahtarı kullanma hakkının bulunduğunu düşündükçe, yaşamımdan memnunluk, kendimden gurur duyuyordum, bana bütün bunları sağlayan Tanrı'yı seviyordum.

Bir gün bir genç adam sokaktan geçmektedir, bir kadınla dirsek dirseğe gelir, ona bakar, geriye döner, geçer. Tanımaz bu kadını, kendisinin hiçbir payı bulunmayan hazları, kederleri, aşkları vardır kadının. Bu kadın için yoktur genç adam, konuşmaya kalksa, kadın belki de alay eder onunla; Marguerite'in benimle alay ettiği gibi. Haftalar, aylar, yıllar geçer, sonra birden, her biri farklı bir düzene göre yazgısını yaşadıktan sonra, rastlantının mantığı onları karşı karşıya getirir. Nasıl? Neden? Yaşamları tek bir yaşamdır artık; aralarında içlidışlılık başlar başlamaz, çok eskiden beri varmış gibi gelir onlara, eskiden kalan ne varsa, hepsi silinir iki sevgilinin belleğinden. Ne yalan söylemeli, çok tuhaf bir şey.

Bana gelince, düne kadar nasıl yaşadığımı anımsamıyordum artık. O ilk gecede karşılıklı söylenen sözcükleri anımsadım mı tüm benliğim bir sevinç biçiminde yüceliyordu. Ya Marguerite aldatmakta çok becerikliydi, ya da daha ilk öpüşte kendini belli eden, bazı bazı da doğdukları gibi çabucak ölen şu beklenmedik, şu birdenbire doğan tutkulardan birini duyuyordu bana.

Düşündükçe, Marguerite'in duymadığı bir aşkı duyuyormuş gibi davranması için hiçbir neden bulunmadığı sonucuna varıyordum, bir de kadınların iki tür sevme biçimleri olduğunu, bunların birbirlerinden çıkabileceğini düşünüyordum: yürekleriyle ya da duyularıyla severler. Çoğu zaman bir kadın yalnızca duyularının buyruğunu yerine getirmek için sevgili bulur, sonra, hiç ummamasına karşın, madde dışı aşkın gizine varır, yalnız yüreğiyle yaşar artık; çoğu zaman da bir genç kız, evlilikte iki arı sevginin birleşmesinden başka bir şey aramazken, bedensel aşkın, ruhun en temiz izlenimlerinin bu güçlü sonucunun gizine erişir.

Bu düşünceler içinde uyudum. Marguerite'in bir mektubuyla uyandım; şu sözcükler vardı bu mektupta:

"İşte buyruğum: bu akşam Vaudeville'deyim. Üçüncü perdeden sonra gelin.

M.G."

Bazı bazı kuşkuya düşüyordum, gene kuşku duyacak olursam, gerçek her zaman elimin altında bulunsun diye bir çekmeceye koydum bu pusulayı.

Gündüz evine gelip kendisini görmemi söylemiyordu, ben de gitmeyi göze alamadım; ama akşam olmadan onunla karşılaşmak için öyle büyük bir istek duyuyordum ki, Champs-Elysées'ye gittim, dünkü gibi geçtiğini gördüm.

Yedide, Vaudeville'deydim.

Hiçbir zaman böylesine erken girmemiştim tiyatroya.

Bütün localar birbiri ardından doldu. Yalnız biri boş duruyordu: alt katta sahne önü.

Üçüncü perdenin başında, üzerinden hemen hiç gözlerimi ayırmadığım bu locanın kapısının açıldığını işittim, Marguerite göründü.

Hemen öne geçti, orkestra yönüne baktı, beni gördü, bakışıyla teşekkür etti.

Olağanüstü derecede güzeldi o akşam.

Bu şıklığın nedeni ben miydim? Onu ne kadar güzel bulursam o kadar mutlu olacağıma inanacak kadar seviyor muydu beni? Bilmiyordum daha; ama niyeti buysa, başarıyordu, çünkü göründüğü zaman, başlar birbirlerine doğru eğildi, sahnedeki oyuncu bile şöyle bir görünmekle seyircileri birbirine katan kadına baktı.

Bense bu kadının dairesinin anahtarını cebimde tutuyordum, üç dört saat sonra bu kadın gene benim olacaktı.

Oyuncu kadınlar ve yosmalar için servetlerini batıranları ayıplarlar, ama beni, onlar için yirmi kat daha fazla çılgınlık etmemeleri şaşırtıyor. Sevgililerine verdikleri günlük küçük gururların, onlara beslenen duyguyu, başka bir sözcüğümüz bulunmadığına göre, aşkı yüreğe ne büyük bir güçle lehimlediğini bilmek için, benim gibi bu yaşamı yaşamış olmak gerekir.

Sonra da Prudence yer aldı locada, kont de G...'ye benzettiğim bir adam da arkaya oturdu.

Onu görünce, soğuk soğuk bir şey geçti yüreğimden.

Marguerite bu adamın locasında bulunmasının üzerimde uyandırdığı etkiyi fark ediyordu kuşkusuz, çünkü yeniden gülümsedi bana, sonra da konta sırtını dönerek, oyunu dikkatle izler gibi göründü. Üçüncü perde bitince, geriye döndü, iki sözcük söyledi; kont locadan ayrıldı, Marguerite gelmemi işaret etti.

"Merhaba," dedi ben girince, elini uzattı.

"Oturun."

"Ama birinin yerini alıyorum. Kont de G... dönmeyecek mi?"

"Dönecek; bir an yalnız konuşabilelim diye şeker almaya yolladım onu. Madam Duvernoy gizimizi biliyor."

"Evet, çocuklarım," dedi o da; "merak etmeyin, hiçbir şey söylemeyeceğim."

"Neyiniz var bu akşam?" dedi Marguerite, kalktı, geldi, locanın karanlığında alnımdan öptü.

"Biraz rahatsızım."

İnce ve akıllı başına çok yaraşan o alaylı havasıyla:

"Gidip yatmalısınız," dedi.

"Nerede?"

"Evinizde."

"Orada uyuyamayacağımı iyi biliyorsunuz."

"Öyleyse locamda bir adam gördünüz diye bana surat asmamalısınız."

"Ondan değil."

"Evet, evet, bilirim ben, ama haksızsınız; bundan söz etmeyelim artık. Oyundan sonra Prudence'a geleceksiniz, ben sizi çağırıncaya kadar kalacaksınız orada. Anlıyor musunuz?"

"Evet."

"Sözünüzü dinlememezlik edebilir miyim?"

"Hep seviyor musunuz beni?" dedi.

"Bu da sorulur mu?"

"Beni düşündünüz mü?"

"Bütün gün."

"Size tutulmaktan korkuyorum gerçekten, biliyor musunuz? Prudence'a sorun, daha iyi."

"Ah!" diye yanıtladı şişko kadın, "Çok can sıkıcı."

"Şimdi yerinize döneceksiniz; kont neredeyse gelir, sizi burada bulmasında bir yarar yok."

"Neden?"

"Onu görmek sizin için tatsız bir şey de ondan."

"Hayır; yalnız bu akşam Vaudeville'e gelmek istediğinizi söyleseydiniz, bu locayı size onun gibi ben de ayırtabilirdim."

"Yazık ki, ben istemeden getirdi, benimle de gelmeyi önerdi. Çok iyi biliyorsunuz, reddedemezdim. Tüm yapabileceğim, beni görmeniz için, ben de sizi daha çabuk görmekten hoşlandığım için, nereye gittiğimi yazmaktı size; ama bana böyle teşekkür ettiğinize göre, verdiğiniz dersten yararlanıyorum."

"Haksızım, bağışlayın."

"Daha neler, güzel güzel yerinize dönün, her şeyden önce de şu kıskançlıktan vazgeçin artık."

Gene öptü beni. Çıktım.

Koridorda, geri dönen konta rastladım.

Yerime döndüm.

Ne olursa olsun, mösyö de G...'nin Marguerite'nin locasında bulunması dünyanın en basit şeyiydi. Bir zamanlar sevgilisi olmuştu, ona bir loca almıştı, tiyatroya onunla birlikte geliyordu, tüm bunlar çok doğaldı, hem sonra, Marguerite gibi bir kadının dostu olduğuma göre, alışkanlıklarını kabul etmem gerekiyordu.

Gene de acımı azaltmadı bu düşünce, Prudence, kont ve Marguerite'in kapıda kendilerini bekleyen arabaya bindiklerini gördükten sonra, giderken, çok kederliydim.

Gene de çeyrek saat sonra Prudence'ın evindeydim. Yeni dönmüştü daha.

XIII

"Nerdeyse bizim kadar çabuk gelmişsiniz," dedi Prudence.

"Evet," diye yanıtladım düşünmeden. "Marguerite nerede?"

"Evinde."

"Yapayalnız mı?"

"Mösyö de G... ile."

Salonda geniş adımlarla gezindim.

"Ne o, neyiniz var?"

"Burada, Mösyö de G...'nin Marguerite'in evinden çıkmasını beklemek tuhafıma gidiyor desem ne dersiniz?"

"Sizde mantıktan iz bile yok. Anlayın işte, Marguerite kontu kapı dışarı edemez. Mösyö de G... uzun zaman onunla birlikte yaşadı, her zaman çok para verdi ona; hâlâ da verir. Marguerite yılda yüz bin frank harcar; çok borcu var. Dük istediğini yolluyor kendisine, ama gereken her şeyi ondan istemeyi göze alamıyor. Kendisine en azından yılda on bin frank kadar para veren kontla bozuşmaması gerekir. Marguerite seviyor sizi; sevgili dostum, ama her ikinizin de yararı için, ilişkiniz ciddi olmamalı. Yedi-sekiz bin franklık gelirinizle bu kızın lüksünü sağlayamazsınız; arabasının bakımına bile yetmez. Marguerite'i olduğu gibi, zeki ve güzel

bir kızcağız olarak kabul edin; bir iki ay sevgilisi olun; çiçekler, şekerler, localar alın ona; ama daha fazlasını geçirmeyin aklınızdan, böyle gülünç kıskançlık tartışmaları da çıkarmayın. Kiminle karşı karşıya olduğunuzu iyi biliyorsunuz; Marguerite bir erdem örneği değil. Hoşuna gidiyorsunuz, onu seviyorsunuz, gerisine aldırmayın. Kuşkulu davranışınız çok güzel doğrusu! Paris'in en hoş kadınını bulmuşsunuz! Sizi eşsiz dairesine alıyor, tepeden tırnağa elmaslarla donanmış bir kadın, ama, isterseniz, sizin olması için bir kuruş bile harcamanız gerekmeyecek, gene de memnun değilsiniz. Hay Allah! Gereğinden fazlasını istiyorsunuz."

"Haklısınız, ama elimde değil, bu adamın onun sevgilisi olduğunu düşünmek korkunç dokunuyor bana."

"Bir kez, hâlâ sevgilisi mi bakalım?" dedi Prudence. "Muhtaç olduğu bir adam, o kadar. İki gündür, ona kapısını kapadı; bu sabah geldi adam, kızcağız da locasını kabul edip yanına gelmesine ses çıkarmamaktan başka çıkar yol bulamadı. Evine getirdi onu, birkaç dakikalığına yukarı çıktı, siz burada beklediğinize göre, kalmayacak. Bütün bunlar çok doğal şeyler bana kalırsa. Öte yandan, dükü pekâlâ kabul ediyorsunuz."

"Evet, ama o yaşlı, Marguerite'in onun metresi olmadığından da kuşkum yok. Sonra insan çoğu zaman bir ilişkiyi kabul edebilir de bir ikincisini kabul edemez. Bu kolaylık biraz fazla hesaba benzer, aşkla bile olsa, buna razı olan insanı, bu razı oluşu bir meslek, bu mesleği de bir çıkar aracına dönüştürenlere yaklaştırır."

"Dostum, çok geri kalmışsınız siz, nelerini görmedim ben, hem de en soylularının, en kibarlarının, en zenginlerinin bu size öğütlediğimi yaptıklarını, üstelik, hiç çaba harcamadan, utanç, pişmanlık duymadan yaptıklarını çok görmüşümdür! Her gün olan bir şey bu. Aynı zamanda üç dört sevgilileri birden olmasaydı, Paris'in yosmaları bu yaşamı nasıl sürdürebilirlerdi? Ne kadar büyük olursa olsun,

Marguerite gibi bir kızın masraflarını karşılayabilecek servet yoktur. Beş yüz bin frank gelir sağlayan bir servet Fransa'da çok büyük bir servettir; ama beş yüz bin franklık bir gelir bunun altından kalkamaz, dostum, bakın neden: böyle bir geliri olan bir adamın kurulu bir evi, atları, uşakları, arabaları, av takımları, dostları vardır; evlidir çoğu zaman, çocukları vardır, eğlenir, kumar oynar, yolculuk eder, daha ne bileyim! Bu alışkanlıklara öyle bir bağlanmıştır ki, bırakmaya kalksa, servetini batırdığı söylenir, dile düşer. Her şey çıktıktan sonra, yılda beş yüz bin frangıyla, kırk-elli bin franktan fazlasını veremez bir yılda bir kadına, bu bile fazladır. İşte böyle, başka aşklar tamamlar kadının yıllık masrafını. İşin içindeki Marguerite olunca, kolay gene; Tanrı'nın bir mucizesiyle on milyonluk bir zengin yaşlıya düştü, karısı ve kızı ölmüş adamın, yeğenleri var yalnız, ama onlar da zengin, karşılığında hiçbir şey istemeden her istediğini veriyor ona, ama Marguerite yılda yetmiş bin franktan fazlasını isteyemiyor, kuşkum yok ki, daha fazla isteseydi, çok zengin olmasına, onu da çok sevmesine karşın, isteğini geri çevirirdi.

Paris'te yirmi otuz bin frank geliri olan, yani bulundukları çevrede yaşamalarına zor yeten bir gelirleri bulunan bütün gençler, Marguerite gibi bir kadının sevgilisi oldukları zaman, kendi verdiklerinin kadının dairesinin ve hizmetçisinin parasını bile karşılayamayacağını çok iyi bilirler. Bunu bildiklerini söylemezler ona, hiçbir şey görmüyormuş gibi yaparlar, bıktıkları zaman da çekip giderler. Her şeyin altından kalkmak gibi saçma bir gurura kapılacak olurlarsa, budalalar gibi batırırlar varlarını yoklarını, sonra Paris'te yüz bin frank borç bıraktıktan sonra, gidip Afrika'da geberirler. Kadın onlara bundan dolayı şükran mı duyar sanırsınız? Zerre kadar. Tam tersine, durumunu onlar yüzünden bozduğunu, onlarla birlikteyken para yitirdiğini söyler. Ah! Bütün bu ayrıntıları utandırıcı buluyorsunuz, değil mi? Doğrudur. Cana

yakın bir çocuksunuz, bütün gönlümle severim sizi, yirmi yıldır yosmaların arasında yaşıyorum, ne olduklarını, kaç para ettiklerini bilirim, güzel bir kızın sizin için uyanan bir kaprisini ciddiye almanızı istemem doğrusu. Sonra," diye sürdürdü Prudence, "diyelim ki, Marguerite konttan da, dükten de vazgeçebilecek kadar seviyor sizi, dük ilişkinizi görüp de sizinle kendisi arasında bir seçim yapmasını söylerse, sizin için yapacağı özveri çok büyük olur, buna kuşku yok. Ya siz buna karşılık nasıl bir özveride bulunabilirsiniz? Bıkkınlık başlayınca, onu istemez olunca, sizin yüzünüzden doğan zararı kapatmak için ne yapabilirsiniz? Hiç. Servetinin ve geleceğinin bulunduğu çevreden ayırmış olursunuz onu, size en güzel yıllarını verecek ve unutulacaktır. Ya bayağı bir adam olur, geçmişini suratına çarpar, onu bırakmakla öteki sevgilileri gibi davranmaktan başka bir şey yapmadığınızı söylersiniz ona, onu kaçınılmaz bir yoksulluğa gömersiniz ya da dürüst bir adam olur, onu yanınızda tutmak zorunda olduğunuzu düşünerek kendinizi kaçınılmaz bir yıkımın kucağına atarsınız, öyle ya, genç bir adamda hoş görülen bu ilişki olgun bir adamda hiç de hoş karşılanmaz. Her şeye engel olur, aileye, yükselmeye, insanların bu ikinci ve son aşklarına elvermez. İnanın bana dostum, her şeyi kendi değeriyle, kadınları oldukları gibi kabul edin, ne konuda olursa olsun, bir yosmaya sizden alacaklı olduğunu söyleme hakkını vermeyin."

Bilgece düşünülmüş sözlerdi bunlar, Prudence'tan bekleyemeyeceğim bir mantığın ürünüydü. Haklı olduğunu söylemekten başka verecek hiçbir yanıt bulamadım; ona elimi uzattım, öğütlerine teşekkür ettim.

"Hadi, hadi," dedi bana, "bu kötü düşünceleri atın kafanızdan, gülmeye bakın; yaşam çok güzeldir, dostum, ardından baktığınız cama göre değişir. Bakın, dostunuz Gaston'a sorun isterseniz, o çocuk aşkı benim gibi anlıyormuş gibi bir izlenim bıraktı üzerimde. İnanmanız gereken şey –yoksa tat-

sız bir çocuk olur çıkarsınız– burada, yanda güzel bir kızın, sabırsızlıkla evindeki adamın gitmesini beklediği, sizi düşündüğü, gecesini size sakladığı ve hiç kuşkusuz, sizi sevdiğidir. Şimdi benimle pencereye gelin de kontun gidişine bakalım, yerini bize bırakmakta gecikmeyecektir."

Prudence pencereyi açtı, balkona dirseklerimizi dayadık yan yana.

O arada sırada gelip geçenlere bakıyor, bense düşlere dalıyordum.

Bütün söyledikleri beynimde uğulduyor, haklı olduğunu kabul etmekten kendimi alamıyordum; ama Marguerite'e duyduğum gerçek aşk bu mantığa kolay kolay boyun eğemiyordu. Bu nedenle ikide bir içimi çekiyordum, Prudence dönüp bakıyor, hastasından umudunu kesmiş bir hekim gibi omuz silkiyordu.

"Duyular hızlanınca yaşamın kısalığını nasıl da fark ediyor insan!" diyordum içimden. "Marguerite'i topu topu iki gündür tanıyorum, ancak dün sevgilim oldu, ama şimdiden düşüncemi, yüreğimi ve yaşamımı öyle bir kapladı ki şu kont de G...'nin gelmesi benim için bir yıkım oldu."

En sonunda kont çıktı, arabasına binip gözden silindi. Prudence penceresini kapattı.

Aynı anda, Marguerite bizi çağırıyordu.

"Çabuk gelin, sofra hazırlanıyor," diyordu, "yemek yiyeceğiz."

Evine girdiğim zaman, Marguerite bana koştu, boynuma atıldı, tüm gücüyle öptü beni.

"Hep somurtkan mıyız?" dedi.

"Hayır, bitti," diye yanıtladı Prudence, "iyi bir söylev çektim ona, uslu olacağına söz verdi."

"Daha neler!"

Elimde olmadan, yatağa çevirdim gözlerimi, bozulmamıştı; Marguerite'e gelince, ak ev elbisesini giymişti bile.

Sofraya oturuldu.

Çekicilik, tatlılık, güzel güzel iç dökme, Marguerite'te hepsi vardı, ben de zaman zaman ondan başka bir şey istemeye hakkım olmadığını; birçok insanın benim yerimde mutlu olacağını, Vergilius'un çobanı gibi, bir tanrının, daha doğrusu bir tanrıçanın verdiği hazların tadını çıkarmaktan başka bir yapacağım bulunmadığını kabul etmek zorunda kalıyordum.

Prudence'ın kuramlarını uygulamaya, iki dostum kadar neşelenmeye çalıştım; ama onlarda yaratılış olan şey bende çabaydı, bakıp da aldandıkları sinirli kahkaham gözyaşlarına çok yakındı.

En sonunda yemek sona erdi, Marguerite'le yalnız kaldım. Alışkın olduğu gibi, gidip ateşin önündeki halısına oturdu, hüzünlü hüzünlü ocağın alevlerini izledi.

Düşünüyordu! Neyi? Bilmem; ben, onun için acı çekmeye hazır olduğumu düşünerek ona aşkla, neredeyse dehşetle bakıyordum.

"Ne düşünüyordum, biliyor musun?"

"Hayır."

"Bulduğum bir yolu."

"Neymiş bu yol?"

"Şimdilik söyleyemem sana, ama bundan çıkacak sonucu söyleyebilirim. Bir aya kadar serbest olacağım, borcum kalmayacak, birlikte kent dışına gidip yazı orada geçirebileceğiz."

"Bunu nasıl yapacağınızı söyleyemez misiniz bana?"

"Hayır, yalnız benim seni sevdiğim gibi sevmelisin beni, her şey yoluna girer o zaman."

"Peki yalnız kendiniz mi buldunuz bu yolu?"

"Evet."

"Yalnız mı gerçekleştireceksiniz?"

"Sıkıntılarını yalnız ben çekeceğim," dedi Marguerite, hiç unutmayacağım bir gülümsemeyle güldü, "ama kazançlarını paylaşacağız."

Bu kazanç sözcüğünü duyunca, kızarmaktan kendimi alamadım; Manon Lescaut'nun Des Grieux'yle birlikte Mösyö de B...'nin parasını yemesini anımsadım.

Kalktım, oldukça sert bir sesle yanıt verdim: "İzin verin de ancak kendi düşündüğüm, kendi yaptığım işlerin kazançlarından yararlanayım, sevgili Marguerite."

"Bu ne demek?"

"Ne demek olacak? Yorgunluğunu da, kazançlarını da kabul etmeyeceğim bu mutlu işte Kont de G...'nin ortağınız olmasından kuşkulanıyorum."

"Siz çocuksunuz. Beni sevdiğinizi sanıyordum, aldanmışım, iyi."

Aynı zamanda da kalktı, piyanosunu açtı, her zaman takıldığı şu ünlü yere gelinceye kadar *Valse Çağrı*'yı çalmaya başladı.

Alışkanlıkla mı, yoksa bana tanıştığımız günü anımsatmak için mi? Tüm bildiğim anılarımın bu havayla yeniden belirdiğiydi, ona yaklaştım, başını ellerimin arasına aldım, onu öptüm.

"Beni bağışlıyor musunuz?" dedim.

"Görüyorsunuz," diye yanıt verdi; "ama unutmayın ki, ikinci günümüzdeyiz daha, daha şimdiden bağışlanması gereken bir şey yaptınız. Beni körü körüne dinleyeceğiniz konusunda verdiğiniz sözleri pek de tuttuğunuz yok."

"Ne yaparsınız, Marguerite, fazla seviyorum sizi, en küçük düşüncenizi bile kıskanıyorum. Az önce bana önerdiğiniz şey sevinçten deli edebilirdi beni, ama bu tasarının gerçekleştirilmesinden önceki gizem yüreğimi daraltıyor."

Ellerimden tuttu, dayanılması olanaksız, büyülü bir gülümsemeyle baktı bana:

"Gelin, akıllıca düşünelim biraz," dedi; "beni seviyorsunuz, değil mi, yalnız benimle kırda üç dört ay geçirmek de mutluluk verir size; beni de mutlu eder bu ikili yalnızlık, mutluluk bir yana, sağlığım için de buna gereksinimim var.

İşlerimi düzenlemedikçe Paris'ten bu kadar uzun zaman ayrılamam, benim gibi bir kadının işleri de her zaman karışıktır; eh işte, her şeyi bağdaştırmanın, işlerimi ve size olan aşkımı uzlaştırmanın yolunu buldum, evet, size olan aşkımın, gülmeyin, sizi sevmenin çılgınlığı içindeyim! Siz de büyük büyük tavırlar takınıyor, büyük büyük sözler ediyorsunuz bana. Çocuk, üç kez çocuk, sizi sevdiğimi anımsayın yalnız, hiç kaygılanmayın. Kabul mü, ha?"

"Her istediğiniz kabulüm, biliyorsunuz."

"Öyleyse, bir aya kadar bir köyde olacağız, su kıyısında gezeceğiz, süt içeceğiz. Benim, Marguerite Gautier'nin böyle konuşması tuhaf geliyor size; bana mutluluk verir gibi gelen Paris yaşamının beni pek de çekmemesinden geliyor bu, dostum; sıkıyor beni; o zaman, birdenbire, bana çocukluğumu anımsatacak, daha sakin bir yaşam istiyorum. İnsan ne olursa olsun, bir çocukluğu olmuştur. Yok! Korkmayın, bir emekli albayın kızı olduğumu, Saint-Denis'de yetiştiğimi söyleyecek değilim size. Zavallı bir köy kızıyım ve daha altı yıl öncesine kadar adımı yazmasını bile bilmiyordum. Güvene geldiniz, değil mi? İçime doğan bir isteğin sevincini paylaşmak için ilk size başvuruyorum. Beni kendiniz için değil, benim için sevdiğinizi anladım da ondan, oysa ötekiler yalnız kendileri için sevdiler beni.

Sık sık köylerde bulundum, ama hiçbir zaman istediğim gibi olmadı. Bu kolay mutluluk için size bel bağlıyorum, o kadar kötü olmayın da yapın bu yüceliği bana. Şöyle deyin kendi kendinize: fazla yaşayamayacak, benden ilk istediği, üstelik yapılması pek kolay bir şeyi onun için yapmadığımdan dolayı bir gün pişman olabilirim."

Ne yanıt verilebilirdi böyle sözlere, hele bir aşk gecesinin anısı ve bir ikincisinin bekleyişi içinde?

Bir saat sonra, Marguerite'i kollarımın arasında tutuyordum, cinayet işlememi de söylese yapardım dediğini.

Sabah altıda ayrıldım, gitmeden önce de:

"Akşama buluşuyor muyuz?" dedim.

Daha güçlü öptü beni, ama yanıt vermedi.

Gündüz, bir mektup aldım, şu sözcükler vardı içinde:

"Sevgili çocuk, biraz rahatsızım, hekim de dinlenmemi buyuruyor. Bu akşam erkenden yatacağım ve sizi görmeyeceğim. Buna karşılık, yarın öğleyin bekleyeceğim sizi. Sizi seviyorum."

İlk sözüm, "Beni aldatıyor!" oldu.

Buz gibi terler belirdi alnımda, çünkü şimdiden fazlasıyla seviyordum bu kadını, bu kuşkunun beni allak bullak etmemesi olanaksızdı.

Bununla birlikte bu olayı hemen her gün beklemem gerekirdi Marguerite'ten, daha önce de başka sevgililerimle sık sık başıma gelmişti bu, ama fazla aldırış etmemiştim. Bu kadının üzerimde kazandığı büyük etki nereden geliyordu?

O zaman, evinin anahtarı cebimde olduğuna göre, onu her zamanki gibi görmeye gitmeyi düşündüm. Böylelikle çabucak öğrenirdim gerçeği, yanında bir adam bulursam, tokatlardım.

Bu arada Champs-Elysées'ye gittim. Dört saat kaldım burada. Görünmedi. Akşam, gitme alışkanlığında olduğu tüm tiyatrolara girdim. Hiçbirinde yoktu.

Saat on birde, Antin Sokağı'na gittim.

Marguerite'in pencerelerinde ışık yoktu. Gene de çaldım kapıyı.

Kapıcı nereye gittiğimi sordu.

"Matmazel Gautier'ye," dedim.

"Dönmedi."

"Çıkıp bekleyeceğim."

"Evde kimse yok."

Elbette zorlayabilirdim durumu, nasıl olsa anahtar vardı elimde, ama gülünç bir rezaletten korkuyordum, çıktım.

Yalnız, evime dönmedim, sokaktan ayrılamıyordum, Marguerite'in evinden ayırmıyordum gözlerimi. Hâlâ öğreneceğim bir şey varmış, hiç değilse kuşkularım doğrulanacakmış gibime geliyordu.

Gece yarısına doğru, tanıdığım bir kupa 9 numaranın önünde durdu.

Kont de G... arabadan indi, arabasını yolladıktan sonra eve girdi.

Bir an, bana olduğu gibi, ona da Marguerite'in evde olmadığını söyleyeceklerini, çıktığını göreceğimi umdum; ama sabahın dördünde hâlâ bekliyordum.

Üç haftadır çok acı çektim, ama o gece çektiğim acıyla karşılaştırılınca, hiçbir şey değil bence.

XIV

Eve dönünce, bir çocuk gibi ağlamaya başladım. Bir kez olsun aldatılmamış olan ve bunun ne demek olduğunu bilmeyen erkek yoktur.

Her zaman sürecek gücü bulacağı sanılan ateşin yol açtığı kararların ağırlığı altında, bu aşkı hemen kesip atmak gerektiğini düşündüm, gidip yer ayırtmak, babamla kız kardeşimin, gerçekliğinden, beni aldatmayacağından kuşku duymadığım çifte aşkın yanına dönmek için günü sabırsızlıkla bekledim.

Bununla birlikte, Marguerite'e neden gittiğimi belirtmeden de gitmek istemiyordum. Ancak hiç sevmez olmuş bir adam kendisine bildirmeden bırakır sevgilisini.

Üst üste yirmi mektup hazırladım kafamda.

Tüm yosmalar gibi bir yosma çıkmıştı karşıma, çok fazla şiirleştirmiştim onu, o da bana bir okulluya davranır gibi davranmış, beni aldatmak için, insanı küçültecek ölçüde basit bir kurnazlığa başvurmuştu, burası açıktı. O zaman onurum üstün geldi. Bu ayrılmanın bana neler çektirdiğini belli etmeden bırakmak gerekiyordu bu kadını, gözlerimde öfke ve acı gözyaşları, özene özene şunları yazdım ona:

"Sevgili Marguerite,

Dünkü rahatsızlığınız önemli bir şey değildi, umarım. Gece on birde, sağlığınızı sormaya geldim, dönmediğinizi söylediler. Mösyö de G... benden daha talihliymiş, öyle ya, benden biraz sonra geldi ve sabahın dördüne kadar hâlâ evinizdeydi.

Size geçirttiğim birkaç can sıkıcı saatten dolayı beni bağışlayın, size borçlu olduğum mutlu anları unutmayacağımdan da kuşkunuz olmasın.

Bugün de gelip nasıl olduğunuzu sormak isterdim, ama babamın yanına dönmek düşüncesindeyim.

Allahaısmarladık, sevgili Marguerite; ne sizi istediğim gibi sevecek kadar zengin, ne de sizin istediğiniz gibi sevecek kadar yoksulum. Unutalım öyleyse, siz, sizin için neredeyse hiçbir anlam taşımayan bir adı, ben de kendim için olanaksızlaşan bir mutluluğu.

Anahtarınızı geri yolluyorum, benim hiç işime yaramadı, ama sık sık dünkü gibi hastalanırsanız, sizin işinize yarayabilir."

Görüyorsunuz, bu mektubu küstah bir alaya başvurmadan bitirebilecek gücü gösterememiştim, bu da hâlâ ne denli tutkun olduğumu ortaya koyuyordu.

On kez baştan okudum bu mektubu, Marguerite'i üzeceğini düşününce biraz rahatladım. Duyar gibi göründüğü duygulara dayanarak daha yürekli olmaya çalıştım, saat sekiz olup da uşağım evime gelince, hemen götürmesi için mektubu eline verdim.

"Bir yanıt beklenecek mi?" diye sordu Joseph (tüm uşaklar gibi benim uşağımın da adı Joseph'ti).

"Yanıt beklenip beklenmediğini sorarlarsa, hiçbir şey bilmediğinizi söyler ve beklersiniz."

Bana yanıt verir umuduna bel bağlıyordum.

Ne zavallı, ne zayıf yaratıklarız!

Uşağım dışarıda bulunduğu sürece, son derecesine varmış bir heyecan içinde çırpındım. Bazan Marguerite'in kendini bana nasıl verdiğini anımsayarak birçok kadının birkaç sevgilisi olmasını sağlayan usavurmayla, Mösyö de G...'nin beni aldatmadığını, asıl benim Mösyö de G...'yi aldattığımı yazabilecekken, ona ne hakla böyle nankör bir mektup yazdığımı soruyordum kendi kendime. Bazan da, bu kadının yeminlerini anımsayarak, mektubumun fazla yumuşak olduğunu, böylesine içten bir aşkı alaya alan bir kadını yere vurmak için yeterince sert sözler bulunmadığına inanmak istiyordum. Sonra, ona mektup yazmayıp da gündüz evine gitmekle, böylece ona döktüreceğim gözyaşlarının tadını çıkarmakla daha iyi edeceğimi düşünüyordum.

En sonunda, yanıtı ne olacak diye düşünüyordum, öne süreceği nedene inanmaya şimdiden hazırdım.

Joseph döndü:

"Ne haber?" dedim.

"Efendim, madam yatmıştı ve hâlâ uyuyordu, ama zilini çalar çalmaz, mektubu kendisine verecekler, yanıt yazarsa da getirecekler," dedi.

Uyuyordu!

Yirmi kez, mektubu geri aldırtmak için uşağımı gene yollamama ramak kaldı, ama hep:

"Vermişlerdir bile belki de," diyordum kendi kendime, "pişman olduğumu sanır."

Bana yanıt verebileceğini düşündüğüm saat yaklaştıkça, daha çok pişman oluyordum yazdığıma.

Saat onu, on biri, on ikiyi vurdu.

Öğleyin, hiçbir şey olmamış gibi randevuma gitmeme ramak kaldı. Kısacası, beni sıkan bu demir çemberden çıkmak için ne tasarlayacağımı bilemiyordum.

Bunun üzerine, bekleyen insanların köksüz inancına kapılarak, biraz sokağa çıkarsam, dönüşümde bir mektup bulacağıma inandım. Sabırsızlıkla beklenen mektuplar insan evde yokken gelir her zaman.

Yemeğe gitmek bahanesiyle çıktım.

Her zaman yaptığım gibi, bulvarın köşesinde, Café Foy'da yemek yiyecek yerde, Palais-Royal'de yemeyi ve Antin Sokağı'ndan geçmeyi yeğledim. Ne zaman uzaktan bir kadın görsem, Nanine'in bana bir yanıt getirdiğini görür gibi oluyordum. Bir haberciye bile rastlamadan geçtim Antin Sokağı'ndan. Palais-Royal'e geldim, Véry'ye girdim. Garson bana istediğini yedirdi, daha doğrusu getirdi, çünkü yemedim.

Elimde olmadan, gözlerim hep saate dikiliyordu.

Eve döndüm, Marguerite'ten bir mektup bulacağıma kesinlikle inanıyordum.

Kapıcıya hiçbir şey gelmemişti. Uşağımdan hâlâ umutluydum. O da ben gideli beri hiç kimseyi görmemişti.

Marguerite bana yanıt verecek olsaydı, çoktan verirdi.

O zaman, mektubumdaki sözcüklerden dolayı üzülmeye başladım; büsbütün susmak da vardı, o zaman o kaygılanır, ilk adımı kendisi atardı; randevuya gelmediğimi görünce, yokluğumun nedenini sorardı benden, benim de ancak o zaman yanıt vermem gerekirdi. Böylece, bir kusuru bulunmadığını açıklamaktan başka bir şey yapmazdı, benim istediğim de buydu, kendini suçsuz göstermesiydi. Şimdiden sezinliyordum, nasıl bir neden gösterirse göstersin, inanırdım hepsine, onu bir daha görmemektense, her şeyi yeğ tutardım.

Kalkıp evime geleceğine inanmaya başladım sonunda, ama saatler geçti, gelmedi.

Marguerite gerçekten de tüm kadınlar gibi değildi, öyle ya, benim yazdığım mektuba benzer bir mektup alıp da herhangi bir yanıt vermeyen kadınlar pek azdır.

Saat beşte, Champs-Elysées'ye koştum.

"Onunla karşılaşacak olursam, ilgisiz bir tavır takınırım," diye düşünüyordum, o da şimdiden kendisini düşünmez olduğuma inanır.

Royale Sokağı'nın dönemecinde, arabasıyla geçtiğini gördüm; karşılaşma o kadar çabuk ve beklenmedikti ki, sarardım. Heyecanımı gördü mü bilmem; öylesine heyecanlanmıştım ki arabasından başka bir şey görmedim.

Champs-Elysées'de gezintiyi sürdüremedim. Tiyatroların afişlerine baktım, çünkü onu görmek için hâlâ bir şans vardı elimde.

Palais-Royal'de yeni başlayan bir gösteri vardı. Marguerite hiç kuşkusuz gelecekti.

Saat yedide tiyatrodaydım.

Tüm localar doldu, ama Marguerite görünmedi.

Bunun üzerine, Palais-Royal'den ayrıldım, sık sık gittiği tüm tiyatrolara, Vaudeville'e, Variétés'ye, Opéra-Comique'e girdim.

Hiçbir yerde yoktu.

Ya mektubum tiyatroyu düşünmesine engel olacak kadar fazla üzmüştü onu, ya da benimle karşılaşmaktan korkuyor, karşılıklı konuşmaktan kaçınıyordu.

İşte kuruntum bulvara sürüklüyordu beni, bu sırada Gaston'a rastladım, nereden geldiğimi sordu.

"Palais-Royal'den."

"Ben de Opéra'dan," dedi; "hatta seni de orada göreceğimi sanıyordum."

"Neden?"

"Marguerite oradaydı da ondan."

"Ya! Orada mıydı?"

"Yalnız mıydı?"

"Hayır bir kadın dostu vardı yanında."

"Hepsi bu kadar mı?"

"Kont de G... bir ara locasına geldi; ama o dükle gitti. Her an gelmeni bekledim. Yanımda boş bir yer vardı, bütün akşam boş kaldı, burasını senin tuttuğundan hiç kuşkum yoktu."

"Ama neden Marguerite'in gittiği yere gidecekmişim?"

"Neden olacak, sevgilisiniz de ondan!"

"Kim söyledi bunu sana?"

"Dün Prudence'a rastladım da o söyledi. Sizi kutlarım, dostum; her isteyenin elde edemediği, güzel bir kadın. Elinden kaçırma, onur verecektir sana."

Gaston'un bu basit düşüncesi alınganlık etmekle ne kadar gülünç olduğumu gösterdi bana.

Onunla dün karşılaşsam da, benimle böyle konuşsaydı, hiç kuşkusuz yazmazdım sabahki mektubu.

Neredeyse Prudence'a gidip, onu Marguerite'e yollayacak, konuşmak istediğimi söyleyecektim; ama öç almak isteyerek beni kabul edemeyeceğini bildirmesinden korkuyordum, Antin Sokağı'ndan geçtikten sonra eve döndüm.

Gene bana bir mektup olup olmadığını sordum kapıcıya.

Hiçbir şey yoktu.

Yeni bir adım atıp atmayacağımı, mektubumda yazdıklarımdan dönüp dönmeyeceğimi anlamak istemiş olacak, diye düşündüm yatarken, ama yazmadığımı görünce, yarın yazacaktır.

En çok o akşam pişman oldum yaptığıma. Evimde yalnızdım, uyuyamıyordum, kaygılar, kıskançlıklar kemiriyordu içimi, oysa her şeyi gerçek akışına bıraksaydım, Marguerite'in yanında olacaktım, yalnız iki kez işittiğim ve şimdi yalnızlığım içinde kulaklarımı tutuşturan tatlı sözlerini dinleyecektim.

Durumumun berbat yanı aklın beni haksız çıkarmasıydı; gerçekten de, her şey Marguerite'in beni sevdiğini söylüyordu. Bir kez, benimle köyde baş başa bir yaz geçirme tasarısı, sonra, servetim gereksinimlerine, hatta kaprislerine bile yetmeyeceğine göre, metresim olması için onu zorlayan hiçbir şey bulunmadığı kesinliği. Öyleyse, içinde yaşadığı paralı aşklardan sonra kendisini dinlendirebilecek, içten bir sevgi bulacağını ummuştu bende yalnız, bense daha ikinci günde bu umudu yıkıyor, iki gece kabul edilmiş aşkın kar-

şılığını küstah bir alayla ödüyordum. Yaptığım şey gülünçlükten de ileriydi, kabalıktı. Parasını vermiş miydim ki ayıplıyordum yaşayışını? Sonra, daha ikinci günde, evinden çıkarken, akşam yemeğinin hesap pusulasını uzatıverirler diye korkan bir aşk asalağına benzemiyor muydum? Olacak şey mi? Otuz altı saattir tanıyordum Marguerite'i; sevgilisi olmamın üzerindense, yirmi dört saat geçmişti, bir de alınganlık ediyordum çekinmeden; paylaşmaya bile fazlasıyla sevinecek yerde, her şey benim olsun istiyor, onu geleceğinin gelirleri olan eski dostluklarını birdenbire kesip atmaya zorlamak istiyordum. Neyi kakabilirdim başına? Hiç. Kimi kadınların iğrenç içlidışlılığıyla, eve bir oynaş alacağını apaçık söyleyebilecekken, rahatsız olduğunu yazmıştı bana; ben de mektubuna inanacak yerde, Paris'te Antin Sokağı'ndan başka tüm sokaklarda dolaşacak, gecemi dostlarımla geçirip ertesi gün, belirttiği saatte yanına gidecek yerde, Othello'culuk oynamaya kalkıyor, onu gözetliyor, onu bir daha görmemekle cezalandırdığımı sanıyordum. Ama o bu ayrılmaya pek sevinmiş olmalıydı tersine; beni sırılsıklam aptal bulmuş olmalıydı, kızgınlıktan bile değildi susması, horgörüdendi.

O zaman Marguerite'e cömertliğim konusunda hiçbir kuşku bırakmayan ve ona bir yosmaymış gibi davranarak kendisiyle ödeşmiş olmamı sağlayacak bir armağan vermem gerekirdi; ama en ufak bir alışveriş görünüşüyle bile onun aşkını olmasa da kendi aşkımı alçalttığıma inanabilirdim, sonra, bu aşk paylaşmaya yanaşmayacak kadar arı olduğuna göre, ne kadar güzel bir armağan olursa olsun, kendisine verilen mutluluğu, ne kadar kısa bir mutluluk olursa olsun, armağanla ödeyemezdi. İşte bunu yineleyip duruyordum gece kendi kendime, her an gidip Marguerite'e söylemeye de hazırdım.

Sabah olmuştu, hâlâ uyuyamamıştım, ateşim vardı; Marguerite'ten başka bir şey düşünmem olanaksızdı.

Anlıyorsunuz ya, kesin bir karar vermek, ya kadınla ya da kaygılarımla işi bitirmek gerekiyordu, ama bana kapısını açmaya yanaşırsa.

Ama, bilirsiniz, kesin kararları geciktirip durur insan; böylece, evimde duramadığımdan, Marguerite'in karşısına çıkmayı da göze alamadığımdan, ona yaklaşmanın bir yolunu aradım, başarırsam rastlantıyı öne sürüp kurtarırdım onurumu.

Saat dokuzdu; Prudence'a koştum, böyle sabah sabah gelişimin nedenini sordu.

Açık açık söylemedim niçin geldiğimi. Babamın bulunduğu C... kentine giden posta arabasında bir yer tutmak için erken çıktığımı söyledim.

"Bu güzel havada Paris'ten ayrılabiliyorsunuz, ne mutlu size," dedi.

Benimle alay mı ediyor diye Prudence'a baktım.

Ama yüzü ciddiydi.

"Marguerite'e gidip allahaısmarladık diyecek misiniz?" dedi hep aynı ciddilikle.

"Hayır."

"İyi ediyorsunuz."

"Öyle mi dersiniz?"

"Elbette. Kendisiyle ilginizi kestiğinize göre, bir daha görmenin ne yararı var?"

"İlgimizi kestiğimizi biliyorsunuz demek?"

"Mektubunuzu gösterdi bana."

"Peki, ne dedi size?"

"Sevgili Prudence, adamınız görgülü bir çocuk değil: insan böyle mektupları düşünür, ama yazmaz," dedi.

"Nasıl bir tavırla söyledi bunu?"

"Gülerek söyledi, sonra da şunları ekledi: iki kez gece yemeği yedi evimde, bir teşekküre bile gelmiyor."

Mektubumun ve kıskançlıklarımın uyandırdığı etki buydu işte. Aşk gururum insafsızca alçaltılmıştı.

"Dün akşam ne yaptı?"

"Opéra'ya gitti."

"Biliyorum. Sonra?"

"Evinde gece yemeği yedi."

"Yalnız mı?"

"Sanırım kont de G... ile."

Demek benim ilgimi kesmem Marguerite'in alışkanlıklarında hiçbir değişiklik yapmamıştı. Bazı insanlar işte bu durumlar için:

"Sizi sevmeyen kadını unutun," derler.

Zorlama bir gülümsemeyle:

"Neyse, Marguerite'in benim için üzülmediğine sevindim," dedim.

"Yerden göğe kadar da haklı. Yapılması gerekeni yaptınız, siz ondan daha mantıklı davrandınız, çünkü seviyordu sizi bu kız, hep sizden söz ediyordu, bir çılgınlık yapabilirdi."

"Beni seviyordu da neden yanıt vermedi?"

"Sizi sevmekle iyi etmediğini anladı da ondan. Sonra kadınlar aşklarında aldatılmaya bazı bazı ses çıkarmazlar, ama onurlarının kırılmasına gelemezler, bir adam bir kadını sevgilisi olduktan iki gün sonra bıraktı mı gösterilen neden ne olursa olsun, kadının onurunu kırar. Marguerite'i iyi bilirim, size yanıt vermektense, ölmeyi yeğ tutar."

"Ne yapmak gerek öyleyse?"

"Hiçbir şey. Unutur sizi, siz de onu unutursunuz, birbirinizin başına kakacak hiçbir şeyiniz kalmaz."

"Ama mektup yazıp özür dilersem?"

"Sakının böyle bir şey yapmaktan, bağışlar sizi."

Neredeyse Prudence'ın boynuna atılacaktım.

Çeyrek saat sonra, evime dönmüştüm, Marguerite'e mektup yazıyordum.

"Dün yazdığı mektuptan pişmanlık duyan, kendisini bağışlamazsanız yarın yola çıkacak olan biri, pişmanlığını ne zaman ayaklarınızın dibine bırakabileceğini öğrenmek istiyor.

Ne zaman yalnız bulacağım sizi? Çünkü, bilirsiniz, günah çıkarmalarda tanık bulunmaz."

Bu düzyazıyla yazılmış bir tür aşk şiirini katladım, Joseph'le yolladım, Marguerite'in eline vermiş, o da yanıtını daha sonra vereceğini söylemiş. Bunun üzerine, daha fazla işkenceye katlanmamaya, ertesi gün yola çıkmaya karar verdim.

Bu kararın sonucu olarak, yatınca uyuyamayacağımı bildiğimden, sandıklarımı hazırlamaya başladım.

XV

Aşağı yukarı bir saattir, Joseph'le birlikte, yola çıkmak üzere hazırlıkları tamamlıyorduk, bu sırada şiddetle kapı çalındı.

"Açalım mı?" dedi Joseph.

"Aç," dedim, böyle bir saatte evime kimin gelebileceğini merak ediyor, Marguerite'in geldiğini düşünmeyi bile göze alamıyordum.

"Mösyö, iki hanım geldi," dedi Joseph dönünce.

"Biziz, Armand," diye bağırdı ses, Prudence'ın sesiydi.

Odamdan çıktım.

Prudence, ayakta, salonumdaki birkaç bibloya bakıyordu; Marguerite, kanepeye oturmuş, düşünüyordu.

Salona girince, dosdoğru Marguerite'e gittim, diz çöktüm, ellerini tuttum, heyecan içinde, "Özür dilerim!" dedim.

Alnımdan öptü beni, sonra da:

"İşte üçüncü kez bağışlıyorum sizi," dedi.

"Yarın yola çıkacaktım."

"Gelişim neden değiştirsin kararınızı? Paris'ten ayrılmanıza engel olmak için gelmedim. Gündüz yanıt vermeye zamanım olmadı, size küstüğümü sanmanızı da istemedim de onun için geldim. Prudence gelmemi istemiyordu; belki de sizi rahatsız edeceğimi söylüyordu."

"Siz mi beni rahatsız edecekmişsiniz, Marguerite? Nasıl olur?"

"Hay Allah! Evinizde bir kadın olabilirdi," diye yanıt verdi Prudence, "iki kadının daha geldiğini görmek de hoş bir şey olmazdı."

Prudence bunları söylerken, Marguerite dikkatle bana bakıyordu.

"Sevgili Prudence, siz ne söylediğinizi bilmiyorsunuz," diye yanıt verdim.

"Daireniz çok sevimli," dedi Prudence; "yatak odanızı da görebilir miyiz?"

"Evet."

Prudence görme isteğinden çok, yaptığı saçmalığı düzeltmek ve Marguerite'le beni yalnız bırakmak isteğiyle yatak odama girdi.

"Prudence'ı niçin getirdiniz?" dedim o zaman.

"Tiyatroda birlikteydik, hem sonra buradan giderken yanımda biri bulunsun istiyordum."

"Ben ne güne duruyordum?"

"Evet, ama sizi rahatsız etmek istemedikten başka, kapıma kadar geldikten sonra, yukarı çıkmak isteyeceğinizden kuşkum yoktu, bu isteğinizi yerine getiremeyeceğim için bu geri çevirmeyi başıma kakmak hakkıyla dönmenizi istemiyordum."

"Peki niçin evinize alamazdınız beni?"

"Fazlasıyla gözaltında tutuluyorum, en ufak bir kuşkunun bana çok zararı dokunur da ondan."

"Tek neden bu mu?"

"Başka bir neden daha olsaydı, söylerdim; birbirimizden gizleyecek bir şeyimiz yok artık."

"Bakın, Marguerite, söylemek istediğime gelmek için bir sürü yoldan dolaşmak istemiyorum. Açık söyleyin, beni biraz seviyor musunuz?"

"Çok."

"Öyleyse niçin beni aldattınız?"

"Dostum, sayın düşes bilmem kim olsaydım, iki yüz bin lira gelirim bulunsaydı, sevgiliniz olsaydım da sizden başka bir sevgilim bulunsaydı, o zaman sizi neden aldattığımı sormaya hakkınız olurdu; ama ben Matmazel Marguerite Gautier'yim, kırk bin frank borcum var, bir metelik servetim yok, buna karşılık yılda yüz bin frank harcıyorum, böylece sorunuz yersiz, benim yanıtım da yararsız oluyor."

"Doğru," dedim, başımı Marguerite'in dizlerine bıraktım. "Ama ben sizi deli gibi seviyorum."

"İyi ya, dostum, beni biraz daha az sevmeniz ya da biraz daha iyi anlamanız gerekir. Mektubunuz çok üzdü beni. Serbest olsaydım, geçen gün kontu eve almazdım bir kez ya da aldıktan sonra koşup gelir, az önce sizin benden dilediğiniz özürü ben sizden dilerdim. Bir daha da sizden başka sevgilim olmazdı. Bir kez, bu mutluluğu altı ay boyunca yaşayabileceğimi sandım; istemediniz; yollarını öğrenmekte ısrar ediyordunuz, hay Allah! Bu yolları sezinlemek çok kolaydı. Bu yollara sapmakla sandığınızdan daha büyük bir özveride bulunuyordum. 'Yirmi bin frank gerek bana,' diyebilirdim; siz de bana tutkundunuz, ileride başıma kakmak pahasına, bu parayı bulurdunuz. Size hiçbir şey borçlu olmamayı yeğ gördüm; bu inceliği anlamadınız, öyle ya, bir incelik bu. Bizler, hâlâ biraz yüreğimiz kalmışsa, sözcüklere ve nesnelere başka kadınların bilmediği bir genişlik ve gelişim veririz; bunun için gene söylüyorum, Marguerite Gautier'nin sizden bir şey istemeden borçlarını ödemek için bulduğu yol hiç ses çıkarmadan yararlanacağınız bir incelikti. Beni ancak bugün tanısaydınız, size vereceğimi söylediğim şeye fazlasıyla sevinir, iki gün önce ne yaptığımı da sormazdınız. Ruhumuzun istediği bir hazzı bedenimiz zararına satın almak zorunda kalırız bazı bazı, sonra bu haz elimizden kaçınca da çok üzülürüz."

Hayranlıkla dinliyordum Marguerite'i, hayranlıkla seyrediyordum. Eskiden ayaklarını öpmeye bile can atacağım

bu eşsiz yaratığın beni düşüncesine sokmaya, bana yaşamında bir yer vermeye razı olduğunu, benimse onun verdiğiyle yetinmediğimi düşünüyordum da, benim arzum gibi ereğine çabucak ulaştıktan sonra hâlâ başka şeylere doğru uzandığına göre, insan arzusunun sınırları olup olmadığını soruyordum kendi kendime.

"Doğru," diye sürdürdü konuşmasını; "bizler, rastlantının yaratıkları, acayip istekler, akla sığmaz aşklar duyarız. Bazan bir şey için veririz kendimizi, bazan bir başka şey için. Bizden hiçbir şey koparamadan varını yoğunu batırabilecek insanlar vardır, kimileri de bir demet çiçekle elde ediverir bizi. Gönlümüzün hevesleri vardır; tek eğlencesi, tek bağışlayıcı nedenidir bu. Yemin ederim, hiçbir erkeğe bu kadar çabuk vermemiştim kendimi; neden? Kan tükürdüğümü görünce elimi tuttun da ondan, ağladın da ondan, bana acımak isteyen tek yaratıktın da ondan. Çılgınca bir şey söyleyeceğim sana, eskiden bir köpeğim vardı, öksürdüm mü kederli kederli bakardı bana, sevdiğim tek yaratık odur. Öldüğü zaman, annemin ölümüne ağladığımdan daha çok ağladım. Annem yaşamımın on iki yılı boyunca dövmüştü beni, orası da öyle. Eh işte, seni köpeğim kadar seviverdim birden. Erkekler bir damla gözyaşıyla neler elde edilebileceğini bilselerdi, daha çok sevilirlerdi, biz de bu kadar batırmazdık onları. Mektubun seni yalanladı, tüm gönül inceliklerini taşımadığını gösterdi bana, hiçbir şey bu kadar yaralayamazdı aşkımı. Kıskançlıktı bu, orası öyle, ama alaylı ve küstah kıskançlıktı. O mektubu aldığım zaman zaten kederliydim, seni öğleyin göreceğimi, seninle yemek yiyeceğimi, seni tanımadan önce rahatça benimsediğim, ama artık hiç yakamı bırakmayan bir düşünceyi seni görmekle sileceğimi umuyordum. Sonra," diye sürdürdü Marguerite, "yanında serbestçe düşünüp konuşabileceğimi sandığım tek yaratıktın. Benim gibi kadınların çevresindeki tüm insanlar en ufak sözlere kulak kabartır, en önemsiz davranışlarından sonuç çıkarırlar. Dost-

larımız yoktur elbette. Bencil sevgililerimiz vardır, servetlerini bizim için harcamazlar söyledikleri gibi, kendi hevesleri için harcarlar. Bu insanlar için neşeli oldukları zaman neşeli, gece yemeği yemek istedikleri zaman sapasağlam olmamız gerekir, öylesine kuşkucudurlar. Bizim de bir yüreğimiz olması yasaktır, yoksa yuhalanırız, bize duyulan güven yıkılıverir. Kendi kendimizin değilizdir artık. Birer yaratık değil, birer nesneyizdir. Onurlarında ilk yeri, saygılarında son yeri tutarız. Kadın dostlarımız vardır, ama bunlar Prudence gibi dostlardır, eskiden yosmalık etmiş, para harcama zevkini yitirmemiş, ama yaşları yüzünden bu olanağı yitirmiş kadınlardır bunlar. O zaman bizim dostlarımız, daha doğrusu sofra arkadaşlarımız olurlar. Dostlukları kölelik derecesine kadar varır, ama hiçbir zaman çıkar düşüncesinden kopmaya kadar gitmez. Hep kazançla ilgili öğütler verirler insana. On sevgili fazla bulmuşuz, hiç önemi yoktur onlar için, yeter ki bu işte giysiler, bilezikler kazansınlar, yeter ki arada sırada arabamızda gezebilsinler, locamızda oyun izleyebilsinler. Bir gün önceki demetlerimize konarlar, şallarımızı ödünç alırlar. Ne kadar ufak olursa olsun, bir yardımda bulunmayagörsünler, emeklerinin iki katını ödetirler. Prudence'ın benim için gidip dükten istemesini rica ettiğim altı bin frangı getirdiği akşam, kendi gözlerinle gördün, beş yüz frank borç aldı benden, hiçbir zaman geri vermeyecektir, ya da kutularından hiç çıkmayacak olan şapkalarla ödeyecektir. Öyleyse ancak bir tek mutluluğumuz, daha doğrusu ancak bir tek mutluluğum olabilirdi, bu da, bazı bazı kederli, her zaman rahatsız olduğumdan, yaşamımın hesabını sormayacak, bedenimden çok, benliğime tutkun olacak kadar üstün bir adam bulmaktı. Bu adamı dükte bulmuştum, ama dük yaşlı, yaşlılık ne korur, ne de avutur insanı. Bana sağladığı yaşamı benimseyebileceğimi sanmıştım; ama, ne yaparsın? Sıkıntıdan patlıyordum, geberip gitmek için de kömürle zehirlenmektense, yangına atılmak daha iyiydi.

O zaman sana rastladım, gençtin, ateşliydin, mutluydun, yakıcı yalnızlığımın içinde aradığım adam yapmaya çalıştım seni. Benim sende sevdiğim, olduğun değil, olman gereken adamdı. Bu rolü kabul etmiyor, sana yakışmayan bir şey gibi atıyorsun, sıradan bir sevgilisin; ötekiler gibi yap, öde ücretimi, bir daha da bunu konuşmayalım."

Bu uzun giz dökme yormuştu Marguerite'i, kanepeye yaslandı, sonra, zayıf bir öksürük nöbetini geçirmek için, mendilini dudaklarına, sonra da gözlerine götürdü.

"Bağışla, bağışla," diye mırıldandım, "bütün bunları anlamıştım, ama senin ağzından duymak istiyordum, benim tapılası Marguerite'im. Gerisini unutalım, bir şeyi anımsayalım yalnız: biz birbirimiz içiniz, genciz ve birbirimizi seviyoruz."

Marguerite mektubumu giysisinin korsajından çıkardı, bana verirken, tatlılığı anlatılmaz bir gülümsemeyle:

"Al, sana geri getirmiştim," dedi.

Mektubu yırttım, onu bana geri veren eli gözyaşlarıyla öptüm.

Bu sırada Prudence geri döndü.

"Ne dersiniz, Prudence, benden ne istiyor, biliyor musunuz?" dedi Marguerite.

"Bağışlanmasını istiyor."

"Tamam."

"Siz de bağışlıyor musunuz?"

"Bağışlamak gerek, ama bir şey daha istiyor."

"O neymiş?"

"Bizimle gece yemeği yemek istiyor."

"Siz de razı oluyor musunuz?"

"Ne dersiniz?"

"Siz iki çocuksunuz, ikinizin de kuş kadar aklı yok derim. Ama ben de çok aç olduğumu, ne kadar erken karar verirseniz, sofraya o kadar erken oturacağımızı düşünüyorum."

"Hadi bakalım," dedi Marguerite, "üç kişi bineriz arabaya." Sonra bana döndü, "Bakın," diye ekledi, "Nanine yatmıştır, siz açacaksınız kapıyı, anahtarımı alın, bir daha da yitirmemeye çalışın."

Boğarcasına öptüm Marguerite'i.

Bunun üzerine Joseph içeriye girdi, kendinden çok hoşnut bir adam havası içinde:

"Mösyö, sandıklar hazır," dedi.

"Tümüyle mi?"

"Evet mösyö."

"İyi ya, boşalt... Gitmiyorum."

XVI

Bu ilişkinin ilk günlerini bir iki tümceyle anlatabilirdim size, dedi Armand, ama benim Marguerite'in her istediğine razı olmaya, Marguerite'in de benden ayrı yaşayamamaya hangi olaylardan, hangi gelişmelerden geçerek geldiğimizi görmenizi istiyordum.

İşte *Manon Lescaut*'yu da bana geldiği akşamın ertesi günü yolladım ona.

Bu andan sonra, sevgilimin yaşamını değiştiremeyince, kendi yaşamımı değiştirdim. Her şeyden önce, kabul ettiğim rolü düşünecek zaman bırakmak istemiyordum aklıma, çünkü, ister istemez, büyük bir keder duyacaktım bundan. Bu yüzden, her zaman durgun olan yaşamım, birdenbire bir gürültü ve kargaşa görünüşüne büründü. Ne kadar çıkardan uzak olursa olsun, bir yosmanın aşkının bedavaya geldiğini sanmayın. Bir insanın hiçbir zaman sevgilisinden esirgeyemeyeceği binlerce çiçek, loca, gece yemekleri, kır gezintileri gibi kaprisleri kadar pahalı bir şey yoktur.

Söylediğim gibi, zengin değildim. Babam C...'de genel vergi dairesi başkanıydı, hâlâ da aynı görevdedir. Dürüstlüğüyle büyük bir ün yapmıştır, işe girebilmek için yatırılması gereken güvence parasını bu ün yardımıyla buldu. Bu görev yılda kırk bin frank gelir sağlıyor ona, göreve başladığı on

yıldan beri güvence parasını ödedi, kız kardeşimin drahomasını biriktirmekle uğraştı. Babam insanların en dürüstüdür. Annem, ölürken, altı bin frank gelir bırakmış, babam da istediği görevi elde ettiği gün, bu geliri kız kardeşimle benim aramda paylaştırmıştı; sonra, ben yirmi bir yaşına gelince, bu küçük gelire yılda beş bin frank daha ekledi, bu gelirin yanında gerek baroda, gerek tıp alanında bir durum edinmek istiyorsam, sekiz bin frankla Paris'te rahat rahat yaşayabileceğimi söyledi. Böylece Paris'e geldim, hukuk okudum, avukatlık hakkını elde ettim, sonra, birçok genç gibi, diplomamı cebime koydum ve kendimi Paris'in tembel yaşamının akıntısına bıraktım. Masraflarım çok düşüktü; yalnız, yıllık gelirimi sekiz ayda tüketiyor, yazın dört ayını da babamın yanında geçiriyordum, bu da yılda on iki bin frank gelir ediyor, üstelik iyi bir oğul olarak tanınmama yol açıyordu. Öte yandan, bir kuruş borcum yoktu.

Marguerite'le tanıştığım zaman bu durumdaydım işte.

Anlarsınız ya, ister istemez, masraflarım arttı, Marguerite çok kaprisli bir yaratılıştaydı, yaşama biçimlerini oluşturan binlerce eğlenceye hiçbir zaman ciddi bir masraf diye bakmamış olan kadınlardandı. Bunun sonucu olarak, benimle elden geldiğince fazla birlikte olmak istediği için, sabah yazdığı bir mektupla, akşam yemeğini benimle, evde değil de Paris'te ya da kırda, lokantada yiyeceğini bildiriyordu. Gidip onu alıyordum, yemek yiyor, tiyatroya gidiyor, sık sık gece sofrası kuruyorduk, böylece bir akşamda dört beş *louis* harcamış oluyordum, bu da ayda iki bin beş yüz, üç bin frank ediyor, yılımı üç buçuk aya indiriyor, beni ya borca girmek, ya da Marguerite'i bırakmak zorunluluğuyla karşı karşıya getiriyordu.

Bense bu son olasılıktan başka her şeyi benimsiyordum.

Tüm bu ayrıntıları belirttiğim için kusuruma bakmayın, ama az sonra anlatacağım olaylara bu ayrıntıların neden olduğunu göreceksiniz. Size anlattığım gerçek ve basit bir

öykü, ayrıntılarının arılığına, gelişimlerinin basitliğine hiç dokunmuyorum.

Böylece, dünyada hiçbir şey bana sevgilimi unutturamayacağına göre, bana yaptırdığı masrafları karşılayabilecek bir yol bulmak gerektiğini anladım. Sonra, bu aşk beni öyle altüst ediyordu ki Marguerite'ten uzakta geçirdiğim her dakika bir yıl gibi geliyordu bana, ben de bu dakikaları herhangi bir tutkunun ateşinde yakmak, yaşadığımın farkına varamayacak kadar hızlı yaşamak gereksinimi duymuştum.

Küçük sermayem üzerinden beş-altı bin frank borç almaya başladım, kumar oynadım, çünkü kumarevlerinin kapatılışından beri, her yerde kumar oynanıyor. Eskiden, Frascati'ye girdiniz mi bir servet edinme şansınız vardı: para karşılığında oynardınız, kaybetseniz bile, "Kazanabilirdim de," diye düşünerek avunurdunuz; oysa şimdi, ödemede hâlâ dürüst davranılan kulüpler bir yana, fazlaca bir para kazandınız mı alamayacağınıza neredeyse yüzde yüz inanabilirsiniz. Nedenini anlamak güç değil.

Kumarı büyük gereksinimleri bulunan, benimsedikleri yaşamı sürdürmek için gerekli serveti bulunmayan gençler oynayabilir; bundan da doğal olarak şu sonuç çıkar: kazandılar mı kaybedenler bu efendilerin atlarının ve metreslerinin parasını ödemiş olurlar, bu da son derece tatsız bir şeydir. Borca girer insan, yeşil bir çuhanın çevresinde başlayan dostluklar kavgalarla biter, bu kavgalarda da onur ve yaşam her zaman biraz zedelenir; insan dürüst olunca, iki yüz bin frank geliri bulunmaktan başka kusuru olmayan çok dürüst insanlarca batırıldığını görür.

Oyunda hırsızlık edip de bir gün zorunlu olarak çekip gittikleri, daha sonra da hapsi boyladıkları öğrenilen kişilerin sözünü bile etmiyorum.

Neyse, bu hızlı, patırtılı, volkansı yaşama atıldım işte, eskiden düşündüm mü tüylerimi ürpertirdi bu yaşam, ama

şimdi Marguerite'e duyduğum aşkın vazgeçilmez bir tamamlayıcısı olmuştu. Ne yapabilirdim ki?

Antin Sokağı'nda geçirmediğim geceleri evimde yalnız geçirsem, uyuyamazdım. Kıskançlık beni uyanık tutar, düşüncelerimi, kanımı tutuştururdu; oysa kumar, yüreğimi kaplayacak olan ateşin yönünü değiştiriyor, çekimine ister istemez kapıldığım bir tutkuya yöneltiyordu, sevgilimin yanına gideceğim saat gelinceye kadar sürüyordu bu durum. O zaman –aşkımın şiddetini de bundan anlıyordum– ister kazanayım, ister kaybedeyim, duygusuzca kalkıyordum masadan, bu masada bıraktıklarıma, bu masadan ayrılınca benim gibi mutluluğu bulamayacak olanlara acıyordum.

Çoğu için bir zorunluktu kumar; benim için bir ilaçtı.

Marguerite'ten kurtuldum mu kumardan da kurtuldum demekti.

Bu yüzden, oldukça soğukkanlıydım; ancak ödeyebileceğim kadar kaybediyordum, ancak kaybedebileceğimi kazanıyordum.

Öte yandan, şans da destekledi beni. Borca girmiyordum, gene de kumar oynamadığım günlerde harcadığımın üç katı para harcıyordum. Hiç güç duruma düşmeden Marguerite'in binlerce kaprisini yerine getirmemi sağlayan bir yaşama direnmek kolay değildi. Ona gelince, hep eskisi gibi, hatta daha da çok seviyordu beni.

Söylediğim gibi, başlangıçta ancak gece yarısından sabahın altısına kadar alınıyordum eve, sonra arada sırada localarına da aldı beni, sonra bazı bazı gelip benimle akşam yemeği yedi. Bir sabah ancak saat sekizde çıktım, sonra bir gün geldi, ancak öğleyin ayrıldım evinden.

Ruhsal değişimi gerçekleşedursun, bedensel bir değişiklik başlamıştı Marguerite'te. Onu iyileştirmeye girişmiştim, zavallı kız, amacımı sezerek, minnetini göstermek için sözümü dinliyordu. Onu eski alışkanlıklarından sıyırmayı neredeyse başarmıştım, fazla bir sarsıntı olmamış, fazla bir çaba da ge-

rekmemişti bunun için. Hekimimi getirmiştim, o da sağlığını ancak dinlenmeyle, sakin yaşamakla sürdürebileceğini söylemişti bana, böylece, gece yemeklerinin ve uykusuzluklarının yerini sağlığa uygun yemeklerle, düzenli uykularla doldurmayı başarmıştım. Marguerite, kurtarıcı etkilerini duyduğu bu yeni yaşayışa ister istemez alışıyordu. Şimdiden kimi akşamlarını evinde geçirmeye başlıyordu ya da hava güzelse, şalına bürünüyor, bir peçe takıyordu, sonra, yürüyerek, iki çocuk gibi, Champs-Elysées'nin karanlık, ağaçlık yollarında dolaşmaya gidiyorduk akşamları. Yorgun dönüyordu, hafif bir yemek yiyor, biraz piyano çaldıktan ya da şimdiye kadar hiç yapmadığı bir şeyi yaptıktan, yani biraz kitap okuduktan sonra yatıyordu. Her işitişimde göğsünü parçalayan öksürük neredeyse tümden geçmişti.

Altı hafta sonra, kont söz konusu bile değildi artık, tam anlamıyla harcanmıştı; yalnız dük Marguerite'le ilişkimizi gizlemek zorunda bırakıyordu beni hâlâ, onu da ben evdeyken, madam uyuyor ve uyandırılmamasını söyledi bahanesiyle sık sık geri çevirmişti.

Marguerite'in beni görme alışkanlığının, hatta gereksiniminin sonucu olarak, kumarı tam usta bir kumarcının bıraktığı anda bıraktım. Her şey çıktıktan sonra, on bin frank kazanç kalıyordu elimde, bu da bana tükenmez bir sermaye gibi görünüyordu.

Babamla kız kardeşimin yanına gitme zamanım gelmişti, ama gitmiyordum; bu yüzden her ikisinden de sık sık mektup almaktaydım, yanlarına gelmemi rica ediyorlardı.

Bütün ısrarlara elimden geldiğince yanıt veriyor, hep çok iyi olduğumu, paraya da gereksinimim bulunmadığını yineliyordum; bu iki şeyin yıllık gidişimi geciktirmeme karşılık, babamı avutacağını sanıyordum.

Bu sıralarda bir sabah Marguerite gözler kamaştıran bir güneşle uyandı, yataktan atladı, kendisini kıra götürüp bütün gün kalmak isteyip istemediğimi sordu.

Prudence'a haber yollandı, üçümüz birlikte yola çıktık, yola çıkmamızdan önce Marguerite'in Nanine'e, dük gelince kendisinin güzel havadan yararlanmak istediğini, Madam Duvernoy ile kıra gittiğini söylemesini bildirdi.

Varlığının yaşlı dükü yatıştırmak için zorunlu olması bir yana, Prudence tam bu kır eğlenceleri için yaratılmışa benzeyen kadınlardan biriydi. Tükenmez neşesi, sonu gelmez iştahıyla, birlikte bulunduğu kişilerde bir an bile sıkıntı bırakmazdı, yumurtalar, kirazlar, sütler, tavşan etleri, kısacası, Paris yörelerinde geleneksel öğle yemeğini oluşturan ne varsa hepsini ısmarlamakta çok usta olduğu görülüyordu.

Nereye gideceğimizi kararlaştırmaktan başka bir şey kalmıyordu bize.

Bu güçlükten de gene Prudence sıyırdı bizi.

"Gerçek bir kır gezintisi mi yapmak istiyorsunuz siz?" diye sordu.

"Evet."

"Peki, Bougival'e, Point-du-Jour'a gidelim, dul Arnold'a. Armand, gidin, bir araba tutun."

Bir buçuk saat sonra, dul Arnold'daydık.

Belki de bilirsiniz bu hanı, hafta içinde otel, pazar günleri meyhanedir. Normal bir kat yüksekliğinde bulunan bahçenin, çok güzel bir görünümü vardır. Solda Marly kemeri ufku kapatır, sağda görünüm bir tepeler sonsuzluğu biçiminde uzanır; burada neredeyse akıntısız olan ırmak, hareli ve geniş bir ak şerit gibi kıvrılır, Gabillons Ovası'na ve Croissy Adası'na girer, uzun kavakların titreyişi, söğütlerin mırıltısıyla ığralanır durur.

Dipte, geniş bir gün ışığı içinde kırmızı çatılı, küçük, ak evler, uzaklığın yardımıyla ticaretle ilgili, katı özelliklerini yitirerek görünümü çok güzel bir biçimde tamamlayan fabrikalar yükselir.

Ta uzakta, sisler içinde Paris!

Prudence'ın söylediği gibi, gerçek kırdı burası, ne yalan söylemeli, yemek de gerçek bir yemekti.

Kendisine borçlu olduğum mutluluktan dolayı minnetimden söylemiyorum bunu, Bougival, o çok çirkin adına karşın, düşlenebilecek en güzel yerlerden biridir. Çok yolculuk ettim, en büyük yerleri gördüm, hiçbiri kendisini koruyan tepenin dibine keyifle yatmış bu küçük köyden daha cana yakın değildi.

Madam Arnold bize kayıkla bir gezinti yapmayı önerdi, Marguerite'le Prudence da sevinçle kabul ettiler.

Aşkı hep kırla birleştirmişler, iyi de etmişler: mavi gök, kokular, çiçekler, meltemler, tarlaların ya da koruların gözler kamaştıran yalnızlığı kadar hiçbir şey çerçeveleyemez sevilen kadını. İnsan bir kadını ne kadar çok severse sevsin, ne kadar güvenirse güvensin ona, geleceği konusunda geçmişi ne kadar güven verirse versin, gene de az çok kıskançtır. Âşık olmuşsanız, gerçekten âşık olmuşsanız, tüm benliğinizle kendisinde yaşamak istediğiniz varlığı dünyadan ayırmak gereksinimini herhalde duymuşsunuzdur. Çevresindeki şeylere ne kadar ilgisiz olursa olsun, sevilen kadın erkeklerin ve nesnelerin yakınlığında kokusundan ve birliğinden bir şeyler yitiriyormuş gibi gelir insana. Ben, herkesten daha fazla duyuyordum bunu. Aşkım sıradan bir aşk değildi; sıradan bir yaratık ne kadar âşık olabilirse, o kadar âşıktım; ama Marguerite Gautier'nin âşığıydım, yani Paris'te, her adımda, bu kadının sevgilisi olmuş ya da yarın sevgilisi olacak bir adamla dirsek dirseğe gelebilirdim. Oysa kırda, şimdiye kadar hiç görmediğimiz ve bizimle ilgilenmeyen insanlar arasında, baharıyla, bu yılda bir yapılan bağışla tepeden tırnağa donanmış doğanın kucağında, aşkımı saklayabilir, utanmadan, korkmadan sevebilirdim.

Yüksek yosma burada yavaş yavaş kayboluyordu. Yanımda genç, güzel bir kadın vardı, onu seviyordum, o da beni seviyordu, adı Marguerite'ti: artık geçmişin karanlık görüntüsü, geleceğin bulutu yoktu. Güneş en arı nişanlıyı aydınlatır gibi aydınlatıyordu sevgilimi. Lamartine'in dizelerini

anımsamak ya da Scudo'nun ezgilerini söylemek için özel olarak yaratılmışa benzeyen bu güzelim yerlerde baş başa dolaşıyorduk. Marguerite ak bir giysi giymişti, koluma yaslanıyordu, akşam yıldızlı gök altında, bir gün önce söylediği sözcükleri yineliyordu bana ve insanlar uzakta, gençliğimizin, aşkımızın güleç tablosunu gölgeleriyle lekelendirmeden yaşamlarını sürdürüyorlardı.

O günün kızgın güneşinin bana yapraklar arasından getirdiği düş buydu işte, adanın otları üzerine boylu boyunca uzanmıştım bu sırada, önceden kendisini tutan tüm insansal bağlardan kurtulmuştu düşüncem, koşuyor, önüne çıkan tüm umutları topluyordu.

Bir de buna bulunduğum yerden, kıyıda, yarım daire biçiminde bir parmaklığı bulunan, iki katlı, sevimli bir küçük ev gördüğümü ekleyin; parmaklığın arasından da evin önündeki kadife gibi lekesiz, yeşil bir çimenliği görmekteydim, yapının ardında gizemli köşelerle dolu olan, bir gün önce açılan yolu her sabah yosunları altında silmesi gereken bir küçük koru.

Bu boş evin giriş merdivenlerini sarmaşık türünden çiçekler gizliyor, onu birinci kata kadar kucaklıyorlardı.

Baka baka, benim sanmaya başladım bu evi, öylesine özetliyordu kurduğum düşü. Marguerite'i ve kendimi görüyordum orada, gündüzleri tepeyi kaplayan korudaydık, akşamları çimenlikte oturuyorduk. Yeryüzü yaratıkları bizim kadar mutlu olabilirler miydi hiç, merak ediyordum.

"Ne güzel ev!" dedi Marguerite, bakışımı izlemişti, düşüncemi de izlemişti belki.

"Nerede?" dedi Prudence.

"Şurada." Ve Marguerite, parmağıyla sözü geçen evi gösteriyordu.

"Evet, çok sevimli," dedi Prudence, "hoşunuza mı gitti?"

"Çok!"

"İyi ya! Düke söyleyin de kiralasın size; kiralayacaktır, hiç kuşkum yok. İsterseniz, ben bu işi üzerime alırım."

Marguerite bu konuda ne düşündüğümü sormak istercesine bana baktı.

Düşüm Prudence'ın son sözcükleriyle uçup gitmişti, beni öyle sert bir biçimde gerçeğin içine atmıştı ki, hâlâ bu düşüşün şaşkınlığı içindeydim. Ne söylediğimi bilmeden:

"Gerçekten çok güzel bir düşünce," dedim.

"Peki, ayarlarım bunu," dedi Marguerite, elimi sıktı, sözlerimi kendi isteğine göre yorumluyordu. "Hemen gidip bakalım, kiralık mı, değil mi?"

Ev boştu ve iki bin franga kiralıktı.

"Burada mutlu olur musunuz?" dedi bana.

"Buraya geleceğime güvenebilir miyim ki?"

"Peki, sizin için değil de kimin için gelip gömüleceğim buraya?"

"Öyleyse bırakın da bu evi ben kendim kiralayayım, Marguerite."

"Siz deli misiniz? Yararsızlığı bir yana, tehlikeli de; biliyorsunuz ki, yalnız bir adamdan para kabul etmeye hakkım var, öyleyse sesinizi çıkarmayın, koca çocuk, hiçbir şey söylemeyin."

"Böylece ben de, iki gün serbest kaldıkça gelir, bu günleri sizde geçiririm," dedi Prudence.

Evden ayrıldık, bu yeni kararı konuşa konuşa Paris'in yolunu tuttuk. Marguerite'i kollarımda tutuyordum, o kadar ki, arabadan inerken, sevgilimin kararını eskisi kadar kuşkucu olmayan bir kafayla ele almaya başlıyordum.

XVII

Ertesi gün, Marguerite erkenden savdı beni, dükün sabah erkenden gelebileceğini söyledi, dük gider gitmez de her akşamki randevuyu bildirecek mektubu yazacağına söz verdi.

Gerçekten de, o gün şu pusulayı aldım:

"Dükle Bougival'e gidiyorum; bu akşam, saat sekizde Prudence'ta olun."

Belirtilen saatte, Marguerite dönmüştü, gelip Madam Duvernoy'da beni buldu.

"Tamam, her şey yoluna girdi," dedi.

"Ev kiralandı mı?" diye sordu Prudence.

"Evet; hemen razı oldu."

Dükü tanımıyordum, ama onu böyle aldattığım için utanç duyuyordum.

"Ama hepsi bu kadar değil!" dedi Marguerite.

"Daha ne var?"

"Armand'ın kalacağı yerle de ilgilendim."

"Aynı evde mi?" diye sordu Prudence gülerek.

"Hayır, Point-du-Jour'da, dükle orada yemek yedik. O, görünüme bakarken, ben de Madam Arnold'a... –Madam

Arnold'du değil mi o kadının adı?– Ben de ona şöyle doğru dürüst bir dairesi olup olmadığını sordum. Varmış, salonu var, dış odası, yatak odası var. Bundan iyisi can sağlığı. Ayda altmış frank. Hem en titiz adamı bile memnun edecek biçimde döşenmiş. Daireyi tuttum. İyi etmiş miyim?"

Marguerite'in boynuna atıldım.

"Çok güzel olacak," diye sürdürdü sözlerini, "küçük kapının bir anahtarı sizin; parmaklığın anahtarını da düke vereceğimi söyledim, ama almayacak, gelirse gündüzleri gelir nasıl olsa. Söz aramızda, beni bir zaman Paris'ten uzaklaştıracak, ailesini de biraz susturacak olan bu kaprise pek sevindiğini sanıyorum. Bununla birlikte, Paris'i bunca sevmeme karşın, nasıl olup da bu kıra gömülmeye karar verebildiğimi sordu; ben de rahatsız olduğumu, dinlenmek için böyle yaptığımı söyledim. Pek de inanmış gibi görünmedi. Elinden bir şey gelmez ki zavallı ihtiyarın. Bu nedenle çok çok önlem alacağız, sevgili Armand; çünkü gözaltında bulundurtur beni orada, sonra bana bir ev kiralamasından bir şey çıkmaz, borçlarımı da ödemesi gerek, yazık ki sağa sola borcum da var biraz. Uygun geliyor mu size?"

Bu yaşama biçiminin içimde zaman zaman uyandırdığı kuşkuları susturmaya çalışarak:

"Evet," diye yanıtladım.

"İyice gezip gördük evi, çok rahat edeceğiz orada. Dük her şeye dikkat ediyordu. Ya! Dostum," diye ekledi çılgın, öptü beni, "işiniz iş, bir milyoner yapıyor yatağınızı."

"Peki ne zaman taşınıyorsunuz?" diye sordu Prudence.

"Elden geldiğince çabuk."

"Arabanızla atlarınızı da götürecek misiniz?"

"Bütün evimi götüreceğim. Ben yokken daireme siz bakarsınız."

Sekiz gün sonra, Marguerite kır evini elde etmişti, ben de Point-du-Jour'a yerleşmiştim.

Anlatılması zor bir yaşam başladı bundan sonra.

Bougival'de kalışının ilk günlerinde, Marguerite alışkanlıklarını tümüyle bırakamadı, ev her zaman şenlik içinde olduğu için de bütün kadın dostları kendisini görmeye geliyordu; bir ay boyunca, Marguerite'in sofrasında sekiz on kişinin bulunmadığı tek gün geçmedi. Prudence da tanıdığı tüm insanları alıp getiriyor, onları sanki bu ev kendisininmiş gibi ağırlıyordu.

Bütün bunlar da kolaylıkla kestirebileceğiniz gibi, dükün parasıyla karşılanıyordu; bununla birlikte, arada sırada Prudence'ın, sözümona Marguerite adına, benden bir bin frank istediği oluyordu. Biliyorsunuz, biraz kumar kazancım vardı; böylece Prudence'ın aracılığıyla Marguerite'in benden istediği parayı hemen verdim, sonra, Marguerite'in elimdekinden daha fazlasına gereksinimi olur korkusuyla, Paris'e gelerek eskiden alıp da kuruşu kuruşuna ödediğim para kadar bir borç para daha aldım.

Böylece, gelirimden başka, on bin frank bir parayla yeniden zengindim.

Bununla birlikte, Marguerite'in dostlarını ağırlamaktan aldığı zevk, bu zevkin kendisini sürüklediği masraflar, her şeyden önce de zaman zaman benden para istemek zorunda kalması karşısında biraz duruldu. Marguerite dinlensin diye bu evi kiralamış olan dük artık görünmez olmuştu, şen ve kalabalık bir toplulukla karşılaşmaktan korkuyor, bu tür insanlara görünmek istemiyordu. Bu da, her şeyden önce, bir gün Marguerite'le baş başa akşam yemeği yemeye gelip de kendisinin akşam yemeğini yemek üzere sofraya oturduğu saatte hâlâ bitmemiş olan on beş kişilik bir öğle yemeğiyle karşılaşmış olmasından geliyordu. Hiçbir şeyden kuşkulanmadan yemek odasının kapısını açtığı zaman, genel bir kahkahayla karşılanmış, içeride bulunan yosmaların küstah neşesi karşısında birdenbire geri çekilmek zorunda kalmıştı.

Marguerite sofradan kalkmış, gidip yandaki odada dükü bulmuş, ona bu serüveni elinden geldiğince unutturmaya ça-

lışmıştı; ama onuru kırılmıştı ihtiyarın, bir kin kalmıştı içinde: zavallı kadına, oldukça acımasız bir dille, evinde kendisini saydırmayı bile bilmeyen bir kadının çılgınlıklarına para yetiştirmekten bıktığını söylemiş, çok kızgın ayrılmıştı.

O günden beri, hiç sözü işitilmemişti. Marguerite'in sofra arkadaşlarına yol vermesi, alışkanlıklarını değiştirmesi boşunaydı, dükten hiç ses çıkmamıştı. Ben de bundan kazançlı çıkmıştım, sevgilim daha eksiksiz bir biçimde benimdi artık, düşüm en sonunda gerçekleşiyordu. Marguerite benden vazgeçemezdi artık. Bundan çıkacak sonuca hiç aldırmadan, ilişkimizi açıkça ortaya koyuyordum, ben de hiç evinden çıkmaz olmuştum. Uşaklar bana "mösyö" diyor, beni resmen efendileri gibi görüyorlardı.

Bu yeni yaşam nedeniyle, Prudence epeyce öğüt vermişti Marguerite'e; ama Marguerite de ona beni sevdiğini, bensiz yaşayamayacağını, ne olursa olsun, beni hep yanında bulundurmak mutluluğundan vazgeçmeyeceğini, bundan hoşlanmayanların gelmemekte serbest olduklarını söylemişti.

Bir gün, Prudence, Marguerite'e çok önemli bir şey bildireceğini söylemiş, birlikte bir odaya kapanmışlardı, ben de kapının ardından bu sözleri işitmiştim.

Bir zaman sonra, Prudence gene geldi.

Girdiği zaman bahçenin uç yanındaydım. Marguerite'in onu karşılamaya çıkışından, daha önce işittiğime benzer yeni bir konuşma yapılacağından kuşkulanıyordum, öbürü gibi bunu da dinlemek istedim.

İki kadın bir odaya kapandılar, ben de dinlemeye başladım.

"Ne oldu?" diye sordu Marguerite.

"Ne olacak, dükü gördüm."

"Ne dedi?"

"İlk olayı seve seve bağışlayacağını, ama herkesin gözü önünde Mösyö Armand Duval ile yaşadığınızı öğrendiğini, bunu bağışlamadığını söyledi. Marguerite bu delikanlıyı bı-

raksın, eskiden olduğu gibi her istediğini veririm, yoksa, benden şunu bunu istemekten vazgeçmesi gerekir, dedi bana."

"Sen ne dedin?"

"Kararını size bildireceğimi söyledim, size doğru yolu göstermeye çalışacağıma da söz verdim. Elden kaçıracağınız ve Armand'ın da hiçbir zaman geri veremeyeceği durumu düşünün, yavrucuğum. Bütün ruhuyla seviyor sizi, ama bütün gereksinimlerinizi karşılayabilecek kadar serveti yok, iş işten geçtikten, dük sizin için en ufak bir şeyi bile yapmaya yanaşmayacak bir duruma geldikten sonra, nasıl olsa ayrılmak zorunda kalacak. Armand'la konuşayım ister misiniz?"

Marguerite düşünür gibiydi, çünkü yanıt vermemişti.

"Hayır," dedi, "Armand'ı bırakmayacağım, onunla yaşamak için gizlenmeyeceğim. Belki de bir çılgınlık, ama onu seviyorum, ne yapayım? Hem sonra, beni engelsiz sevmeye alıştı artık; günde bir saat bile olsa beni bırakmak zorunda kalmak çok üzer onu. Öte yandan, hüzün içinde yaşayacak, suratını gördükçe yaşlandığım bir yaşlı adamın buyruklarını yerine getirecek kadar uzun değil benim ömrüm. Parasını kendine saklasın; vazgeçtim gitti."

"Ama ne yapacaksınız?"

"Bilmiyorum."

Prudence hiç kuşkusuz bir yanıt yetiştirecekti, ama birden içeriye girdim, koşup Marguerite'in ayaklarına kapandım, bu kadar çok sevilmenin sevinciyle boşanan gözyaşlarımla ıslattım ellerini.

"Yaşamım senindir, Marguerite, bu adama gereksinimin yok artık, ben yanında değil miyim? Hiç seni bırakır mıyım, bana verdiğin mutluluğun karşılığını ödeyebilir miyim hiç? Zorlamayı bırakalım artık, Marguerite'çiğim, seviyoruz birbirimizi! Gerisinin ne önemi var?"

Kollarını boynuma doladı.

"Evet, seni seviyorum, Armand'cığım," diye mırıldandı, "hiç sanmazdım bu kadar sevebileceğimi. Mutlu olacağız,

sakin sakin yaşayacağız, şimdi yüzümü kızartan bu yaşama temelli allahaısmarladık diyeceğim. Geçmişimi hiçbir zaman başıma kakmayacaksın, değil mi?"

Gözyaşları sesimi perdeliyordu. Ancak Marguerite'i yüreğime bastırarak yanıt verebildim.

Prudence'a döndü:

"İşte," dedi heyecanlı bir sesle, "bu sahneyi düke anlatırsın, sonra da kendisine gereksinimimiz olmadığını söylersin."

Bu günden sonra bir daha dükün sözü edilmedi. Marguerite o tanıdığım kadın değildi artık. Kendisini içinde bulduğum yaşamı usuma getirebilecek her şeyden kaçınıyordu. Onun bana gösterdiği aşkı, özeni hiçbir kadın kocasına, hiçbir kız kardeş kardeşine göstermemiştir. Bu hastalıklı yaratılış tüm etkilere açıktı, tüm duygulara erişebilirdi. Alışkanlıklarıyla olduğu gibi, kadın dostlarıyla da, eski masrafları gibi eski diliyle de kesmişti ilgisini. Satın aldığım güzel kayıkta bir gezinti yapmak üzere evden çıktığımızı görenler, üzerine ak bir giysi, başına geniş bir hasır şapka giymiş, koluna da kendini suyun serinliğinden koruyacak basit bir ipek ceket almış olan bu kadının, dört ay önce lüks ve rezaletleriyle büyük gürültüler çıkaran Marguerite Gautier olduğuna inanmazlardı.

Ne yazık! Uzun zaman mutlu olamayacağımızı anlamışçasına, mutlu olmakta acele ediyorduk.

İki aydır Paris'e gitmemiştik bile. Prudence'tan, bir de hani şu sözünü ettiğim, Marguerite'in elimde bulunan dokunaklı öyküyü bırakacağı Julie Duprat'dan başka hiç kimse bizi görmeye gelmemişti.

Sevgilimin dizleri dibinde koca günler geçirdim. Bahçeye bakan pencereleri açıyor, çiçeklere ve ağaçların gölgesine yazın sevinçle inişini seyrederek, ne benim, ne de Marguerite'in o zamana kadar anlayamadığımız bu gerçek yaşamı içimize çekiyorduk yan yana.

En ufak şeyler karşısında çocuklar gibi şaşkınlığa kapılıyordu bu kadın. On yaşında bir kız gibi, bir kelebeğin ya da bir yusufçuk böceğinin ardından koştuğu günler oluyordu bahçede. Çiçeklere koca bir aileyi sevinç içinde yaşatmak için gereken paradan daha fazla para harcamış olan bu yüksek yosma bazı bazı çimenliğin üzerinde tam bir saat otururak adını taşıdığı basit çiçeği inceliyordu.

Manon Lescaut'yu sık sık okudu bu sıralarda. Çok kez bu kitabın sayfalarına bir şeyler yazarken buldum onu; seven bir kadının Manon'un yaptığını yapmayacağını söylüyordu bana hep.

İki üç kez dükten mektup geldi. Yazıyı tanıdı, okumadan bana verdi mektupları.

Kimi kez bu mektuplardaki sözler gözlerimi yaşartıyordu.

Kesesini Marguerite'e kapamakla onu kendine getireceğini sanmıştı; ama, bu yolun yararsızlığını anlayınca, kararında duramamıştı; mektup yazmış, bu dönüş için ileri sürülen koşullar ne olursa olsun, gene gelmesine izin istemişti.

Yinelenen bu ısrarlı mektupları okumuş, ona acımasını öğütlememi düşündürtürken, yaşlı adamla görüşmesini öğütlemeden yırtmıştım bu mektupları; bu öğüde aldanır da dükün gene gelip gitmeye başlamasını sağlayıp evin yükünü gene onun üzerine yıkmak istediğimi sanır diye korkuyordum; aşkı yüzünden karşı karşıya gelebileceği tüm sonuçlarda yaşamının sorumluluğunu paylaşmaktan sakındığımı sanmasından da her şeyden çok çekiniyordum.

Dük, yanıt almayınca, yazmayı bıraktı, Marguerite'le ben de geleceğe aldırmadan ortak yaşamımızı sürdürdük.

XVIII

Bu yeni yaşamın ayrıntılarını anlatmak güç. Bizim için çok hoş olan, ama anlatacağım kişiler için hiçbir anlam taşımayan bir sürü çocuklukla doluydu. Bir kadını sevmek ne demektir, bilirsiniz, günler nasıl kısalıverir, insan kendini ne sevdalı bir tembelliğe bırakır, bilirsiniz. Şiddetli, güvenli, paylaşılmış bir aşktan doğan şu her şeyi unutmayı bilmez değilsiniz. Sevilen kadın olmayan her varlık, gereksiz bir varlık gibi görünür. Daha önce yüreğinin bazı parçalarını başka kadınlara attığına pişman olur insan, ellerinde tuttuğu elden başka bir el sıkmayı olanaksız bulur. Beyin ne çalışma kabul eder, ne anı, durmamacasına önüne sunulan biricik düşünceden uzaklaşmasına yol açabilecek hiçbir şeye yanaşmaz. Her gün sevgilisinde yeni bir çekicilik bulur insan, bilinmedik bir haz bulur.

Yaşam sürekli bir arzunun durmadan yenilenen gerçekleşmesinden başka bir şey değildir artık, ruhta aşkın kutsal ateşini sürdürmekle görevli Vesta rahibesinden başka bir şey değildir.

Çoğu zaman, karanlık çökünce, evin yukarısındaki küçük korunun eteğinde oturuyorduk. Burada, her ikimiz de bizi yarına kadar birbirimizin kollarında bırakacak yakın saati düşünerek akşamın şen uyumlarını dinliyorduk. Başka seferlerde, güneşin bile odamıza girmesine izin vermeden,

bütün gün yatıyorduk. Perdeler iyice kapalı oluyordu, dış dünya bir zaman duruyordu bizim için. Yalnız Nanine açabiliyordu kapımızı, ama yemeklerimizi getirmek için yalnız; yemeklerimizi de kalkmadan yiyor, kahkahalarla, çılgınlıklarla yarıda kesiyorduk durmadan. Bunun ardından, kısacık bir uyku geliyordu, çünkü aşkımızın içinde yitip gittiğimizden, su yüzüne ancak soluk almak için çıkan inatçı iki dalgıç gibiydik.

Bu arada bazı bazı Marguerite'i kederli buluyordum, gözlerinde yaşlar gördüğüm bile oluyordu; bu beklenmedik kederin nereden geldiğini soruyordum; yanıt veriyordu:

"Aşkımız sıradan bir aşk değil, sevgili Armand. Hiçbir zaman hiç kimsenin olmamışım gibi seviyorsun beni, ileride, aşkından pişmanlık duyarak, geçmişimi bir büyük suç gibi görerek, beni içinden aldığın yaşama atılmak zorunda bırakmandan korkuyorum. Düşün ki, yeni bir yaşamın tadına vardım şimdi, ikincisine yeniden başlasam ölürdüm. Beni hiçbir zaman bırakmayacağını söyle."

"Yemin ederim!"

Bu söz üzerine, yeminimin içten olup olmadığını gözlerimden okumak istercesine bana bakıyordu, sonra kollarıma atılıyor, başını göğsümde saklayarak:

"Seni ne kadar sevdiğimi bilmiyorsun da ondan!" diyordu.

Bir akşam, pencereye dirseklerimizi dayamış, bulut yatağından çıkmakta güçlük çeker gibi görünen aya bakıyor, ağaçları gürültüyle sallayan yelin sesini dinliyorduk, el eleydik, çeyrek saattir de hiç konuşmuyorduk. Marguerite birdenbire:

"İşte kış geliyor, gidelim ister misin?" dedi.

"Peki, nereye?"

"İtalya'ya."

"Canın mı sıkılıyor?"

"Kıştan korkuyorum, her şeyden önce de Paris'e dönüşümüzden korkuyorum."

"Neden?"

"Birçok neden yüzünden."

Sonra korkularının nedenlerini söylemeden sürdürdü sözlerini:

"Gitmek ister misin? Neyim varsa satacağım, gidip orada yaşayacağız, bir zamanlar ben olan kadından hiçbir şey kalmayacak, kim olduğumu hiç kimse bilmeyecek. İster misin?"

"Seni hoşnut edecekse gidelim, Marguerite; bir yolculuğa çıkalım," dedim "ama dönüşünde yeniden bulduğuna sevineceğin eşyaları satmak zorunlu mu? Böyle bir özveriye 'evet' diyecek kadar büyük bir servetim yok, ama bu yolculuk seni azıcık eğlendirecekse, beş altı ay boyunca rahat rahat yolculuk etmemize yetecek kadar param var."

"Aslında, hayır," dedi, pencereden ayrılarak gidip odanın loşluğunda kanepeye oturdu. "Gidip oralarda para harcamak neye yarar? Burada da oldukça pahalıya mal oluyorum sana."

"Bunu başıma kakıyorsun, Marguerite, güzel bir şey değil bu yaptığın."

"Kusura bakma dostum," dedi, elini uzattı bana, "bu esintili hava sinirlerimi bozdu; söylemek istediğim bu değildi."

Beni öptü, sonra uzun bir düşleme daldı.

Böyle sahneler birkaç kez yinelendi, bunları doğuran şeyin ne olduğunu bilmiyorsam da Marguerite'in gelecek için kaygılandığını seziyordum. Aşkımdan kuşku duyamazdı, çünkü her gün artıyordu aşkım, gene de sık sık kederli görünüyor, ama kederlerinin konusunu bedensel bir nedenden başka bir şeyle açıklamıyordu bana.

Fazlasıyla tekdüze bir yaşamdan bıkmasından korkarak Paris'e dönmeyi öneriyordum ona, ama bu öneriye hiç yanaşmıyor, hiçbir yerde kırdaki kadar mutlu olamayacağını söylüyordu bana.

Prudence çok seyrek geliyordu artık, buna karşılık, mektup yazıyordu. Her seferinde Marguerite'i derin bir düşünceye gömmelerine karşın, hiçbir zaman bunları bana da göstermesini istememiştim. Ne düşüneceğini bilmiyordum.

Bir gün Marguerite odasında kaldı. İçeriye girdim. Bir şey yazıyordu.

"Kime yazıyorsun?" diye sordum.

"Prudence'a: yazdığımı okuyayım ister misin?"

Kuşkuyu andırabilecek her şeyden dehşet duyuyordu, bu yüzden ne yazdığını bilmek gereksinimini duymadığımı söyledim Marguerite'e, oysa kuşkum yoktu: üzüntüsünün gerçek nedenini bu mektuptan öğrenebilirdim.

Ertesi gün hava çok güzeldi. Marguerite gidip kayıkla bir gezinti yapma, Croissy Adası'nı gezme önerisinde bulundu. Çok neşeli görünüyordu; döndüğümüz zaman saat beşti.

Nanine içeriye girdiğimizi görünce:

"Madam Duvernoy geldi," dedi.

"Gitti mi?" diye sordu Marguerite.

"Evet, sizin arabanızla; böyle kararlaştırıldığını söyledi."

"Peki," dedi Marguerite çabucak; "sofra hazırlansın."

İki gün sonra da Prudence'tan bir mektup geldi, on beş gün boyunca, Marguerite o bilinmez hüzünlerinden kopmuş gibi göründü, hüzünlü havasını atlattıktan sonra, bu durumundan dolayı özür dileyip duruyordu.

Bu arada, araba geri dönmüyordu.

"Nasıl oluyor da Prudence kupanı vollamıyor?" diye sordum bir gün.

"İki attan biri hasta, arabada da onarımlar yapılıyor. Orada bekletmektense, biz daha buradayken yapılması daha iyi, burada bize araba gerekmiyor nasıl olsa."

Birkaç gün sonra Prudence bizi görmeye geldi, Marguerite'in sözlerini doğruladı.

İki kadın bahçede baş başa dolaştılar, ben yanlarına gelince, konuşmayı değiştirdiler.

Prudence, akşam giderken soğuktan dert yandı, Marguerite'ten kendisine bir şal vermesini rica etti.

Bir ay geçti böylece, Marguerite bütün bu zaman boyunca her zamankinden de neşeli, her zamankinden de sevgi doluydu.

Bununla birlikte, araba geri gelmemiş, kaşmir şal geri yollanmamıştı, tüm bunlar ister istemez kafamı kurcalıyordu, Prudence'tan gelen mektupları Marguerite'in hangi çekmeceye koyduğunu bildiğim için, bahçenin ötelerinde olduğu bir zamandan yararlanarak, koşup bu çekmeceyi açmaya çalıştım; ama boşuna: iyice kilitlenmişti.

O zaman genellikle mücevherlerinin, elmaslarının bulunduğu çekmeceleri aradım. Bunlar hiçbir direnç göstermeden açılıverdiler, ama mücevher kutuları yok olmuştu, içindekilerle birlikte elbet.

Bıçak gibi bir korku saplandı yüreğime.

Marguerite'e gidip bu yok olmaların gerçek nedenini soracaktım, ama söylemeyecekti kuşkusuz.

"Sevgili Marguerite," dedim o zaman, "Paris'e gitmek için izin istiyorum senden. Evimdekiler nerede olduğumu bilmiyorlar, babamdan mektuplar gelmiş olması gerekir; hiç kuşkusuz kaygılanıyordur, ona yanıt vermeliyim."

"Git dostum," dedi, "ama erkenden burada ol."

Yola çıktım.

Hemen Prudence'a koştum. Hiçbir giriş yapmadan:

"Bana bakın, açık açık yanıt verin bana," dedim, "Marguerite'in atları nerede?"

"Satıldı."

"Şal?"

"Satıldı."

"Elmaslar?"

"Rehinde."

"Peki, kim satıp rehin verdi?"

"Ben."

"Niçin bana haber vermediniz?"

"Marguerite yasakladı da ondan."

"Peki, niçin benden istemediniz bu parayı?"

"İstemiyordu."

"Nereye gitti bu paralar?"

"Borçlara."

"Çok borcu var demek?"

"Otuz bin frank aşağı yukarı. Dostum, ben söylemiştim size! İnanmak istememiştiniz; şimdi inandınız işte. Döşemenin hesabını dük ödeyecekti, ama adam dükün karşısına çıkınca, kapı dışarı edildi, sonra dük ertesi gün Matmazel Gautier için hiçbir şey yapmayacağını yazdı ona. Bu adam para istedi, parça parça para verildi biraz, sizden istediğim birkaç bin frank bunlardı işte; sonra iyi yürekli insanlar, borçlusunu dükün bıraktığını, şimdi beş parasız bir çocukla yaşadığını haber verdiler ona; aynı biçimde öbür alacaklılara da bildirildi durum; para istediler ve haciz koydular. Marguerite her şeyi satmak istedi, ama iş işten geçmişti, ben de buna karşı çıkardım ya. Borçları ödemek gerekiyordu, o da sizden para istememek için atlarını, şallarını sattı, mücevherlerini rehine verdi. Alıcıların makbuzlarını, Mont-de-Piété'nin rehin senetlerini ister misiniz?"

Prudence, bir çekmeceyi açmış, bana bu kâğıtları gösteriyordu. "Haklıydım!" demeye hak kazanmış bir kadının ısrarıyla:

"Ya!" diye sürdürüyordu konuşmasını, "siz iki insanın birbirini sevmesi, kıra gidip havalı bir yaşam sürmesi yeter mi sanıyorsunuz? Hayır, dostum, hayır. Düşlerdeki yaşamın yanında, bir de maddeye bağlı yaşam vardır, en arı kararlar bile gülünç ama demirden bağlarla yere bağlıdır, bunlar da kolay kolay kırılmaz öyle. Marguerite sizi yirmi kez aldatmadıysa, apayrı bir yaratılışta olduğu için aldatmadı. Bunu ona öğütlemem bir kusur değildi, çünkü zavallı kızın varını yoğunu elden çıkardığını görmek üzüyordu beni. İstemedi!

Sizi sevdiğini, şu yeryüzünde hiçbir şey için sizi aldatmayacağını söyledi bana. Bütün bunlar çok güzel, çok şiirli, ama bu akçeyle ödenmez alacaklıların parası, bugün de otuz bin frank kadar bir para olmadıkça işin içinden sıyrılamaz artık."

"İyi ya, vereceğim bu parayı."

"Borç mu alacaksınız?"

"Evet, elbette."

"İyi edersiniz hani; babanızla bozuşur, kaynaklarınızı kurutursunuz, hem de otuz bin frank öyle bir iki gün içinde bulunmaz. İnanın bana, Armand'cığım, kadınları sizden iyi tanırım ben; bu çılgınlığı yapmayın, bir gün pişman olursunuz. Mantıklı olun. Marguerite'i bırakın demiyorum size, ama yaz başında yaşadığınız gibi yaşayın onunla. Bırakın da bu güçlükten çıkmanın yollarını bulsun. Dük yavaş yavaş gelecektir ona. Kont de N... de, daha dün söylüyordu bana, kendisini kabul ederse, bütün borçlarını ödeyecek, her ay da dört-beş bin frank verecek ona. İki yüz bin lira geliri var. Durumunu düzeltir biraz, size gelince, nasıl olsa onu bırakmak zorunda kalacaksınız; bunun için varınızı yoğunuzu batırmayı beklemeyin, üstelik bu kont de N... budalanın biridir. Marguerite'in sevgilisi olmanıza hiçbir şey engel olmayacaktır. Başlangıçta biraz ağlayacaktır, ama alışacaktır sonunda, hem de bu yaptığınızdan dolayı bir gün teşekkür edecektir size. Marguerite'in evli olduğunu düşünün, kocasını aldatın, işte bu kadar. Bütün bunları eskiden de söylemiştim size; yalnız o sırada birer öğütten başka bir şey değildi bunlar, şimdi ise bir zorunluk."

Prudence insafsızca haklıydı. Gösterdiği kâğıtları gene yerlerine koydu.

"İşte böyle," diye sürdürdü, "yosmalar hep sevileceklerini düşünürler de seveceklerini hiç akıllarına getirmezler, yoksa bir kenara biraz para koyarlardı, otuz yaşında hiç karşılığında bir sevgilileri olma lüksünü tadarlardı. Benim de şim-

diki aklım olsaydı eskiden! Neyse, Marguerite'e hiçbir şey söylemeyin, Paris'e getirin onu. Dört beş ay onunla yalnız yaşadınız, buna bir diyeceğim yok; göz yumun, sizden bütün istenen bu. On beş gün sonunda, kont de N...'yi kabul edecektir, bu kış biraz para biriktirir, gelecek yaz gene başlarsınız. Bu işler böyle olur, dostum."

Prudence öğüdünü pek beğenmişe benziyordu, ben kızgınlıkla geri çevirdim.

Aşkımla onurumun böyle davranmama elvermemesi bir yana, Marguerite'in de, bugünkü durumunda, böyle bir bölüşmeye boyun eğmektense ölmeyi yeğ tutacağından kuşkum yoktu.

"Bu kadar şaka yeter," dedim Prudence'a; "Marguerite'e ne kadar para gerek?"

"Söyledim, otuz bin frank kadar."

"Ne zaman gerek bu para?"

"İki aya kadar."

"Tamam."

Prudence omuz silkti.

"Vereceğim size bu parayı," diye ekledim, "ama benim verdiğimi Marguerite'e söylemeyeceğinize yemin edeceksiniz."

"Merak etmeyin."

"Satmak ya da rehin vermek için size başka bir şey yollarsa, bana haber verin."

"Tehlike yok, hiçbir şeyi kalmadı artık."

Babamdan mektup var mı diye eve uğradım ilkin.

Dört mektup gelmişti.

XIX

İlk üç mektupta babam suskunluğumdan duyduğu kaygıyı belirtiyor, nedenini soruyordu: sonuncusunda, yaşamımdaki değişiklik hakkında bilgi edindiğini belli ediyor, yakında geleceğini bildiriyordu.

Babama her zaman büyük bir saygı, içten bir sevgi duymuşumdur. Susmanın ufak bir yolculuktan ileri geldiğini yazdım, kendisini karşılayabilmem için geliş gününü önceden bildirmesini rica ettim.

Uşağıma kırdaki adresimi verdim, C... kentinin damgasını taşıyan ilk mektubu bana getirmesini söyledim, sonra hemen Bougival'in yolunu tuttum.

Marguerite bahçe kapısında bekliyordu beni.

Bakışında kaygı vardı. Boynuma atıldı, sonra:

"Prudence'ı gördün mü?" demekten kendini alamadı.

"Hayır."

"Epeyce kaldın Paris'te!"

"Babamdan mektuplar gelmişti, bunlara yanıt yazdım."

Birkaç dakika sonra, Nanine soluk soluğa içeriye girdi. Marguerite kalktı, gidip alçak sesle konuştu onunla.

Nanine çıktığı zaman, Marguerite gene yanıma oturup elimi avcuna alarak:

"Neden aldattın beni?" dedi. "Prudence'a gitmişsin."

"Kim söyledi?"

"Nanine."

"O nereden biliyor?"

"Arkandan geldi."

"Beni gözetlemesini mi söylemiştin ona?"

"Evet. Dört aydır hiç ayrılmamıştın yanımdan, Paris'e gitmen için önemli bir neden bulunması gerekirdi. Başına bir dert gelmesinden, belki de bir başka kadını görmeye gitmenden korkuyordum."

"Çocuk!"

"Şimdi rahatladım, ne yaptığını biliyorum, ama sana ne söylendi, onu bilmiyorum daha."

Marguerite'e babamın mektuplarını gösterdim.

"Bu değil senden sorduğum; ben Prudence'a neden gittiğini bilmek istiyorum."

"Görmek için."

"Yalan söylüyorsun, dostum."

"Peki, atın iyileşip iyileşmediğini, şalına, mücevherlerine hâlâ gereksinimi olup olmadığını sormaya gittim."

Marguerite kızardı, ama yanıt vermedi.

"Atlarını, şallarını, elmaslarını ne yaptığını öğrendim," diye sürdürdüm.

"Buna kızıyor musun?"

"Gereken şeyi benden istemeyi düşünmemiş olmana kızıyorum."

"Bizimki gibi bir ilişkide, kadının azıcık onuru kalmışsa, sevgilisinden para isteyip aşkına satılık bir yan vermektense, tüm özverileri benimsemesi gerekir. Beni seviyorsun, bundan kuşkum yok, ama benim gibi kadınlara beslenen aşkı yürekte tutan bağın ne kadar hafif olduğunu da bilirim. Kim bilir? Belki de bir huzursuzluk ya da sıkıntı anında, ilişkimizde iyi düzenlenmiş bir hesap göreceğin tutar. Bu atları ne yapacaktım sanki! Satmakla bir tutumluluk yaptım; pekâlâ atsız da yapabilirim, üstelik masrafları da kalktı ortadan, yeter ki,

beni sevesin, bütün istediğim bu, sen beni atsız, şalsız, elmassız da seversin."

Bütün bunlar o kadar doğal bir dille söylenmişti ki, dinlerken gözlerim yaşarmıştı.

"Ama, benim iyi Marguerite'im," dedim, aşkla ellerini sıktım sevgilimin, "bir gün özveriyi öğreneceğimi, öğrendiğim gün de buna katlanamayacağımı iyi biliyordun."

"O da neden?"

"Neden olacak, sevgili çocuk, bana verdiğin sevgi seni en ufak bir mücevherden bile yoksun bıraksın istemem. Ben de, bir huzursuzluk ya da bir sıkıntı dakikasında, başka erkeklerle yaşayınca bu anların olmayacağını düşünebilmeni, benimle yaşadığından dolayı bir dakikacık olsun pişmanlık duymanı istemiyorum. Atların, elmasların, şalların birkaç güne kadar geri verilecek. Yaşamak için hava ne kadar gerekliyse, bunlar da o kadar gerekli sana, belki de gülünç bir şey, ama ben sadeliğinden çok görkemliliğini seviyorum senin."

"Öyleyse beni sevmiyorsun artık."

"Deli!"

"Beni sevseydin, seni gönlümce sevmeme ses çıkarmazdın; tam tersine, beni hâlâ lükssüz yapamayacak bir yosma gibi görüyorsun, hep ödemek zorunda olduğunu sanıyorsun. Aşkımın kanıtlarını benimsemekten utanç duyuyorsun. Elinde olmadan, bir gün beni bırakacağını düşünüyorsun, inceliğini her türlü kuşkudan uzak tutmakta ısrar ediyorsun. Haklısın, dostum, ama ben daha iyisini bekliyordum."

Marguerite kalkmaya davrandı; bırakmadım.

"Mutlu olmanı istiyorum, başıma kakabileceğin hiçbir şey bulunmasın istiyorum, o kadar," dedim.

"Ve ayrılacağız."

"Neden Marguerite? Kim ayırabilir bizi?" diye atıldım.

"Sen; öyle ya, durumunu anlamak istemiyor, benim durumumu sürdürme hevesine kapılıyorsun, içinde yaşadığım lüksü sürdürmekle, bizi ayıran ruhsal uzaklığı olduğu gibi bırak-

mak istiyorsun; gelirini seninle paylaşacak kadar çıkardan uzak görmüyorsun benim sevgimi, bu parayla mutlu olabilirdik bir arada, ama sen gülünç bir önyargının tutsağısın, varını yoğunu batırmayı yeğ görüyorsun. Bir arabayı, birkaç mücevheri senin aşkınla karşılaştırır mıyım sanıyorsun? Benim için mutluluğun, sevmeyenleri sevindiren ama sevenler için hiçbir değer taşımayan boş şeylerin tutsağı olmak olduğunu mu sanıyorsun? Borçlarımı ödeyeceksin, servetini tüketeceksin, beni besleyeceksin! Bütün bunlar ne kadar sürecek? İki üç ay, o zaman da şimdi sana önerdiğim yaşamı yaşamamız için iş işten geçmiş olacak, çünkü o zaman her şeyi kabul ederdin benden, bu da onurlu bir adamın yapamayacağı bir şey. Oysa şimdi sekiz-on bin frank gelirin var, bununla yaşayabiliriz. Elimdekilerin fazlasını satarım, bu satış bile, yılda iki bin frank gelir sağlar bana. Güzel, küçük bir daire kiralarız, ikimiz otururuz burada. Yazın da kıra geliriz, böyle bir eve değil, iki kişiye yetecek küçük bir eve. Sen bağımsızsın, ben özgürüm, ikimiz de genciz; Armand, Tanrı aşkı için, eskiden sürdürmek zorunda kaldığım yaşamın içine yeniden atma beni."

Yanıt vermiyordum, minnet ve aşk yaşlarıyla doluydu gözlerim, Marguerite'in kollarına atıldım.

"Sana hiçbir şey söylemeden her şeyi düzenlemek, tüm borçlarımı ödemek, yeni dairemi hazırlamak istiyordum," diye sürdürdü. "Ekim ayında, Paris'e dönmüş olacaktık, her şey söylenmiş olacaktı; ama olan olmuş bir kez, Prudence her şeyi anlatmış, öyleyse sonradan razı olacağına, önceden razı olacaksın. Bunu kabul edecek kadar seviyor musun beni?"

Bu kadar bağlılık karşısında direnmek olanaksızdı. Coşkunlukla ellerini öptüm Marguerite'in.

"Her istediğini yapacağım," dedim.

Böylece onun kararı benimsendi.

Çılgınca bir sevince kapıldı o zaman; dans ediyor, şarkı söylüyor, yeni dairesinin sadeliğini bir sevinç nedeni duru-

muna getiriyor, semti, biçimi hakkında şimdiden görüşümü soruyordu.

Bizi birbirimize kesin olarak yaklaştıracak gibi görünen bu karardan mutluluk ve gurur duyduğunu görüyordum.

Bunun için, ondan geri kalmak istemedim.

Bir anda yaşamım konusunda karar verdim. Servetimi hesapladım; annemden kalan geliri Marguerite'e bıraktım, bunu da karşı çıkmadığım özveriyi karşılamakta pek yetersiz buldum.

Babamın ayırdığı beş bin frank kalıyordu bana, ne olursa olsun, beni geçindirebilecek kadar bir gelirim vardı.

Kararımı Marguerite'e söylemedim, bu bağışı geri çevireceğini biliyordum.

Bu gelir, hiç görmediğim bir evin altmış bin franklık ipoteğinden geliyordu. Bütün bildiğim, her üç ayda bir babamın eski bir aile dostu olan noterinin basit bir makbuz karşılığında bana yedi yüz elli frank verdiğiydi.

Marguerite'le daire aramak için Paris'e geldiğimiz gün, notere gittim, bu geliri başka birine devretmek için ne yapmam gerektiğini sordum.

Adamcağız varımı yoğumu batırdığımı sandı, bu kararın nedenini sordu benden. Bu bağışı kime yaptığımı er geç söylemem gerektiği için, gerçeği hemen anlatmayı yeğ gördüm.

Noterlik ve dostluk durumunun kendisine verdiği yetkiyi kullanmadı, hiç karşı çıkmadı, her şeyi en iyi biçimde düzenleyeceğini söyledi.

Elbette babama hiçbir şey sızdırmamasını söyledim, Julie Duprat'nın evinde beni bekleyen Marguerite'in yanına gittim, gidip Prudence'ın öğütlerini dinlemektense, buraya inmeyi yeğ görmüştü.

Daire aramaya başladık. Bütün gördüklerimizi Marguerite fazla pahalı, ben fazla basit buluyordum. En sonunda anlaştık, Paris'in en sakin semtlerinden birinde asıl yapıdan ayrı, küçük bir ev üzerinde karar kıldık.

Bu küçük evin arkasında, sevimli bir bahçe uzanıyordu, bizim eve bağlıydı bu bahçe, duvarlarla çevriliydi, duvarlar bizi komşularımızdan ayıracak kadar yüksek, görünümü kapatmayacak kadar da alçaktı.

Umduğumuzdan da iyiydi burası.

Ben dairemden çıkacağımı bildirmek için evime giderken, Marguerite de isteyeceği şeyi daha önce de başkaları için yapmış bir işadamına gidiyordu.

Gelip Provence Sokağı'nda buldu beni, sevinçten uçuyordu. Bu adam borçlarını ödeyeceğine, ödeme senedini getireceğine, bütün mobilyalarını bırakmasına karşılık yirmi bin frank kadar da para vereceğine söz vermişti.

Bu namuslu adamın, müşterisinin sırtından en azından otuz bin frank kazanabileceğini satışın yapıldığı fiyattan anlamışsınızdır.

Sevinç içinde Bougival'in yolunu tuttuk, geleceğe ilişkin tasarılarımızı birbirimize anlatırken, umursamazlığımızın, hele aşkımızın desteğiyle, en parlak renkler içinde görüyorduk geleceği.

Sekiz gün sonra, öğle yemeğimizi yediğimiz bir sırada, Nanine geldi, uşağımın beni görmek istediğini söyledi.

İçeriye aldırttım.

"Mösyö, babanız Paris'e geldi, hemen evinize gelmenizi rica ediyor," dedi, "orada bekliyor sizi."

Bu haber dünyanın en basit şeyiydi, gene de, öğrendiğimiz zaman, Marguerite'le birbirimize baktık.

Bu küçük olayda bir yıkım sezinliyorduk.

Bu nedenle, paylaştığım bu izlenimi belirtmesine gerek kalmadan, ona elimi uzatarak karşılık verdim:

"Hiç korkma," dedim.

"Olabildiğince erken gel," diye mırıldandı Marguerite beni öperken, "pencerede bekleyeceğim seni."

Joseph'i babama yollayıp geleceğimi bildirmesini söyledim.

Gerçekten de, iki saat sonra, Provence Sokağı'ndaydım.

XX

Babam, üzerinde bir ropdöşambr, salonuma oturmuş, bir şeyler yazıyordu.

Ben girince gözlerini üzerime dikişinden, ciddi şeyler konuşulacağını hemen anladım.

Gene de yüzünde hiçbir şey sezmemişçesine yaklaştım yanına, onu öptüm.

"Ne zaman geldiniz, babacığım?"

"Dün akşam."

"Her zamanki gibi benim eve mi indiniz?"

"Evet."

"Burada bulunup da sizi karşılayamadığım için çok üzgünüm."

Daha bu sözcükte, babamın soğuk yüzüne bakarak bir şeylerin patlamak üzere olduğunu seziverdim; ama hiç yanıt vermedi, yazdığı mektubu kapattı, postaya atması için Joseph'e verdi.

Yalnız kaldığımız zaman, babam kalktı, şömineye yaslanarak:

"Armand'cığım, konuşacağımız ciddi şeyler var," dedi.

"Sizi dinliyorum, babacığım."

"Doğru konuşacağına söz veriyor musun?"

"Böylesine alışığım."

Marguerite Gautier adında bir kadınla yaşadığın doğru mu?"

"Evet."

"Bu kadın neyin nesi, biliyo musun?"

"Bir yosma."

"Onun için mi bu yıl beni ve kız kardeşini görmeye gel meyi unuttun?"

"Evet, baba, saklayacak değilim."

"Demek çok seviyorsun bu kadını?"

"Görüyorsunuz, babacığım, kutsal bir görevde kusur etmeme yol açtığına göre, öyle. Şimdi bu kusurumdan dolayı özür diliyorum sizden."

Babam böylesine kesin yanıt beklemiyordu kuşkusuz, çünkü bir an düşünür gibi oldu, ondan sonra:

"Hep böyle yaşayamayacağını anlamışsındır elbet," dedi.

"Bundan korktum, babacığım, ama anlamadım.

Babam biraz daha kuru bir sesle:

"Ama benim buna göz yummayacağımı anlaman gerekirdi," diye sürdürdü.

"Adınıza borçlu olduğum saygıya ve ailemizin geleneksel dürüstlüğüne ters düşecek bir şey yapmadıkça, bu yaşadığım gibi yaşayabileceğimi düşündüm, bu da duyduğum korkuları biraz yatıştırdı."

Tutkular duygulara karşı güçlü kılar insanı. Marguerite'ten ayrılmamak için, babama karşı da olsa, tüm çarpışmalara hazırdım.

"Öyleyse, başka türlü yaşamak zamanı geldi."

"Neden, babacığım?"

"Ailenize gösterdiğinizi sandığınız saygıyı yaralayan şeyler yapmaya başladınız da ondan."

"Bu sözleri anlayamıyorum."

"Ben size anlatayım. Bir metresiniz varmış; çok güzel, bir çapkın adam yaşadığı yosmanın parasını nasıl öderse siz de

ödüyormuşsunuz, buna da hiç diyecek yok; ama onun için en kutsal şeyleri unutuyorsunuz, rezalet dolu yaşamınızın dedikodusunun yaşadığım taşra köşesine kadar gelmesine, size verdiğim onurlu adın üzerine bir lekenin gölgesini düşürmesine yol açıyorsanız, işte bu olmaz, olmayacak da."

"İzin verin de söyleyeyim babacığım, size benim hakkımda bilgi verenler, işin doğrusunu bilmiyorlarmış. Matmazel Gautier'nin sevgilisiyim. Onunla birlikte yaşıyorum, bu dünyanın en basit şeyi. Matmazel Gautier'ye sizden aldığım adı vermiyorum, onun için ancak durumumun elverdiği ölçüde masraf ediyorum, hiç borçlanmadım, bir babayı oğluna bu sizin söylediklerinizi söylemekte haklı kılacak durumların hiçbirine düşmedim."

"Oğlunu saptığı kötü yoldan uzaklaştırmak her zaman hakkıdır bir babanın. Daha hiçbir şey yapmadınız, ama yapacaksınız."

"Babacığım!"

"Mösyö, ben yaşamı sizden iyi bilirim. Tümüyle arı duygular ancak tümüyle temiz kadınlarda bulunabilir. Her Manon bir Des Grieux yaratabilir, zaman ve yaşayış da değişmiştir. Düzelmeseydi, dünyanın yaşlanması yararsız olurdu. Metresinizi bırakacaksınız."

"Sözünüzden dışarı çıkacağım için üzgünüm, babacığım, ama bu olanaksız."

"Sizi buna zorlayacağım."

"Ne yazık ki, yosmaların yollandığı Sainte-Marguerite adaları yok artık, babacığım; hâlâ olsa da onun yollanmasını sağlasanız bile, ben de Matmazel Gautier'nin arkasından giderdim. Ne yaparsınız? Belki de haksızım, ama ancak bu kadının sevgilisi kalmak koşuluyla mutlu olabilirim."

"Bakın, Armand, gözlerinizi açın, sizi her zaman sevmiş olan, mutluluğunuzdan başka bir şey istemeyen babanıza kulak verin. Herkesin elinden geçmiş bir kadınla bir arada yaşamak sizin için onurlu bir şey mi?"

"Bir daha hiç kimsenin olmayacaksa, ne çıkar, babacığım? Bu kadın beni seviyorsa, kendisinin bana, benim kendisine duyduğum aşkla yeni bir yaşama kavuşuyorsa, ne çıkar! Doğru yola dönüyorsa, ne çıkar?"

"Ya! Demek siz onurlu bir adamın görevinin fahişeleri doğru yola getirmek olduğuna inanıyorsunuz, mösyö? Tanrı'nın yaşama bu bayağı amacı verdiğini, yüreğin bundan başka coşkunluğu olmaması gerektiğini mi sanıyorsunuz? Bu güzelim iyileştirmenin sonucu ne olacak, kırk yaşına geldiğiniz zaman, bugün söylediklerinizi hakkında ne düşüneceksiniz? Hâlâ gülecek durumda olursanız, geçmişinizde fazla derin izler bırakmamışsa, aşkınıza güleceksiniz. Sizin babanız da bu sizin görüşlerinize kapılsa, yaşamını sarsılmaz bir biçimde onur ve dürüstlük düşüncesi üzerine kuracak yerde, bütün bu aşk esintilerine bıraksaydı, siz şu sırada ne olurdunuz? Düşünün, Armand, böyle saçma saçma konuşmayın. Bu kadını bırakacaksınız, babanız yalvarıyor size."

Hiç yanıt vermedim.

"Armand," diye sürdürdü babam, "aziz annenizin hakkı için, bana inanın, düşündüğünüzden de çabuk unutacağınız, olmayacak bir düşünceyle bağlandığınız bu yaşamdan vazgeçin. Yirmi dört yaşındasınız, geleceği düşünün. Her zaman bu kadını sevemezsiniz, o da sizi sevemez hep. Her ikiniz de aşkınızı büyütüyorsunuz. Yükselme yolunuzu kapatıyorsunuz. Bir adım daha attınız mı bulunduğunuz yoldan bir daha ayrılamazsınız, bütün ömrünüz boyunca, gençliğinizin pişmanlığını duyarsınız. Yola çıkın, gelin, kız kardeşinizin yanında bir iki ay kalın. Dinlenme, sonra temiz aile aşkı bu hummanızı çabucak iyileştirir, öyle ya, bir hummadan başka bir şey değil bu. Bu arada metresiniz avunur, başka bir sevgili bulur, kimin için babanızla bozuşmanıza, sevgisini yitirmenize ramak kaldığını gördüğünüz zaman, gelip sizi görmekle iyi ettiğimi söyleyeceksiniz bana, beni kutsayacaksınız. Ne dersin Armand, yola çıkıyorsunuz, değil mi?"

Babamın tüm kadınlar konusunda haklı olduğunu seziyordum, ama Marguerite konusunda haklı olmadığına inanmıştım. Bununla birlikte, son sözcüklerini söylerken, sesi öyle yumuşak, öyle yalvarmalıydı ki, yanıt vermeyi göze alamıyordum.

"Ne diyorsun?" dedi üzgün bir sesle.

"Ne diyeyim, babacığım, hiçbir söz veremem," dedim en sonunda; "gücümü aşan bir şey istiyorsunuz benden." Bir kızgınlık devinisi yaptığını gördüm. "İnanın bana, bu ilişkinin sonuçlarını büyütüyorsunuz gözünüzde," diye ekledim. "Marguerite düşündüğünüz gibi bir kız değil. Bu aşk, beni kötü bir yola düşürmek şöyle dursun, tam tersine, içimde en dürüst duyguları geliştirecek güçte. Bu aşkı uyandıran kadın kim olursa olsun, gerçek aşk her zaman daha iyi kılar insanı. Marguerite'i tanısaydınız, hiçbir tehlikeyle karşı karşıya bulunmadığımı anlardınız. En soylu kadınlar gibi soyludur. Ötekiler ne kadar çıkar düşkünüyse, o, o kadar uzak çıkarcılıktan."

"Ama bu tüm servetinizi kabul etmesine engel olmuyor, öyle ya, size annenizden kalan, sizin de tutup kendisine verdiğiniz altmış bin frank, tek servetiniz, bu sözümü unutmayın."

Babam bu son sözle bu gözdağını son yumruğu indirmek için saklamıştı anlaşılan.

Verdiği gözdağları karşısında, yalvarışları karşısında olduğumdan daha güçlüydüm.

"Kim söyledi bu parayı ona bırakacağımı?" dedim.

"Noterim. Dürüst bir adam böyle bir şeyi bana bildirmeden yapar mıydı? İşte, bir yosma için servetinizi batırmanıza engel olmak için geldim Paris'e. Anneniz ölürken dürüstçe yaşamanızı sağlayacak bir para bıraktı size, metreslerinize cömertlik edin diye bırakmadı o parayı."

"Size yemin ediyorum, baba, Marguerite'in bu bağıştan haberi yoktu."

"Peki, niçin bağışlıyordunuz öyleyse?"

"Çünkü Marguerite, bu ayıpladığınız, bırakmamı istediğiniz kadın, benimle yaşamak için elinde ne varsa, hepsini elden çıkarıyor."

"Siz de bu özveriyi benimsiyorsunuz, öyle mi? Siz ne biçim erkeksiniz, mösyö, bir Matmazel Marguerite'in sizin için herhangi bir özveride bulunmasına nasıl razı oluyorsunuz? Neyse, yeter bu kadarı. Bu kadını bırakacaksınız. Az önce rica ediyordum, şimdi emrediyorum; ailemde böyle pislikler istemem. Yerleştirin çantalarınızı, arkamdan gelmeye hazırlanın."

"Babacığım, kusura bakmayın, gitmeyeceğim," dedim o zaman.

"Neden?"

"Emir dinlemeyecek yaşa çoktan geldim de ondan."

Babam bu yanıtı duyunca sarardı.

"Pekâlâ, mösyö," dedi; "bundan sonra ne yapmam gerektiğini biliyorum."

Zili çaldı.

Joseph geldi.

"Bavullarım Paris Oteli'ne götürülsün," dedi uşağıma. Sonra odasına gidip giyindi.

Çıkınca, karşısında dikildim.

"Babacığım, Marguerite'i üzebilecek hiçbir şey yapmayacağınıza söz veriyor musunuz?" dedim.

Babam durdu, horgörüyle baktı bana.

"Siz delisiniz anlaşılan," demekle yetindi.

Kapıyı şiddetle kapatarak çıktı.

Ben de aşağıya indim, bir araba tutup Bougival'e gittim.

Marguerite pencerede bekliyordu beni.

XXI

"Hele şükür!" diye haykırdı Marguerite boynuma atılarak "İşte geldin! Ne kadar solgunsun!"

O zaman, babamla tartışmamı anlattım.

"Ah! Tanrım! Bunu sezmiştim," dedi. "Joseph gelip de babanın geldiğini haber verince, bir yıkım haberi almış gibi titredim. Zavallı dostum! Bütün bu üzüntüleri ben veriyorum sana. Babanla bozuşmaktansa, beni bıraksan daha iyi edersin belki de. Ama hiçbir şey yapmadım ona. Çok sakin yaşıyoruz, daha da sakin yaşayacağız. Bir metresin bulunması gerektiğini pekâlâ biliyor, bu metresin ben olmama sevinmesi gerekir, öyle ya, seni seviyorum, durumunun elverdiğinden fazlasına göz dikmiyorum."

"Evet, onu en çok kızdıran da bu oldu, çünkü bu kararda karşılıklı aşkımızın kanıtını gördü."

"Ne yapmalı öyleyse?"

"Birlikte kalmalı, Marguerite'ciğim, bu boranın dinmesini beklemeli."

"Dinecek mi?"

"Dinmesi gerek."

"Ama baban bu kadarla kalmazsa?"

"Ne yapsın istiyorsun?"

"Ne bileyim ben? Bir baba oğluna sözünü dinletmek için ne yapabilirse. Sana geçmişimi anımsatacak, belki de

beni bırakman için hakkımda yeni bir masal daha uyduracaktır."

"Seni sevdiğimi biliyorsun."

"Evet, ama er geç babanın sözünü dinlemen gerektiğini de biliyorum, belki de aklın yatar sonunda."

"Hayır, Marguerite, ben onu inandıracağım. Dostlarından birinin dedikoduları neden oluyor bu büyük öfkeye; ama iyi ve dürüst bir insandır, ilk düşüncesinden dönecektir. Hem sonra, ne çıkar sanki?"

"Öyle söyleme, Armand; seni ailenle bozuşturduğumu sanmalarındansa, her şeye razı olurum; bugün böyle geçsin, yarın Paris'e dön. Baban da düşünmüş olacak, sen de, belki de daha iyi anlaşırsınız. İlkelerine karşı gelme, isteklerine biraz boyun eğer gibi görün; bana pek de bağlı değilmiş gibi davran; her şeyi olduğu gibi bırakacaktır. Umudunu kırma, dostum, sonra bir şeyden hiç kuşkun olmasın: ne olursa olsun, Marguerite senindir."

"Yemin ediyor musun?"

"Yemine ne gerek var?"

İnsanın sevdiği bir sese inanması ne tatlıdır! Marguerite'le ben, bütün günü birbirimize tasarılarımızı anlatmakla geçirdik, bunları daha çabuk gerçekleştirmek gerektiğini anlamıştık sanki. Her dakika bir olay bekliyorduk, ama, çok şükür, gün hiçbir yeni şey getirmeden geçti.

Ertesi gün, saat onda yola çıktım, öğleye doğru otele geldim.

Babam önceden çıkmıştı.

Evime gittim, belki de oraya gitmiştir diye umuyordum. Hiç kimse gelmemişti. Noterime gittim. Hiç kimse!

Otele döndüm, saat altıya kadar bekledim. Mösyö Duval dönmedi.

Bougival'in yolunu tuttum.

Marguerite'i dünkü gibi beni bekler değil de mevsimin şimdiden gerektirdiği ateşin başında oturur buldum.

Öyle düşüncelere dalmıştı ki, koltuğuna yaklaştım da işitmedi, dönüp bakmadı. Dudaklarımı alnına bastırdığım zaman, bu öpüşle birdenbire uyanmışçasına titredi.

"Korkuttun beni," dedi. "Babandan ne haber?"

"Göremedim. Bu ne demek, bilmem. Ne otelinde bulabildim, ne de bulunabileceği başka yerlerde."

"Ne yapalım, yarın gene ararsın."

"Onun beni aramasını beklemek daha iyi bence. Üzerime düşen her şeyi yaptım sanırım."

"Hayır, dostum, yetmez bu kadarı, babanın yanına dönmelisin, hele yarın..."

"Neden başka bir gün değil de, yarın?"

Marguerite bu sorum üzerine biraz kızarır gibi oldu.

"Israrın daha canlı görünür, bunun sonucu olarak daha çabuk bağışlanırız da ondan," dedi.

Marguerite bütün gün düşünceli, dalgın, kederliydi. Bir sözüme yanıt alabilmek için iki kez yinelemek zorunda kalıyordum. Bu düşünceli durumunu iki gündür olanların onda uyandırdığı korkulara verdi, gelecekten korkuyordu.

Geceyi onu yatıştırmakla geçirdim, ertesi gün, bir türlü açıklayamadığım ısrarlı bir kaygıyla yolladı beni.

Dünkü gibi, babam yerinde yoktu; ama sokağa çıkarken şu mektubu bırakmıştı bana:

"Bugün beni görmeye gelirseniz, dörde kadar bekleyin; saat dörtte dönmezsem, yarın bana akşam yemeğine gelin: sizinle konuşmalıyım."

Söylenen saate kadar bekledim. Babam görünmedi. Yola çıktım.

Bir gün önce kederli bulmuştum Marguerite'i, o gün ateşli ve heyecanlı buldum. Girdiğimi görünce, boynuma atıldı, ama uzun zaman kollarımda ağladı.

Şiddeti beni telaşlandıran bu beklenmedik keder hakkında sorular sordum ona. Açık bir neden göstermedi, gerçeği söylemek istemeyen bir kadın neler ileri sürebilirse, hepsini ileri sürdü.

Biraz yatışınca, yolculuğumun sonuçlarını anlattım ona; babamın mektubunu gösterdim, bu mektuptan iyi sonuçlar bekleyebileceğimizi söyledim.

Bu mektubu görüp düşüncemi dinledikten sonra, gözyaşları o kadar arttı ki, Nanine'i çağırdım, bir sinir bunalımından korkarak, ağzından tek hece çıkarmadan ağlayan, ama ellerimi tutan, her dakika öpen zavallı kadını yatırdık.

Benim yokluğumda, hanımının bu duruma düşmesine neden olabilecek bir mektup alıp almadığını, birinin gelip gelmediğini sordum Nanine'e, ama Nanine hiç kimsenin gelmediğini, hiçbir şey getirilmediğini söyledi.

Bununla birlikte, dünden beri, Marguerite benden ne kadar gizlerse gizlesin, fazlasıyla kaygı verici bir şeyler dönüyordu.

Akşam, yavaş yavaş yatışır gibi oldu; beni yatağın dibine oturtarak aşkının sarsılmazlığını yineledi uzun uzun. Sonra, bana gülümsüyordu, ama kendini zorlayarak gülümsüyordu, öyle ya, elinde olmadan, gözleri yaşlarla dolmaktaydı.

Bu kederin gerçek nedenini söyletmek için her yola başvurdum, ama az önce söylediğim belirsiz nedenleri yinelemekte dayattı.

En sonunda kollarımda uyudu, ama bedeni dinlendirecek yerde, bitkin bir uykuyla; zaman zaman bir çığlık koparıyor, irkilerek uyanıyor, yanında olduğumu anladıktan sonra, kendisini her zaman seveceğime yemin ettiriyordu.

Bu acı nöbetlerinden hiçbir şey anlamıyordum. Sabaha kadar sürdü. Sonra Marguerite sızar gibi oldu. İki gecedir uyumuyordu.

Dinleniş uzun sürmedi.

On bire doğru uyandı, kalkmış olduğumu görünce, çevresine baktı.

"Şimdiden gidiyor musun?" diye atıldı.

"Hayır," dedim, ellerini tuttum, "uyuyasın diye bırakmak istedim seni. Daha erken."

"Kaçta gidiyorsun Paris'e?"

"Dörtte."

"O kadar erken mi? O zamana kadar yanımda kalacaksın, değil mi?"

"Elbette, hep öyle yapmaz mıyım ki?"

"Ne büyük mutluluk!"

"Yemek yiyeceğiz, değil mi?" dedi dalgın dalgın.

"İstersen."

"Sonra gidinceye kadar çok çok öpeceksin beni, değil mi?"

"Evet, olabildiğince de erken döneceğim."

Şaşkın gözlerle baktı bana.

"Gelecek misin?" dedi.

"Elbette."

"Doğru, bu akşam geleceksin, ben de bekleyeceğim seni, her zamanki gibi, sonra beni seveceksin, sonra mutlu olacağız, tanıştığımız günden beri mutlu olduğumuz gibi."

Bütün bu sözler öyle çarpıntılı bir sesle söylenmişti ki, öyle sürekli bir acı düşüncesi gizler gibiydiler ki, Marguerite hastalanıp sayıklamaya başlayacak diye korkuyordum.

"Dinle," dedim ona, "sen hastasın, böyle bırakamam seni. Babama mektup yazıp beni beklememesini bildireceğim."

"Hayır! Hayır!" diye atıldı birden, "bunu yapma. Baban gene seni görmek istediği zaman yanına bırakmamakla suçlar yoksa beni; hayır, hayır, gitmelisin, gitmelisin! Hasta da değilim hem, çok iyiyim. Kötü bir düş gördüm, iyice ayılamamıştım da ondan."

Bu dakikadan sonra, Marguerite daha şen görünmeye çalıştı. Bir daha ağlamadı.

Gideceğim saat gelince, onu öptüm, istasyona kadar benimle gelmek isteyip istemediğini sordum. Gezintinin sıkıntısını dağıtacağını, açık havanın ona iyi geleceğini umuyordum.

Her şeyden önce de daha fazla bir arada kalmak istiyordum.

Kabul etti, bir manto aldı üzerine, yalnız dönmemek için Nanine'i de alıp benimle geldi.

Yirmi kez, gitmekten vazgeçmeme ramak kaldı. Ama çabuk gelmek umuduyla babamı yeniden sinirlendirmek korkusu beni tuttu, katar alıp götürdü beni. Ayrılırken:

"Akşama görüşürüz," dedim Marguerite'e.

Yanıt vermedi.

Eskiden de bir kez yanıt vermemişti aynı sözüme, o zaman, anımsarsınız, kont de G... geceyi onun evinde geçirmişti; ama bu zaman o kadar uzaklarda kalmıştı ki, belleğimden silinmiş gibiydi, bir şeyden korkuyorsam da Marguerite'in beni aldatmasından korkmuyordum artık.

Paris'e gelince, Prudence'a koştum, Marguerite'e gitmesini rica edecektim, coşkunluğu ve neşesi onu oyalar diye umuyordum.

Haber vermeden girdim içeri, Prudence'ı tuvalet masasının başında buldum.

"Aa!" dedi kaygılı bir tavırla. "Marguerite de sizinle mi?"

"Hayır."

"Nasıl, iyi mi?"

"Rahatsız."

"Gelmeyecek mi?"

"Gelecek miydi?"

Madam Duvernoy kızardı, biraz sıkılgan bir biçimde:

"Siz Paris'e geldiğinize göre, o da gelip sizinle buluşmayacak mı demek istiyordum," diye yanıt verdi.

"Hayır."

Prudence'a baktım; gözlerini yere dikti, konukluğumun uzamasından korktuğunu sezer gibi oldum yüzünden.

"Hatta, bir işiniz yoksa, bu akşam Marguerite'i görmeye gitmenizi rica edecektim, Prudence'çiğim; ona yoldaşlık

ederdiniz, yatabilirdiniz de orada. Hiç bugünkü gibi görmemiştim onu, hastalanacak diye ödüm kopuyor."

"Bu akşam yemeği dışarıda yiyorum," diye yanıt verdi Prudence, "Marguerite'e gidemem; yarın görürüm."

Madam Duvernoy ile vedalaştım, o da aşağı yukarı Marguerite kadar düşünceli görünüyordu, babamın yanına gittim, önce dikkatle inceledi beni.

Bana elini uzattı.

"İki kez gelişiniz beni sevindirdi, Armand," dedi, "benim gibi sizin de düşündüğünüzü umdum."

"Düşüncelerinizin sonucunun ne olduğunu sorabilir miyim, baba?"

"Bana anlatılanları fazla büyütmüşüm, dostum, o kadar sert davranmamaya karar verdim."

"Ne diyorsunuz, babacığım!" diye haykırdım sevinçle.

"Ne diyeceğim, sevgili yavrum, her delikanlının bir metresi bulunması gerekir, aldığım yeni bilgilere göre de başkasıyla düşüp kalktığını bilmektense, Matmazel Gautier'yle düşüp kalktığını bilmeyi yeğ tutarım."

"Benim eşsiz babacığım! Ne kadar sevindiriyorsunuz beni!"

Bir zaman konuştuk böylece, sonra sofraya oturduk. Babam yemek boyunca pek cana yakındı.

Marguerite'e bu mutlu değişikliği anlatmak için Bougival'e dönmekte sabırsızlanıyordum. Duvardaki saate bakıyordum her an.

"Saate bakıp duruyorsun," diyordu babam, "beni bırakmak için sabırsızlanıyorsun. Hey gidi gençlik! İçten sevgileri kuşkulu sevgiler için gözden çıkarırsınız hep, öyle mi?"

"Böyle söylemeyin, baba! Marguerite beni sever, bundan kuşkum yok."

Babam yanıt vermedi; ne kuşkulanır, ne de inanır gibiydi.

Bütün akşamı kendisiyle geçirmem, ancak yarın gitmem için ısrar etti; ama Marguerite'i rahatsız bıraktığımı söyle-

dim, ertesi gün gene geleceğime söz vererek gidip onu erkenden görmeme izin vermesini rica ettim.

Hava güzeldi; istasyona kadar benimle gelmek istedi. Hiçbir zaman böylesine mutlu olmamıştım. Gelecek, çoktandır görmeye çalıştığım gibi görünüyordu gözlerime.

Babamı hiç bu kadar çok sevmemiştim. Gideceğim sırada, kalmam için son bir kez daha ısrar etti; kabul etmedim.

"Demek çok seviyorsun onu?" diye sordu.

"Deli gibi."

"Git öyleyse!"

İçinden bir düşünceyi kovmak istercesine elini alnına götürdü, sonra bana bir şey söylemek istiyormuş gibi ağzını açtı; ama elimi sıkmakla yetindi.

"Yarın görüşürüz!" diyerek birden ayrıldı yanımdan.

XXII

Katar ilerlemiyormuş gibime geliyordu.

Saat on birde Bougival'e geldim.

Evin tek penceresinde bile ışık yoktu. Kapıyı çaldım, yanıt gelmedi.

İlk kez böyle bir şey geliyordu başıma. En sonunda bahçıvan göründü. Girdim.

Nanine ışıkla karşıma çıktı. Marguerite'in odasına geldim.

"Madam nerede?"

"Madam Paris'e gitti," diye yanıtladı Nanine.

"Paris'e mi?"

"Evet, mösyö."

"Ne zaman?"

"Sizden bir saat sonra."

"Bana hiçbir şey bırakmadı mı?"

"Bırakmadı."

Nanine yanımdan ayrıldı.

"Birtakım korkulara kapılmış, babamı görmeye gideceğimi söylememin bir gün serbest kalmak için uydurulmuş bir bahane olup olmadığını anlamak için Paris'e gitmiş olabilir," diye düşündüm.

"Belki de Prudence önemli bir iş için ona mektup yazmıştır," diye söylendim yalnız kalınca; ama Paris'e gidince,

Prudence'ı görmüştüm, Marguerite'e mektup yazdığını düşündürtebilecek hiçbir şey söylememişti.

Birdenbire, Marguerite'in hasta olduğunu söylediğim zaman, Madam Duvernoy'nın sorduğu soruyu anımsadım: "Bugün gelmeyecek mi?" Bir randevuyu belli eder gibi olan bu tümceden sonra yüzüne baktığımda, Prudence'ın sıkılgan görünüşünü anımsadım aynı zamanda. Bu anıya Marguerite'in bütün gün süren gözyaşları, babamın iyi karşılamasının biraz olsun unutturduğu gözyaşları eklendi.

Bu dakikadan sonra, günün bütün olayları ilk kuşkumun çevresinde toplandı hemen, öyle bir çivilendiler ki, babamın bağışlamasına varıncaya kadar her şey doğruladı bu kuşkuyu.

Marguerite Paris'e gitmem için zorlamıştı beni; yanında kalmayı önerdiğim zaman sakinleşmiş gibi davranmıştı. Bir tuzağa mı düşmüştüm? Marguerite beni aldatıyor muydu? Yokluğunun farkına varamayacağım kadar erken döneceğini düşünmüş de bir rastlantı buna engel mi olmuştu? Neden Nanine'e hiçbir şey söylememişti ya da neden bana yazmamıştı? Bu gözyaşlarının, bu yokluğun, bu gizemin anlamı neydi?

İşte bu boş odanın ortasında dehşet içinde bunu soruyordum kendi kendime, gözlerimi saate dikmiştim, saat gece yarısını gösteriyordu, çok geç olduğunu, sevgilimin döneceğini ummamam gerektiğini söyler gibiydi.

Bununla birlikte, verdiğimiz kararlardan, sunulan ve benimsenen öneriden sonra, beni aldatması gerçeğe uyar bir şey miydi? Hayır. İlk düşüncelerimi kovmaya çalıştım.

"Zavallı kız, mobilyalarına bir alıcı bulmuş, pazarlığı sonuçlandırmak için Paris'e gitmiş olacak. Bana haber vermek istememiştir, çünkü ilerideki mutluluğumuz için zorunlu olan bu satışı kabul etsem bile, bana zor geldiğini biliyor, bundan söz açarak onurumu kırmaktan korkmuş olacak. Ancak her şey bittikten sonra görünmeyi yeğ tutuyor. Pru-

dence hiç kuşkusuz bunun için bekliyordu onu, benim önümde kendini ele verdi: Marguerite bugün pazarlığını bitirememiştir, onun evinde yatıyordur, hatta belki de az sonra gelecektir, çünkü kaygılanacağımı düşünür, beni merakta bırakmak istemez."

Ama bu gözyaşları neden öyleyse? Hiç kuşkusuz bana olan aşkına karşın, bugüne kadar içinde yaşadığı, kendisini mutlu kılan, imrenilen bir kadın yapan lüksü bırakırken, ağlamaktan kendini alamamıştı.

Seve seve bağışlıyordum bu üzüntülerini Marguerite'in. Onu öpüşlere boğarak, gizemli yokluğunun nedenini sezdiğimi söylemek için, dönmesini sabırsızlıkla bekliyordum.

Ama gece ilerliyor, Marguerite dönmüyordu.

Kaygı yavaş yavaş çemberini daraltıyor, beynimi, yüreğimi sıkıyordu. Yoksa bir şey mi gelmişti başına! Yoksa yaralanmış mıydı, hasta mıydı, ölmüş müydü! Yoksa bana acı bir kazayı bildirecek bir haberciyle mi karşılaşacaktım! Yoksa gün beni aynı kuşkular, aynı korkular içinde mi bulacaktı!

Yokluğunun bende uyandırdığı korkular arasında kendisini beklerken Marguerite'in beni aldattığı düşüncesi aklıma gelmiyordu artık. Onu benden uzak tutmak için kendi istemi dışında bir neden bulunması gerekirdi, bu nedenin de ancak bir yıkım olabileceğine gittikçe daha çok inanıyordum. Hey gidi insan gururu! Ne kılıklara girmezsin ki!

Saat biri vurmuştu. "Bir saat daha beklerim," dedim kendi kendime, Marguerite ikide de dönmezse, Paris'e gidecektim.

Manon Lescaut masanın üstünde açık duruyordu. Sayfaların kimi yerleri sanki gözyaşlarıyla ıslanmış gibi geldi bana. Biraz karıştırdıktan sonra, kitabı kapattım, kuşkularımın perdesi ardından bakılınca, yazılar anlamdan yoksun gibi geliyordu bana.

Saat ağır ilerliyordu. Gökyüzü kapalıydı. Bir güz yağmuru kamçılıyordu camları. Boş yatak bir mezar görünüşüne bürünür gibiydi. Korkuyordum.

Kapıyı açtım. Dinliyordum, ağaçların arasında yelin gürültüsünden başka hiçbir şey duymuyordum. Kilisenin çan kulesinde saat hüzünlü hüzünlü buçuğu vurdu.

İçeriye birinin girmesinden korkmaya başlamıştım. Bu saatte, bu kasvetli havada beni ancak bir yıkım bulabilirmiş gibi bir duygu vardı içimde.

Saat ikiyi vurdu. Biraz daha bekledim. Tekdüze ve uyumlu sesiyle yalnız saat bulandırıyordu sessizliği.

En sonunda, en ufak nesneleri bile, yüreğin kaygılı yalnızlığının çevresindeki şeylere verdiği şu hüzünlü görünüşe bürünmüş olan bu odadan ayrıldım.

Yandaki odada Nanine'i işlediği işin başında uyumuş buldum. Kapının gürültüsüyle uyandı, hanımının gelip gelmediğini sordu.

"Hayır, ama, dönecek olursa, meraktan duramadığımı, Paris'e gittiğimi söylersiniz."

"Bu saatte mi?"

"Evet."

"Nasıl olur? Araba bulamayacaksınız."

"Yaya gideceğim."

"Ama yağmur yağıyor."

"Ne çıkar?"

"Madam dönecek, dönmese bile, yarın gündüz gözüyle gidip neden gelemediğini öğrenirsiniz. Yolda öldürebilirler sizi."

"Tehlike yok Nanine'ciğim; yarın görüşürüz."

Kızcağız gidip paltomu getirdi, omuzlarıma attı, gidip Madam Arnold'u uyandırmayı, olanak varsa bir araba bulmayı önerdi, ama istemedim, belki de boşuna olan bu denemede yitireceğim zamanın, yolun yarısına varmam için geçecek zamandan fazla olacağını düşünüyordum. Hem de açık

havaya, pençesine düştüğüm sinirli durumu geçirecek bir bedensel yorgunluğa gereksinimim vardı.

Antin Sokağı'ndaki dairenin anahtarını aldım, parmaklığa kadar benimle gelen Nanine'e, "Allahaısmarladık," dedikten sonra, yola çıktım.

İlkin koşmaya başladım, ama toprak yeni ıslanmıştı, iki kat fazla yoruluyordum. Bu koşudan yarım saat sonra, durmak zorunda kaldım, su içindeydim. Soluk aldım, sonra gene başladım. Karanlık öylesine yoğundu ki, her an, yolun ağaçlarına çarpacağım diye korkuyordum, birden gözlerimin önünde beliriyor, üzerime koşan kocaman hayaletlere benziyorlardı.

Bir iki yük arabasına rastladım, hemen geride bıraktım.

Bir kira arabası hızla Bougival'den yana gidiyordu. Önümden geçtiği sırada Marguerite'in bu arabada bulunabileceğini umdum. Durmadan "Marguerite! Marguerite!" diye bağırdım.

Ama hiç kimse yanıt vermedi, araba yoluna gitti. Uzaklaşmasını seyrettim, sonra yoluma gittim.

Etoile'in setine tam iki saatte geldim.

Paris'i görmek gücümü geri getirdi, kaç kez geçtiğim uzun ağaçlık yoldan aşağı koştum.

Bu gece hiç kimse geçmiyordu buradan.

Ölü bir kentin gezinti yeri diyeceği gelirdi insanın.

Gün ağarmaya başlıyordu.

Antin Sokağı'na geldiğim zaman, büyük kent iyice uyanmadan önce kımıldamaya başlamıştı biraz.

Marguerite'in evine girdiğim sırada, Saint-Roch Kilisesi'nde saat beşi vuruyordu.

Kapıcıya adımı söyledim, o kadar yirmi franklıklar almıştı ki benden, saat beşte Matmazel Gautier'nin dairesine girme hakkını taşıdığımı bilirdi.

Bir engelle karşılaşmadan geçtim böylece.

Marguerite'in evde olup olmadığını sorabilirdim ona, ama hayır diye yanıt verebilirdi, bense iki dakika daha fazla

kuşkulanmayı yeğ görüyordum, çünkü kuşku duyarken de umut etmekteydim.

Bir gürültü, bir devini yakalamaya çalışarak kapıya kulak verdim.

Hiçbir şey. Kırın sessizliği buralara dek sürer gibiydi.

Kapıyı açıp girdim.

Bütün perdeler sıkı sıkı kapalıydı.

Yemek odasının perdelerini çektim, yatak odasına yöneldim, kapısını ittim.

Perdelerin kordonunu tutup şiddetle çektim.

Perdeler aralandı; hafif bir ışık girdi, yatağa koştum.

Boştu!

Kapıları birbiri ardından açtım, bütün odalara baktım.

Hiç kimse.

Deli olmak işten değildi.

Tuvalet odasına geçtim, penceresini açtım, birkaç kez Prudence'a seslendim.

Madam Duvernoy'nın penceresi kapalı kaldı.

O zaman kapıcının yanına indim, Matmazel Gautier'nin gündüz evine gelip gelmediğini sordum.

"Evet," diye yanıtladı adam, "Madam Duvernoy'yla birlikte."

"Benim için hiçbir şey söylemedi mi?"

"Hayır."

"Sonra ne yaptıklarını biliyor musunuz?"

"Arabaya bindiler."

"Nasıl bir arabaya?"

"Özel bir kupaya."

Ne demekti bütün bunlar?

Komşu kapıyı çaldım. Kapıcı, kapıyı açtıktan sonra:

"Nereye gidiyorsunuz, mösyö?" diye sordu.

"Madam Duvernoy'ya."

"Dönmedi o."

"Emin misiniz?"

"Evet, mösyö; işte dün kendisi için bir mektup getirdiler, hâlâ veremedim."

Kapıcı mektubu gösteriyordu bana, hiçbir şey düşünmeden, şöyle bir göz attım mektuba.

Marguerite'in yazısını tanıdım.

Mektubu aldım.

Şu sözcükler vardı zarfın üzerinde:

"Madam Duvernoy'ya, Mösyö Duval'e verilmek üzere."

"Bu mektup bana," dedim kapıcıya, ona adresi gösterdim.

"Mösyö Duval siz misiniz?" diye sordu adam.

"Evet."

"Ha! Tanıyorum sizi, Madam Duvernoy'ya sık sık gelirsiniz."

Sokağa çıkınca hemen açtım mektubu.

Ayaklarımın dibine bir yıldırım düşse, bu mektubun içindeki satırlar kadar dehşete düşürmezdi beni.

"Armand, sizin bu mektubu okuduğunuz saatte, ben çoktan başka bir adamın metresi olmuş olacağım. Her şey bitti aramızda.

Babanızın yanına dönün, dostum, kız kardeşinizi, düşkünlüklerimizi hiç mi hiç bilmeyen, o temiz genç kızı görmeye gidin, bir zaman sevmek yüceliğini gösterdiğiniz ve artık fazla uzamayacağını umduğum bir yaşamın en mutlu anlarını size borçlu olan Marguerite Gautier adındaki düşmüş kızın size çektirdiklerini çabucak unutursunuz onun yanında."

Son sözcüğü de okuyunca, çıldıracağım sandım.

Bir an kaldırıma düşmekten korktum. Gözlerimin üzerinden bir bulut geçiyordu, kanım şakaklarımda zonklayıp duruyordu.

En sonunda biraz topladım kendimi, çevreme baktım, herkesin yaşamının benim yıkılışım üzerinde bir an bile durmadan sürüp gitmesine şaştım.

Marguerite'in bana indireceği tek yumruğa bile dayanacak gücüm yoktu.

O zaman babamın da aynı kentte bulunduğunu, on dakikaya kadar yanında olabileceğimi, nedeni ne olursa olsun, acımı benimle paylaşacağını düşündüm.

Bir deli, bir hırsız gibi Paris Oteli'ne koştum: babamın dairesinin anahtarını kapısının üzerinde buldum. Girdim.

Okuyordu.

Beni görünce fazla şaşırmamasına bakılırsa, bekliyor gibiydi.

Tek sözcük söylemeden kollarına atıldım, Marguerite'in mektubunu verdim ona; kendimi yatağının önüne bırakarak acı gözyaşlarıyla ağladım.

XXIII

Yaşamda her şey gene eski yolunu tuttuğu zaman, doğan günün benim için daha öncekiler gibi olacağına inanamadım. Bazı bazı, anımsayamadığım bir durumun geceyi Marguerite'in evinden uzakta geçirmeme yol açtığını, ama Bougival'e dönecek olursam, benim kaygılandığım gibi onu da kaygılı bulacağımı, beni kendisinden uzak kalmak zorunda bırakan şeyin ne olduğunu soracağını düşlüyordum.

Yaşam bu aşkın alışkanlığı gibi bir alışkanlığa kapıldı mı bu alışkanlık yaşamın öbür dayanaklarını da kırmadan kopamazmış gibi gelir insana.

Bu yüzden, düş görmediğime iyice inanmak için, Marguerite'in mektubunu arada sırada yeniden okumak zorundaydım.

Ruhsal sarsıntıyla ezilen bedenim, kımıldayabilecek güçte değildi. Kaygı, geceki yürüyüş, sabah bitirmişti beni. Babam güçlerimin bu tam bitkinliğinden yararlanarak kesin olarak kendisiyle yola çıkacağıma söz istedi benden.

Ne isterse boyun eğdim. Bir tartışmaya dayanacak güçte değildim, bu olanlardan sonra yaşamama yardım edecek gerçek bir sevgi gerekti bana.

Babam böyle bir kederden dolayı beni avutmak istediği için fazlasıyla memnundum.

Bütün anımsadığım o gün, saat beşe doğru, beni bir posta arabasına bindirdiğiydi. Bana hiçbir şey söylemeden, sandıklarımı hazırlatmış, bunları kendininkilerle birlikte arabanın arkasına bağlatmıştı, götürüyordu beni.

Ancak kent gözden silindikten, yolun yalnızlığı bana yüreğimin boşluğunu anımsattıktan sonra anladım ne yaptığımı.

Gözyaşlarım yeniden boşandı o zaman.

Babam, kendisinden de gelse, hiçbir sözün beni avutamayacağını anlamıştı, tek sözcük söylemeden ağlamaya bırakıyordu beni, yanımda bir dost bulunduğunu anımsatmak istercesine, bazı bazı elimi sıkmakla yetiniyordu.

Gece, biraz uyudum. Marguerite'i gördüm düşümde.

Sıçrayarak uyandım, neden bu arabada bulunduğumu anlayamadım.

Sonra gerçek geldi aklıma, başımı göğsüne bıraktım.

Babamla konuşmayı göze alamıyordum, "Görüyorsun, bu kadının aşkını yadsımakla haklıymışım," demesinden korkuyordum hep.

Üstünlüğünü kötüye kullanmadı, C...'ye gelmiştik de beni yola çıkaran olaya tümüyle yabancı şeylerden başka hiçbir şey söylememişti.

Kız kardeşimi öptüğüm zaman, Marguerite'in mektubundaki onunla ilgili sözcükler geldi aklıma, ama, ne kadar iyi olursa olsun, kız kardeşimin bana sevgilimi unutturamayacağını hemen anladım.

Av mevsimi başlamıştı, babam avın beni oyalayacağını düşündü. Komşularla, dostlarla av partileri düzenledi. Tiksinmeden, bir coşkunluk da duymadan gittim, yola çıkışımdan beri tüm davranışlarımda görülen gevşeklik içindeydim orada da.

Avları bir yerde toplayarak avlanıyorduk. Bana da bir yer gösteriyorlardı. Boş tüfeğimi yanıma bırakıyor, düşlere dalıyordum.

Bulutların geçişini izliyordum. Yalnız ovalarda başıboş dolaşmaya bırakıyordum düşüncemi, zaman zaman, bir avcının bana seslendiğini işitiyordum, on adım ötemdeki bir tavşanı gösteriyordu.

Bu ayrıntıların hiçbiri babamın gözünden kaçmıyordu, dışta kalan sakinliğime aldanmıyordu. İyice anlıyordum ki, ne kadar ezik olursa olsun, yüreğim günün birinde müthiş, belki de tehlikeli bir tepki gösterecekti, beni avutur gibi görünmekten sakınırken, bir yandan da beni oyalamak için elinden geleni yapıyordu.

Kız kardeşim tüm bu olayları bilmiyordu elbette, bu nedenle eskiden o kadar neşeliyken, birdenbire böylesine dalgın, böylesine kederli oluşuma akıl erdiremiyordu.

Bazı bazı, kederimin ortasında babamın kaygılı bakışıyla karşılaşınca, ona elimi uzatıyor, elimde olmadan verdiğim üzüntüden dolayı sessizce özür dilemek ister gibi elini sıkıyordum.

Bir ay geçti böyle, ama ancak bu kadarına dayanabildim.

Marguerite'in anısı hiç yakamı bırakmıyordu. Fazla sevmiştim, fazla seviyordum bu kadını, birdenbire ilgisiz kalamazdım ona. Ya onu sevmem, ya ondan nefret etmem gerekiyordu. Her şeyden önce de, duygum ne olursa olsun, yeniden görmem gerekiyordu onu, hem de hemen.

Bu arzu aklıma girdi, uzun zamandır kımıltısız kalmış bir bedende en sonunda beliren istemin tüm şiddetiyle saplandı kaldı.

İleride, bir ay sonra, bir hafta sonra değil, düşündüğümün hemen ertesi günü görmeliydim Marguerite'i; babama giderek Paris'te bulunmamı gerektiren işler yüzünden kendisinden ayrılacağımı, ama çabucak döneceğimi söyledim.

Beni yola çıkaran nedeni sezmişti kuşkusuz, çünkü kalmam için ısrar etti; ama, isteğimi yerine getirmemenin bu durumda benim için çok kötü sonuçlar verebileceğini görerek beni öptü, neredeyse gözleri yaşararak çok yakında yanına dönmemi rica etti.

Paris'e gelinceye kadar uyumadım.

Gelince de ne yapacaktım? Bilmiyordum; ama her şeyden önce Marguerite'le ilgilenmem gerekiyordu.

Evime gidip giyindim, hava güzel olduğu, zaman da geçmediği için, Champs-Elysées'ye gittim.

Yarım saat sonra, uzaktan, yuvarlak alandan Concorde Alanı'na doğru, Marguerite'in arabasının geldiğini gördüm.

Atlarını yeniden satın almıştı, çünkü araba eskisi gibiydi; yalnız, kendisi içinde yoktu.

Bu yokluğu daha yeni fark etmiştim ki, gözlerimi çevremde dolaştırınca, Marguerite'in, o zamana kadar hiç görmediğim bir kadınla birlikte, yürüyerek geldiğini gördüm.

Yanımdan geçerken, sarardı, sinirli bir gülümsemeyle büzüldü dudakları; bana gelince, şiddetli bir yürek çarpıntısıyla sarsıldı göğsüm; ama yüzüme soğuk bir anlatım vermesini başardım, soğuk soğuk selamladım eski sevgilimi, aşağı yukarı hemen sonra arabasına gitti, dostuyla birlikte bindi.

Marguerite'i tanırdım. Beklenmedik karşılaşmam altüst etmiş olmalıydı onu. Hiç kuşkusuz gittiğimi öğrenmiş, bu da onu ayrılışımızın sonu hakkında yatıştırmıştı; ama geri döndüğümü görüp de solgun yüzümle karşılaşınca dönüşümün bir amacı olduğunu anlamıştı, neler olacağını düşünüyor olmalıydı.

Marguerite'i acılı bulsaydım, ondan öç almak için, yardımına koşabilseydim, belki de bağışlardım onu, canını yakmayı düşünmezdim kuşkusuz; ama mutlu buluyordum onu, hiç değilse görünüşte; benim sürdüremediğim lüksü bir başkası geri vermişti ona; kendi istediği ayrılma en bayağı çıkarcılık niteliğine bürünüyordu böylece; aşkımda olduğu gibi onurumda da alçalmıştım, benim çektiklerimi ne olursa olsun ödemesi gerekiyordu.

Bu kadının yaptığına ilgisiz kalamazdım; bu bakımdan, onu en çok üzecek şey benim ilgisizliğimdi; işte, yalnız onun gözünde değil, başkalarının gözünde de böyleymiş gibi görünmem gerekiyordu.

Güleç bir yüz takınmaya çalıştım, Prudence'a gittim.

Hizmetçi geldiğimi haber vermeye gitti, beni salonda biraz bekletti.

Madam Duvernoy en sonunda göründü, beni odasına aldı; oturduğum sırada, salonun kapısının açıldığını, parkenin hafif bir yürüyüşle gıcırdadığını işittim, sonra kapı şiddetle kapandı.

"Sizi rahatsız mı ediyorum?" diye sordum Prudence'a.

"Yok canım, Marguerite buradaydı. Sizin geldiğinizi duyunca, sıvıştı: oydu bu çıkan."

"Şimdi korkutuyorum demek onu?"

"Hayır, kendisini yeniden görmenin sizin için tatsız bir şey olmasından korkuyor."

"Neden?" dedim, rahat soluk alabilmek için bir çaba harcadım, çünkü bunalıyordum; "zavallı kız arabasını, eşyalarını, elmaslarını yeniden ele geçirmek için bıraktı beni, iyi de etti, ona kızmaya hakkım yok. Bugün rastladım kendisine," diye sürdürdüm önemsemezcesine.

"Nerede?" dedi Prudence, yüzüme bakıyordu, karşısındaki adamın öylesine tutkun tanıdığı bu adam mı olduğunu düşünür gibiydi.

"Champs-Elysées'de, çok güzel bir kadınla birlikteydi. Kim bu kadın?"

"Nasıldı?"

"Sarışın, ince bir kadın, büklüm büklüm saçları var; mavi gözlü, çok endamlı."

"Ha! Olympe'tir o; çok güzel bir kızdır gerçekten de."

"Kiminle yaşıyor?"

"Hiç kimseyle, yani herkesle."

"Peki, nerede oturuyor?"

"Tronchet Sokağı'nda, ... numarada. Ne o, yoksa ona asılmak mı istiyorsunuz?"

"Böyle şeyler belli mi olur?"

"Ya Marguerite?"

"Onu artık hiç düşünmediğimi söylersem, yalan söylemiş olurum; ama ayrılmanın biçimi çok etkir bana. Marguerite de bana öyle büyük bir hafiflikle yol verdi ki, ona böylesine tutkun olmayı büyük bir budalalık gibi gördüm, çünkü gerçekten çok seviyordum o kızı."

Bu sözleri nasıl bir sesle söylemeye çalıştığımı anlıyorsunuzdur: alnımdan terler akıyordu.

"O da sizi çok seviyordu doğrusu, hâlâ da seviyor: kanıtı da, bugün sizinle karşılaştıktan sonra hemen bana gelip bu karşılaşmayı anlatması. Tir tir titriyordu geldiği zaman, neredeyse fenalık geçirecekti."

"Peki, ne dedi size?"

"Hiç kuşkusuz sizi görmeye gelecektir," dedi. "Kendisini bağışlamanız için size yalvarmamı rica etti."

"Bağışladım, söyleyebilirsiniz. İyi bir yosmaydı, ama yosmaydı işte; bana yaptığını, önceden beklemem gerekirdi. Hatta kararından dolayı minnettarım ona, bugün düşünüyorum da hep onunla yaşamak düşüncesi nerelere götürürdü beni diyorum. Çılgınlıktı bu."

"İçinde bulunduğu zorunluk konusunda böyle düşündüğünüzü öğrenince çok sevinecek. Sizi bırakmasının tam zamanıydı, dostum. Eşyasını satmasını önerdiği o işadamı olacak herif ne kadar borçlu olduğunu sormak için gidip alacaklılarını bulmuştu; bunlar da korkmuşlardı, iki gün içinde satılıverecekti her şeyi."

"Peki şimdi, ödendi mi?"

"Hemen hemen."

"Kim açtı kesenin ağzını?"

"Kont de N.... Ah, dostum! Sırf bu iş için yaratılmış insanlar var. Uzun sözün kısası, yirmi bin frank verdi; ama amaçlarına ulaştı. Marguerite'in kendisine tutkun olmadığını biliyor, ama ona çok nazik davranmasına engel olmuyor bu. Gördünüz, atlarını geri aldı, mücevherlerini rehinden kurtardı, dükün verdiği kadar da para veriyor ona;

Marguerite rahat rahat yaşamak isterse, bu adam daha uzun zaman kalır onunla."

"Peki, ne yapıyor? Hep Paris'te mi oturuyor?"

"Siz gideli beri hiçbir zaman dönmek istemedi Bougival'e. Ben gidip topladım eşyalarını, sizinkileri de aldım, bir paket yaptım, buradan aldırtırsınız. Hepsi içinde, yalnız markanızı taşıyan bir cüzdan yok. Marguerite almak istedi bunu, evinde. İlle de isterseniz, isterim kendisinden."

"Onda kalsın," diye kekeledim, çünkü öylesine mutlu olduğum bu köyün anısıyla, Marguerite'in benden kalan, beni anımsatacak olan bir şeyi saklamak istediği düşüncesiyle gözyaşları yüreğimden gözlerime yükseliyordu.

Bu sırada içeri girseydi, öç alma kararlarım silinir giderdi, ayaklarına kapanırdım.

"Sonra, hiç şimdiki gibi görmemiştim onu," dedi Prudence; "neredeyse hiç uyumuyor artık, balo balo dolaşıyor, gece yemekleri yiyor, hatta iyice sarhoş oluyor. Geçenlerde, bir gece yemeğinden sonra, sekiz gün yatakta kaldı; hekim kalkmasına izin verince, gene başladı, ölmek pahasına da olsa. Onu görmeye gidecek misiniz?"

"Neye yarar? Ben sizi görmeye geldim, çünkü her zaman çok iyi davrandınız bana, hem de Marguerite'i tanımadan önce tanıyordum sizi. Onun sevgilisi olmayı size borçluyum, olmamayı da size borçlu olduğum gibi, öyle değil mi?"

"Evet, öyle, sizi bırakması için elimden geleni yaptım, ileride bundan dolayı bana kızmazsınız sanırım."

"Bundan dolayı çifte minnet duyuyorum size," diye ekledim, kalktım, çünkü her söylediğimi ciddiye aldığını gördükçe tiksiniyordum bu kadından.

"Gidiyor musunuz?"

"Evet."

Öğreneceğim kadarını öğrenmiştim.

"Ne zaman görürüz sizi?"

"Pek yakında. Allahaısmarladık."

"Güle güle."

Prudence kapıya kadar geçirdi beni, gözlerimde kızgınlık yaşları, yüreğimde bir öç gereksinimiyle eve döndüm.

Marguerite gerçekten de ötekiler gibi bir yosmaydı demek, bana olan o derin aşk eski yaşamına yeniden kavuşma isteği, bir arabası bulunması, şölenler düzenleme gereksinimi karşısında direnememişti.

Uykusuzluklarım içinde bunları düşünüyordum işte, oysa görünmeye çalıştığım kadar soğuk bir biçimde düşünseydim, Marguerite'in bu yeni, gürültülü yaşamında sürekli bir düşünceyi, dinmek bilmeyen bir anıyı susturma umudunu görebilirdim.

Yazık ki, kötü tutku her şeye egemendi içimde, bu zavallı yaratığa işkence etmek için bir yol aradım.

Ah! Küçük tutkularından biri yaralandı mı, erkek ne kadar küçük, ne kadar bayağıdır.

Yanında gördüğüm bu Olympe, Marguerite'in dostu değilse de Paris'e dönüşümden beri en çok düşüp kalktığı kadındı. Bir balo verecekti, Marguerite'in de bu baloda bulunacağını düşündüğümden, bir çağrı edinmeye çalıştım, edindim de.

Acılı heyecanlarım içinde bu baloya geldiğim zaman, şimdiden iyice canlanmıştı. Dans ediliyordu, bağırılıyordu hatta, kadrillerden birinde, Marguerite'in kont de N... ile dans ettiğini gördüm, adam onu göstermekten son derece gurur duyar gibiydi, "Bu kadın benimdir!" demek istiyordu sanki herkese.

Gidip tam Marguerite'in karşısına, şömineye yaslandım, dans edişini izledim. Beni görür görmez telaşlandı. Onu gördüm, elimle, gözlerimle dalgın dalgın selamladım.

Bu balodan sonra artık benimle değil de bu zengin budalayla gideceğini düşündükçe, evine döndükten sonra olacakları gözlerimin önüne getirdikçe, kan beynime sıçrıyordu, aşklarını bulandırmak gereksinimini duyuyordum.

Kadrilden sonra, gidip evin hanımını selamladım, çok güzel omuzlarını, gözler kamaştıran göğsünü konuklarının gözleri önüne sermekteydi.

Bu kız güzeldi, görünüş bakımından Marguerite'ten de güzeldi. Ben konuşurken onun da bazı bazı Olympe'e baktığını görünce daha iyi anladım bunu. Bu kadının sevgilisi olacak adam kont de N... kadar gurur duyabilirdi, kendisi de Marguerite'in bende uyandırdığı tutkuya eşit bir tutku uyandırabilecek kadar güzeldi.

Bu sırada sevgilisi yoktu. Sevgilisi olmak güç olmayacaktı. Sorun, dikkatini çekmek için yeterince altın göstermekteydi.

Kararımı verdim. Bu kadın metresim olacaktı.

Olympe'le dans ederek istekli rolüme başladım.

Yarım saat sonra, Marguerite, bir ölü gibi solgun, mantosunu giyiyor, balodan ayrılıyordu.

XXIV

Bu da bir şeydi, ama yeterli değildi. Bu kadının üzerindeki etkimi anlıyor, bunu alçakça kötüye kullanıyordum.

Şimdi onun öldüğünü düşünüyorum da ettiğim kötülükleri Tanrı bir gün bağışlar mı acaba diye düşünüyorum.

Çok gürültülü geçen gece yemeğinden sonra, kumara başlandı.

Olympe'in yanına oturdum, paramı öyle bir ustalıkla sürdüm ki, dikkat etmekten kendini alamıyordu. Bir an içinde, yüz elli-iki yüz *louis* kazandım, önüme yığdım, ateşli gözlerle bakıyordu bunlara.

Tümüyle oyuna dalmayıp onunla ilgilenen tek insandım. Bütün gece kazandım, oynaması için ona para veren de ben oldum, çünkü önündeki, belki de evindeki bütün parayı kaybetmişti.

Saat beşte gidildi.

Üç yüz *louis* kazanmıştım.

Bütün oyuncular aşağıya inmişlerdi bile, yalnız ben geride kalmıştım, kimse de farkına varmamıştı, çünkü bu beylerden hiçbirinin dostu değildim.

Olympe merdivende ışık tutuyordu, ben de ötekiler gibi inmek üzereydim, birdenbire, ona doğru gelerek:

"Sizinle konuşmam gerek," dedim.

"Yarın," dedi.

"Hayır, şimdi."

"Ne söyleyeceksiniz bana?"

"Göreceksiniz. "

Sonra daireye girdim.

"Yitirdiniz," dedim.

"Evet."

"Elinizdeki bütün parayı mı?"

Duraladı.

"Açık konuşun."

"Evet, doğru."

"Ben üç yüz *louis* kazandım, işte, beni burada alıkoyarsanız, sizin olsun."

Aynı zamanda, altınları masanın üstüne attım.

"Peki, bu öneri niçin?"

"Niçin olacak, sizi seviyorum."

"Hayır; Marguerite'e tutkunsunuz, benim sevgilim olarak ondan öç almak istiyorsunuz da ondan. Benim gibi bir kadın aldatılmaz, dostum; yazık ki önerdiğiniz rolü kabul edemeyecek kadar genç ve güzelim."

"Demek geri çeviriyorsunuz?"

"Evet."

"Beni karşılıksız sevmeyi mi yeğliyorsunuz? O zaman da ben istemem. Düşünün Olympe; koyduğum koşullarla kendi adıma size üç yüz *louis*'yi önerecek bir adam yollasam, kabul ederdiniz. Böyle davranmama yol açan nedenleri araştırmadan kabul edin; güzel olduğunuzu, sizi sevmemde şaşılacak bir şey bulunmadığını düşünün."

Marguerite de Olympe gibi bir yosmaydı, gene de, daha ilk görüşümde, bu kadına söylediğimi hiçbir zaman ona söylemeyi göze alamazdım. Çünkü Marguerite'i seviyordum, çünkü bu yaratıkta eksik olan içgüdüler sezmiştim onda. Daha bu pazarlığa girişiğim sırada, görkemli güzelliğine karşın, pazarlığımı kabul edecek kadın beni tiksindiriyordu.

Sonunda elbette kabul etti, öğleyin sevgilisi olarak çıktım evinden; ama kendisine bıraktığım altı bin frank karşılığında bana yağdırmak zorunda olduğunu sandığı okşayışlardan ve aşk sözlerinden hiçbir anı götürmeden ayrıldım yatağından.

Oysa bu kadın için varını yoğunu batıranlar olmuştu.

O günden sonra, durmadan işkence ettim Marguerite'e. Olympe'le Marguerite görüşmez oldular, nedenini kolayca anlarsınız. Yeni metresime bir araba verdim, mücevherler verdim, kumar oynadım, kısacası Olympe gibi bir kadına tutkun bir adama yaraşan ne varsa, hepsini yaptım. Yeni tutkumun dedikodusu hemen yayılıverdi.

Prudence bile yuttu bunu, Marguerite'i tümden unuttuğumu sandı sonunda. Marguerite'e gelince, ya beni böyle davranmaya yönelten nedeni bildiğinden, ya da ötekiler gibi aldandığından, her gün açtığım yaralara büyük bir onurlulukla yanıt veriyordu. Yalnız, acı çeker gibiydi, kendisiyle karşılaştığım her yerde, gittikçe daha solgun, gittikçe daha kederli görüyordum onu. Ona olan aşkım kine dönüştüğünü sanmasına yol açacak kadar coşmuştu, acısını gördükçe seviniyordum. Birkaç kez, alçakça acımasız davrandığım durumlarda, Marguerite öyle yalvaran bakışlarla bakmıştı ki, seçtiğim rol yüzümü kızartıyor, ondan özür dilememe ramak kalıyordu.

Ama çok kısa sürüyordu bu pişmanlıklar, Olympe de her türlü onuru bir yana bırakmış, Marguerite'e kötülük ederek benden her istediğini elde edeceğini anlamıştı, durmadan ona karşı kışkırtıyordu beni, erkekten yetki almış kadının şu sürekli alçaklığıyla, fırsatını bulduğu her seferde onu aşağılıyordu.

Marguerite, Olympe'le bana rastlamak korkusuyla, baloya, tiyatroya gitmez olmuştu sonunda. O zaman, doğrudan doğruya yapılan küstahlıkların yerini imzasız mektuplar aldı. Marguerite hakkında olmayacak iğrençlikler anlatması için sevgilimi kışkırtıyor, kendim de böyle şeyler anlatmaktan çekinmiyordum.

Bu noktaya kadar gelmek için çılgın olmak gerekirdi. Kötü bir şarapla sarhoş olduktan sonra, sinirli taşkınlıklara düşmüş bir adam gibiydim, bu durumda kafası hiç işe karışmadan eli cinayetler işleyebilirdi insanın. Bütün bunların ortasında, büyük acılar çekiyordum. Marguerite'in bütün saldırılarım karşısındaki yanıtı olan horgörüsüz sakinlik, küçümsemesiz onur, onu kendi gözlerimde kendimden üstün kılıyor, beni büsbütün kızdırıyordu.

Bir akşam, Olympe bir yerlere gitmiş, Marguerite'le karşılaşmıştı. Marguerite kendisini aşağılayan budala kız karşısında bu kez altta kalmamış, o da yenildiğini kabul etmek zorunda kalmıştı. Olympe hiddet içinde dönmüştü eve, Marguerite'i de baygın götürmüşlerdi.

Eve dönünce, Olympe olanları bana anlatmış, Marguerite'in, kendisini yalnız görünce, sevgilim olduğu için öç almak istediğini, benim de ona mektup yazarak, ben yanında bulunayım, bulunmayayım, sevdiğim kadına saygı göstermesini bildirmem gerektiğini söylemişti.

Söylemeye ne hacet, razı oldum, acı, yüz kızartıcı ve acımasız türünden ne kadar söz bulabildimse hepsini doldurdum bu mektuba, hemen o gün adresine yolladım.

Bu kez zavallı kadının ses çıkarmadan katlanamayacağı kadar sertti yumruk.

Bir yanıt gelebilir diye düşünüyordum; bu yüzden bütün gün evden çıkmamaya karar verdim.

Saat ikiye doğru kapı çalındı, Prudence'ın içeriye girdiğini gördüm.

Bu gelişini neye borçlu olduğumu sormak üzere ilgisiz bir tavır takınmaya çalıştım; ama o gün Madam Duvernoy güler yüzlü değildi, gerçekten üzgün bir sesle, dönüşümden, yani aşağı yukarı üç haftadan beri, Marguerite'i üzmek için tek fırsatı kaçırmadığımı söyledi bana; hasta olduğunu, dünkü atışma ile bu sabahki mektubun onu yatağa düşürdüğünü söyledi.

Kısacası, hiçbir serzenişte bulunmadan, Marguerite kendisini bana yollayarak aman diliyor, yaptığıma katlanabilmek için ruhsal, bedensel, hiç gücü kalmadığını söyletiyordu.

"Matmazel Gautier beni evinden kovabilir, bu onun hakkıdır," dedim Prudence'a, "ama benim sevgilimdir diye sevdiğim kadını alçaltmasına gelince, buna hiçbir zaman izin veremem."

"Dostum, siz yüreksiz ve kafasız bir kızın etkisi altında kalıyorsunuz," dedi Prudence; "onu seviyorsunuz, doğru, ama kendini savunamayan bir kadına işkence etmek için bir neden değil bu."

"Matmazel Gautier kont de N...'i yollasın bana, o zaman koşullar eşit olur."

"Bunu yapamayacağını iyi biliyorsunuz. Onu rahat bırakın, Armand'cığım; kendisini görseniz, bu davranışınızdan utanırdınız. Çok solgun, öksürüyor, fazla yaşamaz artık."

Sonra Prudence elini uzattı bana.

"İsterseniz gelip görün, gelmeniz çok sevindirecektir onu," diye ekledi.

"Mösyö de N...'le karşılaşmak istemem."

"Mösyö de N... hiç evinde değil. Marguerite katlanamıyor onu görmeye."

"Marguerite beni görmek istiyorsa, nerede oturduğumu biliyor, gelsin, ama ben Antin Sokağı'na adımımı bile atmam."

"Peki, onu iyi karşılayacak mısınız?"

"Elbette."

"İyi, geleceğinden kuşkum yok."

"Gelsin."

"Bugün sokağa çıkacak mısınız?"

"Bütün akşam evimde olacağım."

"Söylerim."

Prudence gitti.

Olympe'e kendisini görmeye gelemeyeceğimi yazmadım bile. Pek teklifsiz davranıyordum ona. Yanında haftada bir gece ya geçiriyor, ya geçirmiyordum. O da bilmem hangi bulvar tiyatrosundan bir oyuncuyla avunuyordu sanırım.

Akşam yemeğimi yemek için sokağa çıktım, aşağı yukarı hemen sonra da döndüm. Her yanda ateş yaktırdım, sonra Joseph'e izin verdim.

Bir saatlik bekleyiş sırasında beni çırpındırtan değişik ruhsal durumları anlatamam size; ama, saat dokuza doğru, kapının çalındığını işittiğim zaman, öyle bir heyecanla özetlendi ki, kapıyı açmaya giderken, düşmemek için duvara dayanmak zorunda kaldım.

Bereket versin, dış oda loştu, hatlarımın bozulmuşluğu o kadar görünmüyordu.

Marguerite içeriye girdi.

Tepeden tırnağa karalar giymişti, peçeliydi. Dantelin üstünden yüzünü güç tanıyordum.

Salona geçti, peçesini kaldırdı.

Mermer gibi solgundu.

"İşte geldim, Armand," dedi; "beni görmek istemişsiniz, geldim."

Başını avuçlarına aldı, gözlerinden yaşlar boşandı.

Yanına yaklaştım.

"Neyiniz var?" dedim boğuk bir sesle.

Yanıt vermeden sıktı elimi, çünkü gözyaşları sesini hâlâ perdeliyordu. Ama biraz sonra, azıcık yatışınca:

"Bana çok acı çektirdiniz, Armand," dedi, "bense size hiçbir şey yapmadım."

"Hiçbir şey mi?" dedim acı bir gülümsemeyle.

"Koşulların yapmak zorunda bıraktırdıklarından başka hiçbir şey."

Benim Marguerite'i görünce duyduğumu hiç duydunuz mu yaşamınızda, ya da duyacak mısınız, bilmem.

Bana son gelişinde, şimdi oturduğu yere oturmuştu; yalnız, o zamandan beri, bir başkasının metresi olmuştu; benim öpüşlerimden başka öpüşler dokunmuştu dudaklarına, gene de bu kadını eskisi kadar, belki eskisinden de fazla sevdiğimi seziyordum, dudaklarım elimde olmadan onun dudaklarına doğru uzanıyordu.

Bu arada, konuşmayı bana gelmesine neden olan konuya getirmek güçtü. Marguerite hiç kuşkusuz anladı bunu:

"Gelip canınızı sıkıyorum, Armand," dedi, "çünkü iki isteğim var sizden: dün Matmazel Olympe'e yaptığımdan dolayı özür, belki bana hâlâ yapmaya hazır olduğunuz şeylerden dolayı da aman diliyorum. İsteyerek ya da istemeden, döndüğünüzden beri, beni o kadar üzdünüz ki, bu sabaha kadar katlandıklarımın dörtte birine bile dayanabilecek durumda değilim şimdi. Bana acıyacaksınız, değil mi? Duygulu bir adam için, benim gibi hasta ve kederli bir kadından öç almaktan çok daha soylu işler bulunduğunu da anlayacaksınız. Bakın, tutun şu elimi. Ateşim var, sizden dostluk değil, ilgisizlik dilemek için yatağımdan kalktım da geldim."

Marguerite'in elini tuttum. Gerçekten de ateş gibiydi, zavallı kız kadife mantosunun altında titriyordu.

Üzerinde oturduğu koltuğu ateşin yanına sürdüm.

"Köyde bekleyip durduktan sonra sizi aramak için Paris'e geldiğim, sonra da beni deli etmesine ramak kalan mektubu bulduğum gece ben acı çekmedim mi sanıyorsunuz?" dedim. "Beni nasıl aldatabildiniz, Marguerite, o kadar seviyordum ki sizi!"

"Bunu bırakalım, Armand, bunu konuşmak için gelmedim size. Bir düşman gibi değil, başka türlü görmeye geldim sizi, hepsi bu kadar, bir de elinizi bir kez daha sıkmaya geldim. Genç, güzel bir sevgiliniz var, onu seviyormuşsunuz da, öyle diyorlar; onunla mutlu olun, beni unutun."

"Siz de mutlusunuz kuşkusuz."

"Bende mutlu bir kadın yüzü var mı, Armand? Acımla alay etmeyin, bu acının nedenini ve enginliğini siz herkesten daha iyi bilirsiniz."

"Hiç acılı olmamak yalnız size bağlıydı; söylediğiniz gibi acılıysanız eğer..."

"Hayır, dostum, koşullar benim istemimden daha güçlü çıktı. Söylemek ister gibi olduğunuz yosmalık içgüdülerimi dinlemiş değilim, ciddi bir zorunluluğa, ciddi nedenlere boyun eğdim, günün birinde öğreneceksiniz bunları, öğrenince beni bağışlayacaksınız."

"Neden bugün söylemiyorsunuz bu nedenleri?"

"Aramızda olanaksız olan bir yakınlaşmayı kuramazlardı, belki sizi de uzaklaşmamanız gereken insanlardan uzaklaştırırlardı da ondan."

"Kim bu insanlar?"

"Söyleyemem."

"Öyleyse yalan söylüyorsunuz."

Marguerite kalktı, kapıya doğru yürüdü.

Bu solgun ve ağlayan kadını bir zamanlar benimle Opéra-Comique'te alay etmiş olan çılgın kadınla karşılaştırdığım zaman, sessiz, ama çok şey anlatan acısını görüp de üzülmemezlik edemezdim.

Kapının önüne dikildim.

"Gitmeyeceksin," dedim.

"Neden?"

"Bana yaptığına karşın, seni seviyorum ve burada alıkoymak istiyorum da ondan."

"Yarın kovmak için, değil mi? Hayır, bu olanaksız! Yollarımız ayrıldı, birleştirmeye çalışmayalım; belki de küçümsersiniz beni, oysa şimdi benden ancak nefret edebilirsiniz."

Tüm aşkımın, tüm arzularımın bu kadına dokununca uyandığını duydum.

"Hayır, Marguerite!" diye atıldım. "Hayır, her şeyi unutacağım, bir zamanlar birbirimize söz verdiğimiz biçimde mutlu olacağız."

Marguerite kuşkusunu belirtmek için başını salladı.

"Köleniz, köpeğiniz değil miyim?"

"Ne isterseniz yapın beni, alın, sizinim."

Sonra, mantosunu, şapkasını çıkararak kanepenin üzerine attı, birdenbire korsajının kopçalarını çözmeye başladı, hastalığında sık sık rastlanan tepkilerden biriyle, kanı yüreğinden başına çıkıyor, onu boğuyordu.

Kuru ve boğuk bir öksürük duyuldu sonra.

"Arabacıma söylesinler de arabayı geri götürsün," dedi.

Adamı yollamak için kendim indim aşağıya.

Döndüğüm zaman, Marguerite ateşin önüne uzanmıştı, üşümekten dişleri birbirine vuruyordu.

Onu kollarıma aldım, giysilerini çıkardım, hiçbir şey yapmadı, buz gibiydi, yatağıma götürdüm.

Yanına oturdum, okşayışlarımla ısıtmaya çalıştım onu. Bir şeycik söylemiyordu bana, ama gülümsüyordu.

Of! Çok garip bir geceydi. Marguerite'in tüm yaşamı bana yağdırdığı öpüşlere geçmiş gibiydi, onu öylesine seviyordum ki, ateşli aşkımın taşkınlığı içinde, bir daha başkasının olmasın diye onu öldürsem mi diyordum içimden.

Bunun gibi bir aylık bir aşk, bedence de, yürekçe de bir cesede dönüştürürdü insanı.

Gün her ikimizi de uyanık buldu.

Marguerite mosmordu. Tek sözcük söylemiyordu. İri gözyaşları dökülüyordu bazı bazı gözlerinden, yanağının üzerinde duruyor, elmaslar gibi parlıyordu. Zaman zaman bitkin kolları beni kucaklamak için açılıyor, ama güçsüz bir biçimde yatağın üzerine düşüyordu.

Bougival'den ayrılışımdan sonra olanları unuturum sandım bir an.

"Gidelim, Paris'ten ayrılalım ister misin?" dedim Marguerite'e.

"Hayır, hayır," dedi, dehşete düşmüştü neredeyse, "fazlasıyla acı çekerdik, mutluluğuna yararım dokunmaz artık,

ama alıp verecek tek soluğum kaldığı sürece, isteklerinin kölesi olacağım. Günün ya da gecenin hangi saatinde istersen, gel, senin olacağım; ama geleceğini benimkine bağlama artık, çok mutsuz olursun, beni de çok mutsuz edersin. Daha bir süre güzel bir kızım, yararlan bundan, ama benden başka şey isteme."

Gittiği zaman, içimde bıraktığı yalnızlık dehşete düşürdü beni. Gidişinden iki saat sonra, ayrıldığı yatağın üzerinde oturuyordum hâlâ, bedeninin yerlerini saklayan yastığa bakıyordum, aşkımla kıskançlığım arasında ne olacağını düşünüyordum.

Saat beşte, ne yapacağımı bilmeden, Antin Sokağı'na gittim.

Nanine açtı bana kapıyı.

"Madam sizi kabul edemez," dedi sıkıla sıkıla.

"Neden?"

"Kont de N... burada da ondan, hiç kimseyi bırakamam."

"Doğru," diye kekeledim, "unutmuşum."

Körkütük sarhoş bir adam gibi döndüm eve, girişeceğim utanç verici davranışta bulunmak için bol bol yeten kıskançlık çılgınlığı içinde ne yaptım, ne yaptım, biliyor musunuz? Bu kadın benimle alay ediyor diye düşündüm, kontla baş başa kalışını, bu baş başalığı hiç kimsenin bulandıramadığını, gece bana söylediği sözcükleri şimdi de ona yinelediğini getiriyordum gözlerimin önüne, beş yüz franklık bir banknot aldım, şu sözcüklerle ona yolladım:

"Bu sabah o kadar çabuk gittiniz ki, ücretinizi vermeyi unutmuşum.

İşte gecenizin ücreti."

Sonra, bu mektup götürülünce, bu alçaklığın uyandırdığı pişmanlıktan sıyrılmak istercesine sokağa çıktım.

Olympe'e gittim, giysi beğeniyordu, yalnız kaldığımız zaman, açık saçık şarkılar söyleyerek oyalamaya çalıştı beni.

Bu kız tam utanmak bilmez, yüreksiz, kafasız yosma örneğiydi, hiç değilse bana göre, çünkü belki de bir adam benim Marguerite'le kurduğum düşü kurmuştu onunla.

Benden para istedi, verdim, gitmekte serbesttim artık, evime döndüm.

Marguerite bana yanıt vermemişti.

Ertesi günü ne çarpıntılar içinde geçirdiğimi söylemek bile fazla.

Saat altı buçukta bir haberci içinde mektubumla beş yüz franklık banknot bulunan bir zarf getirdi, bir sözcük bile yoktu bundan başka.

"Kim verdi bunu size?" dedim adama.

"Hizmetçisiyle birlikte Boulogne arabasına binen bir kadın. Bunu size ancak araba kalktıktan sonra getirmemi söyledi."

Marguerite'in evine koştum.

"Madam bugün saat altıda İngiltere'ye gitti," dedi kapıcı.

Beni Paris'te tutan hiçbir şey yoktu artık, ne aşk, ne kin. Tüm bu sarsıntılarla bitmiştim. Dostlarımdan biri Doğu'da bir yolculuk yapacaktı; babama gidip onunla birlikte yola çıkmak istediğimi bildirdim; babam çekler, tanıtma mektupları verdi, sekiz on gün sonra, Marsilya'dan gemiye biniyordum.

Zavallı kızın hastalığını İskenderiye'de, elçiliğin bir ataşesinden öğrendim, Marguerite'in evinde birkaç kez karşılaşmıştım kendisiyle.

Bildiğiniz yanıtı verdiği mektubu yazdım o zaman, bu yanıtı Toulon'da aldım.

Hemen yola çıktım, gerisini biliyorsunuz.

Şimdi, Julie Duprat'nın verdiği şu birkaç kâğıdı okumaktan başka bir şey kalmıyor size, size anlattıklarımın tamamlanması için bu kâğıtların okunması zorunlu.

XXV

Armand ikide bir gözyaşlarıyla kesilen bu uzun öyküyü anlata anlata yorulmuştu, Marguerite'in elinden çıkmış sayfaları bana verdikten sonra, iki elini alnına koyup gözlerini yumdu, belki düşünmek, belki de uyumaya çalışmak için.

Az sonra, biraz daha hızlı soluk almaya başlaması Armand'ın uyuduğunu belli ediyordu, ama en ufak bir gürültünün uçuruverdiği şu hafif uykuyla uyuyordu.

İşte okuduklarım: tek sözcük eklemeden, tek sözcük çıkarmadan geçiriyorum buraya:

"Bugün aralığın onbeşi. Üç dört gündür rahatsızım. Bu sabah yattım; hava karanlık, kederliyim; hiç kimse yok yanımda, sizi düşünüyorum, Armand. Ya siz, benim bu satırları yazdığım sırada siz neredesiniz? Paris'ten uzakta, çok uzakta, öyle söylediler, belki de Marguerite'inizi şimdiden unutmuşsunuzdur. Neyse, mutlu olun, yaşamımın biricik sevinçli dakikalarını size borçluyum.

Size davranışımın nedenini açıklamak isteğine karşı koyamamış, bir mektup yazmıştım, ama, benim gibi bir kızın kaleminden çıktığı için, bir yalan gibi görülebilirdi.

Bugün hastayım; bu hastalıktan ölebilirim, genç öleceğimi her zaman sezinlemişimdir çünkü. Annem veremden öldü, bugüne kadar yaşama biçimim de bana bıraktığı biricik miras olan bu hastalığı ağırlaştırmaktan başka bir şey yap-

madı; ama gitmeden önce sevmekte olduğunuz zavallı kızla döndükten sonra da hâlâ ilgilenirseniz, bilmeniz gereken şeyleri anlatmadan ölmek istemiyorum.

Haklı olduğumu bir kez daha göstermek için baştan yazmaktan mutluluk duyacağım bu mektupta şunlar vardı:

Babanızın gelişinin Bougival'de bizi nasıl şaşırttığını anımsarsınız, Armand; bu gelişin bende uyandırdığı elde olmayan korkuyu, babanızla aranızda geçen, akşam bana anlattığınız tartışmayı anımsarsınız.

Ertesi gün, siz Paris'te bir türlü gelmeyen babanızı beklerken, evime bir adam geliyor, bana Mösyö Duval'in bir mektubunu veriyordu.

Kendi mektubuma eklediğim bu mektup, en ciddi deyimlerle, ertesi gün herhangi bir bahaneyle sizi uzaklaştırmamı ve babanızı kabul etmemi rica ediyordu benden; benimle konuşacakları vardı ve her şeyden önce bu gelişi konusunda size hiçbir şey söylemememi istiyordu.

Dönüşünüzde, ertesi gün gene Paris'e gitmenizi size ne büyük bir ısrarla öğütlediğimi biliyorsunuz.

Babanız geldiği zaman, siz gideli bir saat oluyordu. Sert yüzünün bende uyandırdığı izlenimi anlatarak başınızı ağrıtmak istemiyorum. Babanız her yosmayı yüreksiz ve mantıksız bir varlık, bir tür para alma makinesi, bütün demir makineler gibi, kendine bir şey uzatan eli çiğnemeye, kendisini yaşatan ve devindiren kimseyi hiç düşünmeden, acımasızca parçalamaya hazır bir makine gibi gösteren eski kuramlara batmıştı tepeden tırnağa.

Babanız, kendisini kabul etmeye razı olmam için çok nazik bir mektup yazmıştı bana; pek de yazdığı gibi çıkmadı karşıma. İlk sözlerinde epeyce yüksekten bakma, küstahlık, hatta gözdağı vardı, bunun üzerine kendi evimde bulunduğumu, oğluna duyduğum içten sevgiden dolayı kendisine yaşamımın hesabını vermek durumunda olmadığımı belirttim ona.

Mösyö Duval biraz yatıştı, bununla birlikte, oğlunun benim için daha fazla para batırmasına göz yummayacağını, gerçekten güzel olduğumu, ama, ne kadar güzel olursam olayım, yaptığım büyük masraflarla bir genç adamın geleceğini yıkmak için bu güzellikten yararlanmamam gerektiğini söylemeye başladı.

Buna verilebilecek bir tek yanıt vardı, değil mi? Bu da sevgiliniz olalıdan beri, verebileceğinizden fazla para istemeden size sadık kalmak için hiçbir özveriden çekinmediğimin kanıtlarını göstermekti ona. Mont-de-Piété'nin belgelerini, rehine veremediğim öteberilerimi sattığım kimselerden aldığım makbuzları gösterdim, borçlarımı ödemek ve size fazla bir yük olmadan yaşamak için mobilyalarımı elden çıkarmaya karar verdiğimi söyledim babanıza. Mutluluğumuzu anlattım ona, bana daha sakin ve daha mutlu bir yaşamın değerini gösterdiğinizi anlattım, en sonunda gerçeği kabul etti, bana elini uzattı, ilk takındığı tavırdan dolayı özür diledi.

Sonra da bana:

"Öyleyse, madam, azarlarla, korkutmalarla değil de ricalarla, oğlum için şimdiye kadar yaptığınız tüm özverilerden daha büyük bir özveri isteyeceğim sizden," dedi.

Bu girişi duyunca titredim.

Babanız yanıma yaklaştı, ellerimi tuttu, sevecen bir sesle sürdürdü konuşmasını:

"Çocuğum, kötü yanından almayın şimdi söyleyeceklerimi; yalnız bazı bazı yaşamın gönül için acımasız, ama boyun eğilmesi gereken zorunlulukları bulunduğunu anlayın. İyisiniz, belki de sizi horgören ve sizin değerinizde olmayan birçok kadında bulunmayan yücelikleri var ruhunuzun. Ama sevgilinin yanında ailenin, aşkın ilerisinde görevlerin bulunduğunu, tutku yaşından sonra bir adamın saygı görmek için ciddi bir mevkiye sağlamca yerleşmek gereksiniminde olduğu yaşın geldiğini düşünün. Oğlumun serveti yok, gene de annesinin mirasını size bırak-

maya hazır. Yapmak üzere olduğunuz özveriyi kabul edince, karşılık olarak sizi tam bir yoksulluktan her zaman uzak bulunduracak bu bağışı yapmak onun için bir onur borcu olurdu. Ama bu özveri kabul edilemez, çünkü insanlar sizi tanımazlar, bu razı oluşu taşıdığımız adı yaralamaması gereken haksız bir nedene yorarlar. Armand sizi, siz Armand'ı seviyormuşsunuz, aşkınız onun için bir mutluluk, sizin için bir saygınlığa kavuşmakmış, buna bakmazlar; yalnız bir şey görürler, Armand Duval'in bir yosmanın –kusura bakmayın, çocuğum, ama söylemek zorundayım– kendisi için varını yoğunu satmasına ses çıkarmamış olmasını. Sonra serzenişlerin, pişmanlıkların da günü gelir, herkes için olduğu gibi sizin için de, bundan hiç kuşkunuz olmasın; o zaman her ikiniz de koparamayacağınız bir zincirle bağlanmış olursunuz. Ne yaparsınız o zaman? Sizin gençliğiniz uçup gitmiş, oğlum yıkılmış olur; ben, babası da, iki çocuğumdan beklediğim ödülü yalnız birinden almış olurum.

Gençsiniz, güzelsiniz, yaşam sizi avutacaktır; soylusunuz, iyi bir davranışın anısı sizin için birçok geçmiş şeylerin karşılığı olacaktır. Sizi tanıdığından, yani altı aydan beri, Armand beni unutuyor. Dört kez mektup yazdım kendisine, bir kez bile bana yanıt vermeyi düşünmedi. Ölsem farkında olmayacaktı!

Şimdiye kadar yaşadığınızdan başka türlü yaşama kararınız ne olursa olsun, Armand sizi sever, alçakgönüllü durumunun sizi benimsemek zorunda bırakacağı, güzelliğinize göre de olmayan kapalı yaşama razı olmayacaktır. Kim bilir ne yapar o zaman! Kumar oynamış, öğrendim; size de hiçbir şey söylememiş bu konuda, bunu da biliyorum; ama, bir sarhoşluk anında, birçok yıldan beri, kızımın drahoması için, kendisi için, yaşlılık günlerimin rahatlığı için biriktirdiğim paranın bir bölümünü kaybedebilirdi. Olmuş olan gene olabilir.

Onun için bırakacağınız yaşamın sizi yeniden çekmeyeceğinden hiç kuşkunuz yok mu ayrıca? Onu sevdiniz, başka hiçbir kimseyi sevmeyeceğinizden kuşkunuz yok mu? Sonra, yaş ilerledikçe, aşk düşlerinin yerini yükselme düşleri alınca, ilişkinizin sevgilinizin yaşamına vurduğu kösteklerden dolayı acı çekmeyecek misiniz? Belki de onu avutmanız olanaksız olacak. Bütün bunları düşünün, madam: Armand'ı seviyorsunuz, kanıtlamanız için kalan tek yolla, aşkınızı onun geleceği için harcayarak kanıtlayın ona bu aşkı. Daha hiçbir bela çıkmadı, ama çıkabilir; belki benim öngördüklerimden de büyük yıkımlar olur. Armand sizi sevmiş bir adamı kıskanabilir; onu kışkırtabilir, dövüşebilir, ölebilir kısacası, sizden oğlunun yaşamının hesabını soracak olan bu babanın önünde ne acılar çekersiniz, bir düşünün.

Sonra, çocuğum, her şeyi bilin, çünkü her şeyi söyledim size, beni Paris'e getiren şeyi de öğrenin. Az önce söyledim, bir kızım var, genç, güzel, melek gibi saf bir kız. Seviyor o da, bu aşkı yaşamının düşü durumuna getirdi. Bütün bunları Armand'a yazmıştım. Ama aklı tümüyle sizde olduğu için yanıt vermedi. Neyse, kızım evlenmek üzere. Sevdiği adamla evleniyor, benim ailemde de her şeyin onurlu olmasını isteyen onurlu bir aileye giriyor. Damadım olacak adamın ailesi Armand'ın Paris'te nasıl yaşadığını öğrendi, Armand bu yaşamı sürdürecek olursa, sözünü geri alacağını bildirdi bana. Size hiçbir şey yapmamış bulunan, geleceğe güvenmeye hakkı olan bir çocuğun geleceği hâlâ ellerinizde.

Bu geleceği yıkmaya hakkınız var mı, yıkacak gücü kendinizde buluyor musunuz? Aşkınızın ve pişmanlığınızın aşkı için, bana kızımın mutluluğunu bağışlayın, Marguerite."

Sık sık düşünmüş olduğum ve babanızın ağzında daha ağır bir gerçeklik kazanan tüm bu düşünceler karşısında sessiz sessiz ağlıyordum, dostum. Yirmi kez dudaklarının ucuna gelip babanızın söylemeyi göze alamadığı ne varsa, hepsini düşünüyordum: ne olursa olsun, bir

yosmadan başka bir şey değildim, ilişkimize gösterdiğimiz neden ne olursa olsun, bir hesabı andıracaktı her zaman; eski yaşamım böyle bir gelecek düşü kurma hakkını alıyordu elimden, alışkanlıklarımın, ünümün hiçbir güvence vermediği sorumluluklara giriyordum. Kısacası, sizi seviyordum, Armand, Mösyö Duval'in o babaca konuşma biçimi, bende uyandırdığı arı duygular, bu dürüst ihtiyardan kazanacağım, ileride sizden de kazanacağıma inandığım saygı, tüm bunlar beni kendi gözlerimde yükselten soylu düşünceler uyandırıyordu yüreğimde, o zamana kadar bilinmedik, kutsal gururları konuşturan düşünceler. Bana oğlunun geleceği için yalvaran bu yaşlı adamın günün birinde kızına, gizemli bir dostun adı gibi benim de adımı dualarına karıştırmasını söyleyeceğini düşünüyordum da değişiveriyordum, gurur duyuyordum kendimden.

O anın coşkunluğu bu izlenimlerin gerçekliğini fazla büyütüyordu belki de; ama işte bunları duyuyordum, dostum, bu yeni duygular sizinle geçen mutlu günlerin anısının verdiği öğütleri susturuyordu:

"Pekâlâ mösyö," dedim babanıza, gözyaşlarımı kuruladım. "Oğlunuzu sevdiğime inanıyor musunuz?"

"Evet," dedi Mösyö Duval.

"Çıkardan uzak bir aşkla mı?"

"Evet."

"Bu aşkı yaşamımın umudu, düşü, bağışlanması durumuna getirmiştim, buna inanıyor musunuz?"

"Tümüyle."

"Peki, mösyö, kızınızı öpüyormuş gibi öpün beni bir kez, size yemin ediyorum ki, bu öpüş, yaşamımda aldığım öpüşler içinde gerçekten arı olan tek öpüş, beni aşkıma karşı güçlü kılacak, sekiz güne varmadan oğlunuz yanınıza dönecektir, bir zaman acı çekecektir belki, ama bir daha acı çekmemesiyle iyileşecektir."

"Soylu bir kızsınız siz," dedi babanız, alnımdan öptü, "öyle bir şey yapmaya kalkıyorsunuz ki, Tanrı unutmayacak; ama oğluma söz dinletememenizden korkarım."

"Siz hiç merak etmeyin, mösyö, benden nefret edecektir."

"Aramızda aşılmaz bir engel bulunması gerekirdi, her ikimiz için de."

Prudence'a kont de N...'in önerilerini kabul ettiğimi, onunla ve kendisiyle gece yemeği yiyeceğimi söylemesini yazdım.

Mektubu kapattım, içinde ne olduğunu söylemeden, babanızdan Paris'e varınca bu mektubu üzerindeki adrese yollamasını rica ettim.

Gene içinde ne olduğunu sordu.

"Oğlunuzun mutluluğu," diye yanıtladım.

Babanız son bir kez daha öptü beni. Alnımda iki minnet gözyaşı duydum, eski kusurlarımın bağışlanması gibiydi bu gözyaşları, kendimi bir başka adama vermeye razı olduğum bir sırada, bu yeni kusurla bağışlattığım günahları düşündüm de içim gururla doldu.

Çok doğal bir şeydi bu, Armand; babanızın dünyadaki insanların en dürüstü olduğunu söylemiştiniz bana.

Mösyö Duval arabasına binip gitti.

Bununla birlikte, kadındım, sizi yeniden görünce, ağlamaktan kendimi alamadım; ama zayıflık etmedim.

İyi mi ettim? Bugün, bu hasta durumumda, belki de ancak öldükten sonra bırakacağım bir yatağa girerken, bunu soruyorum kendi kendime.

Kaçınılmaz ayrılık saatimiz yaklaştıkça, neler çekiyordum, gördünüz; babanız yanımda değildi, beni destekleyemiyordu, bir ara neredeyse her şeyi söyleyecektim size, benden nefret edeceğinizi, beni horgöreceğinizi düşündükçe öylesine ürperiyordum.

Belki bir şeye inanmayacaksınız, Armand, bana güç vermesi için Tanrı'ya yalvardım, özverimi kabul ettiğinin kanıtı da yalvararak istediğim bu gücü verdiğidir.

Bu gece yemeğinde, gene yardıma gereksinimim oldu, çünkü ne yapacağımı bilmek istemiyordum, öylesine korkuyordum cesaretimi yitirmekten.

Benim, Marguerite Gautier'nin, yeni bir sevgiliyi düşünmekle bile bu kadar acı çekeceğim kimin aklına gelirdi?

Unutmak için içtim, ertesi gün uyandığım zaman, kontun yatağındaydım.

İşte bütün gerçek bu, dostum, yargılayın ve beni bağışlayın, benim de o günden beri yaptığınız tüm kötülükleri bağışladığım gibi."

XXVI

"Bu kaçınılmaz geceden sonra olanları benim kadar siz de biliyorsunuz, ama bilmediğiniz, aklınıza bile getiremediğiniz bir şey varsa, o da ayrılışımızdan sonra çok acılar çektiğimdir.

Babanızın sizi götürdüğünü öğrenmiştim, ama uzun zaman benden uzak yaşayamayacağınızı seziyordum. Champs-Elysées'de sizinle karşılaştığım gün, heyecanlandım, ama şaşmadım.

O zaman her biri sizden yeni bir aşağılama getiren günler başladı. Neredeyse sevinçle sineye çekiyordum bu aşağılamaları, çünkü, beni hâlâ sevdiğinizin kanıtı olmalarından başka, bana ne kadar işkence ederseniz, gerçeği öğrendiğiniz gün, gözünüzde o kadar büyüyecekmişim gibime geliyordu.

Bu sevinçli kurbanlığa şaşmayın, Armand, bana duyduğunuz aşk yüreğimi soylu coşkunluklara açık bırakmıştı.

Bununla birlikte, birdenbire güçlenmemiştim böyle.

Sizin için katlandığım özverinin gerçekleştirilmesiyle dönüşünüz arasında epeyce zaman geçmişti, ben de bu zamanda delirmemek, içine atıldığım yaşamla avunmak için bedensel yollara başvurmuştum. Prudence söylemiştir size, değil mi, tüm şenliklerde, tüm balolarda, tüm şölenlerde bulunduğumu?

Aşırıya kaçarak çabucak ölmek gibi bir umut vardı içimde, bu umut gerçekleşmekte gecikmeyecek sanırım. Sağlığım gittikçe bozuldu ister istemez, Madam Duvernoy'yı sizden aman dilemeye yolladığım gün, bedence de, ruhça da bitmiştim.

Armand, size verdiğim son aşk kanıtını nasıl ödüllendirdiğinizi, ölümle pençeleştiği bir sırada, bir aşk gecesi istediğiniz zaman sesinize dayanamamış, bir an için aklını yitirip geçmişle bugünü yeniden lehimleyebileceğini sanmış olan kadını Paris'ten nasıl bir aşağılamayla kovduğunuzu anımsatacak değilim size. Bunu yapmak hakkınızdı, Armand: gecelerime her zaman o kadar yüksek ücret verilmemiştir!

Her şeyi bıraktım o zaman! Mösyö de N...'nin yanında yerimi Olympe aldı, söylediklerine göre, gidişimin nedenini ona anlatmak görevini de üstlendi. Kont de G... Londra'daydı. Benim gibi kadınlarla olan aşklarına ancak bir hoş vakit geçirmeye verdikleri önemi verdiklerinden, elde ettikleri kadınların dostu kalan, hiçbir zaman kıskançlık duymadıklarından, kin de duymayan insanlardandır; kısacası, bizlere yüreklerinin ancak bir yanını, ama cüzdanlarının iki yanını birden açan beyzadelerden biridir. Hemen onu düşündüm. Yanına gittim. Çok iyi karşıladı beni, ama orada seçkin çevreden bir kadının sevgilisiydi, benimle görünerek durumunu güçleştirmekten korkuyordu. Beni dostlarına tanıttı, bana bir gece yemeği verdiler, bu gece yemeğinden sonra, içlerinden biri beni alıp götürdü.

Ne yapayım istiyordunuz, dostum?

Kendimi öldürmek mi? Mutlu olması gereken yaşamınıza yararsız bir yük yüklemek olacaktı bu; hem sonra, insan ölüme bu kadar yakın olduktan sonra ne diye öldürmeli kendini?

Ruhsuz beden, düşüncesiz nesne durumuna geldim; bir süre bu makinemsi yaşamı yaşadım, sonra Paris'e döndüm, sizi sordum; uzun bir yolculuğa çıktığınızı öğrendim o za-

man. Hiçbir şey tutmuyordu artık beni. Yaşamım sizi tanımamdan iki yıl önce ne ise o olmuştu. Dükü geri getirmeye çalıştım, ama fazla sert bir biçimde kırmıştım adamı, yaşlı insanlar da pek öyle sabırlı değildir, hiç kuşkusuz ölümsüz olmadıklarını fark ettiklerinden olacak. Hastalık günden güne sarıyordu beni, solgundum, kederliydim, daha da zayıftım. Aşkı satın alan adamlar, malı almadan önce iyice incelerler. Paris'te benden daha sağlıklı, daha etli butlu kadınlar vardı; biraz unuttular beni. Düne kadar geçmişim buydu işte.

Şimdi iyiden iyiye hastayım. Düke mektup yazıp para istedim, çünkü param yok, alacaklılar geldiler, hesapları suratına çarpıyorlar insanın. Dük bir yanıt verecek mi? Keşke Paris'te olsaydınız, Armand! Beni görmeye gelirdiniz, gelişleriniz beni avuturdu.

Korkunç bir hava var, kar yağıyor, evimde yalnızım. Üç gündür öyle bir ateş bastırdı ki, tek sözcük yazamadım size. Yeni bir şey yok, dostum; her gün, bulanık bir biçimde, sizden bir mektup umuyorum, ama gelmiyor, hiçbir zaman da gelmeyecek herhalde. Bağışlamama gücünü erkekler bulabilir yalnız. Dük yanıt vermedi mektubuma.

Prudence gene Mont-de-Piété'ye gidip gelmeye başladı.

Durmadan kan tükürüyorum. Ah! Beni görseniz çok üzülürdünüz. Ne mutlu size, sıcak bir gök altındasınız, göğsünüzün üzerine çöken buz gibi bir kışla karşı karşıya değilsiniz benim gibi.

Bugün biraz kalktım, penceremin perdeleri ardından artık büsbütün ilgimi kestiğimi sandığım Paris yaşamının akışına baktım. Tanıdık birkaç yüz geçti sokaktan, hızlı, sevinçli, kaygısız. Hiçbiri başını kaldırıp pencereme bakmadı. Bununla birlikte, bir iki genç adam durumumu sorup adlarını yazdırmışlar kapıda. Eskiden de bir kez hastalanmıştım, beni tanımamanıza, sizi ilk gördüğüm gün benden bir küstahlıktan başka bir şey elde edememenize karşın, her sabah ge-

lip sağlığımı sormuştunuz. İşte gene hastayım. Altı ay geçirdik birlikte. Bir kadının yüreği ne kadar aşk alabilirse, ne kadar verebilirse, o kadar aşk duydum size, ama şimdi uzaktasınız, bana lanet ediyorsunuz, bir tek avutucu söz bile gelmiyor sizden. Ama yalnız rastlantı yarattı bu bırakılışı, hiç kuşkum yok, çünkü Paris'te bulunsaydınız, odamdan, başucumdan ayrılmazdınız.

25 Aralık

"Hekim her gün yazmamı yasak ediyor. Gerçekten de, anılar ateşimi çıkarmaktan başka bir sonuç vermiyor, ama, dün, getirdiği maddesel yardımdan çok, belirttiği duygularla bana iyi gelen bir mektup aldım. Bugün yazabilirim size. Bu mektup babanızdandı, işte şunlar vardı içinde:

"Madam,

Şimdi hasta olduğunuzu öğrendim. Paris'te olsaydım, kendim gelip durumunuzu sorardım; oğlum yanımda bulunsaydı, gidip sizi görmesini söylerdim; ama C...'den ayrılmam olanaksız, Armand da buradan altı-yedi yüz fersah uzakta; öyleyse bu hastalığa ne kadar üzüldüğümü söylememe izin verin, madam, çabucak düzelmeniz için en içten dileklerime inanın.

Yakın dostlarımdan biri, Mösyö H... evinize gelecek, lütfen kendisini kabul edin. Sonucunu sabırsızlıkla beklediğim bir işle görevlendirdim kendisini.

En iyi duygularımın gerçekliğine inanmanızı dilerim, madam."

Aldığım mektup bu işte. Babanızın soylu bir yüreği var, onu sevin, dostum; çünkü yeryüzünde sevilmeyi bu kadar hak etmiş insan azdır. Onun imzasını taşıyan bu mektup büyük hekimimizin tüm reçetelerinden daha iyi geldi bana.

Bu sabah Mösyö H... geldi. Mösyö Duval'in kendisini görevlendirdiği işten dolayı son derece sıkılgan görünüyordu. Babanızdan bin ekü getirmişti açıkça bana. İlkin geri çevirmek istedim, ama Mösyö H... bunun Mösyö Duval'in zoruna gideceğini söyledi. Mösyö Duval kendisini önce bu parayı vermekle, sonra da gereksinim duyulduğu kadarını getirmekle görevlendirmişti.

Babanızın elinden çıktığına göre bir sadaka olmasına olanak bulunmayan bu yardımı kabul ettim.

Döndüğünüzde ben ölmüş olursam, hakkında yazdıklarımı babanıza gösterin, bu satırları karalarken, bu avutucu mektubu yazmak lütfunda bulunduğu zavallı kızın minnet gözyaşları döktüğünü, kendisi için Tanrı'ya dua ettiğini söyleyin ona.

Çok acılı günler geçirdim üst üste. Bedenin insana bu kadar acı çektirebileceğini bilmezdim. Ah! Geçmiş yaşamım! Bugün iki katını ödüyorum onun. Her gece başımda beklediler. Soluk alamıyordum. Sayıklama ve öksürük paylaşıyordu zavallı yaşamımın geri kalanını.

Yemek odam şekerlerle, dostlarımın getirdiği her tür armağanla dolu.

Bu insanlar arasında, ileride sevgilisi olacağımı umanlar da vardır kuşkusuz. Hastalığın beni ne duruma getirdiğini görseler, dehşet içinde kaçarlardı.

Prudence bana gelenleri yeni yıl armağanları olarak dağıtıyor.

Don var havada, hekim de güzel havalar sürerse, birkaç güne kadar dışarı çıkabileceğimi söyledi."

8 Ocak

"Bugün arabamla çıktım. Hava çok güzeldi. Champs-Elysées çok kalabalıktı. Baharın ilk gülümseyişi diyeceği gelirdi insanın. Çevremde her şeyde bir şenlik havası vardı.

Dün bir güneş ışınında bulduğum tüm sevinci, tatlılığı ve avuntuyu bulacağımı hiç ummazdım.

Tanıdığım tüm insanlara rastladım neredeyse, her zaman şen, her zaman zevklerine dalmış kişiler. Mutlu olduğunu bilmeyen ne kadar mutlu insan var! Mösyö de N...'in armağan ettiği güzel bir araba içinde Olympe geçti. Bakışıyla aşağılamaya çalıştı beni.

Bütün bu kuruntulardan ne kadar uzak olduğumu bilmiyor. Çoktandır tanıdığım bir çocukcağız, kendisi ve benimle tanışmayı çok istediğini söylediği bir dostuyla gece yemeğine gelmek isteyip istemediğimi sordu.

Kederle gülümsedim, ateşten yanan ellerimi uzattım ona.

Hiçbir zaman bundan daha şaşkın bir yüz görmemiştim.

Saat dörtte döndüm, oldukça iştahlı yemek yedim.

Bu çıkış bana iyi geldi.

Ya bir de iyileşirsem!

Daha dün ruhlarının yalnızlığında hasta odalarının loşluğunda çabucak ölmeyi arzulayanlar, başkalarının yaşamını ve mutluluğunu görünce nasıl da yaşamak istiyorlar?"

10 Ocak

"Bu sağlık umudu bir düşten başka bir şey değildi. İşte gene yataktayım, bedenim yakılarla kaplı, nasıl yakıyorlar beni! Şimdi git de eskiden çok yüksek fiyatlar biçilen bu bedeni sun bakalım, bak ne verecekler bugün!

Herhalde doğmadan önce çok kötülük ettik, ya da öldükten sonra çok büyük bir mutluluk tadacağız ki, Tanrı bu yaşamın kefaretinin tüm işkencelerle, tüm acılarla ödenmesine izin verebiliyor."

12 Ocak

"Hep acı çekiyorum.

Kont de N... dün para yollamış, kabul etmedim. Hiçbir şeyini istemiyorum bu adamın. Yanımda bulunmamanıza o neden oldu.

Ah! Bougival'de geçen güzel günlerimiz! Neredesiniz?

Bu odadan canlı çıkarsam, birlikte oturduğumuz evi tavaf etmek için çıkacağım, ama ancak ölü çıkarım artık.

Yarın da yazabilecek miyim size, kim bilir?"

25 Ocak

"İşte on bir gecedir uyuyamıyorum, bunalıyorum, her an öleceğimi sanıyorum. Hekim elime hiç kalem verilmemesini buyurdu. Başımda bekleyen Julie Duprat bu birkaç satırı yazmama hâlâ izin veriyor. Gelmeyecek misiniz ben ölmeden? Her şey temelli bitti mi aramızda? Siz gelseniz, iyileşirdim gibime geliyor. İyileşmek neye yarar?"

28 Ocak

"Bu sabah büyük bir gürültüyle uyandım. Julie odamda uyuyordu, yemek odasına koştu. Erkek sesleri duydum, Julie'nin sesi bunlarla boşu boşuna çarpışıyordu. Ağlayarak döndü.

Haciz koymaya geliyorlardı. Adalet diye adlandırdıkları şeyi yerine getirmelerine ses çıkarmamasını söyledim. Haciz memuru, şapkası başında, odama girdi. Çekmeceleri açtı, tüm gördüklerini deftere geçirdi, yatakta can çekişen bir hasta kadın bulunduğunu fark etmişe benzemiyordu, bereket versin, yaşamın acıma duygusu yatağı bana bırakıyor.

Giderken, dokuz güne kadar itiraz edebileceğimi söylemeye gönül indirdi, ama bir bekçi bıraktı. Tanrım, ne olacağım ben? Bu sahne daha da hasta etti beni. Prudence babanızın dostundan para istemek istiyordu, karşı çıktım.

Mektubunuzu bu sabah aldım. Çok gereksinimim vardı bu mektuba. Yanıtım zamanında yetişebilecek mi? Beni gene görecek misiniz? Mutlu bir gün işte, altı haftadır geçirdiğim bütün günleri unutturdu bana. Bir keder duygusu var içimde, size de bu duygunun etkisi altında yanıt verdim, gene de daha iyiyim gibime geliyor.

Ne olursa olsun, her zaman da dertli olmuyor insan anlaşılan.

Ölmeyebileceğimi, dönebileceğinizi, baharı gene görebileceğimi, beni gene sevebileceğinizi, geçen yılki yaşamımıza yeniden başlayabileceğimizi düşünüyorum da! Ne kadar deliyim! Gönlümün bu saçma düşünü yazan kalemi bile zor tutmaktayım.

Ne olursa olsun, Armand, çok seviyordum sizi, bu aşkın anısı, bir de sizi yeniden yanı başımda bulmanın belirsiz umudunu andıran bir duygu bana destek olmasaydı, şimdiye kadar çoktan ölürdüm."

4 Şubat

"Kont de G... döndü. Sevgilisi aldatmış kendisini. Çok kederli, kadını çok seviyormuş. Geldi, bütün bunları anlattı bana. Zavallı adamın işleri de pek yolunda değil, gene de icra memuruna para verip bekçiyi yolladı.

Ona sizden söz ettim, sizinle konuşacağına söz verdi. Bu dakikalarda, onun sevgilisi olduğumu nasıl unutuyordum, o da nasıl unutturmaya çalışıyordu! Gerçekten mert bir adam.

Dük sağlığımı sordurtmak için adam yollamış dün, bu sabah da geldi. Nedir bu ihtiyarı yaşatan, bilemiyorum. Üç saat yanımda kaldı, ama yirmi sözcük bile söylemedi. Beni böylesine solgun görünce, iri iri iki damla düştü gözlerinden. Herhalde kızının ölümünün anısıydı onu böyle ağlatan. İki kez görecek öldüğünü. Sırtı bükül-

müş, başı yere doğru eğiliyor, dudağı sarkık, bakışı sönük. Yaşlılıkla acı çifte ağırlıklarıyla çöküyor bitkin bedeninin üzerine. Tek serzenişte bulunmadı. Hatta hastalığın yol açtığı çökmüşlükten gizli gizli zevk alıyor diyeceği gelirdi insanın. Ben hâlâ genç olmama karşın, acıdan ezilmişken, kendisi ayakta kaldığı için gurur duyar gibiydi.

Kötü günler gene geldi. Kimsecikler beni görmeye gelmiyor. Julie elinden geldiği kadar yanımdan ayrılmamaya çalışıyor. Prudence, eskisi kadar para veremediğimden, benden uzaklaşmak için işlerini bahane etmeye başladı.

Hekimlerim ne derlerse desinler –birkaç hekim birden geliyor, bu da hastalığın arttığını gösterir– iyice yaklaştım şimdi ölüme, bu nedenle, babanızı dinlediğime neredeyse pişman olacağım geliyor; geleceğinizin yalnız bir yılını çalacağımı bilseydim, bu yılı sizinle geçirmek isteğine dayanamazdım, bir dost eli tutarak ölürdüm hiç değilse. Ama bu yılı birlikte yaşasaydık, bu kadar da çabuk ölmezdim.

Tanrı'nın dediği olsun!"

5 Şubat

"Of! Gelin, gelin artık, Armand, çok acı çekiyorum, ölüyorum. Dün öylesine kederliydim ki, bir önceki gibi uzun olacağa benzeyen akşamı evimden başka bir yerde geçirmek istedim. O sabah dük gelmişti. Ölümün unuttuğu bu ihtiyarı görmek beni daha çabuk öldürüyor gibime geliyor.

Beni yakan kızgın ateşe karşın, giydirip Vaudeville'e götürmelerini istedim. Julie boyamıştı yüzümü, yoksa bir cesede benzeyecektim. Size ilk randevumuzu verdiğim o locaya gittim; o gün oturduğunuz yere diktim hep gözlerimi, dün odun gibi bir adam oturuyordu orada, oyuncuların ağzından çıkan tüm saçmalıklara kahkahalarla gülüyordu.

Evime yarı ölü bir durumda getirdiler beni. Bütün gece öksürdüm, kan tükürdüm. Bugün konuşamaz oldum, kollarımı bile güç kımıldatabiliyorum. Tanrım! Tanrım! Ölüyorum. Bekliyordum bunu, ama bu çektiğimden daha fazlasını çekmek düşüncesine ısınamıyorum ve eğer..."

Bu sözcükten sonra, Marguerite'in yazmaya çalıştığı biriki harf okunamıyordu, Julie Duprat getirmişti arkasını.

18 Şubat

"Mösyö Armand,

Tiyatroya gitmek istediği günden beri, Marguerite gittikçe ağırlaştı. Sesini tümüyle yitirdi, sonra elini kolunu da kullanamaz oldu. Zavallı dostumuzun neler çektiğini anlatmak olanaksız. Böyle üzüntülere alışkın değilim, durmadan korkulara kapılıyorum.

Yanımızda olmanızı ne kadar isterdim! Neredeyse durmadan sayıklıyor, ama ister sayıklasın, ister aklı başında olsun, bir sözcük söylemeyi başardı mı, hep sizin adınızı söylüyor.

Hekim fazla ömrü kalmadığını söyledi. Bu kadar ağırlaşmasından sonra, dük bir daha gelmedi.

Hekime bu görünümün kendisini fazla üzdüğünü söylemiş.

Madam Duvernoy'nın davranışı çok kötü. Marguerite'ten daha fazla para çekeceğini uman, neredeyse tümüyle onun sırtından geçinen bu kadın, yerine getiremeyeceği işlere girişti, komşusundan artık yararlanmadığını gördükten sonra, görmeye bile gelmiyor onu. Herkes onu bırakıyor.

Mösyö de G... borçlarla sıkışınca, gene Londra'ya gitmek zorunda kaldı. Giderken, biraz para yolladı bize; elinden gelen ne varsa, hepsini yaptı, ama gene gelip haciz koydular, alacaklılar malları sattırtmak için ölümü bekliyorlar.

Bütün bu hacizleri önleyebilmek için son kaynaklarımı kullanmak istedim, ama hacizci bunun yararsız olduğunu, yerine getirilecek başka kararlar da bulunduğunu söyledi. Öleceğine göre, görmek istemediği, kendisini hiçbir zaman sevmemiş olan ailesi için kurtarmaya çalışmaktansa, her şeyi bırakmak daha iyi.

Zavallı kızın nasıl bir yokluk içinde can çekiştiğini gözlerinizin önüne getiremezsiniz. Örtüler, mücevherler, kaşmir şallar, her şey rehinde, gerisi de satılmış ya da haczedilmiş. Marguerite çevresinde olanları hâlâ biliyor, bedeniyle, düşüncesiyle, yüreğiyle acı çekiyor. İri gözyaşları dökülüyor yanaklarına, yanakları öyle zayıf, öyle solgun ki, o kadar çok sevdiğiniz bu kadının yüzünü görebilseydiniz, tanıyamazdınız. Kendisi yazamaz olunca, benim yazacağıma söz aldı benden, ben de onun önünde yazıyorum. Gözlerini benden yana çeviriyor, ama görmüyor beni, iyice yaklaşan ölüm şimdiden perdelemiş gözlerini; gene de gülümsüyor, tüm düşüncesi, tüm ruhu sizde, bundan kuşkum yok.

Kapı ne zaman açılsa, gözleri aydınlanıveriyor, sizin gireceğinizi sanıyor hep, sonra, gelenin siz olmadığınızı görünce, acılı bir anlatıma bürünüyor yüzü, soğuk bir tere batıyor, şakakları kızarıyor."

19 Şubat, gece yarısı

"Çok kederli bir gündü bugün, zavallı Mösyö Armand. Bu sabah Marguerite bunalıyordu, hekim kan aldı, sesi azıcık açıldı. Hekim bir papaz görmesini öğütledi. O da razı olduğunu söyledi, hekim kendi ayağıyla Saint-Roch'tan bir papaz çağırmaya gitti.

Bu arada Marguerite beni yatağının yanına çağırdı, dolabını açmamı rica etti, sonra bana bir başlık, dantellerle örtülü, uzun bir gecelik gösterdi, sonra zayıflamış bir sesle:

'Günah çıkardıktan sonra öleceğim, o zaman bunları giydirirsin bana,' dedi: can çekişen bir kadının yosmalığı.

Sonra ağlayarak öptü beni.

'Konuşabiliyorum, ama konuştum mu fazla bunalıyorum! Havadan bunalıyorum!' diye ekledi.

Gözlerimden yaşlar boşanıyordu, pencereyi açtım, az sonra papaz geldi.

Gidip karşıladım onu.

Kimin evinde bulunduğunu anlayınca, kötü karşılanmaktan korkar gibi göründü.

'Girin, çekinmeyin,' dedim ona.

Hastanın yanında fazla kalmadı, çıktıktan sonra:

'Bir günahkâr olarak yaşamış, ama bir Hıristiyan olarak ölecek,' dedi bana.

Bir zaman sonra, elinde bir haç tutan bir ayin çömezi Tanrı'nın ölen kadının yanına geldiğini bildirmek için elinde bir çıngırak çalarak önlerinden yürüyen bir kutsal eşya bekçisiyle birlikte gene geldi.

Üçü birden, bir zamanlar garip sözcüklerle çınlamış, şimdi ise kutsal bir tapınak köşesinden başka bir şey olmayan bu yatak odasına girdiler.

Dizlerimin üzerine çöktüm. Bu görünümün bende uyandırdığı etki ne kadar sürdü, bilmiyorum, ama ben de aynı dakikaya gelinceye kadar, hiçbir insansal olgunun beni bu kadar etkileyebileceğini sanmıyorum.

Papaz can çekişen Marguerite'in ayaklarına, ellerine, alnına kutsal yağ sürdü, kısa bir dua okudu, Marguerite gökyüzüne gitmeye hazırdı artık, tanrısal yaşamının acı deneyimlerini, ölümünün arılığını görmüşse, hiç kuşkusuz gidecektir de.

O zamandan beri tek sözcük söylemedi, elini bile oynatmadı. Soluma çabasını duymasaydım, yirmi kez öldüğünü sanabilirdim."

20 Şubat, akşam, saat beş

"Her şey bitti.

Marguerite bu gece saat iki sularında can çekişmeye başladı.

Kopardığı çığlıklara bakılırsa, hiçbir din kurbanı bu kadar acı çekmemişti. İki üç kez yatağında iyice doğrulup kalktı, Tanrı'ya doğru yükselen canını yakalamak istiyordu sanki.

İki üç kez de sizin adınızı söyledi, sonra her şey sustu, bitkin bir durumda yatağına düştü gene.

Sessiz sessiz yaşlar döküldü gözlerinden, sonra öldü.

O zaman, yanına yaklaştım, seslendim ona, yanıt vermeyince, gözlerini kapattım, alnından öptüm.

Sevgili Marguerite'çik, bu öpüşün seni Tanrı'ya salık verebilmesi için ermiş bir kadın olmak isterdim.

Sonra, istediği biçimde giydirdim onu, bir papaz bulmak için Saint-Roch'a gittim, onun için iki mum yaktım, kilisede bir saat dua ettim.

Yoksullara ondan kalan paraları verdim.

Ben dinden fazla anlamam, ama ulu Tanrı'nın gözyaşlarımın gerçek, duamın ateşli, sadakamın içten olduğunu göreceğini, böyle genç ve güzel ölen, gözlerini kapatmak, cesedini kefenlemek için benden başkasını bulamayan kadına acıyacağını sanıyorum."

22 Şubat

"Bugün cenaze töreni yapıldı. Marguerite'in birçok kadın dostları kiliseye geldi.

Kimileri içtenlikle ağlıyordu. Cenaze Montmartre'ın yolunu tuttuğu zaman, yalnız iki adam bulunuyordu arkasında, özel olarak Londra'dan gelmiş olan kont de G... ile uşağının yardımıyla yürüyen dük.

Tüm bu ayrıntıları onun evinde, gözyaşları içinde yazıyorum size, hüzünlü hüzünlü bir lamba yanıyor önümde, yanında da bir akşam yemeği var, kolaylıkla kestirebileceğiniz gibi, dokunduğum bile yok, ama Nanine gene de hazırlattı, çünkü yirmi dört saatten fazla bir süreden beri hiçbir şey yemedim.

Yaşamım bu acı izlenimleri uzun zaman saklayamayacaktır, çünkü Marguerite'in yaşamı kendi malı olmadığı gibi, benim yaşamım da benim değil, bu nedenle, aradan zaman geçer de dönüşünüzde tüm acı gerçeklikleriyle anlatamam diye geçtikleri yerde anlatıyorum size bu ayrıntıları."

XXVII

Yazıları okuyup bitirdiğim zaman:

"Okudunuz mu?" diye sordu Armand.

"Bütün okuduklarım doğruysa, neler çektiğinizi anlıyorum, dostum," dedim.

"Babam bir mektubunda doğru olduğunu bildirdi."

Sona ermiş acı yazgı konusunda bir zaman daha konuştuk, sonra biraz dinlenmek için evime döndüm.

Armand hep kederliydi, ama öyküsünü anlatınca biraz rahatlamıştı, çabuk düzeldi, birlikte Prudence'a, Julie Duprat'ya gittik.

Prudence iflas etmişti. Bunun nedeninin Marguerite olduğunu söyledi bize; hastalığı sırasında çok borç vermişti ona, bunlara karşılık senetler vermiş, ama ödeyememişti, Marguerite borcunu veremeden ölmüştü, ondan senet almadığı için, alacaklı olarak ortaya çıkamamıştı.

Madam Duvernoy kötü davranışını bağışlattırmak için her yanda anlattığı bu masalın yardımıyla, bin frank kopardı Armand'dan, o da inanmıyordu buna, ama inanır gibi göründü, sevgilisine ilişkin her şeye öyle büyük bir saygı duyuyordu.

Sonra Julie Duprat'nın evine geldik, gördüğü acı olayları anlattı bize, dostunun anısıyla içten gözyaşları döküyordu.

En sonunda, Marguerite'in mezarına gittik, nisan güneşinin ilk ışınlarıyla yapraklar açmıştı üzerinde.

Armand için yerine getirilecek son bir görev kalıyordu, bu da babasının yanına gitmekti. Gene kendisiyle gelmemi istedi.

C...'ye geldik. Mösyö Duval'i oğlunun anlattığına göre düşündüğüm gibi buldum: iri, vakur, iyi niyetli.

Armand'ı sevinç gözyaşlarıyla karşıladı, benim de sevgiyle elimi sıktı. Genel vergi dairesi başkanında babalık duygusunun tüm öteki duygulara üstün geldiğini çabucak fark ettim.

Adı Blanche olan kızında ruhun ancak arı düşünceler kurduğunu, dudakların ancak temiz sözler söylediklerini ortaya koyan şu göz ve bakış saydamlığı vardı. Kardeşinin dönüşü karşısında gülümsüyordu, sırf adının anılması üzerine uzaklarda bir yosmanın kendisi için mutluluğunu gözden çıkardığından haberi bile yoktu bu arı genç kızın.

İyileşen gönlüyle yanlarına dönen kişinin üzerine titreyip duran bu mutlu aile içinde bir süre kaldım.

Paris'e döndüm, nasıl anlatılmışsa öyle yazdım bu öyküyü. Tartışılmaz bir üstünlüğü varsa, o da gerçekliğidir.

Bu öyküden Marguerite gibi tüm yosmaların onun yaptığını yapabileceği sonucunu çıkarmıyorum; aklımdan bile geçmez böyle bir şey, ama içlerinden birinin yaşamında, gerçek bir aşk duyduğunu, bundan acı çektiğini, bundan öldüğünü öğrendim. Öğrendiğimi de okura anlattım. Bir görevdi bu.

Günahın savunucusu değilim, ama duasını duyduğum her yerde, soylu acının yankısı olacağım.

Gene söylüyorum, Marguerite'in öyküsü kuraldışı bir olay; ama her gün rastlanan türden bir şey olsa, yazma çabasına değer miydi?